דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ב"ל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם „למרחב"

יום ו', ז' באייר תשל"ב, 21 באפריל 1972 • גליון 14246 • השנה הארבעים ושבע

היום 16 עמודים וכן המוספים „משא" ו„דבר השבוע" • המחיר 110 אג'

טעם החיים.

מזג האוויר

כמויות משתנות של עננים בגובה רב ובינוני. ירידה בטמפרטורה ויתכן טפטוף מקומי.

טמפרטורות המקסימום הצפויות: ירושלים — 21 מעלות, תל-אביב — 23, עפולה — 24, נצרת — 23, נהריה — 22, לוד — 25, באר-שבע — 25, אילת — 34, מפרץ שלמה — 33, רמת הגולן — 20, עזה — 23.

היום ב„דבר"

• ההזמנה הרומנית / חגי אשד • רשימות סוף השבוע / חיים גורי • במצולה האינפלציה / מרדכי פרידים • מסקנות מבדירה ההרת עליה / אריה זיו • הבעיה הדמוגרפית / דוד ההורביץ • היכן הסתף? / יוחנן אהרוני • הצד היהודי של פיתחת רפיח / נחום ברנע • סיכומו המחושב של ניקסון / סם ליפסקי • כבש אחורה לתקופת ג'ונסון / שלמה שפיר • מצא"הצם בצרפת / ישראל ניומן • הפנים הרבות של ד"ר יעקב הרצוג / זלמן שזר • מקוצ'ין והונגריה להבל ביהלום / אריה ל. אבנרי • נרבית בסלות שקיבלו הכשר / יונה שמשי • מעבדת החלל של „אפולו 16" / ארלנו מגן • „בילינרים" צבים על חוף ים המלח / משה"ב עד • שתבם ובולים / ע' 7.

נקלה ב„אפולו": נחיתה עוכבה

תכן ביטולה; אין סכנה לחיי הצוות

יוסטון (א.פ.). — מר- ... בקרה ביוסטון הורה ... לטייסי „אפולו 16" ... את נחיתת ה- ... ירח על הירח לפחות ... הקפה נוספת של ... הנמשכת כשע- ... — ואם ירצו בכך למשך חמש הקפות. ... מסירת ידיעה זו ... עדיין לא נשלמה ... ונמסר, כי שקלו גם אם לבטל כליל את הנחיתה ב„הרי דקארט", בגלל התקלה במנוע של ספינת-הפיקוד. שאירעה אחרי שנפרדה מרכב ה-נחיתה — ה„אוריון". ה-החלטה הסופית על גורל הנחיתה עמדה להתקבל בשעות הלילה.

רכב-הפיקוד לא הצליח להפעיל את הראקטות שלו במועד ש-נקבע, כדי לצבור למסלול גבוה יותר. ברכב זה נמצא האסטרו-נאוט תומאס מטינגלי לבדו.

ההוראה לדחות את הנחי-תה נתקבלה 25 דקות בלבד לפני ששני הטייסים האחרים — ג'ון יאנג וצ'ארלס דיוק — עמדו לבצע את הנחיתה הרא-שונה על הרי הירח.

קרוב לחצות הדגישו פקידי סוכנות החלל, כי לא נשקפת סכ-נה לשלושת הטייסים.

שעתיים לפני הוראת הדחיה ניתק רכב-הירח מרכב-הפיקוד בלא תקלה. התכנית היתה שרכב-הפיקוד יצבור למסלול שונה מ-סביב ללבנה. אולם השיבוש ב-מנוע מנע תימרון זה. שתי ה-חלליות נעו במסלול אליפטי סביב הירח בברחק מינימאלי של 19 ק"מ ממנו.

הכל התנהל כשורה

התכנית המקורית קבעה, כי יאנג ודיוק ישהו 73 שעות על פני הירח במסגרת הנחיתה ה-חמישית שמבצעים שם האמרי-קאים. מטינגלי אמור היה לעסוק באותו זמן בצילומים ובניסויים מדעיים ברכב-הפיקוד. כל ההיב-טים שקדמו לתימרון הנחיתה עלו יפה, רובם בצפוי. עפה שה-חלליות היו בצידו הנסתר של הירח בלי קשר עם כדור הארץ. כאשר הפציעה החללית מחדש ב-צד המואר של הלבנה הודיע דיוק, כי היתה זו „לידה רגילה". קודם לכן היו לדיוק קשיים בסגירת רוכסן הגב של חליפת-החלל שלו. סגירת הרוכסן ארכה 20 דקות במקום שתי דקות, כמתוכנן.

חוסיין מלך ירדן, בשובו שלשום מארה"ב: אחיו הנסיך חסן, ראש הממשלה אחמד א-לאוזי והרמטכ"ל חאבס מג'אלי קיבלו פניו בנמל התעופה.
(צילום רדיו של „אסושיאייטד פרס")

„פתח" הפגיז תחנה של „טפליין" בירדן

ייתכן שחודשה פעילות המחבלים מסוריה

מאת סופר „דבר" לענייני ערביים

דובר ה„פתח" הודיע אמש, כי חוליית מחבלים הפגיזה התחנת שאיבה של צינור ה-נפט „טפליין" בירדן. בהודעה לא נאמר אם נגרם נזק לתח-נה.

עוד נטען בהודעה, כי המחב-לים ירו גם לעבר מוצבים של הצבא הירדני בצפון המדינה.

אפשר שהודעות אלה מציי-נות את חידוש הפעילות הצב-אית של המחבלים מגבול סו-ריה נגד ירדן, כדי לממש את איומיהם להכשיל את „תכנית חוסיין".

יש לציין שלקראת חידוש התק-פות המחבלים היה מסע פרסומים גדול. בהשראה מצרית. כאילו יש למלך חוסיין תכניות לצורך הפי-כה בסוריה או אפילו לפלוש אליה. בין היתר, פירסמו עתונים בקאהיר, מסמכים ירדניים שמהם מדובר כביכול על קשרים עם חוגים אופוזיציוניים בצבא הסורי. כידוע. הוחלט בכינוסים האחרו-נים של הנהגת המחבלים להעת-יק את מרכז הכובד של פעי-לותם לירדן.

התנגשות בגבול עיראק-איראן

מאת סופר „דבר" לענייני ערביים

בגבול איראן-עיראק שוב אירעה אתמול התנגשות מ-זויינת, באזור ואסיף. לפי גירסת בגדאד תקף כוח אי-ראני תחנת משטרה עירא-קית, אך נהדף באש מגי-ניה וחזר מעבר לגבול.

תמרוני שריון ואויר נסתיימו במצרים

מאת סופר „דבר" לענייני ערביים

הצבא המצרי סיים אתמול תמרונים גדולים בהשתת-פות יחידות שריון וחיל-א-וויר, שכללו תרגיל התקפה בכמה שלבים ואשר שיאו היה „קרב" גדול של שר-יון בשריון. הנשיא סאדאת צפה בחלק האחרון של ה-תמרון יחד עם ראשי הצבא המצרי.

לא נמסר היכן נערך התמרון וגם לא נאמר בהודעה הרשמית אם נכללו בו תרגילי צליחה.

סאדאת: הסובייטים אינם מסכנים עצמאות מצרים

הנשיא סאדאת דחה אמש את הטענות, כי נשקפת סכנה לעצ-מאותה של מצרים בגלל הנוכחות הסובייטית על אדמתה וטען, כי כל הדיבורים על סכנה כזו מקו-רם בלוחמה פסיכולוגית שמנהלת ארה"ב נגד מצרים בעקבות החל-טתה באוקטובר להפסיק את כל המגעים עם וואשינגטון.

סאדאת גילה, כי לפני חדשים פנו אליו האמריקאים מחדש ב-עניין „שיחות הקירבה". אך הוא לא השיב לפניה זו.

סאדאת, שנאם אמש במעמד שר-תיים בכינוס נשים בקאהיר, חזר והודיע על החלטתו לנהל מלחמה בישראל. יהא המחיר אשר יהיה.

עוד נודע אתמול כי הוסל ה-סכסוך בין סאדאת לבין סגנו חוסיין א-שאפעי. לפי השמועה, הת-נגד שאפעי לניתוק היחסים עם ירדן ולא הופיע באירועים פומ-ביים, מאז נתקבלה ההחלטה ב-עניין זה.

צפוניים השתלטו [על] חלק מהדרך [בין] סייגון לפנום־פן

סייגון, (א.פ.). — הכו-חות הקומוניסטיים השתלטו ... על רצועה בת 80 ק"מ ... דרך המלך בין סייגון ... פנום-פן בירת קמבודיה. ... הפעולה הוחלה חסימה ... קמבודית ושבעה כפרים נפ-לו בידי הצפון-וייטנאמים.

פעולה זו מכוונת להשתלט על ... סואי-רינג שבסמוך קאמ- ... וליצור איום קומוניסטי על ... מצד מערב, או — להילך פין — להחזר דרומה לתוך ה-דלתא של נהר המקונג.

בינתיים מתרבות הידיעות, כי המאמץ הצבאי הבא של הצפון-וייטנאמים יהיה באיזור הרמה ה-מרכזית של דרום-וייטנאם. שם גוברת הפעילות הקרבית ונמסר, כי שני הצדדים עורכים את כוח-ותיהם לקראת ההתמודדות על חבל-ארץ אסטרטגי זה.

מקורות אמריקאיים גילו בתוך כך, כי הצפון-וייטנאמים הניחו עתה צינור דלק לתוך דרום-וייט-נאם, כדי לספק את צרכי הטנקים והמשאיות שלהם. הצפוניים מוש-יכים גם להעביר תותחי נ.מ. לשטח דרום-וייטנאם.

גינויים במפלגות

נשיאי תשע אוניברסיטאות אמ-ריקאיות בעלות יוקרה פירסמו אמש הודעה הגינה את הפצצות האמריקאיות בצפון-וייטנאם. „כל אחד מאתנו מתנגד אי-שית למדיניות המבוססת על ה-אמונה, כי ארה"ב חייבת במצב בכל מחיר לנצח במלחמה בהודו-סין" — נאמר בהודעה. „כי מחיר המדיניות הזאת בחיי אדם ובסבל מזעזע ובלתי מוצדק".

איפוק בסין על ביקור סקוט ומאנספילד

פקין (עיר ועיי). — מנ-היגי הסנאט האמריקאי יו סקוט ומייק מנספילד, המ-בקרים עתה בסין משתפים פעולה עם מארחיהם הסי-ניים ועוטים את פעילותם במעטה סודיות.

הסנאטורים מתגוררים במעון ה-אורחים הרשמיים, המוקף חומה גבוהה. הם נוסעים לפגישותיהם בצי של כלי רכב, מלווים פקי-דים סיניים. ביקורם יימשך שלו-שה שבועות.

טד קנדי לא יציג מועמדותו לנשיאות הפעם — אומרת אמו

ניו-יורק (ג'יר). — ... „טד קנדי לא יציג ... מועמדותו לבחירות לנשי-אות שייערכו השנה, מאחר ש- ... הסכנה ... גדולה למדי".

בראיון שהעניקה רוז קנדי ל„ליידיס הום ג'ורנל" היא מ-ציינת, כי הסכנה הנשקפת ל- ... בנה, אם יציג עתה את מועמדותו, גדולה מאד. ... את הצגת מועמדותו — הוא לא יעמוד לבחירה ה- ...", אמרה.

רוז קנדי ששניים מבניה — הנשיא ג'ון קנדי והסנאטור רו- ... קנדי — נרצחו ציינה, כי ... ידידיו של אדוארד קנדי ... מהחלטתו שלא „ל- ...".

לאדוארד קנדי. התחייבויות ... כלפי הילדים של ... המנוח, נוסף להתחייבו- ... כלפי משפחתו, אמרה ... קנדי.

שגריר ברה"מ נועד עם צ'אושסקו בעניין ביקור ג. מאיר

המסע – בתחילת מאי; ההודעה על ההזמנה פורסמה בבוקרשט ובירושלים

מאת חגי אשד, סופר „דבר"

ראש-הממשלה גולדה מאיר תבוא לבוקרשט בתחילת חודש מאי, לפי ההזמנה הרשמית של ממשלת רומניה. שפורסמה אתמול בבוקר בבוקרשט ובירו-שלים בעת ובעונה אחת. הביקור יארך ארבעה ימים ולפי שעה לא נקבעו תכנית הביקור. נושאי הדיון ואף לא ההרכב המלא של הפמליה הישראלית שתתלווה לראש-הממשלה.

ההודעה על הזמנתה של ראש-הממשלה לרומניה עוררה הדים רבים בעולם ואף ניחושים שו-נים לגבי כוונתי הצד הרומני. בעיקר נוכח העיתוי של הביקור — זמן קצר לפני ועידת הפיסגה במוסקבה — ואף בגלל העובדה שההחלטה על ההזמנה נתקבלה לאחר ביקורו של הנשיא הרומני בקאהיר.

בירושלים עוקבים עתה בתשו-מת לב אחר התגובות בעולם ה-ערבי ובמיוחד במצרים וכן אחר תגובות אפשריות מהעולם הקו-מוניסטי. מאחר שיהיה זה הביקור הרשמי הראשון של ראש-ממשלה ישראל במדינה קומוניסטית.

מתגובות אלה אפשר יהיה ללמוד על התפקיד שתנסה ממשלת רומניה למלא במהלך הביקור, הן לגבי הסכסוך הישראלי-ערבי הן לגבי מער-כת היחסים בין ישראל ו-בריה"מ-המעצמה.

כפי שנמסר, מתייחסים האמ-ריקאים בסקרנות אוהדת למהלך הרומני. אם כי אין הם בטוחים, כי רצוי או אפשרי שרומניה תצ-ליח למלא תפקיד של תיווך בין ישראל למצרים. יחד עם זאת — סבורים האמריקאים, כי כל פעי-לות דיפלומטית עדיפה על קיפאון מדיני מוחלט שלא יוכל להחזיק מעמד זמן רב.

הדלפה גרמה להקדמת הפרסום

עתה ברור, כי ביקורו המפתיע של הסגן הראשון של שר-החוץ הרומני ג'אורג' מאקובסקו היה מיועד רק כדי למסור את ההזמנה הרשמית ולקבל הסכמה של ראש-הממשלה. ההודעה עמדה ל-התפרסם לאחר השלמת כל הסי-דורים ורק בגלל הדלפה בטרם עת של הידיעה הוחלט להקדים את פרסום ההודעה הרשמית, לפ-ני השלמת כל הסידורים.

השרים הושבעו לשמור סוד

כפי שנודע, מסרה ראש-הממשלה על ההזמנה בישיבת הממשלה ביום ראשון והשבי-עה את כל השרים והמשתת-פים בישיבה לשמור על ה-ידיעה בסוד. אך ההשבעה החזיקה מעמד פחות מ-48 שעות.

אבן: הרומנים אינם מדברים על תיווך

שר-החוץ אבא אבן אמר אתמול בלוד. לפני צאתו לארה"ב. כי הפגישות שתקיים ראש הממשלה ברומניה הן בעלות משמעות למכ-לול היחסים בין שתי המדינות. אשר לכוונתה או לאי-כוונתה של

(המשך בעמוד 2, טור 7)

בוקרשט. (ע"ץ ועיר). השגריר הסובייטי בבוקארשט ואסילי דרוזדנקו נפגש אתמול ל„שיחה חברית" עם מנהיג המדינה ניקולאי צ'אושסקו. לא נמסרו פרטים על נושא השי-חה, אך צויין שהיא נערכה בד בבד עם פירסום ההודעה הרו-מנית הרשמית, כי ראש-הממש-לה גולדה מאיר תבוא לבוק-ארשט בתחילת החודש הבא.

בינתיים חזר לבוקארשט סגן שר-החוץ הרומני ג'אורג' מאקו-בסקו מביקור בפאריס. שבו נידון גם נושא המזרח-התיכון. מאקו-בסקו היה. כזכור, השליח שהביא את ההזמנה הרומנית לגולדה מאיר.

ארה"ב אינה יודעת על יוזמת רומניה

דובר משרד החוץ האמריקאי אמר, כי אין לממשלתו כל ידי-עות על יוזמה רומנית ליישוב ה-סכסוך במזרח-התיכון. אך וואשינג-טון תקדם בברכה נסיון רומני ל-קדם השלום.

ג'ון קמחי מוסר במאמר ב-„איבנינג סטאנדארד" הלונדוני, כי שר מצרי בכיר ישהה בבוקרשט כאשר תבקר שם גולדה מאיר והוא שולל את הניחוש ש-גם מנהיג המחבלים יאסר ערפאת יבוא לשם באותו זמן.

ג. מאיר עשויה להציע ל„עבודה" משאל בעניין דת ומדינה

מאת סופר „דבר"

הודעה כי היא עשויה להציע משאל בין חברי מפלגת העבו-דה, אם להפריד את הדת מה-מדינה ולהנהיג נישואין אזר-חיים, השמיעה אתמול ראש ה-ממשלה גולדה מאיר בישיבת מרכז המפלגה, שדן בנושא דת ומדינה.

ראש הממשלה הבהירה כי היא מתנגדת להנהגת נשואים אזר-חיים, וטענה כי קשיחותם של הרבנים בישראל היא שעוררה את המחלוקת. היא השמיעה דברי בי-קורת על סיעת ל"ע בכנסת, ש-הודיעה כי תגיש הצעת חוק פר-טית בעניין זה, והדגישה כי „הס-כם קואליציוני יש לקיים".

עשרות מחברי המרכז נרשמו לדבר בדיון ולא הגיעו לכלל רשות-דיבור. הוחלט להמשיך ב-דיון בישיבה נוספת של מרכז מפלגת העבודה, לאחר שהנושא יידון בסניפי המפלגה.

(דיווח מפורט — קרא בעמ' 3)

אבן יצא לוושינגטון

שר החוץ אבא אבן יצא אתמול לוואשינגטון, שם ישת-תף בוועידה השנתית של חברי הוועידה לקשרי אמ-ריקה-ישראל לציון 20 שנות פעולתה.

היום אחר הצהריים ייפגש אבן עם שר החוץ האמריקאי ויליאם רוג'רס. אבן יופיע גם במועדון העתונות בוואשינגטון, במהלך בי-קורו בארה"ב.

ביירות: אושר תוקף הסכמי שביתת-הנשק

ביירות, (עיר). — לבנון רואה באספקתה של מועצת הבטחון להגדיל את מספרם של משקיפי האו"ם בגבול בין לבנון לישראל אישור לתוק-פו של הסכם שביתת הנשק בין שתי המדינות — אמר שר-החוץ הלבנוני חליל אבו חמד.

בהודעה לעתונות נאמר, כי לב-נון רואה את הסכם שביתת ה-נשק לשנת 1949 כבר תוקף, ב-עוד שישראל טוענת שמלחמת 1967 ביטלה את תוקפו.

„אינני יודעת אם אביא השלום במזוודתי"

„אינני יודעת אם אביא במז-וודתי את השלום בבוקרשט", אמרה אמש ראש הממשלה גול-דה מאיר, בהופעתה בפני חברי מועדון האקדמאים שליד מו-עצת פועלי תל-אביב. בעצרת יום העצמאות שנערכה באולם נחבי בתל-אביב.

בהשיבה על שאלה אחרת: „לא שאלנו את ארה"ב ולא קיבלנו שום סימן בוואשינגטון שיעיד על כך שאין ארה"ב מעוניינת בנסיעתה של ראש הממשלה לרומניה".

חוסיין מנצל ביקור ג. מאיר ברומניה במסע נגד סאדאת

מאת סופר „דבר" לענייני ערביים

חוסיין מלך ירדן חזר את-מול לארצו מביקור בן שלו-שה שבועות בארה"ב. זמן קצר אחרי שובו החל מנג-נון התעמולה הירדני לנצל את הזמנת ראש הממשלה גולדה מאיר לרומניה כתח-מושת במערכה נגד הנשיא סאדאת.

בעוד רדיו קאהיר כלל אינו מזכיר את ההזמנה הרומנית, עו-סקת התעמולה הירדנית בהרחבה בפירסום התקפות על מצרים ה-מנצלת את רומניה, כדי לבוא בדברים עם ישראל. הירדנים משתמשים, כמובן, בהלך הדב-רים כדי להשיב מלחמה למצרים, התוקפים את „תכנית חוסיין". הסת-ייגות מהיזמה הרומנית הביעה גם אלג'יריה, אף יותר מדינות ערב מקיימות עתיקה רשמית גבוהה בנושא זה.

לעומת זה, אמר אמש שר-החוץ היוגוסלאבי מילקו טאפאוץ' ב-תום שיחותיו בקאהיר, כי היוזמה הרומנית עשויה להועיל בחיפו-שים אחר הסדר שלום. הוא הו-סיף כי יוגוסלאביה תמשיך ל-השתדל להשגת הסדר, והזהיר, כי בהעדר הסדר, יצטרכו הערבים ל-הסתמך ב„אמצעים אחרים".

ראש עיריית עזה: נבקש חסות או"ם מפני סיפוח

כינס עתונאים להשמעת הצהרתו: גורס איחוד הרצועה עם הגדה; דיין ביקר בעזה

מאת דני צידקוני סופר „דבר" בדרום

ראש עיריית עזה ראשיד א-שאווה שוקל אפשרות לפ-נות לאו"ם, כדי למנוע את סיפוחה של הרצועה לישראל. ראש העיריה מסר אתמול לעתונאים הצהרה מוכנה נגד תכניותיה של ממשלת ישראל לגבי הרצו-עה.

הוחיפה לכך היו דברי השר ישראל גלילי, שהובאו שלשום ב-ראש גליון העתון הירושלמי ב-שפה הערבית „אל-קודס". בהצ-הרה שמסר לפרסום נאמר:

„בתגובה להצהרת השר גלילי ולדברים שהושמעו על ידי דוב-רים רשמיים אחרים על החלטת ממשלת ישראל, שרצועת עזה לא תופרד עוד מישראל — אנחנו תושבי הרצועה, ובעליה האמי-תיים של אדמתה שהיא רכושנו, ושהיא חלק בלתי ניתן להפרדה מהמולדת הערבית, לא נעזוב אר-צנו, בגלל הצהרות אלה שהן חלק ממדיניות ספקולטיבית שישראל מנ-הלת מאז החל הכיבוש לפני חמש שנים. אנו מצהירים שבמצב הנוכחי ובנסיבות הקיימות לא תהיה לנו ברירה, אלא לפנות לאו"ם, בתקוה, כי יצילנו מהנזק ומהאבדון ולבקשו שיטיל על עצמו את ניהול האיזור, עד לביצוע החלטת או"ם מס. 242, שקבעה שאין לספח שטחים בכל-הבה ושעל ישראל לסגת מכל השטחים, כולל רצועת עזה, ש-כבשה ביוני 1967".

עזה צריכה להישאר ערבית

ביקשתי אמש לעמוד על הני-מוקים שהביאו את שאוה לצאת בהצהרה, שכמותה לא השמיע עד כה אף ראש עירייה ערבי ב-שטחים. בשיחה שקיימתי עמו ב-ביתו הסביר שאוה שלאחר הצ-הרות רבות על כוונות הממשלה, שהאחרונה היתה בדברי גלילי הר-גיש הוא והבין שחובה עליהם לפעול. הוא אמר, שהם סבורים, כי החלטת מועצת הבטחון היא החלטה בינלאומית, שאותה יש לכבד ושבאה לסייע לפתרון המצב באיזור. שאלתי אותו אם יכתוב ויבקש את עזרת או"ם. שאוה השיב: „אם יוחמצו הנ-סיונות הקיימים, שיחייבו זאת — אכן אעשה כך". לשאלה מדוע הוא, כראש עיריה, עוסק בפו-ליטיקה, השיב שאוה, כי הודיע עוד כשנבחר לתפקידו, שהוא רו-אה במשרת ראש העיריה גם חו-בה פוליטית, מכיון שכל בעיות הקיום של תושבי עזה נוגעות ל-בעיה פוליטית. „אם עזה לא תמשיך להיות ערבית לא יהיה מקום גם לראש עיריה ערבי; ו-בפרט, שהיא תהיה ערבית".

באופן רשמי עמדתו של שאוה היא, שלאחר נסיגת הכוחות ה-ישראליים מהרצועה תינתן לתו-שבים זכות לקבוע בעצמם באיזו

(המשך בעמוד 2, טור 1)

עקרת הבית!

לא תמיד אפשר לקנות בשר הודו במחירים נוחים וסבי-רים, כמו בימים אלה...

עכשיו הזמן לאכול יותר בשר הודו — לבריאות ולהנאה!

לגיוון התפריטים נא פני למועצה לענף הלול, ת"ד 124 תל-אביב, לקבלת חוברת מתכונים חינם.

האזינו מחר
שבת ה-22.4.72
בשעה 1.00 אחה"צ
לתכנית בגלי צה"ל
„שאלות אישיות"
שיחתו של
מ"כ יהב ראש
מרכז הקבלנים והבונים
מתנים דוד שפרן
עם יעקב אגמון

בית ציון

תכנית השבוע:

ביום ששי — 21.4.72
בשעה 9.45 בערב במפגש אמנים עם שחקני הצגת „בדלתיים סגורות" מאת: ז.פ. סארטר. בימוי: ת. הנוא, משתתפים: פנינה גרי, גילת גנאור, דוריאן ארזיה, אליקוד יהב.

שבת — 22.4.72
בשעה 7.00 בערב — מועדון הסרט הטוב — „הצמאון" בימוי: א. ברגמן.
בשעה 9.30 בערב — „שמיניסטים" קומדיה ישראלית מאת: אביבה גלי, בימוי: פיטר פריי. משתתפים: רבקה גור, יוסף שילוח, הנוך עינב, כתה אנגלר ואבי יקיר.

יום ראשון — 23.4.72
בשעה 4.00 אחה"צ — אולפן לרוקדי עם.
בשעה 8.30 בערב — מכון אדלר — כרכז „עין ההרים", מנחה: אחי יהוא.

יום שני — 24.4.72
בשעה 4.00 אחה"צ — סרט לילדים — מכב הדרום — מערבון.
בשעה 8.00 בערב — קרן בן אמיתי — קונצרט שנתי של ילדים מוכי גורל.

יום רביעי — 26.4.72
1) בשעה 10.00 בבוקר — יום עיון ארצי בנושא: שרותים קהילתיים לשכונה — ההלכה והמעשה. בהשתתפות: ח"כ משה שחל, צבי אלדרוטי — מנכ"ל „עמידר", ד"ר מרים הפרט — יועצת קהילתית, גד מאיר — רכז פעולה קהילתית — ב.פ. חדרה, ישראל שחם — סמנכ"ל משרד השיכון. מנחה: ד"ר שבח וייס.
2) בשעה 4.00 אחה"צ — סרט לילדים — האיש משקסס — מערבון.
3) בשעה 8.00 בערב — „במת הנהג הזהיר" בהשתתפות: אל"מ (מיל.) דן חירם — מנכ"ל משרד התחבורה, נצ"מ דוד אורן — ראש מחלקת התנועה במשטרת ישראל, מר חיים בלבן — מנהל סוכנות עת"ים. המנחה: אינג' ש. קליוסקי, יו"ר סניף ת"א-יפו.

המרכז לתרבות ולחינוך של ההסתדרות
המחלקה לתרבות ולנוער במועצת פועלי תל-אביב—יפו

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל
מועצת פועלי ת"א—יפו — המחלקה לתרבות ולנוער

הערב לילות שבת בבית ברנר 8.15
24 שנה למדינת ישראל: משה כרמל, חבר כנסת
באמנות: מקהלה בניצוחו של לפלו חום
הזמרת: ברוריה לרון; המנחה: ברל פרימר.

במוצ"ש בבית תבורי 8.00 בשיתוף עם איגוד המוסיקאים
ערב שירים ודואטים:
רוזה דאמבף — סופרן; כמילדה בן-גנן — סופרן
תאה רפאלי — פסנתר.
יצירות מאת:
סקרלטי, הנדל, מוצרט, שוברט, ברהמס, שומן, ורדי, פוצ'יני, ובר, והמבינקה, צ'ייקובסקי, לבדי, ראמשה ועוד.
כרטיסים בבית ברנר ובית תבורי במחיר 2.50 ל"י.

ביום א' 23.4 בבית ברנר ב-8.00 בערב מחזור הרצאות בתנ"ך.
סא"ל (מיל.) יצחק יצחקי — עיונים בספר שמואל ב.

טיולי בית ברנר

מצפלית צד נחשולים בחוף הטבע — (1.5), טיול ראשון לכורזים (6.5) בהדרכת גבי ברקאי (ארכיאולוג). לירדון וקוסרן בצפת שלש (13.5) בהדרכת עדיה סלכי. לסנטה-קטרינה — 4 ימים (18.5); לאילת לשרם ורראס-מוחמד ונקיקי המבולים 4 ימים (18.5). (20.5) (1.5), סיני, אלתבוריו (27.5) בהדרכת נבון. פרטים והרשמה בבית ברנר חדר 7 טל.

במלאות שלושים לפטירת יקירנו

אברהם סקרופה ז"ל

מפרשקה, פולין

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה בבית העלמין בנוה-שלום, ביום ראשון, ט' באייר תשל"ב, 23.4.72 בשעה 16.00.

אוטובוס יעמוד לרשות הקהל מבית המנוח שדרות השופטים 26, קרית מוצקין, בשעה 15.45.

לכל מנחמינו בכתב ובע"פ תודה.

המשפחה האבלה

הננו מודים לכל ידידינו
ששיתפו עצמם באבלנו ובצערנו
בהלקח מאתנו יקירנו

פייבל

משפחת גבזה
קבוץ מסילות

هكذا من الأصل

מכינים פיסגה של הודו ופאקיסטאן

נציגי שתי המדינות יוועדו ביום ד׳

איסלאמאבאד, (א. פ. ר״ע״ר). — נציגים בכירים של הודו ופאקיסטאן ייפגשו ביום ד׳ הבא לסיבוב ראשון של שיחות שלום במגמה להכין את סדר היום לפגישה פיסגה בין ראש ממשלת הודו אינדירה גנדי ונשיא פאקיסטאן זולפיקאר עלי בהוטו.

הפגישה תתקיים בעיירת הקייט מארי, 50 ק״מ מצפון לבירה הפאקיסטאנית. שני הצדדים כבר כינו את נציגיהם לשיחות.

בהוטו יכיר בעצמאות בנגלה־דש

לקראת פתיחת השיחות הכריז אתמול בהוטו בראיון לעתון איטלקי, כי יהיה מוכן להכיר בעצמאות בנגלה־דש, בתנאי שישוחררו 90,000 שבויי המלחמה הפאקיסטאניים המוחזקים בידי הודו, ויופסקו הרדיפות נגד המיעוט הביהארי, וינתן לחסידי חידוש הפדראציה עם פאקיסטאן המערבית לקיים פעילות פוליטית.

הבישוף ריא נפגש עם ראש הממשלה

מאת תופיק חורי, סופר „דבר"

ראש העדה הקאתולית־יוונית בישראל הבישוף יוסף ריא נפגש עם ראש הממשלה גולדה מאיר, ושוחח אתה על בעיות העדה.

הבישוף ריא העלה מחדש ענין שני הכפרים הנוצרים אקרת וכפר ברעם שעל כביש הצפון, שתושביהם נטשום ב־1948. ריא ביקש שיחזרו התושבים המפונרים בישובים בצפון הארץ לשני הכפרים האלה. ראש הממשלה אמרה שתשקול דבר הבאת הנושא לדיון מחודש בפני הגורמים הנוגעים בדבר. בעבר ניתנה תשובה שלילית לבקשה זו.

הבישוף ריא ביקש גם תמיכה ממשלתית מוגברת לשכון בני העדה בחיפה. ובבנין הועלו שתי הצעות: האחת, שריא יעביר קרקעות הוואקף לרשות משרד השיכון, כדי לבנות עליהם בתים לתושבי העדה, והשניה, שתינתנה אפשרויות לבני העדה הגרים בבתים רעועים, או בדוחק לרכוש דירות, כאלה אשר בנה משרד השיכון בחליסה.

תנחומי ההסת׳ על מות מנהיג פועלי המתכת בגרמניה

נשיא איגוד פועלי המתכת בגרמניה־המערבית אוטו ברנר, מידידיה המובהקים של ההסתדרות וישראל, מת השבוע — הודעה על כך נתקבלה בוועה״פ של ההסתדרות.

אוטו ברנר היה בן 64 במותו וכיהן נשיא האינטרנאציונל של פועלי המתכת. הוא ביקר בארץ פעמים אחדות כאורח הסתדרות פועלי המתכת. ברנר סייע להסתדרות ולישראל בקרנות סעד, כבנק הפועלים המערב־גרמני וכן בדיונים להסתפחות ישראל לשוק האירופי המשותף.

המזכ"ל יצחק בן־אהרון ומזכיר הסתדרות פועלי המתכת שמעון קדבר שיגרו מברקי השתתפות בצער לפדרציה האיגודים במערב־גרמניה, לאיגוד פועלי המתכת בגרמניה „איג־מטאל", לאינטרנאציונל ולמשפחת המנוח.

וילי בראנדט בבריטניה

לונדון, (פ״ק, ע״ר ויופ״ס). הקאנצלר וילי בראנדט, הגיע אמש ללונדון לביקור בן יומיים.

מיד לאחר הגיע בראנדט ללונדון נפתחו השיחות בינו לבין ראש־הממשלה אדוארד הית. בהודעות שנמסרו בשדה התעופה דיברו שניהם „על היחסים המצויינים בין שתי המדינות".

נדונו בעיות הסחר ההדדי בין ישראל ובריטניה

מאת סופר „דבר" לעניני חקלאות

בעיות הסחר ההדדי בין ישראל ובריטניה, עם הצטרפות בריטניה לשוק המשותף, נדונו בפגישה שהתקיימה ערב החג בין מנכ"ל משרד החקלאות אברהם ברום לבין מנכ"ל משרד החקלאות הבריטי סר בזיל אנגהולם.

עיקרי השיחה נסבו על הבטחת המשך יצוא ההדרים לבריטניה בתנאים הנוכחיים, כדי שישראל לא תופלה לרעה כלפי ארצות באגרב, שיש להן זכויות יתר לשיווק הדריהם בארצות השוק המשותף.

מנכ"ל משרד החקלאות הבריטי וסיעתו, השוהים בארץ כאורחי משרד החקלאות, סיירו השבוע בקיבוצים ובמושבים וכן במוסדות מחקר חקלאיים ובמהלך הסיור נתבררו אפשרויות שיתוף הפעולה החקלאי בשטחים שונים.

החקלאים נגד העלאת הריבית

מאת סופר „דבר" לעניני חקלאות

„הצעות האוצר להעלאת הריבית על האשראי הכוכון ועל הלוואות הפיתוח אין בהן כדי להביא פתרון לעצירת התהליך האינפלאציוני, אך הדבר עלול לפגוע באופן קשה ביותר במשק החקלאי" — כך הגיבו חוגי המרכז־החקלאי, בתגובה ראשונה על ההצעות.

כידוע, שוכדים עדיין החקלאים במאבק על קביעת המחירים ליצרן לתוצרת החקלאית לשנת 1972/73, ובקרוב תתכנס שוב מליאת המחלקה להתיישבות של המרכז־החקלאי לדון בנושא ולהחליט על נקיטת אמצעים. בישיבה זו תיכתב בודאי ביקורת קשה על הצעות האוצר, שביצוען עלול לסכות במידה רבה את המשיכי הוצאות הייצור בענפים השונים. החקלאים בטוחים, כי בהתנגדותם להעלאת הריבית ימצאו תמיכה מלאה כבד שר־החקלאות והנהלת משרדו.

לימודים אקדמיים ישולבו במכללת העמק „אוהל־שרה"

מאת סופר „דבר" בחיפה

אוניברסיטת חיפה תשלב לימודים אקדמיים במכללת העמק ותקיים קורסים שיקנו למסיימים זכויות לקראת קבלת התואר בוגר של אוניברסיטת חיפה.

ההחלטה נתקבלה בפגישה של נציגי האוניברסיטה עם הנהלת המכללה „אוהל־שרה". המוסד הזה בעמק הוא ביתספר על תיכוני למבוגרים, בחסותן של המועצות האזוריות יזרעאל, קישון וגלבוע. ביום לומדים בו מאות בני קיבוצים ומושבים וכן תושבי העיירות באזור העמק.

המנהל האקדמי והמורים שילמדו בקורסים יהיו מבין חברי הסגל של האוניברסיטה. התלמידים יתקבלו לפי העקרונות הקיימים באוניברסיטה.

המשטרה חוקרת ההתפוצצות בחנות השופט אשכנזי

חקירת אנשי המשטרה, בנסיבות ההתפוצצות בחזית חנות הספורט של שופט הכדורגל משה אשכנזי, ביום ה׳ בבוקר, מתנהלת בכיוונים שונים, ומתבססת על כמה אפשרויות.

מחוגי המשטרה נמסר, כי אפשרות אחת נובעת מן העובדה, שבעבר קיבל אשכנזי איומים מאוהדי קבוצות כדורגל שונות אשר שיפוטו נראה להם בלתי הוגן.

אשכנזי שוהה עתה בבנגקוק כשופט בטורניר הנוער. שותפו לחנות, שמעון חוגג, שפט במשחק שנערך ביום העצמאות ב„בלומפילד", בו נוצחה קבוצת „שמשון תל־אביב" ע"י „הפועל חיפה". השערת החוקרים היא כי אלה שאיימו בעבר על אשכנזי, ניצלו את ההזדמנות התבוסה של שמשון ומימשו את איומיהם. [illegible]

בהתפוצצות שאירעה בשעה 2.50 לפנות בוקר ניזוקו הדלת והחלונות של החנות, וכן נפגע חלון בחנות סמוכה.

חוקרי המשטרה סבורים כי מניחי מטען הנפץ לא התכוונו לגרום נזק חמור לחנות. (ע)

פקודת מעצר עד תום ההליכים המשפטיים הוצאה נגד אברהם רשתי, בן 26 מרמת־גן, עבריין בעל הרשעות קודמות רבות, הנאשם במכירת חשיש לצעירים ברחוב לבונה בתל־אביב.

בפתיחות ועידת מק"י

מיקוניס נסוג מההסכם עם הרוב

י. צבן מדגיש העמידה בחזית ההגנה הלאומית

מאת סופר „דבר" לעניני מפלגות

הוועידה ה־17 של מק"י נפתחה אמש בתל־אביב בסימן נסיגה חלקית של המזכ"ל ש. מיקוניס, הנמנה עם המיעוט במפלגתו, מההסכם שלו עם הרוב במק"י לגבי ערב הוועידה, שהתייחס בין השאר לראשי־הפרקים, שחוברו ע"י ד"ר מ. סנה המנוח, כקו־המנחה לעיצוב מדיניות המפלגה בעתיד.

את הרצאתו במושב־הפתיחה נשא ח"כ ש. מיקוניס לא כדו"ח הוועד המרכזי של מק"י אלא כדו"ח אישי שלו, לאחר שסירב להגיש את תוכן הרצאתו לאישור מוקדם של הוועד המרכזי. עמדת אנשי הרוב במק"י היתה, כי מסום שבחר מיקוניס להימצא עם המיעוט (פחות מ־20 אחוז) במפלגה, מן הראוי שהדו"ח שלו, כמזכ"ל המפלגה, יובא לאישור מוקדם כדי שיהיה מוסכם על עמדת הרוב. כתוצאה מחילוקי־דעות מוקדמים אלה, לא היה ידוע מראש תוכן הרצאתו של ש. מיקוניס לאנשי הרוב בלשכה ובוועד המרכזי, ונוסח הרצאתו לא הודפס והופץ מראש, אף לא בפתיחת הוועידה אמש, כדבריהם של הנואמים האחרים.

בדבריו של ש. מיקוניס אמש הסתמנה נסיגה מעמדתו המוסכמת עם הרוב, במיוחד לגבי מיקומה של מק"י בחזית ההגנה הלאומית של ישראל. אמש הוא טען: „המאחד את מק"י עם העם כולו היא הדאגה המשותפת לבטחון ישראל מפני כל תוקפנות שהיא, מכל צד שהוא. אך אם לגשת אפילו לשאלת הבטחון בלבד בקנה־מידה פוליטי, או אידיאולוגי־מוסרי, לא תימצא כל שפה משותפת לא רק בינינו לבין האחרים — כי אם גם בקרב האחרים — שום מכנה משותף".

לעומתו, הדגיש חבר הלשכה הפוליטית יאיר צבן, בהרצאתו אמש על ראשי הפרקים של מק"י, הנחשב לאחד מדובריו הבולטים של הרוב במק"י, ומקורביו של ד"ר מ. סנה המנוח: „המאחד את מק"י עם העם כולו היא העמידה בחזית ההגנה הלאומית — ההגנה הצבאית, הפוליטית והאידיאולוגית־מוסרית — על בטחון ישראל ועל זכויותיה".

מיקוניס נגד פילוג

לעומת זאת, שלל מיקוניס התפלגות במק"י, וטען בדבריו על המצב „הפנימי במק"י": „המאחד את כולנו עולה על המפריד בינינו. אם כי חילוקי הדעות בשאלות מסויימות הם מהותיים ועקרוניים... בלהט הוויכוח נקלענו לפעמים שכאילו נתפלגנו לשני מחנות על בסיס שתי פרוגראמות מקבילות: האמת היא כי זה לא היה ולא יהיה... בשאלות שונות יתגלו צירופים שונים של תמיכה או שלילה... ברור למדי כי הקו אשר יאומץ ע"י הוועידה יוצג כעמדת המפלגה המחייבת בביצוע ובהופעה כלפי חוץ, אך לא יסתום את הגולל על ויכוח ובירור חילוקי־דעות חפשיים במסגרות המפלגה ובמאזניה".

רוצה לתבוע לדין־תורה את שליטי מוסקווה

בהתפלמסו עם ברה"מ, על ביקורתו על שניתקה יחסיה עם ישראל ועם מק"י, אמר אמש ש. מיקוניס: „רבי לוי יצחק מברדיצ׳ב העז פעם לתבוע לדין תורה את הקדוש־ברוך־הוא, הלמאי גורם הוא צרות לעם ישראל. מדוע אסור לי להזכיר, נכדיו, ניניו ובני משפחתו של רבי לוי יצחק מברדיצ׳ב לתבוע לדין תורה את חברינו במוסקבה, כאשר חושבים אנו שהם גורמים צרות מיותרות לעם ישראל?"

צידקת מקי בוויכוח נגד ברה"מ

עמדת הרוב המכריע שבקרב חברי מק"י, ובמוסדותיה (למעלה מ־80 אחוז) באה לידי ביטוי בהרצאתו של חבר הלשכה יאיר צבן, על ראשי הפרקים, כפי שחוברו ע"י מ. סנה ז"ל. לגבי הוויכוח הפנים־מפלגתי על דרכה של מק"י שהתנהל לקראת ועידתה אמר: „מאחר שהמיתקפה על קיומה של ישראל ועל זכויותיה מתנהלת בשלושה תחומים — צבאי, מדיני ואידיאולוגי־מוסרי — חייבת ההגנה על קיומה של ישראל וזכויותיה להיות משולשת". לגבי המישור המדיני־בטחוני אמר: „יש לדחות את תביעתו האולטימטיבית של הצד הערבי להתחייב מראש לנסיגה לגבולות 4 ביוני". על מקי כמפלגה, אמר, בתגובה חריפה לספר־נאצה אנטי־ציוני חדש שיצא לאור לאחרונה בברה"מ: „מקי איננה מפלגה ציונית. אך אם להכיר בקיומו של העם היהודי בעולם משמע להיות ציוני — כולנו ציונים. אם הכוונה הציונית היא תחייתו הלאומית־ממלכתית של העם היהודי במולדתו ההיסטורית, כי אז כולנו ציוניים".

בהתייחסו להזמנתה של גולדה מאיר לרומניה, אמר צבן: „אמרנו לברה"מ כי היא לא תוכל למלא כל תפקיד ממשי בקידום פתרון הסיכסוך הישראלי־ערבי, אם תמשיך בניתוק קשריה עם ישראל. עתה הומחשה צדקת מקי בוויכוח זה, במהלך הדיפלומטי החדש של רומניה. בוויכוח שמנהלת מקי עם ברה"מ לא מקי צריכה לשנות את עמדותיה, על כן נידונה בתוקף כל נסיון לרביזיה בעמדות מקי".

ועידת מקי, בה נכחו כ־200 צירים, נפתחה ע"י חבר הלשכה אליהו דרוקמן. בראש מושב הפתיחה הושמעו דברי הספד למשורר אלכסנדר פן ז"ל והוקראו שניים משיריו. בין אורחי הוועידה נראו אמש נציגים בכירים של מפ"ם, וכן כמה מחברי מפלגת העבודה. בין הברכות שהגיעו לוועידה הוקראו אמש גם: מנשיא המדינה זלמן שזר; ממפלגת העבודה ומפ"ם, מוועד השלום הישראלי ומהוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הרומנית.

ועידת טייסי התעופה האזרחית מ־62 מדינות הודיעה על מערכה מוגברת מצד הארגון להביא לפעולה משפטית נגד חוטפי מטוסים ברחבי העולם.

במבצע מהיר עצרה משטרת נצרת שני צעירים בני 16 החשודים בגניבת רכוש בשווי של כ־20,000 ל"י.

פחות ממחצית הציבור בצרפת בעד צירוף בריטניה לשוק

פאריס, (ע"ר). — תקוותו של הנשיא ז׳ורז׳ פומפידו לנצחון מוחץ במשאל־העם בדבר צרוף בריטניה לשוק המשותף הועמדה בסימן שאלה. במשאל דעת קהל שפורסם אתמול נתגלה, כי פחות ממחצית הצרפתים יצביעו „כן" בתשובה לשאלה האם יש להרחיב את השוק.

המשאל מראה, ש־48 אחוז מן הציבור יתמכו בעמדתו של פומפידו. 35 אחוז ימנעו או יטילו פתק לבן ו־17 אחוז יצביעו נגד כניסת בריטניה, אירלנד, דנמרק ונורווגיה לשוק.

השמאל בספרד קורא לשביתה כללית ב־1 במאי

מדריד, (ע"ר). — האופוזיציה השמאלית בספרד, שהוצאה אל מחוץ לחוק, מתכננת להתמודדות חמורה־תקדים נגד ממשלת פרנקו — כולל קריאה לעריכת שביתה כללית ועצרת רבת־משתתפים ב־1 במאי — מסרו מקורות מחתרתיים במדריד.

הפעילות תתחיל ביום ב׳ בשורת השבתות במפעלים ובאתרי בנין במדריד. הפעולה מאורגנת במשותף על־ידי הסוציאליסטים, הקומוניסטים, הטרוצקיסטים ו„ועדות הפועלים".

בומדיאן הגיע לפגישת־פיוס עם בורגיבה

תוניס, (י. פ.). — נשיא אלג׳יריה הוארי בומדיאן זכה אתמול לקבלת פנים נלהבת עם בואו לתוניסיה לפגישת־פיוס עם הנשיא בורגיבה. זו פעם ראשונה שנשיא אלג׳יריה בא לתוניסיה מאז זכתה אלג׳יריה לעצמאותה לפני עשר שנים.

הביקור נחשב לשיאו של תהליך הפגת המתיחות בצפון־אפריקה. בהשראתו של בומדיאן, קדמו לו מגעים בדרג נמוך יותר לרבות ביקור של ראש ממשלת תוניסיה האדי נוירה באלג׳יריה.

בסוף החודש יפגש בומדיאן גם עם הנשיא סאדאת וקולונל קאדאפי. לקראת פגישה זו העניק אתמול ראיון לעתון מצרי, בו קרא למצרים לסגל לעצמה מדיניות „דומה של וייטנאם" להפעיל לחץ חזק על האינטרסים האמריקאיים.

יוון מסלקת שגריר גרמניה

אתונה, (יופ"ע וע"ר). — ממשלת יוון דרשה אמש מבון להחזיר את השגריר המערב־גרמני פטר לימבורג, שהואשם בארגון בריחתו של אסיר פוליטי יווני לחו"ל.

מדובר בפרופ׳ גיאורגי מאנגאקיס, שיצא בשבת מיוון, שעות אחדות לאחר שהוחזר לבית הכלא.

ממשלת מערב־גרמניה החליטה לשלם פיצויים על כל נכסי האמנות שהיו שייכים ליהודים ושהוחרמו על־ידי הנאצים בתקופת המלחמה העולמית השניה.

אבן: המצב בצ׳אד מחייב טיפול

שר החוץ אבא אבן אמר אתמול לפני יציאתו לארה"ב, כי אין להניח ש„פרשת אוגנדה" תחזור במדינות אחרות באפריקה, מן הטעם הפשוט שאין מנהיגויות דומות לזו של אוגנדה במדינות אחרות באפריקה.

יחד עם זאת ציין, כי כוח הכסף וכיסוי מלא המצלצלים של שליט לוב עשויים להשפיע. אך אוגנדה כבר הפסידה מניסיון והחשבון הזה של הפסד מניסיון של אוגנדה ירתיע מדינות אחרות באפריקה להיתפס למלכודת שמכין שליט לוב.

בהזכירו את צ׳אד, אמר שר החוץ כי אמנם שמענו הודעה מוסמכת וחיובית משלטונות צ׳אד, אך עם זאת הענין מחייב טיפול נמרץ ודחוף, ואנו חייבים לפעול בתחום הדיפלומטי.

אבן הוסיף כי ישראל תשגר גם להבא מומחים לאפריקה וציין כי הכנסת אף אישרה תקציב בענין זה. שכן אנו מיוצגים באפריקה בתחומים שונים ובעיקר בשטח ההשתלמויות, תרומה ישראלית מיוחדת במינה, לפי משקלנו וממדינו.

חבש מכחישה קיום בסיסים ישראליים

אדיס־אבבה, (ע"ר). — ממשלת אתיופיה הכחישה נמרצות ידיעה בעתון ירדני, לפיה מקימה ישראל בסיס טילים ותחנת מכ"ם על שלושה איים השייכים לאתיופיה בים האדום.

בהודעה שפורסמה באדיס־אבבה נאמר: „כפי שנקבע פעמים אחדות בעבר אין שום מעצמה זרה — ישראל או כל מדינה אחרת — מקימה בסיס צבאי, או תחנות רדאר על אי כלשהו השייך לאתיופיה".

מד"א שלח עזרה רפואית לאתיופיה

משלוח חירום של פלסמה יבשה נשלח אתמול

נשלח שלשום ע"י מגן דוד אדום לאתיופיה, לעזרת נפגעי תאונת המטוס שאירעה שם בתחילת השבוע. המשלוח הרפואי, שאורגן על־ידי מרכז מגן דוד אדום לפי בקשת נציגות ישראל באתיופיה, כלל 100 מנות פלסמה יבשה לעזרה מידית לנפגעים, אשר איבדו כמויות גדולות של דם.

גולדה לרומניה

(המשך מעמוד 1)

רומניה לתווך בין ישראל למצרים או לפעול בענין חידוש היחסים בין ישראל לברה"מ. אמר אבן: „אני יכול להעיד שבכל המגעים עם הנציגים הרומנים, הם תמיד דאגו שלא להשתמש במושג תיווך, אלא הבהירו שהם מעבירים את עמדות ישראל למצרים ואת עמדות מצרים לישראל — זאת, משום שרומניה נהנית מאמון רב של שתי המדינות. אין לי צל של מושג, מה יהיה תוכן השיחות שיתנהלו בבוקארשט".

פרס: סיכויי התיווך הרומניים מותנים במצרים

הסיכוי לתיווך רומני בסכסוך הישראלי־ערבי אינו תלוי בעמדתה של ממשלת רומניה, כי אם בעמדתה של ממשלת מצרים. אם חל שינוי בעמדתה, נדע זאת בקרוב, כאשר תגיע לשם ראש־הממשלה גולדה מאיר — אמר אמש שר התחבורה והתקשורת שמעון פרס, בהרצאתו במועדון הכלכלי במלון „שולמית" בחיפה. פרס ציין, כי בשלב זה אין אנו יודעים מה מסתתר מאחורי הזמנה זו. אך זהו נסיון מעניין שממנו אפשר יהיה ללמוד על שינוי בעמדתה של מצרים, אם שינוי כזה אכן חל.

רבין: קיבלנו כל הנשק הדרוש

וואשינגטון, (עטס"א). — שגריר ישראל בארה"ב יצחק רבין אמר ש„ישראל קיבלה את כל הנשק הדרוש לה להגנתה". בסעודה לכבוד י. ל. קנן, סגן היו"ר של „הוועדה האמריקאית־ישראלית לעניני ציבור", שיבח שגריר ישראל את הקונגרס על שסייע לישראל לקיים את צרכיה בשדה ההגנה.

הוא אמר, שהנשיא ניקסון מילא אחר התחייבותו בדבר קיום מאזן הכוח הצבאי במזה"ת. בסקרו את יחסי ישראל־ארה"ב, אמר רבין, כי הם הגיעו עתה ל„שיא של הבנה". השגריר מרוצה מעצמתה הצבאית של ישראל, המהווה לדעתו „גורם הרתעה יעיל" נגד נסיונותיהן של ברה"מ ומדינות אחרות להשתלט על האיזור.

אסירים אירים הרגו בן־ערובה

בלפאסט, (עיץ ויופי"ע). — אחד משני השוטרים, שנלקחו כבני ערובה על ידי 9 אסירים, חברי הצבא האירי הרפובליקאי המחתרתי, נהרג בידי שוביו. אחד האסירים הודיע על כך לעתונאים שנאספו בקירבת הכלא, בקראו מן החלון. זהו מעשה הרצח השני של אנשי המחתרת ביומיים האחרונים.

שני אנשי מחתרת חטפו בינתיים שתי נערות קתוליות, שעמדו להינשא לחיילים בריטיים, גזזו את שערותיהן, צבעו אותן בצבע צהוב והדביקו עליהן נוצות.

בינתיים הודיעה ממשלת בריטניה על תקציב בסך 638 מיליון ליש"ט לצפון אירלנד. פקידים בריטיים אמרו שהתקציב נועד להבריא את כלכלת צפון אירלנד, ליצור מקורות תעסוקה, לקדם השקעות חוץ ולהעלות את רמת החיים. נציגי הרוב הפרוטסטנטי טענו, כי האבטלה הגדולה ורמת־החיים הנמוכה הם המקורות העיקריים של המהומות בצפון אירלנד.

ראובן אגמון, המשנה למנכ"ל מחלקת הנוער והחלוץ בהסתדרות הציונית, יצא אתמול לצרפת ואנגליה בעניני משרדו.

ברכה לנשיא ממלכת בריטניה

הנשיא שזר קיבל אתמול מברק־ברכה ליום העצמאות ממלכת בריטניה, אליזבת השניה. קיבל אתמול הנשיא מברקי ברכה מאת נשיא פארגוואי, נשיא צ׳ילה, נשיא גאמביה, נשיא סלוודור, נשיא קוסטה־ריקה, קיסר אתיופיה, נשיא ברזיל, נשיא אורוגוואי ונשיא הקהיליה המרכז־אפריקאית.

עתוני צ׳ילי הבליטו יום העצמאות של ישראל

סנטיאגו, (עטס"א). — עתוני צ׳ילה הקדישו מקום נרחב ליום העצמאות של ישראל.

העתון הממשלתי „להרנטו" פירסם מאמר ראשי המוקדש ליום העצמאות. עתון זה הוציא תוספת של שמונה עמודים בעיה, המוקדשים ל„24 שנות [illegible] של ישראל". בתוספת זו מופיעים מאמרים על „ישראל והמדינות המתפתחות", „ירושלים" ונושאים אחרים. שני עתונים נוספים „מרקוריו" ו„לה טרסרה" פרסמו מאמרים על ישראל.

בית הנבחרים של צ׳ילה העלה על נס את ישראל, על [illegible] הדמוקרטיים המתקדמים, בישיבה בערבה ביום ג׳. גם הסנאט של צ׳ילה חלק כבוד לישראל ביום ד׳ בערב.

עונש חסר־תקדים להפועל אשקלון

מאת אליעזר מעוז

עונש חסר תקדים בקבה־ליגה א׳ הוטל אתמול על־ידי ועדת המשמעת של ההתאחדות לכדורגל על קבוצת הפועל אשקלון.

הקבוצה נענשה בהפסקת פעילות למשך שבוע אחד. ונוסף לכך נענשה בקיום כל משחקיה הביתיים עד סוף העונה, במרחק של 50 ק"מ מאשקלון, ללא קהל. בשל כך לא תשחק מחר [illegible] נגד קבוצת הפועל אשדוד כמתוכנן מראש, והתוצאה תהיה 2:0 לחובתה.

יצויין, כי משחק זה כלול בניחושי ה„טוטו" של השבוע, אי קיום משחק זה ימנע את חלוקת הפרס הראשון, שניתן למנחשי 13 משחקים.

העונש הוטל על הקבוצה בשל התפרעות אוהדיה והכאת השופט [illegible] במשחק האחרון של הקבוצה נגד הפועל חולון. ועדת המשמעת החמירה בעונש הקבוצה בגלל עברם הקודם של קהל אוהדיה. שכבר הורחקה הקבוצה בעונה הנוכחית משני משחקים.

מדינות הפדרציה המשולשת — הערבית, מצרים וסוריה — החליטו על [illegible] סוכנויות הידיעות שלהן.

ראש עיריית עזה

(המשך מעמוד 1)

שלטון עם־רוצים. בשלב זה, אמר, הוא אינו תומך באופן מוצהר בשום תכנית פוליטית... גם לא בתכנית הפדרציה של חוסיין.

בעד איחוד הגדה עם הרצועה

ביקשתי ממנו שיביע את עמדתו הפרטית, כ„אזרח ערבי". שאווה אמר, שדעתו היא כי „הפתרון הטבעי הוא לאחד את הגדה עם הרצועה ועל ידי כך לאחד שני חלקים קטנים של פלשתין. שני אלה יאוחדו עם ירדן תחת שם פלשתין, וזה לדעתי הפתרון הטבעי".

ראשר שאווה אינו חושש שיבולע לו בגלל הדברים שמסר לפירסום. „אני יודע, שישראל היא דמוקרטית, חופש הדיבור מובטח בה, ואני מסתמך על זאת כשאני אומר את מה שאני חושב. אני לא נושא נשק נגד ישראל, ויש לי הזכות לחשוב ולבטא את דעותי ורעיונותי".

שאלתי אותו מדוע אינו משאיד את היוזמה בהצהרות אנטי־ממשלתיות לעמיתיו ביהודה ובשומרון. שאווה השיב, שמצבה של עזה מסוכן וקריטי יותר מזה של הגדה המערבית, שכלפיה לא נאמרו דברים של כוונות לסיפוח, כמו שנאמרו על עזה, לכן חובתו להביע את התנגדותו.

שאווה גילה, שלאחרונה צירף למועצת העיריה את השייך האשם חוחנדאר במקומו של חבר המועצה ד״ר ח. אבו־רואלה. השייך חוחנדאר עמד בזמנו בראש המתונים למען מינויו של שאווה לראשות העיריה. אך באחרונה יצא נגדו בפומבי, בעיקר בשל העובדה ששאווה מזוהה עם האינטרסים של המשפחה ההאשמית. שאווה אישר באוזני, שאכן אמר את הדברים שפורסמו אתמול בשמו בעתון הלבנוני „אל־הדף", בטאון „החזית העממית". גם בראיון זה הזהיר שאווה מפני סיפוח הרצועה לישראל וגינה את ההתנחלויות הישראליות.

שר הבטחון משה דיין, הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר ואלוף פיקוד המרכז רחבעם זאבי ביקרו אתמול ברצועת עזה ודנו עם מפקד האזור תת־אלוף יצחק פונדק בעניני הבטחון והמינהל האזרחי באזור.

דיין ביקר ברצועה

שר הבטחון משה דיין ביקר אתמול במפקדת איזור רצועת עזה וצפון סיני וקיים דיון בעניני הבטחון והמינהל האזרחי.

בביקור, שבו השתתף גם הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר, אלוף פיקוד המרכז רחבעם זאבי ומתאם הפעולות בשטחים תת־אלוף שלמה גזית, דיווחו מפקד האיזור תת־אלוף יצחק פונדק וקציני המטה שלו על הפעילות השוטפת בתחומי הבטחון והמינהל האזרחי.

דבר — DAVAR

העורכת: חנה זמר
משנה לעורך: דוד פדהצור
מזכיר המערכת: אליהו אגרס
מנהל כללי: גדעון טאמן

המו"ל — „דבר" בע"מ
מפס בדפוס „דבר" בע"מ

המערכת והמנהלה: תל־אביב, רחוב שינקין 45, ת. ד. 199, טלפונים 246251 (6 קווים).

סניפים:
תל־אביב, בית „דבר", רחוב שינקין 45, טלפון 246251.
ירושלים, מערכת ומנהלה, רחוב הלל 16, טלפונים: 231251-3.
חיפה, רח׳ הנביאים 27, טלפונים 642111—2—3.

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
מועצת פועלי חיפה
המחלקה לתרבות ולחינוך

מתוך לוח האירועים השבועי:

היום, יום ששי — 21.4.72
* בסניפים: (בשיתוף המחלקה לסניפים ולשכונות) — במסירת הכרמל — ב־7 בערב, בבית ההסתדרות — ערב צעירים. בנוה שאנן — ב־6.30 בערב, במועדון הנוער העובד — ערב חברתי. בהדר הכרמל — ב־7.30 בערב במועדון „אחדות" — ריקודי עם לנוער. בקרית חיים מזרחית — ב־8 בערב בבית ההסתדרות מסיבת חג העצמאות לעולים (בשיתוף עם משרד הקליטה, המח׳ לקליטה ולפיתוח, וא.א. עובדות).

מחר, שבת — 22.4.72
* „אנו מטיילים ברגל" — הר גמל, כצפה צפיהוד. יציאה בשעה 9.20 בבוקר ליד מפ"ת, איסוף בשעה 9.30 בצ׳ק פוסט, בשעה 9.35 בקרית חיים.
* טיולים למקומות עבודה — לבקעת הירדן — ארגון חברי ההנהגה. לירושלים — עובדי בנק לאומי, עולים ק"ת.
* ב„ביתנו" — ב־9 בערב — תיאטרון „גיורא גודיק" מציג: „מר סליק".
* בסניפים: שחריות שבת ב־11 לפנה"צ בבתי ההסתדרות ובבתי התרבות: בנוה שאנן — עם הח׳ ה. בן צבי. בקרית אליעזר — עם הח׳ י. מגן. בקרית מוצקין — עם הח׳ קלוגמן (בשיתוף המועצה המקומית). בקרית ביאליק — קבלת פנים לסופרים עולים מברה"מ. מועדון פנסיונרים — רח׳ אחד העם ב־6 בערב — מסיבת חג העצמאות. בקרית טבעון — ב־6 בערב במועדון הפנסיונרים — מסיבת חג העצמאות (בשיתוף מועצה משנה). בנוה שאנן — ב־7.30 בערב במועדון רח׳ גורדון — מסיבת חג העצמאות. בקרית חיים מערבית — ב־7 בערב בבית ההסתדרות — ערב שלום עליכם.

ביום ראשון — 23.4.72
* בית הספר לפעילים — „בית עינת" — סמינר מדריכי ב"ס טכני. הנוער ליחסי עבודה (ב„ביתנו").
* במקומות העבודה: בשעה 5.30 אחה"צ ב„ביתנו" מועצה לתרבות של אגודת פועלי המתכת.
* בסניפים: בקרית מוצקין — ב־6 בערב בבית התרבות, הרצאת הח׳ א. דרור (בשיתוף מועצה מקומית). בקרית חיים מערבית — ב־8.30 בערב בבית ההסתדרות — הרצאת הח׳ ש. בן אמנון. בקרית חיים מזרחית — ב־8.30 בערב בבית ההסתדרות, הרצאת הח׳ ד. מדוני.

ביום שני — 24.4.72
* ב„ביתנו" — בשיתוף אגודת המהנדסים והטכנאים — ב־8.15 בערב, סימפוזיון בנושא: „תנופה ודיפוי בן העמקה בעידן המודרני", ב־8 בערב מועדון האחיות.
* בסניפים: מועדון הפנסיונרים אחד העם, ב־6 בערב, ערב חברתי. רכסים — ב־8 בערב בבית ההסתדרות הרצאת הח׳ ש. בן אמנון.

ביום שלישי — 25.4.72
* בית הספר לפעילים — א. א. עובדות — דור המשך (ב„אורנים").
* ב„ביתנו" — ב־7.30 בערב החוג השבועי לתנ"ך — הרצאה י. גיל.
* בסניפים — בצור שלום: ב־5.15 אחה"צ במועדון ההסתדרות, הרצאת הסופרת ה. קוראסקובסקה. בקרית אתא — ב„מעגן" ב־6 בערב — פינת הנוער, ב־8 בערב מועדון הסרט הטוב (בשיתוף מ. בשנה לקרית אתא, ועירית ק. אתא). בית אבות „כרמל" — ב־7 בערב — ערב חברתי. בקרית חיים מערבית — ב־7 בערב בבית ההסתדרות — ערב חברתי. בן דור — ב־7.30 בערב בבית ההסתדרות — מסיבת עצמאות לעולים (בשיתוף משרד הקליטה, המחלקה לקליטה ולפיתוח). בקרית חיים מזרחית — ב־8.30 בערב בבית ההסתדרות — הרצאת הח׳ ש. בן אמנון. בקרית מוצקין — ב„ביתנו" — ב־8.30 בערב, הרצאת הח׳ ד. מדוני.

ביום רביעי — 26.4.72
* בית הספר לפעילים — „בית עשת" — סמינר רכזות א. א. עובדות.
* ב„ביתנו" — בשיתוף החברה לחקירת א"י ועתיקותיה ב־8.30 בערב הרצאת פרופ׳ בנימין מזר.
* בסניפים — בקרית חיים מזרחית — בבית יד לבנים ב־8 בערב, הרצאת הח׳ צ. מייסנר. בקרית אליעזר — ב־8.30 בערב בבית ההסתדרות — הרצאת הח׳ ד. מדוני.

ביום חמישי — 27.4.72
* טיולים — עולים מרכז קליטה — לירושלים.
* בית הספר לפעילים — הקורס האוניברסיטאי.
* ב„ביתנו" — ריקודי עם בהדרכת הח׳ ם. אשכנזי. ב־7.30 בערב לנוער, ב־8.30 לצעירים, ב־8.30 בערב במועדון חברתי לאקדמאים, ב־9 בערב מסיבה לשוטרים.
* בסניפים — בקרית מוצקין — ב־4 אחה"צ ב„ביתנו" — פינת נוער (בשיתוף מועצה מקומית). בקרית אתא — ב־9 בערב בבית טבציניק — ערב חברתי, ב„בוטרי" ב־8 בערב — הרצאת הח׳ ש. בן אמנון (בשיתוף מועצה כפשה לקרית אתא, עירית ק. אתא).

רשימות סוף השבוע

בדרך לשילה

חגור

גם השנה, כבשאר השנים, ביום הזה, נאספנו ליד ביתו של חברנו ע. כדי לצאת יחדיו לטיול. מסורת היא עמנו: ביום העצמאות אנו נאספים כמאתיים נפש ונעים בשיירה אל אחד האתרים היפים בארץ יהודה, אל בוסתן כבד צל, או כרם זית, או חורשת אורנים ושם אנו אוכלים ושותים ומיטיבים את לבנו ומספרים באזני המסובים מעשיות חדשות גם נושנות מן הימים ההם בבחינת „והגדת לבנך". הטף ובני הנעורים מרובים תמיד בפגישות האלה.

לאחר שנגדשת סאת סיפורינו ומני היין יורדים בבקבוקים אנו עולים על גבעה סמוכה ושומעים דברי הסבר על הסביבה הנראית עד קצה האופק מפי ד"ר מנשה הראל, הסייר והגיאוגרף המכונה מנשקה. ואחר כך יוצאים בעקבותיו לטיול הנמשך כמה שעות.

אשתקד נסענו לחורבת סוסיה הסמוכה לאשתמוע אשר בהר חברון. ראינו את פסיפס בית הכנסת, את התמונה הססגונית אשר נשתמרה להפליא על פסוקיה העבריים. שלשום נסענו לשילה אשר בשומרון.

כל האנשים האלה שרתו בעבר בהגנה ובפלמ"ח ובבריגדה ובצה"ל, כמובן, (מהם הממשיכים לשרת בו בתפקידים בכירים). אלה אשר אינם משרתים בצבא עובדים כמורים באוניברסיטאות וכרופאים וכמנהלים וכעתונאים וכיו"ב. „אינטליגנציה עובדת" או בעלי „מקצועות חפשיים". רובם ילידי הארץ, יוצאי תנועות נוער ומהם חברי קיבוצים כיום ולשעבר.

אין הם שייכים, כמובן, לאגודה רעיונית כלשהי. מהם „ניצים" מובהקים ומהם „יונים" נוראיות. אתה מוצא שם את כל הדעות האפשריות ולא פעם משמעות הפגישות האלה דרות מחלוקת אף שלא לשם כך נאספים הם מכל חלקי ארץ־ישראל ביום העצמאות, כאמור לעיל.

*

גם הפעם נאספנו ליד ביתו של ע. ומשם נסענו צפונה דרך קברות־הסנהדרין וטיפסנו במעלה ההר לנבי־סמואל.

מצאנו „טרסה" מוצלת זיתים ושם פרקנו את צרורותינו ובעוד אלה טורחים בהכנת הסעודה היו האחרים מלהטים ומזמרים ומנגנים.

רבים פרחו לבחון את ד"ר דוד גיב, שהיה גם הפעם בינינו. הוא נראה כאדם הזקוק מאד לעידוד. אני סבור, כי כדאי להקדיש לנושא זה רשימה מיוחדת. לכן אסתפק ואומר, כי דו"ח ועדת־ויתקון, שהוגש כדברי יובל אליצור ב„מעריב" כ„מתנת חג", הדהים ישראלים רבים מאד. אשגה אם אומר, כי דו"ח זה סיים את הפרשה. דווקא סיבך אותה, הירבה מבוכה ורבים שואלים מה יהא בעת לאחר אשר טושטשו כל כך הקווים המבדילים בין מותר לאסור, בין הוגן לבלתי־הוגן. לפי אילו „נורמות" נחיה?

א. אומר, כי זה לא כבר ביקר אצלו ק. ל. הטורח זה כמה חודשים בעשיית סרט גדול על ישראל. ק. ל. הוא סופר והוגה דעות יהודי החי באחת מארצות אירופה המערבית. אחד מאנשי השמאל הידועים. עם מלחמת ששת הימים וזעזוע האיש, חלה בו אותה תמורה שפקדה רבים שכמותו. הוא מרבה לבקר בארץ, היה לציוני.

ובכן א. מספר, כי ק. ל. אמר לו לפני צאתו את הארץ (כדי לשוב אליה בקרוב): ראיינתי לצורך הסרט מאות ישראלים, ותיקים ועולים חדשים. אני חושש, כי אינכם תופסים באיזה משבר אתם מצויים כעת. אתם יושבים על הר געש...

המפוחיות והגיטרות המשיכו לנגן „אל גינת אגוז" ו„לילה לילה" ו„מעבר לנהר נדדנו הנה" ו„עורי צפון ובואי תימן" ועוד שירים יפים, מקסמי הרפרטואר הארצישראלי. בעוד עשן הצלי עולה כעשן העולה, בעוד השמש להוטה על האביב המאוחר המדיף את ניחוחה של ארץ בנימין.

מעודי לא שיערתי, כי יום אחד אשב בנבי־סמואל, בין ידידי נעורי, כדי להאזין בין השאר למנגינות האלה כאן, לשיחה הכאובה הזאת. כאן, משבר החברה הישראלית. כאן, דווקא.

מישהו העיר, כי „לא באנו הנה לקרוע את הלב. כי חג היום. לא? דחילקום! מצאתם מקום!?" אך השיחה נמשכה.

*

מצאנו מקום יפה. מבט משגע על ירושלים. לא לשווא כינו הצלבנים את המקום הזה „מונטה ז׳ואה", כלומר „הר השמחה". כל הנוסעים היהודיים, לאורך הדורות, ניצבו כאן, מביטים לעברה.

כאשר אתה מסב את פניך צפונה אתה רואה למרגלותיך את „גבעון" (שמש בגבעון דום...) ומימינך את „גבעת שאול", שעליה ניצב ארמון הקיץ הבלתי גמור של המלך חוסיין. הלאה צפונה־מזרחה אתה רואה את רמה, שם הוקמה זה לא כבר „מצודת כפיר" — מפקדת פיקוד המרכז. הלאה והלאה הר בעל־חצור, אשר מעברו שוכן עמק שילה הפלא ובו חורבות שילה העתיקה, מקום המשכן בימי השופטים.

כאן בנבי־סמואל נפגשו לאחר ששת הימים אנשי חטיבה עשר (היא „הראל" 67) עם קציני פלמ"ח „הראל" 48, עם אלה אשר שרדו בחיים מאותה חטיבה מפוארת. זה ליד זה ניצבו „משוריין" מימי השיירות בבאב־אל־ואד וטנק „שרמן" מגדל.

אנשי „הראל" הישנה הקיזו דמם שבועות רבים על הרכסים האלה ולא יכלו להם. אנשי „הראל" ששים ושבע כבשו אותם בסערה, בלילה אחד עברו את הדרך מהקסטל אל „גבעת שאול" (תל־אל־פול).

מאז ביקרתי כאן כמה פעמים. לא שיערתי, כי דווקא כעת בחום האביבי הכבד הזה בין הזיתים נעסוק כאן בתחלואיה של החברה הישראלית שלנו, בוועדת־ויתקון ובבעיות העוני והזוגות הצעירים ומצוקת השיכון וביהודי ברה"מ.

*

„יוזמי" הפגישה עשו הפעם מעשה נאה — הזמינו אל ה„פיקניק" כמה משפחות מקרב העולים האלה. אני מזהה את המשפחה שלפני כמה חדשים השתתפתי כעתונאי בשמחתם הגדולה, כאשר קיימו את נדרם והכניסו את בנם הבכור בבריתו של אברהם אבינו ב„מבשרת ציון" (שם יפה, „מבשרת ציון"). והנה אמה של ג. בן הראשונות בין שובתות הרעב ליד הכותל בליל החורף הקר ההוא. אני זוכר איך באו אלפים להיות עם השובתים, כמה התרגשו לשמע השיר „כחול ולבן" (בעברית) ו„פרעה, שלח עמי" (ברוסית). ומה קרה מאז? ליד האשה הבלונדית כחולת העינים גבר מגודל, מורה להתעמלות באחד מבתי הספר התיכונים בירושלים. ועוד זוגות נרגשים, עוסקים בכל הנושאים שבעולם ובין השאר עוסקים גם במאמרים שנויים במחלוקת, שהופיעו בעתוני החג, על דמותו של דור 48, על בעיית ישראל־ערב, על „שטחים" ועל „שלום".

בינתיים מחלקים את הצלי והתמוצים, אוכלים ושותים מן היין. מנשקה השיג בקבוק עראק וחלאווה. אמיתי! תוצרת לבנון. כל הכבוד! אתה לוגם ותופס את ההבדל הקטן.

הגיטרות נמשכות השירים נמשכים ובא תור הסיפורים. מספרים הצבות איש באזני חבריו ובאזני הבנים. רבים מהם כאן לבושי אזרחות. מספרים סיירים ומסתערבים, שליחים מאחורי הקווים, בימים ההם, בזמן הזה. אנשי „תנועת הנוער של א"י העובדת" לשעבר. אנשי גבעתי ופלמחאים, מספרים בירושלים ובצפת ובמלכיה. סיפורים נושנים בני תקופה אחרת, ימי ראשית לידת המדינה ולפניה. סיפורי צבא העניים.

דחילק, אומר לי אב אחד מגודל, מה כל זה אומר היום לטייס „פאנטום"? יש להם עולם שלהם. שונה כל כך, מושגים אחרים ואנחנו סתם משעממים אותם. אומרים לך: לא נכון, אינך צודק, תרבות היא הגדה. „דור לדור יביע אומר". וזה בשלך: אתה מוכר את החורה הישנה שלכה לחברה שירדו על סוללות הטילים, ואלה אומרים לו: לפרוץ את המחסומים בדרך לירושלים היה מסוכן באותה מידה אם לא יותר, כן?

הכרת את חץ, שואלים טייס אחד. מזכירים את הגבר ההוא אמיץ־הלב, שנפל על סף הפסקת האש. כן, משיב העלם. הוא היה בסדר. „בסדר", כמאז ומעולם באותו „אנדרסטייטמנט" צברי קשוח ומאופק.

*

הדרשות נמשכות. מפעם לפעם אובדים הסיפורים בצחוק קולני וסוחף עד אשר מבקשים מ„הרוסים" לספר משהו. הללו נבוכים, מתביישים, מתקשים עדיין לדבר עברית, מפצירים בהם. אחד מחברי שומע את קולו של נער חבר בן י"ח, אומר לחבריו בסמוך: „תראה איזה פולחן הם עושים סביבם". הם, כלומר, אנחנו. „סביבם" סביב העולים האלה.

הללו מתרצים לבסוף ושרים את שיר ה„פינג׳אן" בתרגום רוסי. מחיאות כפיים סוערות, אך המלים ההן נאמרו. אשה אחת ירושלמית, דור חמישי, כמדברת אל עצמה: „מה קרה לנו? מה קרה לנו? מה רוצים מהם? רבון העולמים. לאן התגלגלנו?"

אני מצטט כמה שורות מן השיחה המתקשרה:

„זה לא פשוט. כאן נעשתה שגיאה נוראה וכעת מתקשים לתקן את הנזק... הבת שלי חזרה מן הצבא. היא עומדת להינשא, יש לה חבר. נגיד שנעזור לה. אבל אנחנו אנשים עובדים. היום דירה זה סיפור... צילצלו לבעלי מבית־החולים ש„רוסיה" אחת ילדה, כ"ש בניות, שיבוא מיד... הילדים התחילו לשיר „כחול ולבן"... אתה מכיר את הסיפור בדבר פרופסור [illegible] קיבל שני בספרים לבנים לבהרשה שלו... גם הילדים שלנו? גם הם?... כן, הם רגילים להזדהות עם היהודי הנרדף, הלוחם, עם ההקומבות, מוכנים ליהרג למענו... כאשר הדברים הופכים פרוזה עגינית העכורה מסרים מרבבים ה„מיקסר" והמכונית מותר להם לבקר ולהתפייג ולגלגל. מה אתה רוצה. שיעברו לדום כל דבר כמו כל שנות שאנו עברנו... אין דבר. יהודי רוסיה הם אנשים רציניים, נפלאים. הם לא כפותקים. הם יודעים שבאו לארץ קשה. כל הענין הזה לא מפחיד אותי... אתה מאוכר, אני פוחדת"...

והיה שם איש אחד, שניחם את הנוספים ואמר להם: לא נורא, לא נורא. אלה הן צרות טובות. וגם הוסיף ואמר, כי כל הוויכוחים הכספיים את ישראל כיום מלטשים את האמונה והם בשילים לבתי סכינים המפתחיות זו את זו. בעיות רבות קנו אצלנו התעבבות. באה המלחמה ונדודה את השאלות הגדולות באמת, בשל הזיכוה המתחילל אנחנו הופפים בכה כדובר. זו שעה גדולה — אבל — שעה יפה.

אך אחרים נראו בכהולים לבדי. הללו פרשו את הערת הנער, הגזברה, כציגוה קשתות. כמי שאינו תופס בכה כדובר. כי הנה אנו ניצבים בנבי־סמואל, והם בקרבנו, צופים צפונה על קטסיה של ארץ בנימין. זו ההחריבה בבית־האבן, בגדרי הזית, בגפנים המגובהה בלבלבון, דזרת ערבית.

*

הבה הסעודה. תמו הסיפורים והדרשות והשירים המזוהרות. צבינו על הרכב כקפיצים לקבריה של מנשה הראל, הפורש לפנינו את המולדת, המשיב אותנו אל מרחקי התנ"ך ואל ימי בית שני, אל התקופה הביזנטית הצלבנית עד ימינו אלה.

השדות המכחבלים והולכים, הכבשים, הגיאיות דכמי האבן לבכי איה כבבות אחרות והמר חשה. כי „זכבים נקרים בסבר" זו היתה אותה הארץ הקשה, הנפלאה, היחידה בעינה, ארץ־ישראל. הארץ המעניקה לך את כל הדורות המחוקת אותם בבת אחת עד הייתם להוות כזה מזגף שמש, בעיר ירושלים כעורפני בספסת השמיפית מגדולה? כאחיזות בעגורים ובוכרך לפנינו.

עלינו על הכבשים ופנינו לעבר בית־חורון וכשם התעקפנו שמאלה אל הכביש הראשי המוביל צפונה. הנבקך בתוואי הירקדיה הסכנה „דרך האבות" בכבס לירושלים ולחברון ולבאר־שבע.

עברנו את אל־בירה ואת בית־אל וכבר היינו יורדים במעלה נפנה בדרך השומרונית. אחות היפה בדרכה של ארץ־ישראל. בצבעים ההולכים עד אשר הגענו אל הכביש הקון הפונה ימינה לפי הצלה: שילה.

את סיפורה של שילה נספר עד אשר יתמר בשנה אחרת. קרה עם משהו.

־לדה מזהירה מהפרדת הדת מהמדינה

־ן מרכז „העבודה" מתריעה על סכנת הפילוג; שר־המשפטים: אם תהיה הפרדה – תצטרך לחול גם על הנוצרים והמוסלמים בישראל

־ת סופרי „דבר"

הממשלה גולדה אמרה אתמול ב־ מרכז „העבודה" נושא דת ומדינה. ־א עשויה להציע בקרב חברי המפ־ ־ום להפריד את ה־ המדינה ולהנהיג אזרחיים.

־רוצה שתהיה אפשרות ־להברי המפלגה כולם, ־את דעתם בשאלה זו", ־לדה מאיר.

־ממשלה הביעה את הת־ ־נשואים אזרחיים ואמרה, ־זה אסון למדינת ישראל ־יהודי, וישמש „פתיחה ־ערובת" בגולה.

־ממשלה השמיעה דברים ־פי אנשי הרבנות וראשי ־הדתיות המגלים „חוסר ־בדברים אנושיים עמד־ ־דיים, ושומרים על ההל־ ־ממה שנחוק, בלי קצת ־ראשי לסבל של הפרט ־קו־לב לעמוד בפני מקרה ־שופטים בבריאדם לאומל־ ־ימי היהם."

־ה־ע צריכה לקיים ־סכם הקואליציוני

־ה על הודעות סיעת ליע ־כי תגיש הצעת־חוק פר־ ־נוד נשואים אזרחיים ל־ ־של זוגות שאינם יכולים ־לפי ההלכה. אמרה ראש „הסכם קואליציוני צריך ־וצריכים לקיים אותו גם הליברלים העצמאיים. הם אמנם עצמאיים, אבל לא עד כדי כך, שהם יכולים לבטל את חתימתם של הסכם קואליציוני... לא סיעה של ארבעה תחליט אם הממשלה צריכה להתקיים או לא. על כך יחליט המערך".

גולדה מאיר האשימה את ה־ רבנים בישראל, שהביאו בקשי־ חותם לחיכוך זה, והזכירה את עדותו של פרופ׳ חיים וייצמן בפני הוועדה האנגלו־אמריקאית, לפני קום המדינה: „כאשר הקפו אותו בעניין ה„פורשים". הוא אמר לחברי ועדת החקירה: ׳אני מאשים אתכם; את אנגליה, הת־ בהגותכם. היתה זאת שהביאה בחורים יהודים טובים למה שה־ ביאה.׳ זאת אני רוצה לומר לרבנות בארץ ולראשי הציבור הדתי: אתם אשמים בחיכוך הזה כיום."

דרך היסורים של הגיור

למבודדים בהפרדת הדת מהמדי־ נה אמרה: „אני סוציאליסטית, והצדק הסוציאליסטי מחייב אותו לשמירה על העם היהודי." הגיור — אמרה מאיר — הוא „כרטיס־ כניסה לעם היהודי, ולא כרטיס־ כניסה לישראל." היא האשימה את הרבנות בכך שהדרך הזאת קשורה ביסורים. הצעת ח״כ האונגר — אמרה — היא „פתרון גרוע."

אין לזלזל באפשרות של פי־ לוג, אמרה ראש הממשלה. „כדי לפלג די בצד אחד, ואין זה קשה." אין להתבייש באנשים ש־ קבעו בשעתו את דרכו של הצי־ בור הדתי־הלאומי, ובעבר של הציבור הדתי־פועלי. אין להת־ בייש בסידורצבי ובאנשים שחזרו לגוש עציון. אבל לא הם המכ־ ריעים בציבור הדתי.

ראש הממשלה הדגישה: כי גם אם יקבל המערך בבחירות הבאות 60—70 אחוז מהקולות. „אגיד בדיוק את אותם הדברים שאני אומרת כאן היום."

שפירא: אין לצמצם סמכויות בתי־הדין הדתיים של המוסלמים והנוצרים

שר המשפטים יעקב שמשון שפירא, שפתח את הדיון, טען כי הפרדת הדת מהמדינה תתפרש כפיטור כל תושבי ישראל מהחובה להזדקק לבתי־דין דתיים, ודבר זה חל גם על המוסלמים ועל ה־ נוצרים. „קשה לתאר שהמחשבה המדינית מאפשרת לנו בשנת 1972 לבטל או להקטין את סמ־ כותם של בתי־הדין הדתיים של המוסלמים והנוצרים," אמר שפי־ רא. הוסיף כי אין להפלות את בתי־הדין היהודיים לעומת בתי־ הדין המוסלמים והנוצרים. גם אם תתקבל הצעת־החוק של ח״כ האונגר להנהגת נשואין אזרחיים, יהיה כל מקרה של נשואין לפי חוק זה מלווה לא פחות יסורים מאלה העוברים על הנוגעים ב־ דבר באין חוק כזה, אמר שפירא.

מזכ״ל המפלגה ח״כ ישראל ישעיהו הזמין בראשית הדיון את פרופ׳ יחזקאל דרור, אשר הכין יחד עם ד״ר יחזקאל בן־סירה מחקר על יחסי הדת והמדינה, שהופץ בין חברי המרכז. פרופ׳ דרור דיבר על הצורך בכלי־ עזר מדעיים בתהליכי קבלות הח־ לטות.

דברי המתווכחים

ח״כ עדי אמוראי הציע שמפלגת העבודה תחייב את ההצעה להנ־ היג נשואין אזרחיים לגבי מי שההלכה חוסמת בעדו את האפ־ שרות להסדיר את יחסי־האישות שלו לפי בחירתו. גם מזכיר מחוז איחוד הקבוצות והקיבוצים במפ־ לגת העבודה שמואל רובינשטיין הציע בשם המחוז, לאפשר נשו־ אין אזרחיים לכל מי שרוצה בכך, ולהביא למצב שבו לא תהיה הרגשה שהמפלגות הדתיות מכ־ ריחות את הלא־דתיים לחיות ב־ התאם לרצוי להן.

ברוך אוניה אמר, כי יש להי־ זהר ברפורמות לגבי נשואין וגי־ רושין, ותמך בהמשך הקואליציה בין מפלגת העבודה והמפד״ל. שמואל בהט אמר, כי הוא בעד הפרדת הדת מהמדינה אך אינו מציע להתחיל על כך בשנה זו: יש לבצע תחילה את מצע המפ־ לגה. ולהסיר את העיוותים הק־ יימים של הכפיה הדתית.

רחל אדיב אמרה כי הסכנות על אחדות העם באמצעות הדת אינן תופסות יותר כיום. אלוף (מיל.) חיים הרצוג מתח ביקורת על הרבנים שאינם ערים לבעיות הזמן, ושלל את הפרדת הדת מהמדינה. ד. בר־רב־האי טען, כי שמירת הסטאטוס־קוו היא הת־ חמקות מפתרון, וכי יש לפתור את בעיותיהם של אזרחי המדינה. מיכה חריש דרש להגדיר את עמדות העקרוניות של מפלגת העבודה „בלי להתבטל בפני ה־ מיתוס של פירוק הקואליציה עם המפד״ל." חביב שרבט דיבר נגד כל שינוי ביחסי הדת והמדינה.

דוד הכהן התנגד בחריפות לכך ש„מיתוס קנאי, פוליטי ומפלגתי" ידרוש מהרוב לסגל את עצמו אליו. „איחוד העם — אמר — נקבע לא בידי רבנים. הגולה מביטה על קום המדינה, על יום העצמאות ועל צה״ל, ולא על דלכי שמירת המצוות במדינת ישראל."

ח״כ יהודה הררי אמר, כי אין הוא בטוח אם המערך יוכל למ־ שוך הרבה זמן בשותפות עם המפד״ל. ח״כ ר. קורן הזהיר מפני פילוג במדינה, שיביא ל־ פילוג בעם היהודי.

הדיון בנושא הפרדת הדת מ־ המדינה יימשך בישיבה נוספת של מרכז מפלגת העבודה, לאחר שילובן הנושא בסניפים.

הרפורמים תובעים שוויון־זכויות מלא

ראשי הועד הארצי של התנועה ליהדות מתקדמת בישראל קראו אתמול לחברי מרכז מפלגת העבודה לפעול למען שוויון־זכו־ יות לכל הזרמים ביהדות. על איגרת למרכז המפלגה בעניין זה חתמו ישעיהו איתן, יו״ר הועד הארצי של התנועה ליהדות מת־ קדמת בישראל, הרב משה זמר, יו״ר ועדת ההסברה של התנועה.

ברכה להרצפלד

עם סיום ישיבת המרכז ביקש ראש הממשלה ממזכ״ל ה־ מפלגה י. ישעיהו, לשלוח את ברכת המרכז המפלגה „לחברנו היקר אברהם הרצפלד", חתן פרס ישראל. הברכה נתקבלה בתשו־ אות על־ידי חברי המרכז.

מטוס „הערבה" הגיע להאנובר

מטוס ה„ערבה" מתוצרת התע־ שיה האווירית, אשר נשלח כמוצג לסלון האווירי בהאנובר, הגיע את־ מול אחר־הצהריים ליעדו.

ב„סלון", אשר פתיחתו הרש־ מית תיערך היום יוצג ממול ה־ „ערבה", יחד עם המטוס, מדגם „קומודור ב״ס 1123" שעמד גם הוא להגיע למקום.

הביתן של התעשיה האווירית הישראלית ייפתח במעמד שגריר ישראל במערב גרמניה אלישיב בן־חורין, ומנכ״ל התעשיה ה־ אווירית שווימר. (ע)

ששה הסתלקו ממועמדותם בבית־לחם

מאת סופר „דבר" ביהודה

שישה מתוך 29 המועמדים ל־ בחירות שנרשמו בבית־לחם, הת־ פטרו אתמול, מאחר שלא מצאו מקומם בשתי הרשימות העיקריות שהתגבשו והתמודדנה ביניהן, ו־ בכך יורד מספר המועמדים הכללי בערי יהודה ל־192.

מתברר, שברוב הערים לא יור־ כבו רשימות, וההליכה לבחירות תתנהל על בסיס אינדיבידואלי. רק לאחר היוודע תוצאות הבחי־ רות ב־2 במאי, ינסו הנועדים ב־ ראש להקים קואליציות.

ספיר: חריגה מהסכמי שכר תחייב הטלת מסים חדשים

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

שר האוצר פנחס ספיר הז־ היר, כי אם תהיה חריגה מהסכמי השכר לא יהיה מפלט ממסים חדשים, לא־ חר שהממשלה כבר ביצעה חלקה במדיניות השכר ו־ הקטינה את המסים. ספיר השמיע אזהרתו בסכמו את־ מול את הדיון בענייני הכ־ לכלה והמשק במרכז מפלגת ה־ עבודה, שהתקיים בבית אר־ לוזורוב בת״א.

ספיר הזהיר את האיגודים ה־ מקצועיים, אשר טרם החתמו על הסכמי השכר, שאם לא יחתמו על ההסכמים בהתאם למדיניות הש־ כר שנקבעה, אם יהיו התביעות כמו תביעות השכר של עובדי „אל־על", זה יביא לא רק לאי־ סון אלא צפויה התמוטטות כל־ לית. ספיר אמר, שאחד מחברי הוועדה המרכזת הזהיר אותו את־ מול ש„אם לא נמהר לחתום על ההסכמים, יהיה זעזוע גדול ב־ משק".

שר האוצר תבע לרסן את על־ יית המחירים. הגירעון בגירעון ה־ שוטף ולמנוע מצב של אינפלצ־ יה דוהרת, שזוהי הסכנה הגדו־ לה שאורבת לנו. „גם אם נמצא איזון אופטימלי, עוד יישארו לח־ צים אינפלציוניים, והוזה עליית מחירים מואצת בשנת 1972" — אמר — כפי שמשתקף הדבר ב־ גידול אמצעי התשלום ועליית מ־ דד יוקר המחיה ברבע הראשון של השנה. כאן התייחס ספיר ל־ ביקורת הנמתחת על האמצעים ש־ מציע נגיד בנק ישראל, משה זנ־ בר. ואמר ש„השרים בר־לב ו־ גבתי, שהם נגד האמצעים שמ־ ציע זנבר, ודאי צודקים, אבל גם זנבר אינו הרשע הכי גדול. ו־ הוא צודק כשהוא מזהיר לאן אנו עלולים להגיע". הוא העיר, שה־ בעיות הכלכליות עלולות להחריף, משום שאנו מתקרבים לבחירות, אבל הממשלה לא תרתע מנקיטת צעדים.

בהמשך דבריו, התייחס ספיר ל־ עניינים הבאים:

● דו״ח ועדת ויתקון: „לא אני מיניתי את ועדת ויתקון, כי אם הממשלה מינתה את הוועדה (שר השיכון ז. שרף: „בית ה־ משפט מינה את הוועדה, לפי בקשת הממשלה"; ראש הממשלה ג. מאיר: „מדבריך אפשר היה להבין שאנחנו מינינו את הווע־ דה, אך לא אנחנו"). אני מקבל את התיקון. קראתי את מסקנו־ תיה. אם מדובר על משרד האו־ צר, קצת יותר תיאום לא היה מיותר. אנשי האוצר הם בני־ת־ מותה. מסקנות הרוב והמיעוט של הוועדה אינן מצדיקות את ה־ תביעה שהעלוהו בזמנו כי הוא צריך להתפטר, אם איננו מפטר את סגן שר האוצר, ד״ר צ. דינשטיין על בסיס ההאשמות ש־ הועלו בעניין „נתיבי נפט". יש לי הרושם לפעמים שאנחנו רוצים ל־ עסוק בלינצ׳ים ציבוריים. מותר לעשות זאת, הטעים ספיר, רק אחרי שימצאו ההוכחות. הוא הגיב בחריפות על דברי משה ארם בויכוח, בציינו כי מדברי ארם משתמע כאילו „אנחנו חב־ רה של זנות, והממשלה לא עו־ שה דבר בעניין זה".

● הפיקוח על החברות ה־ ממשלתיות. ספיר סבור שאם יש חברות ממשלתיות שאפשר ל־ היפטר מהן, יש לעשות זאת. ה־ אם אמר מישהו שבחברות ממשל־ תיות אין כשלונות? ספיר הד־ גיש, שהוא מכיר את המשק ה־ הסתדרותי, הממשלתי והפרטי הד־ טב, ואין בהן פחות צרות וכש־ לונות. גם אם יתקבל החוק הח־ דש ביחס לחברות הממשלתיות, לא ייפתרו כל הבעיות.

„עשיתי שגיאה כשנכנסתי לענין ת.י.ל."

● פרשת „אוטוקרס": שר האוצר סיפר כי הוא נכנס ל־ ענין מפעל ת.י.ל. בהוצה של מו־ עצת פועלי חיפה וועד העובדים בשעתו. הוא הוסיף בגילוי לב ש־ „עשיתי שגיאה כאשר נכנסתי ל־ ענין ואני מצטער בכל לב ש־ הכנסתי את שרף וכרמל לענין, אבל אנשים יכולים לשגות. נשמעה קריאת ביניים של ז. שרף: „אני ע־ דיין אחראי על עצמי". ספיר ה־ עיר ש„פה יושבים בודאי אנשים אשר מעולם לא שגו" והביע את הדעה שוועדת־הכלכלה של הכנ־ סת תנסה למשוך את ענין הדיון על „אוטוקרס" עד הבחירות.

● הקטנת הפער: אין יום שאיננו עושים משהו למען הק־ טנת הפער. מעולם לא נאמר ש־ נוכל לפתור את הבעיות תוך שנה או שנתיים. כאשר אתה פותר בעיה של שכבות נחשלות, באים אליך כל „הפעריסטים" ו־ מציגים לך אידיאולוגיה של פער. הוויכוח עם האקדמאים היה על הפער שהצטמצם ביגם לבין ה־ שכבות הנחשלות. ספיר ציין שיש עליה רצופה ברמת החיים, גם של השכבות החלשות, והעיר שבין ה־ רבבות שיצאו ביום העצמאות ב־ מכוניות לפיקניקים היו לא רק קבלנים וסוחרים גדולים. אילו ה־ בעיה היתה נוגעת רק לאלפיים־ שלושת אלפים איש, אפשר היה להכניס אותם למכלאה ולפתור את הבעיה. „אני מכיר רבבות ו־ מאות אלפים שחיים מעל לרמת החיים המוגדרת לנו במצבנו הנו־ כחי".

● פתרון בעיות הדיור: ספיר דחה את הטענה שאין לממ־ שלה תכנית לפתרון בעיות ה־ דיור. שר השיכון, זאב שרף, הגיש לכנסת תכנית. לחיסול משכנות ה־ עוני. יתכן שצריך לבנות 70,000 יחידות דיור לשנה, ולא 51,000. אבל אין לשכוח שהבניה היא גו־ רם אינפלציוני, וייקורם נובע גם מעליית שכר העבודה. נבנות גם אלפי דירות שתימכרנה במחיר של 50,000 ל״י לדירה.

במהלך הדיון אתמול בנושא זה, השתתפו דני בלוך, משה ארם, אורי צמית, מאיר בק, אלי נחמי־ אס, יעקב צור וי. רלנברג.

המזכירות תנסח מסקנות על־יסוד הויכוח

לסיכום הדיון, הביא מזכ״ל מפ־ לגת העבודה ח״כ ישראל ישעיהו את הצעת לשכת מפלגת העבודה, שהמרכז יסמיך את מזכירות המפ־ לגה לקבל סיכומים בנושא זה ב־ סמכות המרכז. להצעה זו הובעה התנגדות ובהצבעה הסתמן רוב גדול נגדה. יעקב צור הציע הצעת פשרה שהמזכירות תוסמך. על יסוד הויכוח במרכז המפלגה, ל־ נסח מסקנות שיובאו לאישור ה־ מרכז. הצעה זו נתקבלה פה אחד.

משפחת עולי גרוזיה חזרה לברה״מ

משפחת עולים מגרוזיה, משפ־ חת מאנאלאשווילי, בת ארבע נפשות, שעלתה ארצה לפני ארבעה חדשים והתגוררה בשי־ כון האסבסטונים באור־יהודה, ירדה מהארץ ויצאה בדרכה חז־ רה לברה״מ, דרך וינה.

אבי המשפחה, מיכאל בן 35, התלונן באזני שכנים שאינו מצ־ ליח להיקלט בישראל, וסיפר כי הוא מתכונן לעשות נסיעה באי־ רופה. אך אותם שכנים, אף הם מגרוזיה, ידעו לספר כי למי־ כאל קרוב משפחה בצמרת ה־ שלטון המרכזי בגרוזיה, ונראה כי השיג למשפחה אשרת כניסה חוזרת לברה״מ.

כתב עתי״ם ביקר לפני ימים אחדים אצל המשפחה שירדה ל־ אחר שהגיעו אליו שמועות כי בני המשפחה מוכרים את כל רכושם. האב מיכאל טען, כי הוא נוסע עם אשתו לקרובים בגרמניה וכי יחזור אחרי תקופה קצרה. כן טען כי הוא משאיר את שני בניו בישראל, עד שיחזרו ההורים.

סגן ראש המועצה המקומית ב־ אור יהודה מנשה יצחקי סיפר לכתב עתי״ם, כי משפחת מאנאל־ שווילי קיבלה דירה מרווחת אצ־ ... שמספר הנפשות בה איננו ... האב סודר לפי בקשתו בעבודה כסבל בנמל התעופה בלוד. ...

משפחה מסוגרת; ניהלה אורח־חיים חילוני

יצחקי סיפר עוד כי מעולם לא ביקר האב אצל ועדת הקליטה המקומית ועד כמה שידוע, היתה המשפחה מסוגרת וניהלה אורח חיים חילוני. בניגוד למאה ה־ משפחות מגרוזיה שנקלטו באור־ יהודה בעיירה, אשר רובן דתיות מאד, ומשתדלות להשתלב ולהי־ קלט בעיירה. (ע)

תובעים לקבל מסקנות המיעוט של ועדת ויתקון

מאת סופר „דבר" בנגב

„ועד פעולה לשמירה על טוהר המינהל הציבורי" הוקם באוניברסיטת הנגב. חברי ה־ ועד חילקו אתמול כרוז נגד החלטת הרוב של ועדת ויתקון. בכרוז נאמר, שהממשלה חייבת לקבל את המלצות המי־ עוט בוועדה ולהפטר לאלתר את מנכ״ל „נתיבי נפט" מ. פריד־ מן.

כן נאמר בכרוז, שיש להשעות מתפקידו את סגן שר האוצר ד״ר דינשטיין עד שתיחקר פרשת „ה־ חברה הבאהאמית" שוועדת ויתו־ קון לא חקרה אותה. בכרוז נאמר שרק לאחר שתיחקר פרשה זו וד״ר דינשטיין ימצא זכאי — ...

על שאלת סופר „דבר" השיבו הסטודנטים. שחילקו את הכרוז בשער האוניברסיטה. כי אינם מייצגים שום גוף מפלגתי, וכי התארגנו ביוזמתם.

מסתמנת הסכמה על העלאת המסים העירוניים

מאת דוד ליפקין, סופר „דבר"

הסכמה להעלות את מיסי ה־ רשויות המקומיות החל מאפ־ ריל, בשיעור שינוע בין 20 ל־ 45 אחוז, תמורת סיוע הממ־ שלה לקופת־חולים לכסות חלק ניכר מהגרעון השוטף — הוס־ תמנה אתמול בישיבה שהתקיי־ מה בלשכת שר האוצר פנחס ספיר, בהשתתפות ראשי ה־ הסתדרות והשלטון המקומי.

ההצעה תובא ביום א׳ לדיון ב־ ישיבת הוועדה המרכזת של ההס־ תדרות, וכן לאישור מזכירות ה־ וועדה הכלכלית של המערך.

שר האוצר העלה את ההצעה, בהסתמכו על הדיונים הקודמים בנושא זה לפני כמה שבועות, שבהם הביעו ראשי ההסתדרות הסכמה ל„עיסקת חבילה" כזאת. היקף עליית המסים העירוניים יסתכם בכ־60 מיליון ל״י.

הפגישה היתה סוערת בחלקה. ראש עיריית תל־אביב יהושע רבינוביץ וראש עיריית חולון פנ־ חס אילון תקפו את ההסתדרות שמנעה עד כה את העלאת ה־ מיסים העירוניים, ובכך פגעה ב־ תכניות פיתוח וסיכנה את קיום השלטון המקומי; ראשי ההסתד־ רות דחו בתוקף את טענותיהם והצביעו על המדיניות הקובעת ש־ יש לשמור על יציבות המחירים והמסים.

כן היו חילוקי־דעות לגבי היקף העזרה הממשלתית לקופת־חולים. שר האוצר הציע שהממשלה תס־ ייע לקופ״ח ב־25 מיליון ל״י. מזכ״ל ההסתדרות יצחק בן־אהרון תבע שהסיוע יהיה בכ־35 מיליון ל״י. נראה, שספיר יגדיל את הצ־ עת סכום הסיוע לקופ״ח ל־30—35 מיליון ל״י.

מזכ״ל ההסתדרות לא נתן תשו־ בה להצעה, אבל הבטיח לתת או־ תה בהקדם. הוא אמר אמש, כי הוא יביא את הנושא לדיון ב־ וועדה המרכזת. יו״ר הוועדה ה־ כלכלית של מפ״ם אהרון אפרת דיבר נגד קשירת שני הנושאים יחד ותבע להחליט בנפרד לגבי המיסים העירוניים. קופת־חולים — אמר — היא בעיה נפרדת, ו־ יש להחליט על הסיוע לה לפי צרכיה. מ״מ מזכ״ל ההסתדרות ירוחם משל הציע לסכם תוך שבוע את הדיונים בשאלה זו ב־ הסתדרות ובוועדה הכלכלית של המערך.

רשת סובייטית להברחת סמים נתגלתה בקהיר; יועץ צבאי רוסי התאבד

מאת ז׳אק מודיס, סופר „דבר" בצרפת

פאריס, (מיוחד ל„דבר"). היחסים בין מצרים וברה״מ הורעו בגלל חשיפת רשת סו־ בייטית להברחת סמים בקא־ היר — מוסר השבועון הצרפ־ תי „מינוט".

לדברי העתון, הביא גילוי הרשת למותם של שני דיפלו־ מטים סובייטיים שהיו מעור־ בים במסחר בחשיש. הראשון היה יועץ צבאי מבכירים, ש־ התאבד בדירתו ברובע זאמא־ לק. במהלך חקירה בנסיבות התאבדותו נעצרה באלכסנד־ ריה אשה רוסיה וברשותה כמות גדולה של חשיש.

לשירותי הבטחון המצריים נודע, שהיועץ הצבאי הסו־ בייטי והאשה פעלו יחד עם שני רוסים אחרים וכמה מצ־ רים במסגרת רשת סמים, ש־ סיפקה חשיש לקציני צבא מצ־ ריים בכירים. זמן קצר אחר־ כך נרצח קצין צבא סובייטי, שכנראה דיווח לממונים עליו על סחר הסמים. הוא נמצא בדירתו. כשנרצח התוך ב־ סכין, אחרי שהועבר מקאהיר לדמשק. השבועון הצרפתי שו־ אל בסיום כתבתו: „האם היו אלה עסקים אישיים או פעולה לפי הוראות מגבוה ?".

־צה פה־אחד של ועדה מטעם בנק־ישראל

־ז להעלות ב־3 אחוזים ־יבית על אשראי מוכוון

־ת אברהם קושניר, סופר „דבר"

־ת משנה של המועצה ה־ ־ת של בנק־ישראל, כי ־דהד הריבית, ממליצה ־ב־3 אחוזים את הרי־ ־ל כל סוגי האשראים ה־ ־ים על־ידי בנק־ישראל, ־ולק ממערכת צעדים שיש־ ־לבלם בהוועדה לצמצם ־הלחצים האינפלציוניים ־ום במשק.

־ת המשנה קובעת בהמלצו־ ־שהוגשו אתמול לנגיד בנק־ ־ל, כי יש להמשיך בהענקת ־אי המוכוון, משום שהפסק־ ־תאמית תגרום לזעזועים ב־ יחד עם זאת ממליצה ה־ להקטין בהדרגה את הפער ־עורי הריבית על האשראי המוכוון לבין שערי הריבית ה־ קיימים בשוק החפשי. פער זה נע בין 9 ל־12 אחוזים. כצעד ראשון, מומלץ להעלות את הריבית על האשראי המוכוון ב־3 אחוזים ול־ שוב ולדון בהעלאה נוספת, לפי ההתפתחויות במשק בעתיד.

הוועדה מציעה לחפש דרכים לפצות את מקבלי האשראי ה־ מוכוון להגן חוזר, שלא במסגרת הקרנות למימון היצוא, על ה־ פלה שתחול בהוצאות היצוא. בעקבות ייקור האשראי המוכוון. לכך נדרש, שהתמיכה המתבקשת לענפי יצוא לא יקטנו, אולם יינת־ נו התמיכות לענפים הללו במי־ שרין; וזאת על־ידי הגדלה מתאי־ מה של הפרמיות ליצוא, ולא ב־ דרך של האשראי המוכוון במשק. פירושה של המלצה זו היא, שיש לפצות את ענפי היצוא, באמצ־ עות פרמיות יעודיות, על העליה בהוצאות המימון הנגרמות עקב ייקור האשראי.

לדעת הוועדה יש לבצע את המלצותיה. גם אם יחייב הדבר את האוצר למימון נוסף. המלצות הוועדה התקבלו פה־אחד. ולכך חשיבות מרובה, משום שעם הב־ רית נמנו נציגי סקטורים רבים: כמו אהרון אפרת ממפ״ם וזלמן סורוצ׳ מהתאחדות התעשיינים. כן היו חברים בוועדה פרופ׳ חיים ברקאי, ד״ר ארנסט להמן וד״ר צבי זוסמן מבנק־ישראל. נגיד בנק־ישראל רשאי לבצע או לדחות את המלצת הוועדה. אולם, בכל הרגיל, הנקבל המלצות.

התעשיינים מתנגדים להעלאת הריבית

סופר „דבר" בת״א מוסיף: ב־ ועדת המשנה נפלה ההצעה. ש־ הגישו אנשי בנק־ישראל, שתועלה הריבית גם על הלואות פיתוח. דעת רוב חברי הוועדה היתה נגד הצעה זו ועל כן אין היא נכללת בהמלצות של הוועדה.

כבר אמש הבהירה התאחדות התעשיינים שהיא תיאבק נגד צע־ די בנק־ישראל לייקור האשראי. דובר ההתאחדות הזהיר, כי הע־ לאת שיעורי הריבית על האשראי המוכוון ועל האשראי ליצוא תביא נזק לתעשיה, תפגע את עליות הייצור ותגרום קשיים רבים ל־ תעשיה. בתקופה בה כל המאמץ של הפיתוח הכלכלי מוטל על התעשיה.

נשיא התאחדות התעשיינים מארק מוסביץ הודיע עוד לפני ימים אחדים לשר המסחר והתע־ שיה חיים בר־לב, וחזר והודיע אתמול, כי התעשיינים מסתייגים בצורה מוחלטת מהמלצה לייקור האשראי.

העלאת שיעורי הריבית להלוו־ את מוכוונות ולתקציבי הפיתוח למלאכה ותעשיה תפגע בצורה חמורה במלאכה ובתעשיה זעי־ רה — מזהירה התאחדות בעלי מלאכה והתעשיה זעירה בתזכיר, שנשלח אתמול לשר־האוצר פ. ספיר ולשר המסחר והתעשיה ח. בר־לב.

רשת מבריחי נשק למזה״ת ־גלתה דרך מקרה באוסטריה

וינה, (עיר). — „סירוב" משקאות שלא שולמו בפונדק אוסטריה סייע לגילוי רשת מבריחים בין־לאומית, שהעבירה ־וק למזרח התיכון — נמסר בבית משפט בוינה.

אקדח שהוצע כתשלום על חשבון בקבוק שמפניה הביא ־צערו של האוסטרי קורט פריידל באשמת ייבוא בלתי חוקי ־ נשק מתוצרת צ׳כוסלובקית, בריטניה ובלגיה לאוסטריה.

את סיפור המעשה סיפר בבית המשפט בוינה איש העסקים ־ערב גרמני אלברט מאו, בן 47, הנאשם במילוי תפקיד ראשי ־ברחה. התביעה טוענת, שמאו, ופריידל בעזרת גרמני נוסף ־שה אוספרים קנו 3,000 אקדחים בשווי של 80,000 לי״ש ־בריחום לאוסטריה, תוך מסירת הצהרות כוזבות ושיחוד ־די מכס בנמל התעופה.

מאו, ששוחרר לאחרונה בערבות במערב־גרמניה לאחר ־האשם גם שם בהברחה, אמר, שחלק מן הנשק הוסתר במכונית ־הועבר בחשאי לגרמניה ומשם למזרח התיכון. הוא סיפר, כי ־ת מפעולותיו האחרונות היתה רכישת נשק בצ׳כוסלובקיה.

אלכסנדר פן ביקש אמירת „קדיש" על קברו

מאת א. כנרתי, סופר „דבר"

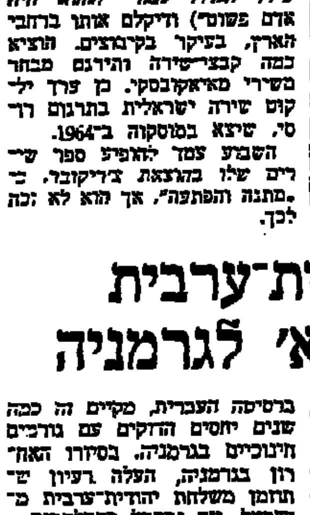

המשורר אלכסנדר פן, שמת במוצאי־החג ושהיה עשרות שנים „משורר־קומוניסט" כפי שהגדיר את עצמו כשערך את המוסף הספרותי ב„קול העם", ציווה לומר בלווייתו „קדיש" ו„אל מלא רחמים".

פן ביקש לפני מותו „להיקבר בין אחי הסופרים" בקריית־שאול, ואם אפשר בקירבת המשורר אביגדור המאירי. כן ביקש, ש־ ההודיה „לא תהיה מטעם המפל־ גה". הוא ביקש לא לשאת הספ־ דים בלווייתו. את הדברים האלה אמר „לבני משפחתו".

נודע, כי בצוואתו השאיר פן סכום כסף, כדי לשכור חזן ש־ יגיד „קדיש" על קברו.

לווייתו תצא היום ב־12.30 ב־ צהרים מבית הלויות ברחוב דפ־ נה. ותעבור ליד „בית הסופר" ברחוב קפלן.

אלכסנדר פן היה חולה מאד בשנתיים האחרונות. וסבל הרבה. אשתו סעדה את מיטתו בבית־ החולים „איכילוב", שבו שהה חודשים רבים. הוא מת בגיל 66. הניח אשה. שלוש בנות ונכדים.

פן נולד בנידזניו־קולימסק בצפון רוסיה וגדל בבית סבו. התחיל לכתוב ברוסית בגיל צעיר. למד במוסקבה בסמינריון הממלכתי ל־ ראינוע. והכיר את המשוררים מאיאקובסקי, ייסנין ופסטרנאק.

ב־1927 עלה לארץ־ישראל, ועבר לכתיבה בעברית. כתב ב„כתו־ בים" וב„דבר" בראשיתו. ידועים שיריו הכולרים „הבן לבנים" „אד־ מה אדמתי" ועוד. כן כתב פזמו־ נים ל„המטאטא".

ב־1934 החל בכתיבת שירה סו־ ציאליסטית־פוליטית, פירסם את שירו הגדול „נגד" („הוא היה אדם פשוט") ודיקלם אותו ברחבי הארץ, בעיקר בקיבוצים. הוציא כמה קבצי־שירה ותירגם משירי מאיאקובסקי. כן ערך יל־ קוט שירה ישראלית בתרגום רו־ סי, שיצא במוסקבה ב־1964.

השבוע צמד להופיע ספר שי־ רים שלו בהוצאת צ׳ריקובר. ב־ „מתנה הפתעה". אך הוא לא זכה לכך.

משלחת יהודית־ערבית יוצאת ביום א׳ לגרמניה

מאת תופיק חורי סופר „דבר"

22 יהודים וערבים, מנצי־ גי האגודות להבנה ולידידות בישראל, יצאו את הארץ מחר־ תיים, בדרכם לגרמניה המער־ בית, לביקור בן 17 ימים, כ־ אורחי ממשלת בוניה ההתרית.

בין חברי המשלחה, נמנים ב־ עיקר יהודים וערבים, אשר פעלו למען טיפוח היחסים בין שני ה־ עמים. קלמן ירון, מנהל מרכז מרטין בובר להשכלת עם באוני־ ברסיטה העברית, מקיים זה כמה שנים יחסים הדוקים עם גורמים חינוכיים בגרמניה. בסיורו האח־ רון בגרמניה, העלה רעיון ש־ תוזמן משלחת יהודית־ערבית מ־ ישראל, וזה נתקבל בהתלהבות.

במשלחת שלושה חברים ממז־ רח ירושלים, והם: בגיאן נאור סגן מנהל ביה״ס סנט ג׳ון, רר־ פא השילים ג׳ין טליל ומזכירה סעיד מורה בבי״ס תיכון. ב־ משלחת מיוצגים האגודה להבנה ולידידות של ההסתדרות, בית ה־ גפן בחיפה, ברית בני־שם וה־ מרכז להשכלת־עם בירושלים.

עתון יפאני: המכולות של צי״ם מבשרות מלחמת־מחירים

טוקיו, (עטמיא). — שירות המכולות שהופעל על־ידי חב־ רת „צים" בין ארה״ב לבין ה־ מזרח הרחוק עלול לגרום ל־ התלקחות „מלחמת מחירים" חדשה בתובלה הטראנס־פאסי־ פית — מסר העתון היפאני „שיפינג אנד טרייד ניוז" היו־ צא לאור בטוקיו.

העתון מוסר, כי החברה היש־ ראלית הגישה החודש לועדה ה־ ימית של ארה״ב תעריף נמוך ב־ שיעור שלושה אחוזים מזה המ־ קובל אצל הקונפרנסים הימיים. העתון מוסר, כי שלושה מובילים יפאניים הפועלים באותו הקו מנ־ סים לשכנע את „צים" להצטרף לקונפרנס המשאות הטראנס־פאס־ יפי של יפאן. קונפרנסים ימיים הם גופים המוקמים על־ידי קוי הספנות מרצונם־הם, כדי להסדיר את המחירים ושאר נוהלי הסחר בקוי תובלה שיש בהם תחרות חזו־ רות. קוי קונפרנסים, הפועלים מ־ נמלים אמריקאיים, נהנים מחסי־ נות מפני החוקים האמריקאיים למניעת קרטלים.

העתון היפאני מוסר, כי חברה „צים" הודיעה על כוונתה להפ־ עיל את השרות מחוץ למסגרת הקונפרנס, אם הקונפרנס ימשיך לדחות את בקשתה שהאזור ה־ דרומי של נמל אוסאקה ישמש כבסיס לתפעולו של השרות.

לא הותרה תהלוכת 1 במאי בנצרת

מאת תופיק חורי, סופר „דבר"

מפקד משטרת מחוז הצפון סי־ רב להעניק רשיון למזכיר מועצת הפועלים בנצרת ג׳ורג׳י סעד ול־ סיעת רק״ח בעיר, כדי לערוך הה־ לוכת הראשון במאי בחוצות ה־ עיר. זוהי השנה הרביעית ברצי־ פות, שהמשטרה מסרבת להעניק רשיון כזה.

מחוגי המשטרה נמסר, שהמס־ לול המסורתי של התהלוכה, נח־ שב לאחד המאוכלסים ביותר ב־ עיר. קיום התהלוכה בו עלול ל־ שבש את התנועה, לסכן בטחון הציבור ולהפר את הסדר.

נציגי רק״ח במועצת הפועלים ביקשו בישיבת המועצה האחרונה לקבל החלטה המגנה את אי־קיום התהלוכה אך ההחלטה לא נת־ קבלה. הם פנו גם למזכיר מו־ עצת הפועלים, בבקשה להתערב למען שחרורם מצווי ההגבלה. ג׳ורג׳י סעד אמר בשיחה עם סופר „דבר", שהוא מוכן לבקש מהשל־ טונות להקל בהגבלת נציג סיעת רק״ח במועצת הפועלים, בתנאי שהדבר נעשה לשם מילוי תפקידם.

רסקו בונה את גבעת־הפרחים בחולון

בפינת הרחובות – חבצלת והורד, ובסמוך לבי״ח תל־גיבורים, בונה „רסקו" שכונה לתפארת. דירות רווחה פינתיות 3 חדרים עם פינת־אוכל, חניה וגז מרכזי.

בדבר פרטים נא לפנות למחלקת המכירות: „רסקו" ת״א, רחוב הר־סיני 1, טל. 622211.

על רסקו אפשר לסמוך!

פרסום ארמון בע״מ

עם פיליפס אין בעיות!

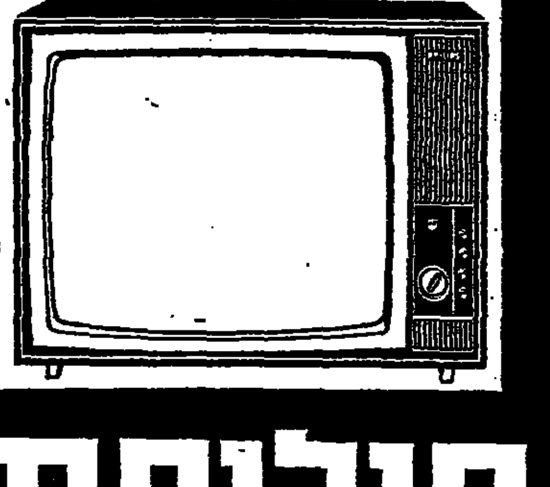

PHILIPS

אך אם בכל זאת אתה זקוק לשרות פנה מיד אל:

מעבדות פיליפס

חיפה, טל. 526628 · תל־אביב, טל. 35684-6
ירושלים, טל. 223561 · באר־שבע, טל. 3639
קרית שמונה, טל. 40439

בטוחים שנתיים: מקלטי טלוויזיה, מכונות כביסה, מקררים

מומחיות · אחריות · חלקי חילוף מקוריים

هكذا من الأصل

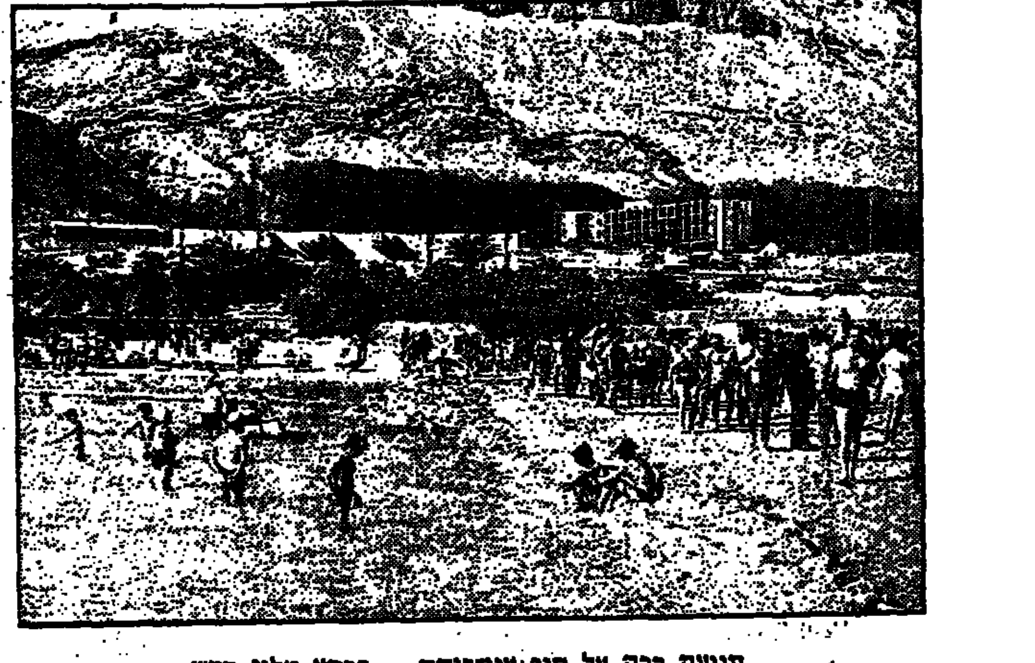

תנועה רבה על חוף עין־בוקק — ברקע מלון חדש

"מיליונרים" צצים על חוף ים־המלח

מאת משולם עד

לחוף ים המלח אתה שומע יותר ויותר את שפתם של תושבי הצפון האירופי — דנים, שוודים ואחרים. הביטוח הרפואי בדניה משגר הנה חולי עור במקום לאשפזם בבתי חולים. מאות רבות הגיעו הנה במרוצת השנה האחרונה במחזורים תלת־שבועיים ו־מספרם יגדל וילך. "לפי הסקר שערכנו, יש בסקנדינאוויה כחצי מיליון חולי פסוריאזיס (מחלת עור לא־מידבקת)", אומר ראש המועצה האזורית "תמר", עמוס גנור מעין־גדי.

אחות דנית ורופא מיוחד של השגרירות הדנית בישראל מטפלים בחולים אלה. הם משלמים תשעה־וחצי דולרים ליום, לפי הסדר מיוחד. אבל לישראלים עולה התענוג יותר. עברו הזמנים, שנעשה הכל כדי למשוך הנה נופשים וחולי עור ופרקים או סתם אוהבי בילוי. מקימי המלונות, הנהנים ממענק 20% מהשקעתם ומהלוואה של 45% בריבית נמוכה לטווח ארוך — כלומר, הפכו מיליונרים (בלי מרכאות כפולות) בהשקעה עצמית, שהיא פחות משליש ההשקעה הכוללת — הופתעו מהתפוסה הרבה, המתקרבת לממוצע של 90% ובחגים ועונות — 100% פלוס. כך, למשל, אירעו בחג הפסח 120% במלונות כאן, לאחר שהוסיפו מיטות. לחדרים לפי בקשת המשפחות, שרצו לבלות בצוותא. התפוסה הרבה קירבה את להיטותם של בעלי המלונות לארח בתעריפים מוזלים. עתה משלמים כאן 65 ל"י ליום (פנסיון מלא) לעומת 40 ל"י רק לפני שנה. והכל מלא, ואתה תמה, מאין לאנשים הכסף. "יש כסף לאנשים", צוחים לך ואתה יודע, שר אין מתכוונים לשכירים דווקא.

אבל בתי המלון החדשים, בעלי "ארבעה כוכבים", לא יהיו עוד שיא הרמה כאן. מי שיוכל להוציא 100 ל"י ליום — יוכל להתארח במלון חדש, בן חמישה כוכבים, שיכיל 230 חדר עם מרווחאות משוכללים. מלון זה ("פאן אמריקאן") יעלה כ־22 מיליון ל"י, שמהם כארבעה וחצי מיליון ל"י תעניק הממשלה ועוד כ־700,000 ל"י יהיו מענק מיוחד, לפי 3,000 ל"י לחדר ועוד כ־10 מיליון ל"י הלוואה. "בשום מקום בעולם אין תנאים כאלה למשקיעים", אומרים בסדום. מאין יבואו אורחים הנה, אם כה הרבה יש לשלם? אז אומרים לך, "זה בכלל לא יקר להתארח במלון מפואר כזה במאה לירות ליום. שים לב: זה פחות מ־25 דולר ליום במקום מרפא מהטובים בעולם ועוד עם פנסיון מלא. זה בעיקר בשביל הבאים מחוץ־לארץ..."

ומה עם בני הארץ? אז אומרים לך, שהממשלה עושה את המאמצים הגדולים במענקים ובהלוואות לא כדי להעביר את ביזבוזם של ישראלים אלא כדי לקבל את תמורה ממטבע חוץ. ומאין יבואו אלה? "קודם־כל מסקאנדינוויה, אבל גם אחרים יבואו".

"לקראת השנה הבאה יהיו לנו 1,300 מקומות איכסון ברמה של ארבעה־חמישה כוכבים", אומר ראש המועצה האזורית והוא מרוצה. שהרי כל זה לא היה קיים כאן לפני מלחמת ששת הימים.

ומה עם מלונות עממיים? "כ־20 בקשות מונחות אצלנו, אך איני יודע, אם משקיעים אלה רוצים להקים בתי מלון עממיים דווקא. הבקשות מונחות, כי איננו יכולים לאשר בנייה נוספת, עד שנפתור את בעיית המים".

עתה מזרימים לאזור כ־700 ממ"ש מים ליממה ממעיין עין־בוקק. לפי הערכה צורך חדר במלון כמטר־מעוקב מים ליממה. כלומר, רק בתי המלון שהוכיבו יצרכו כמות כפולה של מים ממה שמזרימים הנה כיום. קיים חשש, שהמלון הגדול ייפתח כביכול "בלי מים ובלי ביוב ואולי גם בלי טלפון וזה יהיה מקרה יחיד מסוגו בעולם", אמר לי חבר במועצה האזורית. שאלנו, איך יוכלו לפתוח את המלון בתנאים כאלה. "תחיה ותיווכחי", השיב. אבל הדברים לא נתקבלו על דעתי, שהרי אם לא יהיו מים וביוב — לא יוכלו לפתוח את המלון.

לפי תכנית, שאושרה כבר במשרדי הממשלה המתאימים, יניחו קו מים לאזור. מבארות, שקידחה חברת מפעלי ים־המלח לצרכיה באזור נאות הכיכר. קידוחים אלה יספקו כ־1,400 ממ"ש מים ליממה, כלומר — כמות המים באזור תשולש. עתה צריכים להניח את הצינור, לאורך 25 ק"מ בקירוב. השאלה היא, אם אמנם ישלימו מלאכה זו עד סוכות — המועד המשוער של פתיחת המלון החדש. דרך אגב, הממשלה השקיע כשני מיליון ל"י בהבנות צינור זה.

אשר לטלפון, הבטיח שר התקשורת למועצת "תמר", שעד סוף השנה תוקם באזור מרכזת טלפון ל־300 מנויים. משרד ממשלתי זה נכשל עד כה באזור זה, שהרי זה חודשים רבים מבקשים כאן להוסיף קווי טלפון במקומות חיוניים ביותר ומאין מרכזת, אי־אפשר להוסיף אף קו טלפון אחד. יותר על כן, כאן צופים עדיין בערבים בתכניות טלוויזיה מ... ירדן, כיוון שאין קולטים את הטלוויזיה הישראלית. דרושה תחנת ממסר באזור, אך לא בנו אותה עד כה. עתה נראה, שהמקום מחלק בכוחות עצמו לפתרון הבעיה ובשיתוף פעולה בין המועצה האזורית למקימי מלון "פאן אמריקאן" יוקם מיבנה, שישמש תחנת ממסר. בעוד כחודש תגיע סוף־סוף גם הטלוויזיה שלנו לחוף ים המלח, מבטיח ראש המועצה.

כאשר מדברים על תוספת חדרים כה ניכרת בבתי המלון, מיד מתעוררת בעיית השיכון לעובדים. אין דירות לחוף ים המלח. משרד השיכון הקים 20 יחידות דיור להשכרה בשפך זוהר (שני חדרים עם שירותים ושני מזגני אויר ב־100 ל"י לחודש). אך בנייה זו לא פותרת את המחסור הגובר והולך בדירות. במלון הגדול יעסקו כ־400 עובדים חדשים. היכן יגורו? כבר עתה מועסקים כאן בענף הארוחה כ־300 עובדים. רובם מתגוררים במגורים ארעיים ירודים, ש"צלתורו" ליד בתי המלון הקיימים. מתכוננים 100 דירות נוספות בשפך־זוהר. אך גם אם יחלו מיד בבנייה — דבר שאינו מתקבל על דעתם של אנשי האזור — תימשך הבנייה כשנתיים, כפי שמקובל.

ראש המועצה איננו מוכן להסכים, שאין מקומות ל"עמך" באזור, אולי משום שהוא עצמו "קיבוצניק", איש עין־גדי. הוא אומר, שבשפך זוהר מצויות כ־200 מיטות בבית הארחה והמחיר אינו עולה על 33—40 ל"י ליום וגם בעין גדי נמצא בית הארחה עממי עם 75 מיטות ולרגלי מצדה מצויות 45 מיטות לנופשים. נוסף לכך יש באזור אכסניות נוער — בונים אכסניה חדשה בעין־גדי (130 מיטות) ובשתי האחרות בשפך זוהר ולרגלי מצדה — כ־350 מיטות. גם חניונים פתוחים למטיילים בעין גדי ובשפך־זוהר. כמובן, אין בכל אלה משום תשובה לאלה, המבקשים לבוא הנה ולשהות שבועיים־שלושה לשם רחצה וריפוי ואין ברשותם כסף רב דווקא.

חוויה מיוחדת היתה לנו, כאשר שמענו באחד הערבים את שלמה דרורי, סגן ראש המועצה האזורית מטעם מפעלי ים המלח, ב"תידורן רפואי" באחד המלונות. דרורי, שהוא נציג חברת מפעלי ים־המלח במועצה, התקשר מאוד במרוצת השנים לאזור והוא בבחינת "יהודי אלמנט השנוי". הוא בקי במחקרים השונים על תכונות האזור והרצאותיו נועדו להדריך את "הבאים להתרפא, בלי לדעת מה לעשות, כי אין פיקוח רפואי", כדבריו.

וכאן מתברר לנו, כי באזור אין רופאים, פרט לרופאה, עולה ממזרח אירופה, הגרה בצרך וצרכה בהרצאות חמי זוהר.

מדוע אין רופאים? "לא רוצים לבוא הנה", אומר דרורי, "דרושים, לפחות, שלושה־ארבעה רופאים קבועים".

מה קורה לאנשים, שאינם יודעים, איך לנהוג כאן.

דרורי: ראשית, הם רוצים להשוף כמה שאפשר יותר ורוחצים שלוש ארבע פעמים ביום וזה מופרז וגם עלול להזיק. שנית, הם שוהים במים יותר מדי זמן, בהשבם, כי זה יותר בריא. אבל המקסימום הוא עד 30—25 דקה. לעומת שעה ושעה־וחצי, כנוהגים אנשים שונים... כלליות, האנשים אינם יודעים איך למרוח את גופם בבוץ הרפואי. יש כאלה המורחים מכף רגל ועד ראשם וכך סותמים את נקבוביות העור ומונעים ספיגת המינרלים. וגזים כמו רדיום, גפרית, רדון, לתוך גופם. צריכים למרוח עד 15 אחוז משטח הגוף, כדי לאפשר ספיגה נאותה. אולם התנאי הבסיסי לקליטת חומרים אלה מים המלח ומעיינות הגפרית היא מנוחה והשתחררות מכל מתח. האוויר כאן מכיל יותר חמצן וגם ברום, שהשפעתו מרגיעה מאוד. התקופה האידיאלית להבראה כאן היא שלושה שבועות, אומר דרורי.

ובכן, לפי חישוב זה, צריך אדם להוציא כ־1,300 ל"י, אם ישתכן במלון ארבע־כוכבים וכ־800 ל"י, אם ישתכן בשפך־זוהר. זה, סכום רב, לשכיר. בישראל אפילו לבעל החזר מבנים של דמי הבראה, שהרי ... אותו את הנסיעה, קצת בילויים וקצת שתייה קרה וכיוצא באלה. ומה גם שלפי המצב כיום, לא יימצאו כאן מקומות אירוח בארים לכל חודשים מקרב בעלי האמצעים המוגבלים המצב, אם יימשך, יחריף וילך.

קיימת עוד בעיית המרחצאות והכבישים באיזור. במשך שנים אחדות הוקמו המרחצות שהקימה החברה הממשלתית באזור, לאחר שהשקיעה בהן כשני מיליון ל"י. עתה התבשרנו, כי ישלימו את הבנייה השנה. אולם גם מרחצאות אלה, שתוכננו מלכתחילה בצורה, שאינה עונה לצרכי האזור, אמנם יוגשו במקצת את לחץ הרוחצים, אך לא יפתרו את הבעיה ובעיקר בחודשי העונה. אשר לכביש, קיים כאן מחדל ממושך בקטע הדרומי, שבין שפך זוהר לכביש הערבה החדש. עם פתיחת הכביש מירושלים הפך האזור לציר תנועה מרכזי לאילת. הקטע המוכר דרך מפעלי ים המלח בסדום הוא צר ומשובש ולצידיו מתנשאים הרי הגיר, שכבר גרמו לתפולות קטלניות באזור — כלומר, גם הם מסכנים את בטיחות התנועה. קיימת תכנית לסלילת כביש חדש ורחב לאורך 15 ק"מ בתוואי אחר — יותר נוח ויותר בטוח, אך לפי שעה נשארה התכנית זו על הנייר.

נערות דניות (הקיצוניות) וחברותיהן הישראליות. גם הן מרחו את גופן ביותר מדי בוץ..., מעיר ש' דרורי

בבית המשפט המחוזי בחיפה

תיק עזבונות 450/72

בענין: עזבון נתן נוטרה ז"ל שנפטר בחיפה ביום 17 למרץ 1972.

המבקשים:
1) רינה תנובה לבית נוטרה.
2) שבתאי נוטרה.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בקשה ליתן צו המכריז על ירושת המנוח הנ"ל והנני מזמין בזה כל אדם המעונין שיש לו טובת הנאה בעזבון הורצה להתנגד לה, להגיש, תוך חמישה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו התנגדות לאותה הכרזה, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

ש. רזי, שופט רשם

בבית המשפט המחוזי בחיפה

תיק עזבונות 473/72

בענין: עזבון המנוחה חיה הלינה אורלובסקי לבית אפשטיין, ז"ל. שנפטרה ביום 15.9.71 בירושלים.

המבקש: ירחמיאל אורלובסקי רח' מצפה 22 חיפה.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית המשפט, בקשה ליתן צו המכריז על ירושה של המנוחה הנ"ל ובקשה למנות את ירחמיאל אורלובסקי כמנהל עזבון והנני מזמין בזה כל אדם המעונין שיש לו טובת הנאה בעזבון אשר ההכרזה המבוקשת מתיחסת אליו והרוצה להתנגד לה או לבקשת מינוי מנהל העזבון, — להגיש תוך 15 יום מיום פרסום הזמנה זו, התנגדות לאותה הכרזה או לאותה בקשה, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

ש. רזי, שופט רשם

מעבדת החלל של "אפולו 16"

מאת ארנון מגן

שילוח אנשים אל הירח, הנחתתם עליה, החזרתם חיים ובריאים לכדור־הארץ — הם כשלעצמם משימה כה גדולה. כה משלהבת את הדמיון. כה אנושית, עד כי נוטים אנו להעמיד בצלה את הצדדים המדעיים, ה"יבשים", של מסעי "אפולו". אבל צדדים אלה, מלבד התועלת שבהם לעתיד הקרוב והרחוק, אינם "יבשים" כלל. אדרבה, הם מעוררים עדות מלהיבה לרוח האדם לא פחות ממיבצע השילוח של החללית.

המחקר המדעי נתלווה לתכנית "אפולו" עוד בתחילתה. מאז השילוח של "אפולו 11" ביולי 1969. אבל היתה זו התחלה צנועה, והיא נחשבה כמשולת בערכה לעומת המשימה העיקרית — הנחתת שני האנשים הראשונים על הירח. באותו מסע צורפו המיכה סוגי ניסויים בלבד. ב"אפולו 12" כבר עלה מספרם ל־10, וב"אפולו 14" — ל־15. פריצת־הדרך הגדולה היתה ב"אפולו 15", ביולי אשתקד: לפחות תשעה ניסויים חדשים נערכו בזמן טיסתה ובזמן שהות טייסיה על הירח.

מבחינה זו "אפולו 16", הנושאת עתה את דרכה בחלל, איננה מחדשת הרבה. היא תישא אתה רק מכשיר מדעי אחד, שלא נמצא אצל קודמתה — אבל הצבת הכליר זה על הירח היא הגשמת אחד החלומות הכמוסים של האסטרונומים בעת החדשה: טלסקופ הקבוע בגרם־שמים. כעבור לאטמוספירה של כדור־הארץ המכבשת את התצפיות. אמנם בשנים האחרונות שולחו מפעם לפעם טלסקופים בלוויינים, שחגו במסלול סביב כדור־הארץ. אבל הלוויינים נעים בגובה נמוך יחסית. אב גם מחוץ לאטמוספירה, אבל עדיין בתחום המגנטוספירה של הארץ, שגם בה קיימות הפרעות לתצפית אסטרונומית.

הטלסקופ הירחי מותאם לקליטת קרניים אולטרה־סגולות, כלומר בעלות אורך־גל קצר מן האור הנראה. ה"מתורגמות" בטלסקופ לפוטונים חשמליים ואלה נקלטים בסרט־צילום. מצלמת הטלסקופ תהיה מכוונת לאובייקטים רבים ושונים: לעבר אופק הירח עצמו, כפי שהוא נראה מאתר־הנחיתה בהרי דקארט, לשכבות העליונות של האטמוספירה של כדור־הארץ, לענני הגאז הבין־כוכביים הרחוקים. הטלסקופ יפעל גם כמצלמה וגם כספקטרומטר, על־ידי שבירת קרני האור הנכנסות בו, ומהספקטרום שיתקבל אפשר יהיה ללמוד על הרכבם הכימי של האובייקטים המצולמים.

הספק של נורה

הטלסקופ יפעל רק בעת שהותם של ג'ון יאנג וצ'ארלס דיוק על הירח, כלומר כ־70 שעות. לפני שימריאו יוציאו שני האסטרונאוטים את סרטי הצילום מהטלסקופ כדי להחזירם לכדור־הארץ.

כל שאר המכשירים, שיוצבו על־ידי יאנג ודיוק באיזור דקארט, וכן אלה הנמצאים בחללית־האם, כבר היו ידועים, כאמור, ב"אפולו 15", והלקם גם בחלליות קודמות. אבל הנסיון שהצטבר הביא לשכלולים במיכשור עצמו וגם לעריכה ניסויים נוספים באותם מכשירים עצמם. ולגבי חלק מן המכשירים — אותם המכוונים אל הירח עצמו, ולא אל החלל — החידוש הוא בפעולתם באתר חדש, והמידע שייאסף כאן יצטרף למידע שנאסף באתרים אחרים.

דבר אחרון זה אמור, למשל, לגבי הסייסמומטרים, המודדים את התנודות של אדמת הירח כדי ללמוד על הרכבה הגיאולוגי. מכשירים אלה מתחלקים לשני סוגים: אלה המודדים תנודות סייסמיות "פסיביות", ואלה המודדים תנודות "אקטיביות". "פסיביות" — רצה לומר: תנודות בעקבות תהליכים פנימיים ספונטאניים, כמו רעידות־ירח, פגיעת השלב האחרון של הטיל "סאטורן" בירח לפני נחיתת האסטרונאוטים עליו, פגיעת שלב־ההמראה של רכב הנחיתה אחרי המראת האסטרונאוטים, ופגיעת מטאורידים מן החלל. ואילו התנודות ה"אקטיביות" הן אלה הנגרמות במכוון כדי להתחקות על אופן מעבריהן במעמקי הירח. תנודות אלה יגרמו על־ידי פיצוץ ממטעני־נפץ קטנים בזמן שהותם של יאנג ודיוק על הירח, ועל־ידי ירי במעין מרגמות אחרי עזיבתם. "מרגמות" אלה יוכנו לירי על־ידי שני האסטרונאוטים, ובעוד שלושה חדשים לערך יופעלו על־ידי אותות מכדור־הארץ ויירו ארבע פצצות למרחקים של 140 עד 1400 מטרים. בעקבן באדמת הירח יוצרו פצצות אלה גלי־קול, ועל־פי מהירות מעברם של גלים אלה על־פני הירח ובתוכו אפשר לאסוף מידע חשוב על הרכב השלפים באיזור זה. אגב, ניסויים מסוג זה הם שיטה מקובלת לליימוד הגיאולוגיה של כדור־הארץ, וחברות־הנפט, למשל, משתמשות בה בתדירות לאיתור מצבורים חדשים של נפט וגאז. מובן שהגיעור ה"אקטיבי" הוא חד־פעמי, ואילו הכיסוי ה"פאסיבי" הוא רצוף וממושך. יצויין, כי סייסמוגרפים, שהוצבו על־ידי טייסי "אפולו 12", 14 ו־15, עדיין משדרים את אותותיהם לכדור־הארץ.

לא נמנה כאן את שאר המכשירים המדעיים, שהציבו האסטרונאוטים מיד לאחר נחיתתם על הירח, אך ראוי לספר, ולו בקצרה, על הביתן המרכזי של המכשירים, הקרוי אלס"פ. אלס"פ מחובר בכבלים חשמליים לכל המכשירים, המוצבים במרחקים ובכיוונים שונים ממנו. הוא מספק להם את האנרגיה וקולט את הנתונים, ומתרגמם לאותות־רדיו המשודרים לכדור־הארץ. מקור האנרגיה של אלס"פ הוא גוש קטן של פלוטוניום רדיו־אקטיבי, שהספקו 70 ואט בסך־הכל — כהספקה של נורה רגילה!

מיפוי בעזרת מצלמה

עד כאן — המעבדה המדעית שעל הירח עצמו. מעבדה לא פחות משוכללת, הקרויה סי"ם, נמצאת בתא מיוחד של החללית־האם. מכשיריה מופעלים על־ידי האסטרונאוט השלישי, טום מטינגלי, בשעת הקפתו יחידי את הירח. יתרונה של מעבדה מעופפת זו לעומת המעבדה הירחית הוא בכך, שהיא מקיפה את הירח ולפיכך יכולה היא לאסוף נתונים משטחים נרחבים של גרם־שמים זה, ולא של אזור מצומצם בלבד.

אחד המכשירים החשובים של סי"ם הוא מצלמה פנורמית, משוכללת מאין כמוה, בעלת עדשה של 60 ס"מ, המסוגלת לגלות עצם בגודל של מטר עד שני מטרים (בגובה של כ־100 ק"מ!) על הירח, על־ידי תנועה אוטומטית קדימה ואחורה יתקבלו במצלמה זו צילומים תלת־ממדיים.

מעניינת לא פחות היא מצלמת המיפוי, בעלת עדשה של 7.5 ס"מ, שתפקידה למפות את כל שטחי הירח הנגלים לחללית־האם בעת הקפותיה. זוהי בעצם מצלמה כפולה: בעוד המצלמה האחת מכוונת אל הירח, מכוונת המצלמה השניה שלידה בכיוון מנוגד, אל הכוכבים. כאשר יוחזרו הסרטים של שתי המצלמות האלה לכדור־הארץ ויפותחו, אפשר יהיה לאתר בדיוק נמרץ את המקום, שממנו נעשה כל צילום וצילום מפני הירח על־ידי המצלמה האחת, לפי צילום הכוכבים שנעשה על־ידי המצלמה האחרת.

מכשיר אחר בחללית־האם הוא אלטימטר (מד־גובה) של לייזר. במכשיר זה שולח קרני לייזר אל הירח, ועל־פי הזמן שעושה הקרן אל הירח וחזרה למכשיר אפשר ללמוד על המרחק שבין החללית ובין פני הירח באותה נקודה עד לדיוק של כמטר. אלא שהאלטימטר לא נועד לקבוע את מקומה של החללית. אין צורך בכך, כי הוא ידוע בדיוק רב מאוד הודות לתחנות־המעקב על פני כדור־הארץ. מטרתו היא אחרת: למדוד את גובה ההרים, האגנים וכו' של הירח על־פי המרחק ביניהם ובין החללית. יצויין, כי מכשיר דומה, שהותקן ב"אפולו 15", גילה הפרשי גובה של כעשרה ק"מ.

מכל המכשירים שבסי"ם נראה כ"מחוכם" ביותר הסב"ט, המיועד למדוד את עוצמת שדה־הכובד של הירח. שדה־כובד זה, שלא כמו שדה־הכובד של כדור הארץ, איננו אחיד בעוצמתו. וזאת כנראה אי־אחידות אדמת הירח מבחינת צפיפות. במקומות שיש בהם ריכוז גדול של מסה צפיפה עולה עוצמת שדה־הכובד, ולהיפך.

כיצד בודדים הבדלים כאלה? כאשר מתקרבת החללית לאיזור של כוח־כובד מוגבר, היא מגביהה את טיסתה כדי שיעור זעיר; כאשר היא חולפת מעליו, מהירותה קבועה; וכאשר היא מתרחקת ממנו, מאטת טיסתה. שינויי־מהירות אלה נמדדים על־ידי אותות־רדיו, הנשלחים לעבר החללית מכדור־הארץ ומוחזרים אליו. תנועת החללית גורמת לשינוי התדירות של גלים אלה, ממש כשם שמשתנה התדירות של גלי הקול שמשמיע צופר של קטר־רכבת המתקרב אלינו או מתרחק מאתנו (ולכן משתנה גובה הצליל שלו) — מה שקרוי "אפקט דופלר". מובן שככל שמהירות החללית גדולה יותר, כך גדול יותר השינוי בתדירות אותות הרדיו. מכאן שעל־פי שינויי התדירות אפשר ללמוד על שינויי מהירות התנועה של החללית, מאלה — על השינויים בעוצמת שדה־הכובד של הירח, ומאלה — על מבנה השכבות הפנימיות של הירח...

לוויין של לוויין

החללית תקיף את הירח שלוש יממות בלבד, אבל מדידות שינויי שדה־הכבידה יימשכו גם לאחר מכן, על־ידי תת־לווין, שישוגר מהחללית סמוך לתחילת מסעה חזרה לכדור־הארץ.

"תת־לוויין" — על שום מה? מכיוון שהוא יקיף את הירח, והלא הירח עצמו הוא לווין של כדור־הארץ. זהו גוף קטן, במשקל של כ־36 ק"ג, באורך של 79 ס"מ ובקוטר של 36 ס"מ. מכשירי העזרה שלו יופעלו על־ידי סוללות־שמש בעזרת הספק של 24 ואט, ובשעה שתת־הלוויין יימצא בצל הירח (מאחורי השמש), יופעלו מכשיריו על־ידי סוללות של כסף וקדמיום, הנטענות שוב בשעה שתת־הלוויין חג מול השמש. בשעה שתת־הלוויין ינוע בשדה־ראייה מכדור־הארץ, הוא ישדר אלינו את נתוניו — לרבות הנתונים שאסף בהיותו בצד האפל של הירח (מבחינת כדור־הארץ), שנאגרו באותה עת במחשב קטן שבו.

מלבד הסב"ט לגילוי שינויי העוצמה של שדה־הכובד הירחי מצויד התת־לווין בשני מכשירים מדעיים נוספים: מגנטומטר למדידת עוצמת השדות המגנטיים של כדור־הארץ והירח; ומכשיר לגילוי החלקיקים טעונים חשמלית בסביבות הירח.

יצויין, כי התת־לווין של "אפולו 15" מקיף את הירח כבר זה כתשעה חדשים והוא עדיין מוסיף לשדר את נתוניו לכדור־הארץ. אנשי סוכנות החלל האמריקאית בטוחים, כי גם התת־לווין של "אפולו 16" יתקיים תקופה כזו, ואולי אף ארוכה יותר, בטרם יתרסק על הירח.

הטלסקופ הירחי

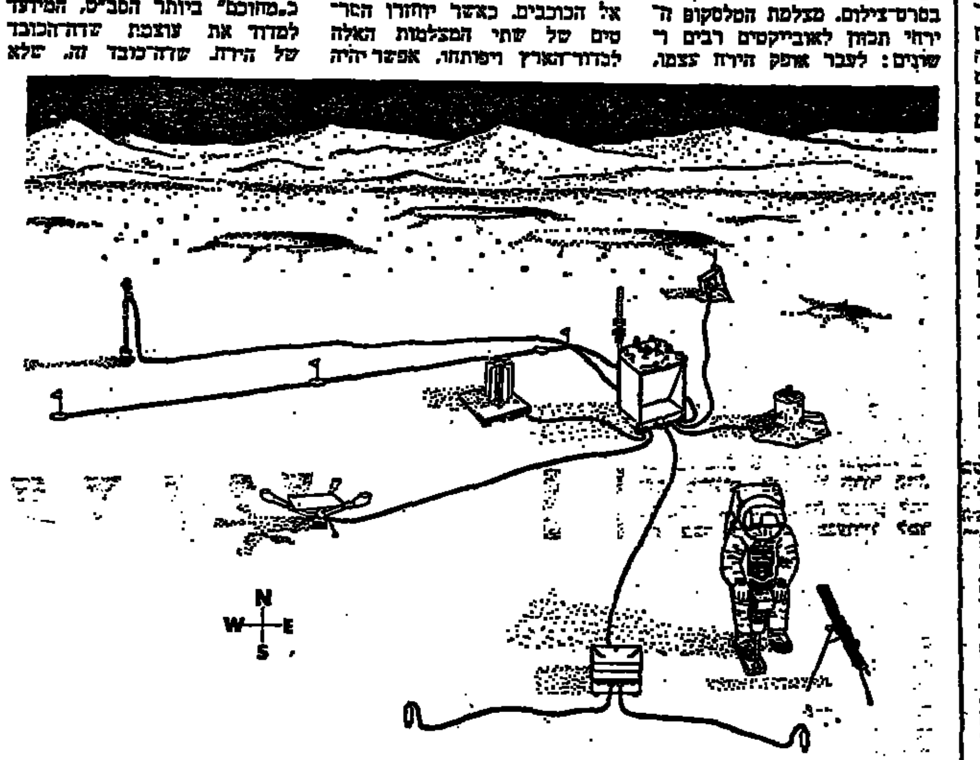

אלס"פ (הקופסה הגדולה במרכז) והמכשירים המחוברים אליו. מימין לאלס"פ — הסייסמומטר הפאסיבי. מימין לאסטרונאוט — ה"מרגמה"

זה עתה הופיע

על רומן זה אמר
אלכסנדר סולז'ניצין:
"זהו מפעל חיי החשוב ביותר"

מתוך העתונות:

"...הרומן יימנה עם היצירות הקלאסיות של הספרות הרוסית כ"מלחמה ושלום" לטולסטוי ו"שדים" לדוסטוייבסקי..." ("הארץ" 4.4.72)

"אוגוסט 1914" מזמין השוואה ל"מלחמה ושלום" לטולסטוי. כרומן מלחמה בלבד הוא נפלא. מבחינה טבעונות זהו סולז'ניצין במיטב כוחו — ולמעלה מזה... תסכונת סיפורית משולבת בדיוק לשוני חד־כיהלום וחיוני." ("אינטרנשיונל הארלד טריביון" 19—20.6.71)

"...סופרים כבלוק וטולסטוי אינם קמים בכל שנה, וללא ספק יכול סולז'ניצין להחשב כשווה להם". "זוהי משימת־ענק משימה ראויה לכוח יוצר שלו ולגדולתו המוסרית". (מתוך "לה מונד" 2.7.71)

520 עמודים * 20.— ל"י

במשך חודש ימים עד 15 במאי
מחיר מוזל 16.— לירות

ניתן להשיג בכל בתי המסחר לספרים ובהוצאת עם עובד, רח' מזא"ה 22 ת"א.

הופיע
"לראות שחור באהבה"
ספר שירים חדש
מאת
יהודה שביט
עקד

למד בביתך
בשעות הפנאי באמצעות הדואר

בחינות בגרות והשלמות | לימודים מבניים
פקידות והנהלת חשבונות | אולפן לעברית שיפור הלשון
דיפלומה בבנקאות | אנגלית וצרפתית

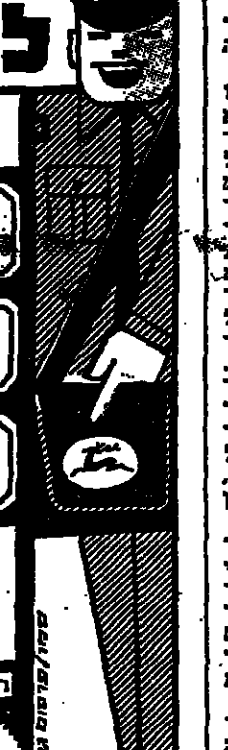

למישלב ת.ד. 232 תל־אביב
שמי
כתובתי
הקורס המעניין אותי

תכנית לימודים חינם לכל דורש
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
מישלב מכון ישראלי להשכלה בכתב

תל־אביב, מישלב, וייצמן 53, 1—10 לפנה"צ, 5—7 אחה"צ.
חיפה, החלוץ 49, 8—10 לפנה"צ, 4—6 אחה"צ, פרט ליום ו'.

אוניברסיטת חיפה

מודיעה

כי נפתחה הרשמת תלמידים חדשים לחוג ללשון עברית

(מסלול דו חוגי)

לקראת התואר הראשון

ההרשמה תסתיים ביום ב' 15.5.1972, ב' סיון.

חוברת הסברה וטופסי הרשמה ניתן להשיג ב־2.— ל"י, במפעל השכפול של אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה, בימים א—ב—ד—ה בשעות 10.00 — 17.00; יום ג' בשעות 10.00—13.30.

המעונין לרכוש את החוברות בדואר, מתבקש לשלוח המחאת־דואר ע"ס 2.25 ל"י לפקודת אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה.

חיילי צה"ל, הפונים באמצעות התואר הצבאי, יקבלו את החוברת ללא תשלום.

עירית רחובות

מכרז מס' 10/72

עירית רחובות מודיעה בזה על קבלת הצעות מקבלנים לב... עבודות הקמת קרית המלאכה באזור התעשיה של רחובות.

התוכנית עם 2 עותקים מרשימת הכמויות, אפשר לקבל במשרד המחלקה הטכנית, חדר מס' 46, תמורת תשלום של 150.— ל"י במזומן שלא יוחזר.

את ההצעה עם התוכניות, במעטפה סגורה, יש להחזיר ביד רישום, או למסור לידי מזכיר העיר עד תאריך 28.4.72 בשעה 00... בצהריים.

יש לצרף לכל הצעה ערבות בנקאית או ... מגבר העיריה בגובה 5% מערך ההצעה.

אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או ... הצעה שהיא.

על המציע להתחייב לסיים את העבודה תוך 6 חודשים.

שמואל רכטמן
ראש העיריה

עברנו לבנינו החדש

שדרות המגינים 39, חיפה

טלפונים:
532102-3-4

אקלימט
החברה המאוחדת לחימום

המפלגה הדתית־לאומית / הסתדרות הפועל המזרחי
וועדת הבחירות המרכזית

לוועידה הד' 4 של המפלגה הדתית־לאומית, לוועידה הי"15 של הפועל המזרחי ולמועצות הסניפים

זכות בחירה

מובא בזה לידיעת החברים/ות והאגודים של המפלגה הדתית־לאומית והפועל־המזרחי, כי בבחירות שיתקיימו אי"ה ביום שלישי כ"ג בחשון תשל"ג (31.10.72), יוכלו להצביע רק החברים/ות אשר ביום הבחירות 1) הם בני י"ז ומעלה. 2) חברים לא פחות מ־6 חדשים. 3) שילמו מסים בעד לא פחות מ־6 חדשים. 4) יהיו חייבים מסים בעד לא יותר מ־6 חדשים עד יום הבחירות.

משמעות ההגבלות הנ"ל היא, כי אותו המעוניין להשתתף בבחירות חייב לרכוש חברות — אם אינו חבר עדיין — עד כ"ג אייר ש.ז. ולשלם מסיו עד סוף חשון תשל"ג, היינו בעד החדשים באי־אוקטובר 1972. וזאת, כמובן, לא יאוחר מסוף תשרי תשל"ג, באופן שיוכל עוד להיכלל ברשימת המילואים האחרונה של הבוחרים, (אשר תתפרסם בכ"ח תשרי תשל"ג). ואילו חבר ותיק, יוכל להיכלל ברשימת הבוחרים הראשונה — אשר עוסקים כבר בהכנתה — רק אחרי שישלם מסיו בעד חודש אפריל ש.ז.

בכדי למנוע עיכובים ותקלות בהכנת רשימת הבוחרים מהראוי שהחברים/ות יתנו דעתם למועדים אלה ויזדרזו לעשות את הצעדים הדרושים להבטיח לעצמם זכות בחירה לוועידות ולמועצות הסניפים.

צבי ברנשטיין
יו"ר ועדת הבחירות המרכזית

...ן״ לאירופה — „לא״ לדה־גול?

...שאל־העם בצרפת מסמל קץ תקופה

...ת ישראל נרימן

...שאים תרתי משל והקל־
...צרפת ביום א׳ הקרוב,
...שאול־דה־גול. אך אותם
...צרפתים הנבוכים, המבק־
...ביע מתוך נאמנות לגנ־
...יפו לשמוע לקול פומפי־
...הנותם, נאמנות לדה־
...: אמירת „כן״ לאירופה
בהשתתפות בריטניה,
„לאו״ — או שמא היטב־
...נבעה? ואלה המתיימרים
...רשניה המוסמכים של ה־
...מדינית הגוליסטית אך
...ות מבוכתם, בהנחותיהם
...הם הארוכים והסותרים.
ז׳ורז׳ פומפידו מודאג ב־
התוצאות הצפויות, הכוח
המארגן היחיד, שיקרא
לומר „לאו״, הוא המפלגה
...טית; אם יעלה בידיה
עשרים אחוזים היא תוכל
...רתה. אף הסוציאליסטים,
להימנע, אינם חייבים
את מנהיגם נשיא צרפת;
...וירות האחרונות לבטיחות
...פתיצו את הכל בכשלונו
של מועמדם. לא צבור
...יסטים לא כוח ולא יוקר

...האחר הוחזר. העשוי ל־
את שלוות הנשיא, הוא
ושרות שאחוז הנמנעים,
...ד מבוכה האם מתוך לא־
...ת, יתקרב עד כדי כך
ציבור הבוחרים. שיחד
...לאו״ הקומוניסטי יהווה
מסרבים לומר „הן״. ר־
...ה יהווה כשלון עקיף ל־
אפילו יקבל שמונים אחוז
...רב אלה שסרבו. לגשת
...פי.
...מעין זה, שבה יתחלק
הבוחרים לשלושה גושים
— מחייבים, נמנעים ומת־
— כששני האחרונים גם
...יהם גדולים מן הראשון,
...על תקותיו של פומפידו
בעזרת המשאל את אשר
דה־גול לשווא: את ה־
של ראשון בין שווים
...מנהיגי אירופה.

להיות לנשיאה הבלתי־מוכתר של אירו־ב של אירופה, בלי ש־תקום מדינה מעין זו, היתה כאן ומתמיד שאיפתו של דה־גול. ב־שאיפה זו נעוצה היתה הסתירה הפנימית המתמדת של העמדה ה־גוליסטית והיא גם מקור המבוכה, שבה שרויים בימים אלה צרפתים רבים.

אותם הצרפתים, השואלים את עצמם היום מה היה מייעץ להם דה־גול לגבי ההצבעה, שרוים כ־אשר הם מנסחים תהייתם בצורת השאלה הבאה: „האם היה דה־גול מחסידי אירופה מורחבת, ב־השתתפות בריטניה, או שמא היה מתנגדה הנמרץ והעקיב תמיד — ולא היה משנה דעתו בנסיבות הקיימות כיום?״

מי ששואל את השאלה כך מתעלם מן העיקר; לדעתו של הגנראל עיקר השאלה היה — האם הוא בשלטון או לא. ניתן לנחש, כי אילו היה דה־גול כיום בשלטון והיה היה סיכוי להת־עלות על גבו של הבוחר למעמד של מנהיג אירופי מרכזי, היה נוהג כפומפידו. ואילו ישב ב־קולומביי, כפי שעשה בשנה האח־רונה לשלטון פומפידו, מוסיף היה עתה להתעטף באותה שתיקה של התנשאות ואפילו בוז כלפי היושב באליזה. כבמשך השנה ההיא ש־לאחר הפרישה, בעיניו לא היה, ולא יכול היה להיות, יורש ראוי לשמו לגנראל דה־גול, ומנציח של האוורופאטור. יהיו אשר יהיו, הם במקרה הטוב תחליף עלוב ל־גוליזם ראוי לשמו.

איש לא יכול להסביר אפוא מעוטה זו לבוחר הצרפתי — ודאי לא השלטון הניאו־גוליסטי, אשר ניצל בשעתו את שתיקתו המתנשאה של דה־גול, כדי להת־בסס, תוך כדי פיק ברכיים מרוב רווחה, שמא יתחיל הספינקס ל־דבר. ולא האופוזיציה, המפולגת כפי שלא היתה מעולם ואשר מבקשת ליטול את חלקה במשחק הפוליטי כל מיסטיפיקציה, שבל־עדיה מתמוטטים כל כללי משחק.

אם הבוחר הצרפתי תוהה מה היה מייעץ לו גנראל דה־גול,

„שמא לא היה איכפת לגנראל אילו הצבענו הפעם ,הן׳, מאחר שהבריטים מעדיפים היו שנצביע ,לאו׳״.

אילו היה חי. אין הוא עושה זאת דווקא בשום נאמנות יתירה למייסד הרפובליקה החמישית. הוא מסונוור בראש וראשונה משלל הצבעים במחנה מחייבי ה„הן״, שלא ראה כמוהו מאז המשאל של 1962, כשנקראו הצרפתים לס־מוך ידיהם על מתן עצמאות לאל־ג׳יריה.

יריבים פוליטיים קוראים יחד לומר „הן״. ז׳ורז׳ פומפידו ומי שהיה יריבו הרציני האחד והיחיד על הנשיאות אלן פוהר. נשיא ה־סנאט, שניהם מחייבים הצבעה חיובית; מישל דברה, הגוליסט ה־סתגלן ואויבו הפוליטי. ז׳אק סוס־טל, הגוליסט לשעבר שנשאר נאמן ל„גוליזם שלו״. אפילו נגד דה־גול עצמו, ניצבים הפעם בצוותא במח־נה אומרי ה„הן״.

מי אם־כן אומר „לאו״, מלבד הקומוניסטים? קומץ של נאמנים לדה־גול — עד כדי איבה לפומ־פידו. אחד מהם הוא גיסו של הנשיא הכנוה, ז׳אק וונדרו, ה־טוען: „פומפידו משתמש לרעה באמצעי הגוליסטי של משאל־עם, למען מטרה המנוגדת לגוליזם״. קוב דה־מרוויל, מי שהיה במשך עשר שנים שר החוץ של הגנראל וקרוב לשנה ראש הממשלה שלו, מתעטף בשתיקה. מן הסתם חש הוא, כי בשתיקתו זו הוא נאמן לגנראל אף יותר מן הגיס; הבה שבשתיקה הולם יותר את המסורת של הגוליזם הצרוף מאשר הגר קצה הקולנית, ככל שהמדובר ב־יורש הבלתי־אהוד.

ככל שהמדובר באירופה של אירופה, דומה מורשתו של דה־גול לכתבי הקודש של היהדות ה־שונות: ניתן למצוא בה את הכל ועוד משהו, אשר לבסס בעזרתה כל עמדה שהיא.

דה־גול היה מטיפו הגולה של צרפת החפשית, כאשר יצא ברא־שונה בהכרזות בזכות איחוד אי־רופה שלאחר המלחמה — ותוך כדי כך רמז גם על מדיניותו העתידה (הרחוקה עדיין) כלפי המזרח התיכון. בקיץ 1944 הכריז לפני האסיפה המייעצת הצרפתית באלג׳יר: „אנו נותנים את דעתנו על ליכוד מערב אירופי, שיושתת בעיקרו על בסיס כלכלי ואשר... יקיים קשרים הדוקים עם המזרח, וביחוד עם ארצות ערב, המבקשות, ובצדק, ליצור אחדות ביניהן...״

האיש, שעתיד היה לשתק את הקהילה הכלכלית האירופית כדי לאלצה לנטוש את דרך האינטג־רציה, על־ידי הקמת מוסדות על־לאומיים בעלי סמכות, חייב ב־כרך הראשון של זכרונותיו פד־ראציה אירופית, בהשתתפות ברי־טניה. אותו איש עצמו טרק את דלת הקהילה פעמיים בפני הברי־טים — ואחר־כך הציע להם, זמן קצר לפני פרישתו האגוסה הסו־פית מן השלטון, בחשאי ומאחורי גבם של הגרמנים, שותפות צרפ־תית־בריטית, מעין „הסכמה לב־בית״ מחודשת.

לאמיתו של דבר היה דה־גול עקיב בכל תהפוכותיו — עקיב בשאיפתו להבטיח לעצמו, כלראש המדינה הצרפתי, את שרביט ה־מנצח על המקהלה האירופית, מול ארה״ב וברה״מ גם יחד. את כבר קשר זה לא השיג, אולי דווקא בשל עקשנותו והוכר במישהו. בזחוק הגורל הוא כי פומפידו קרוב יותר אל המטרה במנוסו; הוא מדיש פחות ועל כן גם מרתיע פחות את יריביו הפוטנ־ציאליים. עם נצחונו במשאל יוכל להרוש חפשי יותר ממבטו המעיק של הגנראל; לאחר שהאומה ה־צרפתית תאמר לו „הן״, הוא המבין „מה היה אומר הגנראל, יוכל להתעלם כליל מן ההיקר אילו...״

הפנים הרבות של ד״ר יעקב הרצוג ז״ל

ליום השלושים לפטירתו

מאת זלמן שזר

אבן טובה, יקירה ונדירה נעקרה מתוך מכיתת בינינו לפני חודש ימים. אבן שלמה, כי הוא היה שלם גם במובן: מושלם. איש שלם ומושלם בכשרונותיו, בדעת תורת ישראל, בידיעתו את חכמת העולם, בכשרונותיו המופלאים. בי חני הטבעי, בהתמצאותו בסבכי ה־תקופה והיה שלם עם עצמו ועם התפקידים שהוטלו על עצמו. שלם עם דורו ודורות אבותיו. ומה שעוד יותר נדיר בדורנו: היה שלם עם קונו.

וכשל כל אלה זו בשלמות מלאה עם הרציון של שלמות עמו. עם כל תבונתו בהתפצלותה הבולטת של האומה, לא פסק מלהרגיש את פלא שלמותה, הגלויה והסמויה. ולא חדל להאמין כי איש יהודי אמתי עתיד לעצב זאת ולזכות ב־הענות כללית בשעת כל צורך אמי־תי. את מדינת ישראל החדשה ראה כראשית מסקנה הגיונית של נפתולי הדורות שקדמו. גם מבחינת המור־שת הרוחנית שבה שזורה נפש יהודי דורנו, ביודעים ובלא יודעים, וגם מבחינת הגודל של התמרת קיום האומה, וגם של הפורענויות הפו־קדות אותנו, שאין להן הסבר כלל. על אף כל דתיותו היה רציונליסטן ליטאי, איש שלטון ההגיון, תלמיד אסכולות התרבות האנגלוסכסית. לא רצה להיתפס למיסטיקה, ולא הודה בכל שייכותו אליה.

אבל בפנימיות נפשו ידע כי יד האלהים הסובה סוככת על עמו, בכל זאת סוככת. על אף כל ה־זוועות. „הדברים אינם פשוטים״, היה אומר בסוף כל שיחה הגיונית ואנליטית, במיוחד כשהענינים נרי־או כמסובכים מאד וללא מוצא.

וכשם שהיה מנחה נפלא, היה הוא מעודד מפליא. מרחיק לר־אות סכנות אורבות, מזהיר בפניהן בכל חומר הדין, ומנחם גדול כאחד. והוא ידע כל כך לנחם בשום שנפשו היתה נחומה.

פעם אמר לי כמגלה סוד: שמו לא יעקב אלא יעקב דוד ע״ש הרידב״ז מסלוצק, ור״מ בצפת, כמו שאת אחיו הבכור יבלחט״א קרא אביו ע״ש ר׳ חיים מבריסק. אמר אביו, ראש רבני ישראל, לנסוך בנפשות בניו דרך ארץ וכבוד לרבני הדור והמורשת אבות העתי־קה, ולראות את נפשם מעוגנת ב־מסורתם של גדולי הרבנים שבדור.

בערוב ימי מצאתיו, והיה לי כתגלית ידידותית, כתשורה מיו־חלת, שלוחה לי ממרחק רב ומ־מעמקי גזוזי כאחד. ולא ידענו שובע בשיחותינו בכל השנים האח־רונות גם על עניני היום וגם על עניני הנצח שהיו בעינינו שלובים.

הוא היה, כאמור, שליט במכמני הפרובלימות של הזמן. התמחה ב־יחסי מדינות, בנפתולי הדור הזה, כמומחה אמתי. במידה שניתן לה־יות בכך מומחה, ומנעוריו למד להיות „המליץ בינותם״, בין היקר שבריצונות עמו לבין לבם של שליטי עולם שבחוץ. עוד בה־יותו עול ימים, כשהאנגלית היתה שפת האם שלו בעיר דבלין, מקום לידתו ושפת חינוכו הרחב, יצא הוא, עם תום מלחמת העולם ה־שניה ללוות את אביו הרב הראשי לישראל, בצאתו להציל יתומי יש־ראל, שנשארו בידי מציליהם הנו־צרים, שארבו לנפשם. הוא, כנוי־אה, אז טעם ראשונה את טעם הגבורה המסורה לעמו, הכרוכה בסכנות והטעונה הרבה שיקול־דעת ועצה רבה ורחמים עזים ו־התמצאות מהירה, וכשרון לכבוש אמונם של רחוקים וזרים, ולהתגבר על תכבים. ולמד להתהלך עם שרים ורוזנים ועם השמנים, ולשרת במ־לוא ההתמסרות, וללא כל פומביות, כבין שרות בסתר תמידי.

וגם מעשהו הספרותי הראשון, שעשה עוד לפני כן, בהשגחת אביו הרב, כשהיה עוד רב ראשי באירלנד, הלא הוא תרגום המשניות לאנגלית, היה לו סימון דרך לב־אות: להיות „המליץ בינותם״, בין מקור ההלכה בישראל לבין בנים שגלו מעל שולחן עמם, ולבין ידידים משאינם בני ברית הרוצים להתחקות על סודות העם הזה. אבל על עבודתו הספרותית בהלכה הן ידבר כאן מומחה גדול ממני.

ואת מדינת ישראל שרת עוד מלפני היותה. עוד בימי שלטון המנדט היה איש המודיעין. ראיש עצמם וסודם של אבות המדינה ויוצריה, וגם אז הקנה ידיעות אשר לא יסולאו, וקנה לבבות אשר לא ידעם ולא שערם, והיו הם לו כתגלית, כאשר היה הוא להם.

ומכי אז היתה המדינה לו חזות הכל והיקר מכל, והיה עובד נאמן לה בכל משטר משתנה ובכל הנ־סיבות שהן, מאז משה שרת ז״ל ועד ימינו, ולא רצה בהתפרסמות, ולא היה לש לגינונים ולא ביקשה נפשו אלא לשרת כיעיל, ולו גם על ידי התפרסמות רבה, ואם יש הכרח — הרי אפילו על־ידי ביגו־נים. כי נאמנותו הרבה קודמת אפילו לעצמאותו המושרשת.

ובארת הגיוני ושכלי הוא חזה בשלמות שבין דורנו לבין הדורות באומה, שקדמו לנו, וחי גם את שלמותה של האומה היום בעולם כולו, על אף כל התפצלויותיה והסתירות שבקרבה. הוא עצמו פש־רן לא היה. ועם נפשו הסמיך מאד בכל הליכותיו, כאחד הזיר קנאי. אבל שום זר בתוך האומה לא היה לו רחוק, ושום פער בקרב עמו לא הרחיק אותו. וזכה לאמון גם בשעת רתיחת המחלוקת בפנים ה־ישוב, הקיצוניים בין הריבים רוח־שו לו אמון.

וכשם שהוא חש את עצמו ב־בית בתוך יהדות אירלנד כך־קשר אחר כך קשרים אמיצים עם קהילות קנדה, וכשם שיהדות מזר־חה של לונדון היתה יהודנו, כן נהג אחריך מספרי יהדות וואשינגטון וניו־יורק.

ועד מקרוב היתה להתלבטויותיו כשהציעו לו את כסא הרבנות הראשית במלכות בריטניה. הוא הועמד בפני הברירה: מה עכשיו עדיף מפה — גם מבחינת המדינה עצמה — רבנות ראשית בגדולה שבבירות גלויות אירופה, או הנ־הלת הלשכה המדינית של ראש הממשלה. התשבתי את בלבו, מי צוהר מעבר פעם בישראל לפני הגלי בהירה שבזאת? ומי עוד היום יכול היה להעמד בפני ברירה כזאת? כי אכן מסוגל היה לפי כל תכונו־תיו הדתיות ומהות נפשו למלא את כל אחד משני התפקידים, הרחוקים זה מזה, באותה מידה של הצלחה שלמה.

זכורה לי פגישה מקרית ומיוחדת במינה, היתה זאת בראשית היכ־רותנו. היתה זו פגישה בתחנה מר־כזית, בהשלובת הדרכים שבין לונ־דון לניו יורק. כמדומני בשאת הממפטן. היתה זאת לו שנת האבל לפטירת אביו. בדרך הוא סיפר לי כי לשעת הגיעו לתחנה תחול שעת השקיעה. והוא אומר שם לכנס מנין לתפילת מנחה, כדי שיוכל להגיד קדיש. התנדבתי להי־יות אתו במנין, הפליאני אז ב־שתים: גם בזריזותו הארגונית לנ־צל כל דקה, כדי להגיע בזמן ולמצוא את הפינה השקטה המיו־חדת לתפילה, ולצרף את העשרה הנחוצים. ולדייק ברגעי הירידה וברגעי ההצברה למטוס המודש. אך עוד יותר הפליאני בהבלגתו התאומית על כל זריזותו, כי ברגע שהמנין היה מוכן והוא התיצב להתפלל „אשרי״ — מיד סרה ממנו כל עצבנות־זריזותו. כ־עין — שמש בגבעון דום! וכש־הגיע לחזרת הש״ץ, סילסל כל ברכה בקולו הנעים. כמו בקריאת ההפטרה בעלותו למפטיר ודייק בכל ברכה והדגיש כל מלה נחו־צה, כמונה אותיות, וכאילו לא היה כל דחוק בזמן, וכאילו התפלל בבית מדרש בשעה כתיקונה. הוא סיים למועד הקבוע. ומיד התלבש שוב בזריזות מפלאה, אף ממשך אותי אתו, ולרגע הנכון הגענו לספינה לפני שזזה מן הנמל. כמדומני, כי במנחה המיוחדת ה־היא, על השקט של דיוקו בתפילה כהלכה ללא כל פגם וגם בזריזותו המופלאה לנצל כל פליא הזמן המצומצם שבין הרכבת והספינה מבלי להפסיד דקה — התגלה לפני האיש כפי שהכרתיו אחרי כל השנים, זאת נקבתה ראשית ידי־דותנו.

ובשמשו שגריר של מדינת יש־ראל בבירת קנדה, הסעיר את דר־דוד המקיף שהרלד ההיסטוריון הפולשי טויינבי על מהות היהדות. מאז חורבן בית השמונ־אים, ועד עתה, למבקש — את כל חיי הפזורה היהודית, מאז 132 עבר לאחר ישו, ועד ימינו היום, ללא כל יוצא. הפליס פילוסוף ההיסטוריה של תרבויות העולם להגדיר כשריד מאובן מתר־בות עברה. שאין לה יותר אפש־רות של המשכיות ולא זכות ל־קיום. ולא מצא לנו זה אלא את יורשי האשפים שבסביבתנו ואת שרידי הזורואסטרים שבהודו. עוד סילוגיזם פוליטי־מדעי שני, כי יחס הציונות לערבים בארץ הוא כיחס הנאצים ליהודים בגרמניה. היתה זאת האשמה כמולה שנזרקה נגד היהדות ממרומי במת המדע בעולם. בבהגה שקטה וודאית ללא כל עמימות אנטישמיות אלא מתוך הסמכות של פילוסופיה אוביקטי־ביות צרופה, לכל האומה ולכל האמת נזרקה או הכסיה, והשגריר הצעיר של מדינת ישראל הרים אותה על במת רבים, ובאוניברסי־טה של ייל התמודד כשווה עם שווה עם הפרופיסור הוותיק. עד היום אי אפשר לקרוא את הסטינו־גרמה של ההאבקות הרוחנית הזאת בין הפרופיסור האנגלי לבין השגר־יר הישראלי, בלי התרגשות נפ־שית עזה. נדמה כי לפנינו פרק מחודש של הויכוחים מימי־הבינ־יים. השגריר הצעיר הדיין בכל כלי זיונו התרבותי והאקדמי של חניך אוניברסיטה אנגלית, ורחוק מכל התרגשות אמוציונלית. אבל לא זו מהכותנו והוחכת הקרה המשכנעת עד שהפרופיסור נפתל אתו, ומוכרח היה להודות כי הפי־רוז בגדירה סווה שלו. וכשדיבר נגד התיאוריה על היות היהדות שריד מאובן בכל שנות הגולה, התרתנה בו כל כאותו על מורשת עמו וכמו לבה פרצה מלבו הרשימה האדוכה של יצירות אבותיו ואבות אבותיו במשך אלפי השנים. כוויצ־מן בדברו בקונגרס הציוני אחרי ליל הבדולה, כשאמר: דם עמי עלה לראשי — „מיין יודענבלוט איז מיר אין קאפ געשטיגען״, כך הזדעקה כל הגאווה המושרשת בו על יצירת הדורות של עמו — התלמוד והמדרשים והפייטנים, ה־חוקרים המקובלים בעלי המוסר, בעלי החסידות ובעלי ההגות — את קנאת כולם קינא ויצא לתבוע את כבודם בעת הגיונו, ולא הירפה מן הפרופיסור הזקן ממגנו עד אשר שפך עליו את כל סערת טיעונו. ועד כי חש כי מיליוני המקשיבים רואים בצליל כי ידו על העליונה.

לימים — ידעו שניהם כי הם רק בקצה המזלג נגעו בעניינים העובדים ברומו של עולמנו, והם התנו להיפגש שוב שניהם יחד, עם מזכיר לפניהם ולהעלות על הנייר, כתעודה לדורות את כל דברי הויכוח המחודש. הוא היה בטוח כי לצעיגנו בעולם בירור עיוני זה דרוש הוא. ולדור הצ־עיר שבקרבנו הוא צורך חיוני הוא החל להתכונן לו.

אילו לא היתה באה המחלה האכזרית ושמה קץ גם לתכנית הזאת, כאשר היא שמה קץ פתאו־מי להרמה כאיאפות שליחותו.

ומאז שהוטל עליו להיות יועץ לאינטליגנציה העליונה והאחראית ביותר של המדינה, התגלה בב־קיאותו המופלאה בכל סבכי ה־דיפלומטיה כל ימינו, על ידיעת האישים הפעילים בה והאידיאות המנהלות את הליכיה. כמהוגו ודיע התהלך עם מיועצים, וכיש־בים וכחדשים ניסה לעזור להם בהתאמצויותיהם ובהליכותיהם. לא כפה דעה ולא כיזור דעה, כאשר שמענו זאת מחדש מפי המיוע־צים עצמם.

ויחד עם זה עשה מאמץ להתעי־בניר להכיר את מיועציו ולהבין היטב אותם ואת מניעיהם הרוח־ניים. לא מנעוריו הביתה ולא מבעוריהם, וכל היסוכו הציוני הד־תועצני היה זרח לו. ולא סבך על הדעה הבהתלבטות עליהם כי אם רצה להתר על כך מבקורות ראשונים והתכדמותו האישית עליהם. הוהאמין להבירם מקרוב ולהודר להגך בפנימותיהם ולצפור בה הרוח של האישים אשר שיפ־כו סמכות להם, לצים על ביפיה, החרד — ולמד לדעת גם אותם. מקודם לפומבה, ואח״כ גם בפגי־רין מסתר. יצא ללכך ונמצא לפנו.

בפרבזיתה של המדינה בקרב האומה ראה את מקור עוז־זה, ולכן לא יציף מלכבד את ראי־שי המדינה להקשיב למהרהוש בנ־פש האומה הפזורה ולהדרונם כיצד להבחין בין הכוחות. מחדש: המליץ בינותם. כך ראה את עצמו בפסגת שליחותו כאשר הציע ל־ראש הממשלה לוי אשכול ז״ל לכנס את שליחי הקהילות לוועי־דה חד־פעמית בשנה האחרונה לחייה, וחש בכל כובד האחריות כאשר אשכול ז״ל הטיל עליו לנצח על המבצע ולהלהש על סדרי המועצה. גם בשאלת אר־גון עזרת התפוצות לביצורה ול־מאבקה של המדינה, וגם בבטנור הה של המדינה להכנס בעובי הקורה של עבודת החינוך בגולה, גם בחומר וגם ברוח. התכונן לב־נות בשיטתיות את ההתעוררות ה־הדדית בין המדינה כמרכז לבין יהדויות הגלויות, על כל הדרכים השלילים בהן, הוא ידע היטב את הקשיים הכרוכים בכך, וב־הגיונו האנליטי ידע לתחום לו ולמיועציו את גבולותיהן של ה־אפשרויות הללו. מבלי להיתפס לאשליות. אבל מבלי להתעלם מכל גורם חשוב שהוא, הם בכך הראה רק את ראשית הדרך. וכ־אדריכל מובהק עמד לבלות שוב את יכולתו כאשר התכונן לנצח על מערכת ההגיגה של כחצית היובל לקיום המדינה. גם בכך הכריעו המות כשהוא בראשית רשימת התכניות.

וכשם שלא עייף מלהגות באד־ריכלות של איחוד האומה, כש־המדינה במרכזה וירושלים בלב ליבה, כן ראה בעיני רוחו את מדינת ישראל שזורה עם מדינות־ערב סביבה. מפתחת קשרים רב־גוניים מתוך הסכם הדדי עם המ־דינות הסמוכות ושואבת כוחות בקרב מדינות עולם הרחוקות ה־אדירות. לא הקטין את הקשיים העומדים למכשול. אבל לא עייף לרפוש ולחזור ולהדופק על כל שער, שנראה לו כאילו נפתח בו סדק כל שהוא. עוד לא הגיעה העשה לדבר על כך. אבל אולי לא רחוקה כל כך השעה שאפשר יהיה לספר על כך: על מאמציו ללא ספור ועל התמדתו ושקידתו לכרות אזנים, בפנים ובחוץ, ועל קשיות עורפו, שלא ידעה התיאי־שות.

זכותו בכך שהוא היה בין ה־כתמידים של רוקמי התכניות הללו, אבל אשרו היה בכך כי בידוציו שאפו לכך כמותו, ועל אף כל מרחקי גיל, ולפעמים גם מרחקי דעות זכה לשותפות של רצון ולאמון הדדי.

איש הגולה היה לפי כל חי־נוכו ואופיו, מראשית דרכו ועד הגיעו לפסגת יומו. להערב היום לא זכה. בצהרי יומו נקטף פתיל חייו. אבל על פני כל שמיו היה פרוש דוק קדום ואיתן של אמרי נתאוזת, פרדס ומאיר.

ובדוק הערפלי ההוא — כאמור בימי שלמה המלך — אמר לשכון לו האלהים.

יהודי במינו היה. אולי — אילו זכינו — ראשון במינו. ועל סף הגבורות נשבר ונאסף אל עמו. יהא זכרונו היקר לברכה ולתפ־ארת.

רשות הנמלים בישראל
נמל אשדוד

מיכרז 1/72

מכירת טובין

מוזמנות בזה הצעות לקניית הטובין הבאים:

א. משאבה להתזת במון ציקלופית;
ב. מטאטא מכני — תוצרת „פאוף״ + חלקי חילוף (לפי רשימה מצורפת);
ג. גופי סירות ודוברות;
ד. משהזות ומקדחות פניאומטיות;
ה. גרוטאות פחים וברזל;
ו. כבלות ויריעות משומשות וקרועות;
ז. כולם טלסקופי מתוצרת „שושנה״;
ח. יריעות חיבור למרקמור הקלאי במיפרנגמן;
ט. מכשיר לבדיקת גלגלים;
י. מתקן ברזל לתליית תיקים — מפורק;
יא. ציוד שונה.

את הטובין הנ״ל אפשר לראות ולבדוק בכל יום בין השעות 8.00—12.00, בנמל אשדוד, בכחסן האפסנאות.
את טפסי ההצעה ניתן להשיג בשעות העבודה הרגילות בבקובות הבאים:
רשות הנמלים, המשרד הראשי — מודיעין תל־אביב, בית „מעיא״, דרך פתח־תקוה 74, ת״א.
נמל אשדוד, ראש מדור אפסנאות, בנין המינהלה (חדר 49).
את ההצעות יש להגיש אך ורק על גבי טפסי ההצעה החתומים בידי המציע בכל עמוד ועמוד, ולצרף אליהן המחאה בנקאית בשיעור של 10% מסכום ההצעה, כביטחון לקיומה.
את ההצעות יש לשים במעטפות סגורות, חתומות ומסומנות במלים — „הצעה למיכרז מס׳ 1/72״, ולשלשלן כך לתיבת המכרזים ברשות הנמלים, המשרד הראשי, תל־אביב בית „מעיא״, דרך פתח־תקוה 74 ת״א, עד לתאריך 5 במאי 1972, שעה 12.00.
אין רשות הנמלים מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.

מ. ברנר — מנהל נמל אשדוד

חברה לבנין ולעבודות צבוריות
מיסודו של סולל בונה בע״מ

מכרז למכירת רכב

מספר 4/72

החברה מכריזה על מכירת המכוניות הבאות:

1) טנדר אינטרנציונל, שנת יצור 1966, מספר רשוי — 877—115.
2) טנדר דודג׳, שנת יצור 1964, מספר רשוי 215—104.
3) טנדר דודג׳, שנת יצור 1968, מספר רשוי 506—116.
4) וגוניר — הנעה קדמית, שנת יצור 1968, מספר רשוי 688—253.
5) וגוניר — שנת יצור 1968, מספר רשוי 424—248.
6) קומנדקר, שנת יצור 1968, מספר רשוי 471—117.
7) מכונית נוסעים פיג׳ו 404, שנת יצור 1968, מספר רשוי 027—253.
8) מכונית נוסעים ווקסהול, שנת יצור 1965, מספר רשוי 185—230.

פרטים וטפסי הצעות אפשר לקבל במשרדי סולל־בונה, חדר מספר 425, רחוב אלנבי 111 תל־אביב, בכל יום, בשעות 8—13, עד ליום 3.5.72.

ועדת המכירות

יש לי עיון בדבר

שנתיים של הצלחה!

תנור

קונבקטומט
Convectomat

לאפיה, צליה, גריל והפשרת מזון מוקפא

אחר שנתיים של הצלחה, בייצור ושיווק תנורי קונבקטומט, התנורים הפותרים במיוחד, את בעית הכנת ארוחות בכמויות גדולות והגשתן בזמן הקצר ביותר, החליטה חברת **תל־בן**, להגדיל את הייצור, בכדי להתגבר על הדרישה הגדולה.

חברת תל־בן, הראשונים והיחידים המייצרים תנורי קונבקטומט, בשתוף עם ידע אירופאי, בחשמל או בגז.

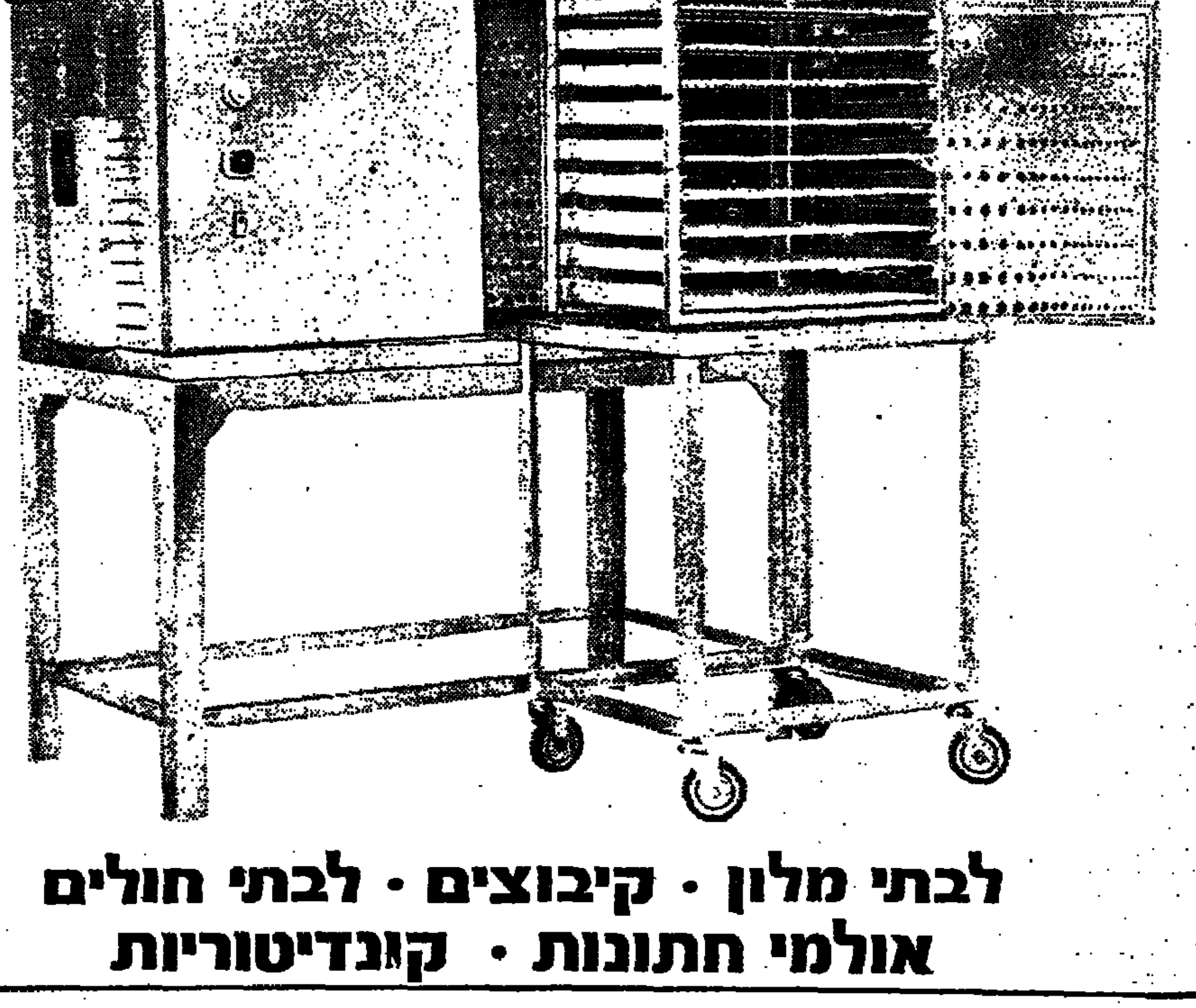

לבתי מלון · קיבוצים · לבתי חולים
אולמי חתונות · קונדיטוריות

מיוצר ע״י
תל-בן
מפעלי מתכת וחשמל בע״מ
אזור התעשיה רח׳ האורגים 13, חולון

מופץ ע״י
אל-בן
מפעלי מתכת וחשמל בע״מ
רח׳ דיזנגוף 261, תל-אביב טל. 440312-3

هكذا من الأول

הסתדרות הפועלים החקלאי[ם]
המרכז החקלאי
340

מליאת המרכז החקלאי עומדת להחליט על נקיטת אמצעים אם לא ייענו התביעות על פיצויי ההתיקרות

מזכירות מחלקת ההתיישבות של המרכז החקלאי החליטה לקיים בקרוב מליאת המרכז החקלאי ב־ענין מחירי התוצרת החקלאית לשנת 1972—73. כידוע החליטה המליאה הקודמת לא לוותר על תביעת המחירים שנקבעו בזמנו על בסיס תחשיבי משרד החקל־את והטילה על המזכירות להמ־שיך במו"מ עם הממשלה על המחירים. המליאה חייבה אז את המזכירות, שאם המו"מ עם הממ־שלה לא יביא את התוצאות הר־צויות תתכנס המליאה שוב להח־ליט על נקיטת אמצעים.

היצוא החקלאי מופלה לרעה לעומת התעשיה

היצוא החקלאי מופלה לרעה לעומת היצוא של התעשיה ויה־לומים, מתברר מסקר בנק ישראל. ההטבות הניתנות באמצעות הר־זלת הריבית למימון היצוא החק־לאי מתכמו ב־3—2 אגורות בל־בד לכל דולאר ערך מוסף לעו־מת 24—15 אגורות ביצוא תעש־ייתי ו־48—28 אגורות ביצוא יה־לומים.

מסתבר, שהתמיכה הנקיפה ה־ניתנת באמצעות מימון מחול גבוהה פי 16—14 לענף היהלומים מאשר למוצרי היצוא החקלאי.

ענף היהלומים נהנה משיעור אשראי גבוה לעומת תרומתו הצ־נועה למשק מבחינת ההכנסה ה־נקייה בדולרים. חוגים כלכליים תובעים לבדוק מחדש את שיטת התמריצים הסמויים הניתנים לע־נף זה על חשבון הענפים אחרים, התורמים ערך מוסף גבוה יותר למשק, ומדגישים את הצורך לש־פר את המימון ליצוא החקלאי שהערך המוסף שלו מגיע ל־80 אחוז לעומת כ־20 אחוז בענף היהלומים.

ההפלייה לרעה של ענף החק־לאות באה לידי ביטוי גם בכך, שהשער האפקטיבי של דולר ערך מוסף ביצוא החקלאי הוא נמוך ב־7.5 אחוזים מאשר ביצוא הת־עשייתי.

חוגים כלכליים מטעימים, כי יש להבטיח ליצוא החקלאי מע־מד שווה ליצוא התעשייתי ע"י חישוב התמריצים על יסוד הערך המוסף ליצוא, אשר עשוי להבטיח את הגברת היצוא של מוצרי ה־חקלאות ושיפור במאזן המסחרי של המדינה.

האש תהיה לאפר

מאת משה ארזי

יוסף שפירא פנה במכתב־גלוי לשר־העבודה אלמוגי, בבקשה וב־תביעה, להוריד את הצעת חוק האגודות השיתופיות ופרק המו־שבים שבו משולחן הכנסת, בט־ענה, שאינו סומך על הוכחותיו ההגיגיות שאין למסגרת המושב צורך בהכרה ממלכתית וביסוס חוקתי, על כן הוא מסיים ב־איום שתוצת אש במושבים (!) ויהיו פילוגים.

יש להתפלא על יוסף שפירא שנזקק לאמצעי־הוכחה זה כדי להרתיע את הכנסת מלחוקק חוק ואגודות השיתופיות על צורותיהן ובניהן השונים ובהן גם המושב. האם זהו הנוהג לדמוקרטיה והכ־רעות שעליהם התחנך יוסף שפי־רא?

ואת לדעת: חוק האגודות ה־שיתופיות משנות השלושים. ש־ניתן כדבר המלך במועצתו בימי המנדט האנגלי, אינו הולם את התפתחות הקואופרציה בארץ ו־הגיע הזמן שמדינת ישראל תחו־קק חוק שיהא הולם את התפת־חותה. יוסף שפירא ודאי מכיר, שמסגרת המושב, כפי שעוצבה לפני חמשים שנה, שונה מיתר ההתאגדויות הקואופרטיביות.

האם זכאים המושבים לתבוע מהמדינה שתתן להם הכרה ממ־לכתית בצורת התאגדות? או שיש להשאיר דוקא את מסגרת המושב בלי הכרה חוקית, שבל־עדיה אין להתקין גם תקנון ש־יתאים למושב?

המדינה בהתפתחותה ותהלי־כים המשקיים והחברתיים הפוע־לים בה, מכסים שמזרחים שר־נים בחוקית. כדי להכניסם לאפיק רצוי אין המדינה סומכת לא על סטיכיה וגם לא על חינוך והס־ברה. זה חמשים שנה שענין יח־סי־העבודה היה בסמכותה הבל־עדית של ההסתדרות ולא הגיעו להשקרות ולהתפרקות. הנה הת־ברר, שסמכות ההסתדרות, שה־השתייכות לה היא וולונטרית, אינה מספיקה עוד ושר־העבודה יוסף אלמוגי, מראשי ההסתדרות, הגיע להכרה, שנחוצה תחוקה ממ־לכתית נוסף לסמכות ההסתדרות. גם רוב ראשי ההסתדרות מכיר שהחוק יחזק גם סמכותה של ה־הסתדרות. אף כי היו נסיונות לארגן התנגדות ומרידה בקרב ה־פועלים. יוסף שפירא כותב על ערכים, חינוך והסברה. כאילו לא השתנה דבר בשלושים השנים ה־אחרונות וכאילו לא הוכח שה־אנשים כיום ברובם אינם מונחים על־ידי ערכים ומשקל ההסברה ו־החינוך אינו קובע לעומת יצר לב־האדם.

בימי ראשוני המושב לא עלה על הדעת שמתיישב רשאי לא לעבד את נחלתו ולהחכירה ל־אחרים ועם זאת לקיים את זכותו עליה. האם לדעת י. ש. צריך היה לסמוך על החינוך, ההסברה ועל צמידות לערכים של המתיישבים האלה? או לחוקק חוק אשר יקבע כי זוהי עבירה שיש עליה ענ־ש? חוק זה אינו מבטיח עדיין את מהות ההתיישבות ומטרתה הלאומית ועוד תוגש הצעת־חוק שתשלול את זכותם של האנשים שאינם חקלאים, המקבלים תקציב שניתן להם על־ידי העם ואינם מעבדים את אדמתם שנמסרה להם על־ידי המדינה. הצעת חוק זה תבטיל אפילו את הזכות להעסקת פועלים. יש הכרה בהכרח לחוקק חוקים, אחרי שהוכח שהאנשים שחונכו על עבודה עצמית חוס־רה להם הסכנה הלאומית בתלות החקלאות בפועלי השטחים, רואים רק את האינטרס הפרטי שלהם.

אין בפרק המושב בחוק האגו־דות השיתופיות כל הכבדות וחומ־רות. לעומת ההגבלות שהטיל המושב על עצמו מראשיתו. היסוד הוא חברה סגורה והדבר יכול לג־רור הוצאה מהמושב. הסעיף ב־חוק, הנותן סמכות למושב להו־ציא חבר, אינו רטרואקטיבי ואינו „גזירה" חדשה, אלא אישור זכות שהיתה למושב מראשיתו ואשר גם השתמש בה. החוק המוצע מב־טיח רק הגנה מפני שרירות לב ואת זכויות החבר המוצא.

אגב, בחוק גנוז והכרת קרק־עות מוכרת הזכות להעסקת זכר־יות מתיישב המגדל להוכיר את נחלתו. גם ענין החבר הנלווה אינו חידוש בחוק לגבי המצב הקיים בכל התקנונים של המוש־בים והקיבוצים הקיימים. אפילו באלה שבהם רבים המתנגדים ל־חוק החדש. בכל תקנוני האגודות השיתופיות, שיש להן זיקה להס־תדרות, יש סעיף בענין „החבר הנלווה" מאז אושרה „ניר השי־תופית".

איש לא ערער על מעמד החבר הנלווה, עד ש„המורדים" העלו אותו כדחליל להפחיד בו. למעשה לא הכביד כל השנים החבר הנל־ווה במושבים. באותם המקרים ה־מועטים שהיו בשנים האחרונות, כאשר נזקקו לו כצד במשפט, סייעה זכותו להופיע כצד, לפי בקשת צד אחד, לשכך את הסכ־סוכים הפנימיים. על כן אישור החוק לא יכניס כל שינוי במ־הלך־החיים התקינים, הוא יתן גושפנקה חוקית למסגרת המושב ולנהוג בה כל השנים וימנע ויר־תיע בודדים מלנסות לפרוץ את מסגרת המושב.

שום פילוגים לא יהיו. גם מב־חינה טכנית אין הדבר אפשרי. יפעל הסדר הדמוקרטי. מושבים שיהיה בהם רוב שלא ירצה לש־מור על מסגרת המושב כחברה סגורה, לא יסווג כמושב לפי ה־חוק החדש, אלא ייהפך מושבה שיש בה אגודה שיתופית אחת או יותר והמיעוט יקבל את הדין. כל יחידה במושבים שהרוב בהם יחליט להיות מושב, לשמור על מסגרתו ולהגדיר עצמו מושב לפי „פרק המושבים". גם במושבים אלה המיעוט יקבל את הדין.

שום אש לא תוצת ואל תאיימו! לא אתה, יוסף שפירא. צריך לתת יד למשתמשים באמצעי מפחדה אשר איש אינו מפחד מהם. והאש שהוצתה תהיה לאפר.

כפר־יהושע

הוענקו מילגות על־שם חללי צה"ל לתלמידי בתי־הספר החקלאיים

טקס הנצחה לחללי צה"ל וחי־לוקת מענקי לימוד לתלמידי בתי־ספר חקלאיים נתקיים בערב יום הזכרון תשל"ב בבית הרופא ב־תל־אביב, בנוכחות הורי החללים המונצחים וקרוביהם ואישי צי־בור.

השנה חולקו 30 מילגות לתל־מידי 14 בתי ספר. המילגות נית־נו על־שם 97 חיילי צה"ל מונצ־חים, שהמשפחות הוקרעו על הבד בעת הטקס.

מפעל ההנצחה הוא משותף ל־משרד החינוך והתרבות והמרכז החקלאי.

על משמעותו של מפעל ההנצ־חה דיבר אברהם הרצפלד. פרופ' מ. גיחון הירצה על ה־נושא: גבורה וגיבורים. את דבר ההורים השכולים הביאה ד"ר מרים שפירא, שהקריאה אג־רות להורים שכולים מאת שר־הבטחון משה דיין ודוד בן גוריון. רביעיית צה"ל הופיעה בנגינה והזמרה הריפאי בקריאה. פתחה וניהלה את הטקס רבקה גרינקר מהמרכז החקלאי.

הנחה לרוכשי האנציקלופדיה לחקלאות

האנציקלופדיה לחקלאות, כרך ראשון (מדעי היסוד) וכרך שני (גידולי שדה וגן) במבחרים לחק־לאים, לבתי־הספר ולספריות בה־נחה ניכרת ברכישה מרוכזת ב־בית ההוצאה בבנין בנק החקל־אות, רחוב החשמונאים 83, תל־אביב.

העורך: צבי מגן

בשדות ישראל

היקף הייצור של מפעלי איגוד התעשיה הקיבוצית יסתכם השנה ב־750 מיליון ל"י • היצוא יהיה כ־40 מיליון ל"י • מעדיפים ענפי תעשיה המתאימים ביותר לתנאי המשק

מטפחים גישה סלקטיבית בפיתוח ענפי תעשיה בקיבוצים

מאת צבי מגן

הרוטאציה בראשות האיגוד של התעשיה הקיבוצית דומה במבנה לזו שבמטה הכללי של צה"ל. כל 4—3 שנים מתחלפים רכזי האיגוד ועל־ידי כך כוונתם תביא רענ־נות ביוזמה.

הרכז הנוכחי הוא דן כרמון (40), מקיבוץ אורים, שבא במקומו של שלמה שטנגר ממעגן מי־כאל, המכהן עתה בתפקיד מבקר ההסתדרות.

דן עלה לישראל בשנת 1955 מ־קנדה. במשק שלו היה מרכז ענף המטעים ואח"כ יצא בשליחות ל־ארה"ב. כשחזר הספיק ללמוד כל־כלה ומדעי־מדינה באוניברסיטה העברית בירושלים וסיים בתואר בוגר־אוניברסיטה. לפני שנתמנה לתפקיד רכז האיגוד היה שלוש שנים מרכז משק בקיבוץ אורים.

— איך הוא מרגיש בתפקיד ה־חדש?

— „הוא אתגר גדול, נושא רצי־ני ומעניין", אמר דן.

— „מהם הדברים שאתה חושב אותם ראויים לתת להם עדיפות על אחרים?"

— אחד הדברים החשובים שיש לתת עליהם את הדעת הוא, קביעת סייגים לשמירה על הערכים הקי־בוציים בתחום החברתי מפני התנ־גשות עם המניעים והתועלת ה־כלכלית, שהם מסימני ההיכר של התעשיה המודרנית. הכוונה לניהול דמוקרטי של המפעל, לרוטאציה בתפקידים ולעבודה עצמית. האיגוד בוחן עתה הצעה, להקים יחידות־מטה לענפי־תעשיה שונים שיטפלו, במסגרת הענף, בחלק מהדברים ש־כל מפעל לחוד מטפל בהם עתה. המצב הקיים בתעשיה הקיבוצית הוא, שהמבנה החברתי בקיבוץ וכוח־האדם שבו, במצב שאינם מאפשרים לו להקים מפעל שבו יהיו מועסקים יותר מ־100 חברים, אם הכוונה למפעל שיתבסס על עבודה עצמית בלבד.

יש ענפי תעשיה, שבשום פנים אי־אפשר לנהלם ביעילות ב־100 עובדים בלבד, אם המפעל יצטרך לבדו לדאוג לכל דבר. לכן יש חשיבות ותועלת רבה בהקמת יחי־דות־מטה, שעיקר תפקידן יהיה ל־אסוף מידע, לעסוק במחקר, לחפש מקורות למימון ושווקים למכירה. נוסף לכך לייצר את המוצר על כל מרכיביו מתחילתו ועד סופו, בשיטה של יחידות־מטה יוכל המפ־על להיות משוחרר מכל הדאגות מסביב לייצור. גם בייצור עצמו תהיה חלוקה בין המפעלים השונים באותו הענף וכל אחד מהם יוכל להתמחות בייצור מוצר מסויים או חלק ממוצר שהוא יתמחה בו.

הוא הדין בשיווק. כיום כל מפעל לבדו דואג למכירת תוצרתו. אם על־ידי סוכנים ואם על־ידי אנשיו. בשיטה החדשה הוא יוכל, אם יר־צה, לעשות את עניני השיווק ב־אמצעות יחידות המטה. אגב, שי־טה זו אינה המצאה של התעשיה הקיבוצית. גם „ג'נרל אלקטריק", המעסיק מאות אלפי עובדים ויש לו מחזור של ביליוני דולרים, אינו מייצר כל סוגי המוצרים על כל מרכיביהם במפעל אחד. הקונצרן מורכב מעשרות מפעלים לייצור ולהרכבה והארגון הכללי נמצא ב־יחידות־המטה, שכן עיקר ההצלחה בייצור תלוי בתיאום ובשילוב ה־מפעלים.

— „דומה, שלתעשיה הקיבוצית יש גישה סלקטיבית לפיתוח ענפי התעשיה השונים. יש ענפים שא־תם משקיעים בהם מיטב כספיכם ומאמציכם ויש ענפים שאינם נמ־צאים כלל בתחום התעניינותכם?"

— נכון, אנחנו בוחרים לנו ענ־פים שהם הכי מתאימים לתנאים הפיזיים של הקיבוצים ולמבנה ה־חברתי שלהם. אחד הקריטריונים שלנו הוא מצב כוח־האדם ביחס ל־הון. בענפים שהשקעת־ההון ביחס לעבודה היא גבוהה מאד דרושה רמת־התמחות גבוהה של העובד; הדרישה להתמחות גבוהה, לפעמים תוך הכשרה תיאורטית מוקדמת, מכריחה את הקיבוצים לשלוח אנ־שים צעירים לאוניברסיטה ולטכ־ניון. על ידי כך פותרים בעיות כל־כליות וחברתיות כאחת: מבטיחים למפעל בעלי מקצוע יעילים ורוו־חים הוגנים ולעובדים בו עבודה מעניינת עם אתגר לתרום תרומה אישית לשכלולים.

— „כלום לא נוצרות בעיות חב־רתיות כתוצאה מאי־השוויון בחו־לוקת העבודה בתוך המפעל, הבא בתוקף החלוקה הפונקציונאלית אשר מטבע הדברים היא בלתי שווה במפעל תעשיה מודרני?

— יש בעיות חברתיות גם בחב־רה שיוויונית. בקיבוץ משתדלים לפתור אותן על־ידי סילוק נקודות החיכוך. יש מוסד לחקר חברתי בגבעת־חביבה העוקב אחרי הת־פתחות החברה הקיבוצית במציאות המשתנה ומציע פתרונות.

כדי למנוע עיוותים חברתיים, כמו הזדקקות לעובדים שכירים, מנתחים הצעות להקמת מפעלים חדשים ולהרחבת מפעלים קיימים. בודקים מראש כמה קריטריונים חיוניים, כמו אם יובטח לו כוח העבודה הדרוש, ואם יהיה הענף רווחי ויוכל למכור חלק מתוצרתו לחו"ל ואם העבודה עשויה לתת סיפוק לעוסקים בה. בחינה מדוק־דקת זו לוקחת זמן, ובכל זאת קר־ה — גם לאחר שהניתוח נתן תו־צאות חיוביות — שתוך כדי עבו־דת המפעל מתגלים קשיים ועיוו־תים שאי אפשר היה לחזותם מ־ראש".

שמעתי מדן כרמון דברים שמשמעו עד כה לא פעם. בשינוי נוסח, ממומחים ליחסי אנוש ופרו־פסורים מחו"ל שעמדו על ההבדל בין המשק השיתופי בקיבוץ לבין המשק הקפיטליסטי לגבי ההשלכות שיש להתפתחות הטכנולוגיה וה־אוטומציה על האדם העובד.

במשק הקפיטליסטי וגם במשק הציבורי נשאר האדם עבד למכו־נה. ככל שהמכונה המשוכללת יותר עולה בחשיבותה, כן יורדת חשיבו־תו של העובד. יותר שכלול למ־כונה הוא, פחות סיפוק ויותר שיע־מום לעובד. להבטיח סיפוק בעבו־דה הוא קריטריון בתעשיה הקיבו־צית ביחס לחבר העובד. החבר ה־עובד ליד המכונה משתדל לשכלל אותה והוא שולט בה ולא להיפך. רוב השכלולים וההמצאות בתעשיה הקיבוצית נעשים על־ידי העובדים עצמם.

גם במשק הקפיטליסטי באו למס־קנה שמכונה אוטומטית היא דבר טוב. אך לא טוב למפעל שבו נע־שה העובד אוטומאט. במפעלי „סאאב" בשוודיה ביטלו בגלל זה את הסרט הנע ובמפעלים אוטומטיים ביפאן הנהיגו רוטאציה לעובדים שעיקר עבודתם לחיצה על כפתו־רים. כל זאת במטרה לגוון את עבודתם ולהפיג את השעמום, ש־הוא אויב מספר אחד של כל עבו־דה יוצרת.

קשיים גדולים בגיוס הון

תכניות ההשקעה של המפעלים המאורגנים באיגוד לשנת 1972 יס־תכמו ב־120 מיליון ל"י, הכסף נו־עד להקמת מפעלי־תעשיה חדשים ולהרחבת המפעלים הקיימים שהו־כיחו את יעילותם. האיגוד עושה פעולה נמרצת לגייס את ההון הד־רוש למימון ההשקעות. הוא גם יודע, כי השנה קשה מאד לגייס הון בגלל מדיניות הממשלה לצמ־צם את האשראי כדי להקטין את מחזור הכספים בשוק.

„סכום זה אנחנו מוכרחים ל־גייס", אומר דן כרמון. „כי תכניות הפיתוח של התעשיה הקיבוצית ב־שנת 1972 הן תכניות־מינימום ואי ביצוען עלול לגרום קשיים רבים להמשך פיתוחה של התעשיה".

אולם הכסף הדרוש לביצוע תכ־ניות הפיתוח אינו הכל. יש קשיים גדולים במימון להון חוזר. שכן ככל שמחזור הכספים עולה, גוברת הדרישה להון חוזר. בעזרת החטי־בה הכלכלית הבין־קיבוצית, שי־חישבה את ההון החוזר הדרוש ל־תעשיה הקיבוצית בשנת 1972, הגיע האיגוד למסקנה, שהסכום ה־דרוש הוא כ־281 מיליון ל"י מתוך המחזור הכספי הכללי של יותר מ־750 מיליון ל"י. האיגוד מבסס את התביעות שלו לקבלת הלוואות למימון הפיתוח, על שאלונים שה־איגוד קיבל ממרכזי המפעלים. ל־מעשה כבר הובטח חלק הארי של הכסף מהלוואות לצרכי פיתוח ומע־נקים ממשלתיים וכן באמצעות ה־קרן המשלימה, המשותפת לתנועה הקיבוצית, לחברת העובדים ולממ־שלה. חלק ניכר מההשקעה תמומן ממקורות עצמיים של התנועות ה־קיבוציות. אך גם אז יחסרו כ־25 — 30 מיליון ל"י לביצוע תכניות הפיתוח לשנת 1972. האיגוד עושה מאמצים גדולים כדי לגייס את מלוא הסכום הדרוש.

עיקר ההשקעות יהיו בענפי ה־אלקטרוניקה והפלסטיקה, שהוכיחו את יעילותם בשנים האחרונות. נמ־סר, כי יותר מ־110 מיליון לירות יושקעו בהקמת שורת מפעלי פלאסטיקה בתנועה הקיבוצית בחו־מש השנים הבאות. זאת נוסף על 80 מיליון לירות שהושקעו ב־37

דן כרמון
מרכז איגוד התעשיה הקיבוצית

מפעלי פלאסטיקה הפועלים כבר כיום בקיבוצים. מתוך 37 מפעלים שישה הם חדשים ונתכבו בשנה ה־אחרונה. בימים אלה נבחנות תכ־ניות להקמת 10 מפעלי פלאסטיקה חדשים בהם יושקעו 17 מיליון ל"י. פדיון כל מפעלי הפלאסטיקה בשנה האחרונה היה כ־100 מיליון לירות ובשנה הקרובה יהיה כ־130 מיליון. לפי התכנית יגדל קצב הצמיחה של מפעלי הפלאסטי־קה ביותר מ־30 אחוז.

כידוע, מבוססת התעשיה הקי־בוצית בענף הפלסטיקה, הן בייצור מוצרי המעובדים מחומר גלם למוצרי פלסטיק והן בייצור מוצרי פלסטיק עצמם. כהוכחה לכך יכולה לשמש העובדה, ש„הטונגנלסט" בקיבוץ הצונן זכה בשנת 1970 לתואר יצואן מוסמך מטעם מדינת ישראל. היקף יצוא מפעל זה עלה 374.000 דולר ופעו־לותיו להרחבת היצוא וקירובו תר־מו לביצור כלכלת המדינה.

בקשר לזה כדאי להזכיר את ה־צעד הנבון שעשה האיגוד בכיוון השמירה מפני פגיעות בתעשיית ה־פלסטיקה המתפתחת בקיבוצים. ל־[...] נודע, ש„תנובה" בתכנונה להקים מפעל לייצור שק־יות פלסטיק לאריזת־חלב. היא ה־ביעה את התנגדותו לכך וביקשה את התערבותה של הועדה הכל־כלית של ברית התנועה הקיבוצית. האיגוד נימק את התנגדותו בכך, שהתעשיה הקיבוצית תופסת 45 אחוזים מייצור ענף הפלסטיקה ב־ישראל. רמת הייצור במפעלי האי־גוד גבוהה מאד והאיכות מוצריהם טובה מאד. האיגוד פתח במשא ומ־תן עם „תנובה" והציע לה להת־קשר עם מפעלי הפלסטיק במשקי התנועה הקיבוצית ולהזמין אצלם את כמות השקיות הדרושות במקום להשקיע כספים בהקמת מפעל מיו־חד לצורך זה. הועדה הכלכלית של ה„ברית" תומכת בעמדת האיגוד והיא החליטה לבקש מהנהלת „תנו־בה" להקפיא את התכנית לתקופה הקרובה, כדי לברר את האפשרות שמפעלים קיבוציים יספקו לה את השקיות הדרושות לשביעת רצונה המלאה.

עיקר הכסף בא ממשקים

שאלה: התאחדות בעלי התע־שיה תובעת מהממשלה לבטל את הפיקוח על המחירים של מוצרי תעשיה. האם התעשיה הקיבוצית נותנת ידה לתביעה זו או שהיא מתנגדת לה?

תשובה: אין האיגוד תמים דעים עם התאחדות בדרשה הפי־קוח על המחירים. הוא דוחה את עמדת התעשיינים, שכן הוא מבין שבתנאים של עודף ביקוש על ההיצע של סחורות ושרותים, וכן של כוח עבודה, אין בגיס מלהסיר פיקוח על מחירים. אך היא מתנה את הדבר בקיום פיקוח כולל על המחירים בכל ענפי המשק, כולל השירותים השונים, כדי להחליש את המגמות האינפלאציוניות. עם זאת תבע האיגוד שהקריטריונים הקובעים את המחירים לסוגי המו־צרים התעשייתיים יתנו ביטוי מלא לכל הרכב התשומות, כדי להבטיח את הרווחיות הדרושה לניהול תקין של המפעל.

עמדת האיגוד בנושא זה אושרה על־ידי הועדה הכלכלית של ברית התנועה הקיבוצית ואח"כ היא נדו־נה בגוף המשותף של תעשיית ה־הסתדרות בחברת העובדים ונת־קבלה על ידו.

הועדה הכלכלית של ה„ברית" צינה במכתבה לחברת העובדים, כי הפיקוח על המחירים מחייב את הממשלה לדאוג למימון ההכ־רחי לתעשיה בתנאי העולם נוחים וברבית סבירה. תביעה זו מוצ־קת בעובדה, שלאחר הפיחות בחו־דש אוגוסט אשתקד קטנו תמריצי היצוא יחסית ב־20 אחוז, בהשוואה לתמריצים שלפני הפיחות. זאת ועוד: קיים עיוות במימון היצוא שהאוצר חייב לתקנו. כיום היצו־אנים מקבלים את המימון לפי שער הדולר מלפני הפיחות ולא לפי ה־שער הקיים של 4.30 ל"י לדולר.

— מהיכן לוקחת התעשיה הקי־בוצית כסף להתפתחותה? — עי־קר הכסף בא מהמשקים עצמם ומ־מקורות המימון של התנועות הקי־בוציות. וחלק ניכר בא מהלוואות ממשלתיות לצרכי פיתוח וגם מ־כספי חברת העובדים.

בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים ציין דן כרמון, שהתעשיה הקיבוצית אינה מרוצה מחלוקת ההלוואות מכספי חברת העובדים. התעשיה הקיבוצית מקופחת לעו־מת סקטורים אחרים של המשק ה־הסתדרותי הנהנים מכספים אלה יותר ממנה.

— האם פעילות האיגוד מוגב־לות רק למפעלים בקיבוצים או ש־הוא מגיש שירותיו גם לתעשיה במושבים?

— עם כניסת האיגוד לבית ה־מרכז החקלאי נקבע, שהמפעלים הקיימים במושבים יהיו שותפים ב־איגוד. וכשם שהאיגוד מקיים קשר עם ברית התנועה הקיבוצית, הוא יעשה זאת גם עם הועדה הבין־מושבית. האיגוד מגיש זה כמה שנים שירותים למפעלים במוש־בים. עתה המגמה היא, להרחיב את מסגרת השותפות. אך ברור כי עיקר הפעילות של האיגוד הוא ב־תעשיה הקיבוצית ובמושבים יש מעט מאד מפעלי תעשיה.

נתונים על התעשיה הקיבוצית בשנת 1971

192 מפעלים מאורגנים באיגוד התעשיה הקיבוצית מהם 58 בענף המתכת, 32 פלסטיקה וגומי, 22 חשמל ואלקטרוניקה, 20 מזון, 14 עץ ורהיטים, 11 טקסטיל ועור, 10 מוצרי נייר, ועוד 25 מפעלים בכימיקלים, חמרי בניה ושונים.

לעומת הגידול האיטי בהקמת ה־מפעלים בענפי המתכת, העץ, ה־מזון, חמרי בניה, טקסטיל ועור, בולט הגידול המהיר בענפי החש־מל, האלקטרוניקה ומוצרי־נוי. כללו של דבר: כיוון ההתפתחות הוא למפעלים עתירי־ידע, שלמוצריהם יש שווקים טובים בחו"ל והם מבו־קשים גם על־ידי משרד הבטחון. מפעלים אלה, ובכללם מפעלי־מתכ־ת חדשים, מעסיקים בעיקר צעי־רים. לפועלים יש גם נטיה לפתו־ח תעשיית מוצרי־נוי, כי היא פו־תרת שאלת התעסוקה לקשישים ולמוגבלים בכושר עבודה.

התעשיה הקיבוצית — אשר אי־נה כוללת את המפעלים האזוריים של התנועה הקיבוצית ותנועת ה־מושבים — מהווה כ־35% מכלל התעשיה ההסתדרותית וכ־7% מ־כלל התעשיה בארץ, בעוד חלקה באוכלוסיה היהודית אינו אלא כ־4%.

ההכנסה הנלמית מן התעשיה היא כ־35% מכלל ההכנסה של ה־משק הקיבוצי, לרבות הקיבוצים שאין בהם תעשיה כלל; ואם נצמ־צם את החישוב רק על הקיבוצים שיש בהם תעשיה, תגיע ההכנסה המפיעצת מן התעשיה לחצי מכלל ההכנסה במשקים.

תוצרת פלסאון
במעגן מיכאל

בתנועת המושבים ובועדה הבינמושבית

ביטוח מפני תאונות דרכים

הביטוח ההדדי של המושבים מ־ציע לחבריו תכנית מיוחדת לבעלי תצניק ביטוח מפני ההוצאות הר־בות הכרוכות באישפוז, בבידודים ציבוריים ובהחלמה לנפגעים.

כידוע, אין קופות החולים נוש־אות בהוצאות אישפוז ובהוצאות רפואיות, אם הן נגרמות בתאונות דרכים.

מחיר התכנית המוצעת הוא 11.80 ל"י בשנה בלבד לכל מבוטח. היא כוללת אישפוז מלא בבתי החולים משך 90 יום, הוצאות הסעת הנפ־גע לבית החולים וההחלמה בבית־הבראה עד 21 יום.

ייחפרו תשעה מאגרים

משרד החקלאות אישר הבנית ל־חפירת תשעה מאגרים נוספים בא־זור עמק יזרעאל לצורך אגירת מי שיטפונות, אשר זרמו עד כה לים, ומי־ביוב.

המאגרים ייחפרו בשדות היישו־בים היוגב, אלונים, נהלל, כפר־יהושע, שריד, מזרע, הל־עדשים, עין־דור ובית.

תחשיב מס הכנסה למטע תפוחים

תחשיב מס הכנסה לקביעת הוצ־את הייצור והכנסה מדונם תפוחי־עץ, כולל תוספת סעיף הוצאות בלתי נראות מראש בסך 6.50 ל"י לדונם.

הסעיף החדש בא לכסות הוצאות הסעת פועלים, הוצאות כלליות ו־שונות. עוד קובע התחשיב החדש, כי בכל מקרה שהמטע מעובד על־ידי המגדל או בעזרת בני משפח־תו, ואין הוכחה ע"י הפסקת פועל, יוקטנו הוצאות העיבוד בסכום אחיד של 35 ל"י לדונם.

המחיר הממוצע לטונה תפוחי־עץ (נטו למגדל) הסתכם ב־859 ל"י בשנת תשל"א, לעומת 898 ל"י שנה קודם לכן.

חקלאות בעולם

ממשלת גרמניה מעודדת את חקלאיה

נוכח העלייה המתמדת של פרי־ון העבודה בחקלאות והדיחה כו־חות עבודה מחקלאות לענפים אחרים, נקטה ממשלת הרפובליקה הפדראלית של מערב גרמניה ב־[...] החקלאים ולהבטיח להם הכנסה שווה של אמצעים כדי לעודד את וקליטת עודפי התוצרת.

מספר המועסקים בחקלאות ירד בשנת 1968—1969 שוב ב־3% ועמד על 2.58 מיליונים. חלקם בכלל המועסקים היה 9.8% לעומת 10.3% בשנה הקודמת. למן 1960 60% ומעלה. הדבר נתאפשר בגלל עלה פריון העבודה בחקלאות ב־התפשטות השימוש בחידושים טכ־נית כוחות עבודה לענפים אח־רים, שהיה הכרחי גם בשל ברי־ריב. מספר המשקים בעלי שטח מעובד של 5 דונאמים ומעלה פחת בשנת 1968—1969 כמעט ב־35.000 שהם 2.5% ועמד על 1.34 מיליון. מ־1949 נתמעט מספר ה־משקים כמעט ב־600.000 שהם 31% ורובם נתמזגו במשקים גדולים יותר. בשטח הממוצע של המשק ישנם הבדלים אזוריים ני־כרים: הוא פוחת והולך מצפונה של הריפובליקה הפדראלית, אל הדרום ודרום המערב. בשנת 1968—1969 נתבטלו בעיקר מש־קים, ששטחם המעובד לא הגיע ל־150 דונם. המגמה היא של יצירת משקים בינוניים בעלי כו־שר קיום. כ־479.000 משקים, ש־הם 36% מהמשקים במקור פי־נה שלם, הם מעבדים כ־[...] בכלל השטח החקלאי.

לפי התפתחות התכנונה והמחק־רים במערב גרמניה יוכלו בשנת 1980 רק מיליון עד 1.4 מיליון עובדים להביא פרנסה מהפקה מן החקלאות במקום 2.58 מיליונים כעת.

ביח"ר למאוורים במשק גלאון

מפעל יציקה במשק דורות

חלום האלף

מאת אברהם הרצפלד

דברים רחוקים, אשר נדמה לנו, שכבר עבר זמנם, יש ונחזור לפקוד אותם בגלל מקרה חיצוני, כביכול. הנה כך מצאתי את עצמי יום אחד שבוי ממש בידיו של נושא, שהעסיק אותנו לפני ארבעים שנה ויותר. היה זה מפעל שהסב לי לא מעט דאגות והעביר מעיני תנומה בלילות רבים. את מיטב כוחותינו הקדשנו לו ואף שם חגיגי, ויזכרני נתנו לו בעת ההיא — „התיישבות האלף".

מהו בעצם הדבר שטילטל אותי, דווקא עכשיו, להוכיח בשכחות מני או? מעשה מצער היה הגורם לכך. יום אחד נודע לי, כי בנה של משפחת סאקר הידועה — מייקל סאקר מלונדון — מכר לאנשים פרטיים את כל נכסיה של המשפחה, אשר בתל־מונד — הפרדסים והוילה המפוארה, בה התגוררה ימים רבים רבקה זיו, נשיאת הסתדרות הנשים ויצ"ו.

אנו, אנשי ההסתדרות החקלאית, היינו בשעתו שותפים בדר־לים ביוזמה לרכוש את השטחים האלה. היה זה בשנים בהן החל להתרקם הרעיון „התיישבות האלף". לא אחטא ודאי לאמת אם אומר, כי היתה גם לי השפעה ביוזמת הרכישה הזאת, ולא פעם התרפקתי על דלתותיה של „המשפחה" בלונדון — משפחת מארכס־סאקר־זיו ועוררתי אותם לתת את ידם לגאולת האיזור ולנטיעת פרדסים בו, כדי ליצור, באורות זה, בסיס כלכלי בשביל מתיישבינו, אנשי האלף.

*

סבור אני, כי אם החליט איש־המשפחה למכור עתה את הנכ־סים, היתה מצוה עליו למכרם להסתדרות החקלאית, למען יועברו למתיישבים הוותיקים באיזור, או למתיישבים חדשים שפניהם לכפר. רק בדרך זאת היינו מנציחים את אבות המשפחה ואת מפעלם כאן. אך משנה־צער הסבה לי הידיעה, כי גם הוילה, בית־מגוריה של רבקה זיו האצילה, גם היא נמכרה בדרך זו. בית זה הן ראוי היה שיעשוהו מקדש־מעט, ברוח מפעלו היה ונדבת־לבה של רבקה זיו, כגון מוסד חינוכי־תרבותי. מה צר, כי הכל נמכר כפרקמטיה עוברת לסוחר, ללא יד וזכר לכל החלומות הנאצלים והמעשים הנרצים, אשר נרקמו ונתגשמו בשנים ההן.

„התיישבות האלף" — זה היה השורש ליוזמותינו בגוש תל־מונד ואף באזורים אחרים. שלהי שנות העשרים וראשית שנות השלושים. ימי שפל בתנועה הציונית, חוסר עבודה, הפסקת העליה, פרעות נצלים בפני הפועל העברי במושבה. הצמאון לפיסת־קרקע ולהתערות גדול היה, פועלים, שכבר כילו את כוחותיהם בעבודה המפרכת במושבה וכן פועלים שהמושבה יילדה אותם. מיטב חלומם היה — משק עצמי להיאחז בו. רבים כאלה יצרו אז ארגונים למיניהם וסיסמתם: לעזוב את המושבה ואת העיר ולהתנחל בצורה כלשהי.

*

מה רבים החלומות הנוהרים שמפעל זה עורר ואיזו נכונות ליגיעה ולהקרבה נתגלתה בו. גם קוריוזים לא מעטים, רצוף היה, אפילו בשם „התיישבות האלף" יוצא כאן־דהוא שמבין מן הקוריוזים, שכן התנחלותן של אלף משפחות בשארה כשאת־נפש בלבד — חלום האלף. להתיישבות ממש זכו רק 432 משפחות, ואף־על־פי כן, „התיישבות האלף" יקרא. אף לנו יקר השם הזה כפי שהנו ואנו דבקים בו, לא רק לפי ממשותו אלא גם לפי משאלת־לבם של יוזמיו.

ימים של שפל, פגעים ונגעים ואני ורבים שכמותי ידענו כי מוכרחים לעשות משהו, שאין לשבת בחיבוק־ידים, כל אפס־מעשה כמהו כהתאבדות. ואם ההסתדרות הציונית חולת־אונים, יש לפנות אל גורמים, שמסוגלים לה. לא אגזים ודאי אם אומר, כי הענין הזה תפס את כולי ואני נכנסתי בו ראשי ורובי. פניתי, איפוא, גם אל אלה שנקראו „לא־ציונים" וביקשתי את ידם; אתם כבר עשיתי כברת־דרך לפני כן ונתברר לי שאין הם נוראים כפי שדימינו.

*

מעשים ומאורעות ולבטים — כולם עולים מן הנשיה וניצבים לנגדי כמות שהיו, ובכל אלה המשפחות: ורבורג, מארכס, סאקר וזיו. פנינו להון הפרטי, שהיה לו אופי ציבורי למטרה ושעבדה זאת קבעה את תהליכי הגשמתה של „התיישבות האלף" לשבט ולחסד. המגשימים בארץ על הפעולה הזאת היו בעיקר שלושה: צ"ל פספן ז"ל, מהלל ז"ל, וייבדל לחיים ארוכים — הקסמר.

עתה משגשגות הנקודות שנכללו בהתיישבות האלף — כך המושב צופית, וכך גבעת חיים, רשפון, נטעים, בית־עובד, כפר בילו, כפר הס, חירות, עין־ורד וקבוצת שילר, בזכרונות שלי, על התיישבות האלף, שמורים לא רק היישובים, אשר מניתי לעיל, גם לונדון הבירה משתלבת בכל אלה. שכן, כדי לפתור בעיות שהתעוררו כאן חייב הייתי לארוך לשם — אל הבירה האנגלית. וכך מגיע אני „למשפחה" משפחה מארכס־זיו־סאקר, שעשתה רבות לגאולתו של האיזור השמם, שעתה קרוי הוא גוש תל־מונד.

מי יוכל לשער עתה איזו תחבולות וכסיסים חייבים היינו לנקוט, כדי לחזור אל מכבני הסאבה, על מנת להיוודע לפי שיר־כות החלוקות השונות, אשר פיצלו את השטחים שרכשנו, ואיזו תושיה וחכמת־דיפלומאטים חייבים היינו לגלות במשא־ומתן עם בעלי החלוקות. המפליאים לעשות בכל אלה — יהושע חנקין חבר עובדיו ומסייעיו.

*

זכורה לי הפגישה עם אלפרד מונד, הרוזן לורד מלצ'ט, באותו איזור. על אחת הגבעות החשופות ניצבנו והשקפנו על הסביבה. את ידו הושיט אז הלורד אל עבר תול־כרם ואמר: „אתה רואה את השטחים הריקים האלה, אני מאמין, כי שלנו יהיו".

אוצר שלא יסולא בפז היה בשבילי פסוק זה, ואני כבר התחלתי לגלגל בו ולא־פעם הצלחתי בכוחו להפיק תועלת לענייננו. כהתגלמות לפסוק הזה הוצב בעתיד הפסל של לורד מלצ'ט בתל־מונד, כשידו מושטה כלפי מזרח, — הנצחה לאותה פגישה ולחלום גאולתו של האיזור.

פעולתנו ההתיישבותית באותן שנים מעבירה אותי שוב ללונדון, אל חדרו של וייצמן, החדר האפלולי, שגם בצהרי היום דלק בו החשמל. ידוע אני גם ידוע, כמה רע ומר היה לו באותן שנים. וכיתי משום־מה, כי יתנה לא פעם בשיחו עם שכחתי לרוב את מעמדו הרם ואת תאריו הנעלים והייתי פונה אליו פתאום בשמו הפרטי, כאילו חברים מילדות היינו:

„חיים, הייתי אומר לו, „הרי יש לך השפעה על „המשפחה" רוצה אני שתדע, כי עכשיו אין אני בא לבקש נדבות מהם מבוקשי אינו אלא שיקנו שם אדמות לעצמם, שישתלו פרדסים לעצמם, דבר אשר יהיה גם מקור־פרנסה למתיישבים שלנו".

*

הערכתם של אנשי „המשפחה" את וייצמן היתה ללא סייג ומכאן השפעתו. וכך נתקרבתי גם אני אליהם. זכורה לי פגישה עם מארכס, בה הצעתי לו, כי יתן לקבוצת שילר הלוואה של אלפים רבים לזמן ארוך. הרגשתו אמנם היתה, כי הוא מניח את כספיו על קרן הצבי, אך הוא ניאות בכל־זאת ונתן. ו[...] תשלומיה של ההלוואה סולקו בעתם. וכאשר הידידות בינינו נתהדקה יותר, שוב לא זקוק הייתי לסיועו של וייצמן, [...] פתחו בפני את שערי „המשפחה". עתה בן־חורין הייתי להזמין את עצמי אל ביתם.

„אתה רוצה רק אותי?" היה זיו שואל, „או שאתה רוצה [...] את מארכס וסאקר?"

„את כולכם אני רוצה", היתה תשובתי.

וכשכל המשפחה הזדמנה פעם בצוותא, לרבות הנשים, ורוח של זיו טובה היתה, פנה אל היושבים ואמר:

„רבותי, היום יש לנו אורח שהאנגלית שלו היא אוכספורדית וכיון שהאנגלית שאנחנו מדברים היא קמברידג'ית, יש להיזהר שהשפה שלנו לא ייפגע. על־כן אני מציע, כי הערב תיערך שיחתנו ביידיש".

*

אף־זאת, כי מצאתי במשהו חן בעיניהם ובכל כך מצאתי מסילות ללבם, ולא זו בלבד, היו רגעים, אשר חבתי, אני ממש משתלט, וכופה עליהם את רצוני. ההנהלה הציונית לא היתה בימים ההם „פירמה", וכשהצלחתי לשכנעם, כי יסייעו בסכומי כסף לא־מבוטלים, שולחים היו את הכסף, לפי עצתי לא על שם ההנהלה הציונית, אלא על שמם של ראשי אפ"ק ופיין ולבונטין. לרוב היתה ההצלחה מאירה לי פנים ובשובי אל וייצמן ובספרי לו מה שפעלתי, נוכחתי כל פעם לדעת, רווה הוא קצת נחת ממני, ואני באותה שעה רוויתי נחת משני דברים בעת ובעונה אחת — מן ההישג, שלי בקרב „המשפחה" וכן מעט הנחת שגרמתי לוייצמן.

פגישות אלו בלונדון ובמקומות אחרים היו קרן־הישע להת־יישבות האלף. הדברים שהעלינו כאן אינם אלא כמה־כמה מן המסכת הזאת, שפנים רבות היו לה, ובה עוד בטוב ובדבר.

רשם: אהרן מאירהבי

[...]הנדסי הרשויות המקומיות [...]ובעים לתקן חוק הבנייה

[...]עו קיצור ההליכים לאישור תכניות

[...]ינוס ארצי של מהנדסי [...]יות המקומיות, שהת- [...]אתמול בבית המהנדס [...]אביב, אמר יו"ר איגוד [...]נדסים העירוניים איננ' [...]כהן, מהנדס עיריית [...], כי כוח האדם ברשו- [...]המקומיות מצטמצם, מ- [...]שמהנדסים ומכנאים ז- [...]ים עוזבים את העבודה, או יוצאים לפנסיה מוקדמת, ומהנדסים צעירים אינם רו- צים לעבוד ברשויות המקו- מיות.

תנאי העבודה והשכר הם הגורם העיקרי לדילדול הסגל הטכני ב- שירותים הציבוריים החיוניים — אמר כהן. הוא קבל על כך ש- סמכויות מהנדסי הרשויות המקו- מיות אינן מוגדרות בחוק, ולכן אין להם סמכות חוקית להחליט בכמה נושאים שבתחום פעילותם. לעתים קרובות הם עומדים מול לחצים מבפנים, שאין להם קשר עם שיקולים מקצועיים, ומבחוץ באות אליהם כל התביעות הטכ- נות.

כהן הציע תיקון לחוק הבניה במגמה לקצר תהליכים של אי- שור תוכניות בניה ופיתוח, ול- צמצם חלק מסמכויות הוועדות ה- מקומיות והמחוזיות במגמה לפשט ולייעל את הליכי השגת רשיון בניין לפרוייקטים גדולים וקט- נים.

החלטות הכינוס

בהקדמה לאחת מהחלטות הכי- נוס נאמר: „אנו עדים לעזיבה מתמדת של כוחות הנדסיים" ול- הוסר אפשרות למלא את התקן ה- מינימלי לביצוע המשימות. רשו- יות מקומיות רבות נותרו ללא מהנדסים, או משתמשות בשירו- תים חלקיים של מהנדסים. מצב זה מונע אפשרות של פיקוח ר- ביצוע חוק התכנון והבניה, ואפ- שרות מתן שרותים נאותים ל- תושבים.

הכינוס תובע מהרשויות המוס- מכות להעניק סמכויות רחבות ל- מהנדס הרשות המקומית, בהתאם להצעת איגוד המהנדסים העירו- ניים, תיקון פקודת העיריות וה- מועצות המקומיות, והחקיקת חוק שיבטיח קיום שרותים הנדסיים ברשויות המקומיות לפי תקן מת- אים.

החלטה אחרת קוראת לבטל את התקנות המתירות לכל אדם להי- גיש תכניות לאישור הרשויות ה- מוסמכות, ולקביעת אחריותם ה- אישית של מגיש הבקשה וה- מהנדס האחראי, לנוכחותו של מהנדס או אדריכל בכל מקרה.

החלטה שלישית דורשת לנקוט אמצעים למשיכת כוחות הנדסיים מעולים לעבודה ברשויות המקו- מיות, כמו תנאים מיוחדים, הס- עה לפי חוזים מיוחדים, שנת שבתון, תנאי גימלאות מיוחדים, תשלומים בעד כוננות, ניידות ו- עידוד השתלמויות.

הכינוס קרא להקים פאקולטה ל- הנדסה עירונית במוסדות החינוך הגבוהים, ולכוון מהנדסים מעולים חדשים, לרשויות המקומיות.

בכינוס השתתפו ח"כ יו"ר ועדת הפנים מ. סורקיס, מנכ"ל מש- רד הפנים ח. קובריסקי, יו"ר מר- כז השלטון המקומי פ. אילון, ויו"ר אגודת האינג'ינרים והארכי- טקטים א. פלס.

ירידות מתונות בבורסה

המדד הכללי של שערי המניות ירד אתמול ב-0.49 אחוז. בין היתר ירדו מניות כספים וביטוח ב-0.05 אחוז, מניות מקרקעין ב-0.13 אחוז, מניות תעשיה ומסחר ב-0.75 אחוז.

המדד הכללי של שערי המניות ירד אתמול ב-0.49 אחוז. בין היתר, ירדו מניות כספים וביטוח ב-0.05 אחוז, מניות מקרקעין ב-0.13 אחוז, מניות תעשיה ו- מסחר ב-0.75 אחוז, מניות חב- רות להשקעה ירדו ב-0.46 אחוז ומניות חברות נפט ירדו ב-2.71 אחוזים. המחזור בשוק המניות היה 4.97 מיליון לירות, מתוך זה בשערים משתנים 2.28 מיליון לירות.

מילווה קליטה — 1961 4% הצ. 63, 161.3, 0.3+. מילווה קליטה — 1962, 4% הצ. 63, 147.5. מילווה קליטה — 1963 — 4% הצ. 64, 193.7, 4% הצ. 65, 178.6, 2.1+. מילווה קלי- טה — 1965, 4% הצ. 65, 173.4, 0.4—, 4% הצ. 66, 157.5, 0.2+, 4% הצ. 63, 213, 4% הצ. 64, 197.5. מילווה קליטה — 1964, 4% — 1966, 4% הצ. 66, 146.7, 0.3—. מילווה בטחון — 1967, 67, 146.2. סידרה א—ב', 164.5, 0.3+. סידרה ט', 164.2, 0.2+. סידרה י"א, 164.7, 0.2+. מיל- ווה בטחון — 1968, סידרה א', 146.4, 0.1+. סידרה מ"א, 142.2, 0.1+. סידרה מ"ב, 141.1. מיל- ווה בטחון — 1969, סידרה א', 139.3, 0.8+. סידרה מ"א, 133.9, 1+. סידרה מ"ב, 134, 0.5+.

זכו בפיס

בהגרלת מפעל הפיס 16/72 ש- התקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 150.000 ל"י זכו המספרים: 125096, 656387; בסך 50.000 ל"י זכה המספר 298362. בסך 12.500 ל"י זכו המספרים: 583556, 793303. בסך 6.250 ל"י זכו המספרים: 436784, 513290, 581579, 669431.

בסך 1.250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 044820, 098377, 105527, 111921, 118450, 196143, 387067, 439990, 454579, 466444, 477333, 499806, 509866, 581917, 604472, 678663, 682579, 683404, 734753, 750508, 776062.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים ש- מספריהם מסתיימים ב: 30698, 31473, 34977, 63429, 65195, 65238, 79473, 81547, 82289, 88039.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 03362, 08853, 10300, 18971, 22624, 23455, 24581, 28710, 28795, 33273, 39510, 40117, 40330, 40799, 46907, 50114, 54415, 58668, 68378, 70239, 79289, 89427, 95444, 95735, 96969.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש- מספריהם מסתיימים ב: 1446, 2106, 4638, 5451, 7772, 8388, 8805.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים ש- מספריהם מסתיימים ב: 0567, 0722, 1088, 1459, 1952, 2079, 2277, 2353, 2528, 2654, 3263, 3821, 4133, 4571, 5275, 5293, 5412, 5932, 6132, 6115, 6235, 6322, 6699, 6750, 6935, 7214, 7356, 7447, 7484, 7486, 7499, 7523, 7744, 7817, 8160, 8418, 8893, 9630, 9737.

בסך 4 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 8.

[...]נים על מגרש [...]נועד לגן [...]בורי בקריית משה

מאת כתב „דבר"

[...]ריית-משה שבירושלים הוחל [...] בניין על מגרש המיועד [...]ציבורי ולדרך המובילה אל [...]ה האיזור. כמה מתושבי ה- [...]ה התארגנו בשעתו והחלי- [...] להיאבק על הקמת שכונה [...]בנות. לשם כך הם התקשרו [...]„ארץ ישראל יפה" לקבל עצה [...]כה.

[...]בלים, שחששו שהתארגנות [...]ע לתכניותיהם, מיהרו לבצע [...]צות בניה. בין הקבלנים ה- [...] בוסתן. הם השיגו היתר [...] על המגרש המיועד לגן ציבורי ולדרך.

כיום חוצה את המגרש הזה דרך כסללה העירייה. היתר ה- בניה הותנה בכתן דרך אלטרנטי- בית להורבנים. אך התנאי הזה לא קויים. בעבר העבר החלו עובדי הקבלן בעבודה במגרש. שוטרים הוזעקו למקום. אך העובדים הראו להם מסמך המאשר עאגרת ה- בבית עולמה.

תושבי קריית-משה פנו אל כמה מחלקות בעירייה וביקשו את התערבותן. הם התקשרו עם וע- דים אחרים בירושלים. כדי להשת- דל למנוע בניה לא-מתוכננת ה- פוגעת בתושבים.

[...]עולים מגרוזיה הוציאו [...]לדיהם מביה"ס כי המורה ביקשה להסיר כובעים

אי-הבנה בין תלמיד מ- עולי גרוזיה לבין מורה מבית-הספר הממלכתי „גלעד" בנצרת עילית, ש- דרשה ממנו להסיר את כובעו, גרמה התמרמרות רבה בקרב עולי גרוזיה במקום והוצאתם מבית- הספר של שבעה מתוך 12 התלמידים הגרוזיניים.

שבעת הילדים, שהוצאו מ- ביה"ס, החלו ללמוד עם קבוצה אחרת של ילדים מעולי גרוזיה בדירה פרטית בנצרת עלית, כשהמורה הוא מאנשי חב"ד, שהגיע למקום מכפר-מלאכי.

על השתלשלות הדברים נודע לכתב עתי"ם כי התלמיד דוד חוטובלי מכיתה ב' בבית-הספר „גלעד" הגיע לכיתה כשהוא לבוש בגדים חמים וחובש כו- בע גרוזיני. המורה, שכנראה לא ידעה שבני גרוזיה אינם חובשים כיפות, ביקשה ממנו להסיר את כובעו. הילד סיפר את הדבר בבית ובעקבות זאת נערכה פגישה של כמה עשרות משפחות במקום, שהחליטו ל- הוציא את ילדיהם מבית-הספר.

מפקח משרד החינוך במחוז הצפון אליהו בר-זומא מסר, כי נפגש עם אנשי חב"ד והעמיד אותם על חומרת המעשה שב- הוצאת הילדים מבית-הספר ומ- מסגרת לימודים קבועה. ראש המועצה המקומית מרדכי אלון הודיע, כי המועצה מוכנה לק- יים בית-ספר ממלכתי-דתי במ- קום מגוריהם של עולי-גרוזיה, אם מספר התלמידים יצדיק הקמת. מוסד חינוכי נוסף. ואם משרד החינוך יאשר פתיחת בית-ספר כזה. (ע)

[...]בדואים פנו לבג"צ [...]גד שר-הפנים

[...]ברשת בקשתן של שתי [...]מולות בדואיות מהנגב, ל- [...]תן צו-ע"ת נגד שר-הפנים, [...]ימוק מדוע לא יעניק להן [...]מד של שבטים נפרדים [...]לי מקום ישוב עצמאי — [...]יעה אתמול לבית המש- [...] הגבוה לצדק בירוש- [...]ם.

[...]מדובר בחמולת אל-עמור וב- [...]לת אבו-עראר. אשר הגישו [...]אחת עתירה נפרדה לבג"צ, [...]מצעות עו"ד אמנון זלר. [...]חמולת אל-עמור, המתגוררת ב- [...]אל-בלה שבנגב, מונה כ- [...]10 נפש, והיא רשומה כיום [...]ייכת לשבט אל-נאסאסרה. [...]ישום זה" — נאמר בעתירת [...]מולה — „אינו תואם את [...]ציאות, גורם לאנשיה בעיות [...]ק מרובים, מאחר הם מסוכ- [...]ים עם השבט. ואין ביניהם [...]ום לא מגע משפחתי או מינ- [...]ייצוגי".

[...]אנשי החמולה פנו ליועץ לענ- [...]י ערבים במשרד ראש-הממ- [...]לה, בבקשה שייתן להם מעמד [...] שבט. לדבריהם הוא הסכים [...]קשתם, בתנאי שייכנסו למיבני [...]ע. אך לבסוף סירב שר הפנים [...]בל את הבקשה. בעתירה נא- [...], כי „סירובו הוא שרירותי. [...]א כל הצדקה, נוגד את החוק, [...]גע בחופש ההתאגדות".

העתירה השניה, שהוגשה בעני- יין דומה, מתייחסת לבקשתה של חמולת אבו-עראר, המונה כ-800 נפש, המתגוררת באל-בחירה. בני החמולה טוענים, כי בתחילת שנות החמישים שוכנו בין שלו- שה שבטים זרים אבו-רביעה, אבו ג'ועיעד ואבו-קרינאת — זאת למרות שבין החמולה לבין שלו- שת השבטים קיים סכסוך „ואף אחד מהם אינו מטפל ואינו דו- רש לטפל בבני החמולה, לא מ- בחינה אדמיניסטרטיבית, ולא מ- בחינה עניינית".

לטענת העותרים, הם פנו לשר- הפנים בבקשה להעניק להם מע- מד של שבט, אך פנייתם נדח- תה. הם מציינים בעתירה, כי שיוכם לשלושת השבטים. פוגע בחופש התנועה שלהם, מקשה על קשריהם עם גורמי חוץ, ועל אספקת דברי דואר למקום מגו- ריהם.

בהתברר בקשתן של שתי ה- חמולות לפני נשיא בית-המשפט העליון ד"ר ש. אגרנט והשופטים ד"ר א. ויתקון וי. כהן, המליצו השופטים לפני עו"ד זלר, כי יפנה לשר-הפנים — זאת עקב קביעת חוק מירשם התושבים, כי יוכר מעמדו של ישוב בישראל, אם ישובו ברשימת ישובי ישר- אל, המופיעה בתוספת לתקנות החוק. עו"ד זלר, נענה להמלצה, ביטל את העתירות והודיע כי יפנה לשר-הפנים בעניין. (ע)

[...]ק"ח השיגה צע"ת [...]גד עיריית נצרת

[...]צו-על-תנאי, המורה ל- [...]אש עיריית נצרת לנמק [...]דוע לא יינתן לסיעת רק"ח [...]מועצת העיר. ייצוג מת- [...]ב בוועדות העירייה, וכן [...]דוע לא יינתן לחברי הסי- [...]ה לעיין ברישומי תצרו- [...]ת המים של דיירי החזו- [...]יב שבעיר — הוצא את- [...]ול בבית המשפט הגבוה [...]צדק בירושלים.

[...]הצו הוצא לבקשת תאופיק [...]יאד ומנעם גדבודה, שניהם [...]נציגי סיעת הרשימה הקומוניסטית [...]החדשה (רק"ח) בעיריית נצרת.

[...] בעתירה לבג"צ מציינים העו- [...]ים, כי בבחירות לעיריית נצרת [...]התקיימו בחודש דצמבר 1970, [...]כתה סיעת רק"ח ב-7 מקומות [...]מתוך 17 מקומות במועצה. הסי- [...]ה, יחד עם סיעת מפ"ם המור- [...]בת מחבר אחד, נשארה באופו- [...]זיציה. שני העותרים טוענים, כי [...]אף על פי שלסיעתם אחוז ניכר [...]בכלל המקומות במועצה, לא באה [...]עובדה זו לידי ביטוי בשיבוץ [...]סיעתם בוועדות העירייה. על אף [...]ת ההורות והבקשות לראש העיר, מצב זה. לטענת שני חב- רי סיעה רק"ח, עיכב בניגוד לפקודת העיריות, הקובעת כי הרכב הוועדות, שלא נקבע להן הרכב מיוחד, יהיה בהתאם להר- כב הסיעתי של המועצה.

טענה שניה בפי העותרים, מת- ייחסת לרישומי תצריכת המים בעירייה לגבי דיירי החוזרים ש- בעיר. השניים מספרים, כי ב- אמצע 1971 התברר לסיעתם ר- „לחלק רב מתושבי נצרת", כי חלק מבעלי דירי החוזרים שליד נצרת. המקבלים את המים מה- עירייה, אינם משלמים בעד המים שהם צורכים. העותרים מציינים, כי בחלק מדירי החוזרים אין מודדי מים ובחלק אחר המודדים אינם תקינים, וכי „אנשים אחר- ים בעירייה ובמחלקת המים, ידם בשחיתות זו".

שני אנשי רק"ח בוטחים, כי יש „להם הזכות המלאה לעיין בתיקים כדי לעמוד על המתרחש „ולמלא את חובתם הציבורית בנאמנות ובדייקנות".

השופט צ. ברנזון, לבניע נשי- מעה העתירה, הפנה צ"ע על הבאי כמבוקש, הורה על ראש-עיריית נצרת להשיב על העתירה תוך 15 יום. (ע)

הנשיא ניקסון בחברת נבחרת הפינג-פונג הסינית בגן השושנים בבית הלבן.

רווח 2 מיליון ל"י צפוי השנה במפעלי ים המלח

מאת משולם עד
סופר „דבר"

החברה הגרעונית ביותר בארץ עד לפני שנתיים — חברת ים המלח עשויה — להיות בתום שנת כספים זו לחברה הרווחית ביותר ב- ישראל. השנה מצפים לרווח נטו מעל שני מיליון ל"י.

בשנת הכספים שהסתיימה ב- מארס ייצרו בסדום 945 אלף טון אשלג לעומת 901 אלף טון בש- נה שעברה. 97 אחוזים מהכמות שהופקה, נמכרו בחו"ל.

הרווח הגדול נובע בעיקר מעליה במחיר האשלג בעולם ל- אחר שהושג „תיאום מחירים" בין היצרנים. נוכח ההתפרצות שפק- דה את הענף בעשור שעבר, כ- תוצאה מהורדת מחירים תלולה על-ידי יצרני האשלג בקנדה. מחיר האשלג הגיע בממוצע ל-28 דולר לטונה השנה, לעומת פחות מ-20 דולר לטונה לפני כשנתיים.

בסדום הושגו גם חסכונות ב- הוצאות הייצור גם כתוצאה מיי- עול וגם משום הוצאות התש- תית הקטנות יותר כתוצאה מע- ליית התפוקה.

עתה נודע שנוכח שיפור מצבו של המפעל מבקשים עתה נציגי העובדים שיפורים בתנאי עבוד- תם במסגרת המגעים המתנהלים עתה לחידוש הסכם עבודה במ- קום. מזכיר ההסתדרות י. בן-אה- רון עומד לבקר החודש בסדום ו- יהיה אורחה של מועצת עובדי מפעלי ים-המלח.

נחתם הסכם עבודה ב„נתיבי נפט"

הסכם עבודה קיבוצי מיוחד לעובדי חברת „נתי- בי נפט" נחתם בין ההס- תדרות וועד העובדים לבין הנהלת החברה. ההסכם הוא לשנים 1972—73 והוא בהת- אם למדיניות המקצועית שקבעה ההסתדרות לתקו- פה זו — על כך מסר דובר ההסתדרות.

טקס החתימה ההסכם נערך ב- מסיבה לבית-משתתפים שהתקי- מה באברוהדס ושולב בחגיגת העצמאות שקיימה ביום העצמ- אות במגמה אי-שם בסיני.

על ההסכם חתמו מטעם הנהלת החברה: המנכ"ל מרדכי (מוטי) פרידמן ומטעם ההסתדרות: מז- כיר ההסתדרות פועלי המתכת שב- עון זרבר, חברי ועד העובדים על „נתיבי נפט" ציון טרם, אר- יה ברוך ואחרים.

את המורים לחתימת ההסכם ליוו וניהלו כנציגי המעסיקים יו"ר מועצת המנהלים י. סירקין ונציג החברות הממשלתיות א. תיבון.

„יצוין, שזו לראשונה ב„נתיבי נפט" כולל ההסכם הקיבוצי סעי- פים בדבר שכר-עבודה, 16- דר- גות שכר, קידום מקצועי, מיסות תעשה וכיו"ב. זאת בנוסף על סעיפי התנאים הסוציאליים לעוב- דים, שהסכם לגביהם נחתם עוד בשנת 1968 בהשתתפות „מבט- חים".

זכה בפיצויים למרות טענת „כוח עליון"

דוד אמזלג, בן 27 מאור- עקיבא, פועל בבית-החרושת לטקסטיל ושטיחים „קיסריה", שנפגע בראשו מלוח אסבסט שנפל מגג המפעל בסופה — אחר-כך סבל מסיבובים נפ- שיים, יקבל פיצויים בסך 70,000 ל"י, לאחר פשרה בין באי-כוחו עו"ד ע. שרון, לבין באי-כוח בית-החרושת.

ההסכם אושר בידי השופט ה- מחוזי בחיפה י. גוברניק, בערב חג העצמאות. הצדדים הגיעו ל- הסכם לאחר הליכים משפטים ב- בתי-הדין המחוזי והעליון.

בדיון ראשון בבית-המשפט ה- מחוזי, בנובמבר 1970, קבע בית- הדין, כי לסופה שהשתוללה ב- נובמבר גרמה מערבולת רוח דמויית טורנדו, שאיש לא יכול היה לחזותה מראש, כלומר מקרה טבעי בלתי-רגיל שאיש לא יכול היה לחזות מראש ואי-אפשר היה למנוע את תוצאותיו בנקיטת צעדי זהירות סבירה. בית-המשפט פסק איפוא שהפועל אינו זכאי לקבל פיצויים. הפועל ערער על פסק-דין זה בפני בית-המשפט העליון, אשר החליט — בפרשנו ב-9 בדצמבר 1971, בהרכב ה- שופטים העליונים מ. לנדוי, ח. כהן וי. כהן — להחזיר את התיק לבית-המשפט המחוזי, כדי שיקבע את מידת הפיצויים המגיעים ל- פועל „על יסוד אחריות מלאה של בעלי בית-החרושת לקרות התאונה".

בנימוקים להחלטה נאמר, כי בית-המשפט העליון אינו מקבל את מסקנת בית-המשפט המחו- זי בעניין אחריותם של בעלי בית-החרושת לנזק, וכי גגות אי- נם מתמוטטים פתאום אלא אם כן היתה רשלנות מצד מי ש- חייב היה לדאוג לבטיחות הגג. ולפי פקודת הנזיקין חלה חובת הראיה על הנתבע, ובעל בית- החרושת הזה. באמצעות המנהל הכללי של המפעל, שאיזור קי- סריה ידוע כאיזור שמתחוללות בו רוחות חזקות, וכאשר נסמכת הטענה של „כוח עליון" או ב- לשון החוק „מקרה טבעי בלתי רגיל", יש לבחון את מידת נדי- רותה של ההתפרצות ואת ה- אמצעים שבהם נקט הנתבע כדי למנוע נזק מראש. (ע)

הוחזרו דמי הוצאות של מכירה פומבית

החלטה שיש להחזיר דמי- פקדון בסך 480 ל"י שהופקדו בעד הוצאות של מכירה פומבית — נתנה אתמול ה- שופטת המחוזית התל אביבית הדסה בן-עתו, ובכך ביטלה החלטה של ראש ה- הוצאה לפועל, וקבעה כי ה- מוציא לפועל ביצע את ה- מכירה הפומבית תוך כדי עבודתו, והקונה לא היה חייב לשלם בעד המכירה.

י. אמיר קנה במכירה פומבית באמצעות ההוצאה לפועל — חנות ב-48,000 ל"י. קודם לכן, כאשר הגיש את הבקשה להשתתף ב- מיכרז, חויב להפקיד 1 אחוז מ- ערך המכירה כדמי הוצאות של המכירה הפומבית. המכירה הת- קיימה ב-1970 בידי המוציא ל- פועל בתל-אביב, וראש ההוצאה לפועל קבע, ששכר הטירחה של המוציא לפועל יהיה בשיעור 1 אחוז מדמי המכירה, כלומר, 480 ל"י. על כך עירער הקונה לפני בית המשפט המחוזי בתל-אביב. השופטת קיבלה את דעתו של עו- רך-הדין סלומון, אשר טען כי ראש ההוצאה לפועל שגה בקבעו שכר-טירחה גבוה לעובד מדינה שביצע את המכירה הפומבית תוך כדי עבודתו, ואינו זכאי לשכר נוסף בעד עבודה כזאת.

זאת הפעם השניה שהשופטת הדסה ברעתו מבקרת את החל- טות המוציא לפועל בתל אביב, הנוהג לגבות 1 אחוז מערך המ- כירות הפומביות שהוא מבצע תוך כדי תפקידו. השופטת קבעה לפ- ני מספר חודשים, כי השיעור של 1 אחוז הקבוע בחוק בעד ל- מבצע מכירה פומבית שאינו עובד מדינה, והעושה פעולות מ- יוחדות לשם כך. אולם לעובד מדינה לא מגיע שכר נוסף ב- עד מכירה פומבית, ואם ביצע את המכירה מחוץ לשעות העב- ודה מגיע לו שכר נוסף עד 15 ל"י. השופטת ברעתו הזכירה את ההחלטה זאת כשנתנה את ההחלטה הנוכחית. (ע)

עובד צה"ל, יהודה נקיס מ- ראשון לציון, הנאשם בבית המשפט המחוזי בתל-אביב בכך, שמסר הודעה כוזבת למשטרה כאילו נפל מאוטובוס ונפצע, ולמעשה נפצע יום קודם לכן בעבודתו. נקיס מסר באשמה.

קופת פלדה עם מיסמכים, המ- חאות וכ-20,000 ל"י כסף מזומן נגנבה בזמן מבית-החרושת למעדני נקניק שבקיבוץ מורג בצפת.

לד"ר פון ויזל, להנהלת סנטוריום „שנבי גדרה", ולפרסונל הרפואי,
תודתי בעד הטיפול המסור היחס הלבבי
בטיפול באשתי המנוחה
גב' ציטרון סבינה ז"ל
ציטרון מיכאל, באר-שבע

שביתת שבת בתי"ל בחיפה

הפועלים לנים בשטח המפעל

מאת סופר „דבר" בחיפה

פועלי מפעל הרכב „תיל" בחיפה פתחו אתמול בשביתת- שבת בשטח המפעל, במחאה על חוסר הבהירות בקשר ל- עתיד המפעל.

הפועלים הודיעו, כי הם ימשי- כו בעבודתם הרגילה אך יישארו ללון במפעל עד שיקבלו תשובה ברורה על עתידם מפי גורם מוס- מך. הם גם איימו, כי בשלב מאוחר יותר יחריפו את צעדיהם.

בפגישה עם עתונאים אמרו אתמול נציגי הועד, כי ההחלטה לקיים שביתת שבת נתקבלה ב- אסיפת פועלים בערב יום העצ- מאות. הפועלים החליטו לא להפ- סיק את עבודתם הרגילה כדי ש- לא יאשימו אותם בהרעת מצבו של המפעל. אתמול באו כל פו- עלי המפעל עם שקי-שינה, מזרו- נים ושמיכות. והתכוננו לשינה על הרצפה ובחדרי המשרדים.

נציגי הוועדים טענו, כי שר- האוצר הבטיח בפגישתו עמם ב- 11 בנובמבר אשתקד, כי אם יפוטרו 120 איש הוא ידאג להמ- שך קיומו של המפעל. בפגישה זו השתתף שר-התחבורה ש. פרס. נציגי מפ"ת וסגן החשב הכללי במשרד האוצר. הפועלים מילאו את דרישתו של השר לאחר הצ- בעה חשאית. אך גם לאחר ש- פוטרו 120 העובדים אין עתיד ה- מפעל ברור. ויש רמזים על כוו- נה לחסל את המפעל ולתת לפו- עלים פיצויים.

הוועדים הודיעו, כי הם התנג- דו לכל פתרון בדרך של פיטורים וכי הם דורשים מהשר ספיר ל- מלא את התחייבותו ולסייע ל- המשך קיום המפעל.

בשבוע הבא שומרים הוועדים להיפגש עם שר המסחר והתעשיה ועם ועדת העבודה של הכנסת. הם שלחו מברקים אל שר האו- צר ואל ראש הממשלה וביקשו לזמן אותם לפגישה. אך לדבריהם לא נענו עד כה.

באחרונה היו מגעים עם כמה גורמים שגילו עניין ברכישת „תיל" אך עד כה לא נמצא קונה למפעל. בין הגורמים היתה גם חברת „צים", שביקשה לפתוח ב- שטח המפעל בית-מלאכה למכו- לות.

נחלצו צעיר וצעירה שנפלו לערוץ בגולן

מאת סופר „דבר" בגליל

צעיר וצעירה מחיפה חולצו אתמול בבוקר השכם בעזרת מסוק צה"ל מתוך ערוץ בדרום רמת-הגולן, שנפלו לתוכו שלשום אחר-הצהריים. ידועים שמותיהם הפרטיים: אורן ונטע. הצעיר נפצע בצלעותיו והועבר לבית חולים רמב"ם בחיפה, לצעירה לא נגרם כל נזק.

המקרה קרה באיזור נחל זויתן, בטיול ברגל. אורן מעד ונפל לערוץ עמוק. חברתו נטע התעלפה כנראה, ונפלה גם היא לערוץ. צעיר אחר שהיה איתם ולא הצליח לחלצם חש לבסיס צבאי של צה"ל בדרום הרמה. הוזעקו יחידת-חילוץ צבאית ומסוק, שניסו למצוא את הצעירים, אך גילו אותם רק למחרת בבוקר. כל הלילה הטילה יחידת-החילוץ פצצות-תאורה כדי לאתר את מקום הזוג ולהבריח חיות-טרף.

הננו מודיעים בצער על מותו של בעלי, אבינו וסבנו

יצחק כץ ז"ל

לאחר מחלה קצרה

הלויה תצא היום, יום שישי 21.4.72, ד' באייר תשל"ב בשעה 13.00 מבית החולים רמב"ם בחיפה לבית העלמין בכפר סמיר.

אוטובוס ייצא מבית המנוח רח' השלוח 8, בשעה 12.30.

המתאבלים:
אשתו, אלקה
בניו, מרדכי, אשר, צבי ורעיותיהם
נכדיו, ענת, עופר, אייל, אורית ועמית.

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת בננו

משה ביליג

שנספה בתאונת דרכים.

הובא למנוחת עולמים אתמול, יום ה', ו' באייר תשל"ב (20.4.72) בבית העלמין בחדרה.

המשפחה השרויה באבל

על מות
המשורר — הלוחם — האדם

אלכסנדר פן

אבלים:
הוועד המרכזי
של המפלגה הקומוניסטית הישראלית
— מקי —
ומערכת „קול-העם"

לרב מנחם הכהן

אנו משתתפים באבלך הכבד
במות אביך

הרב מרדכי הכהן ז"ל

תנחומים למשפחה

הוועד הפועל של ההסתדרות
וחבר עובדיו

ביום השלושים לפטירתה של

רות שגיא ז"ל

נתייחד עם זכרה ביום ראשון ט' אייר תשל"ב 23.4.72 בשעה 14.00 בקבוץ חמדיה.

המשפחה
ובית חמדיה

למשפחות **אופן, לב ומנדלבוים**

אתכם באבל על מות יקירתכם

אסתר פחול ז"ל

בן-דוב, גורביץ, יואלי,
פריד, שפרכר ושניאורסון

להברנו יורם קניוק

תנחומים במות אביך

משה ז"ל

אגודת העתונאים בת"א

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, חמותנו וסבתנו היקרה

גסול בתיה ז"ל

הלויה תצא היום, יום ו', ד' אייר תשל"ב — 21.4.72 בשעה 11.00 לפנה"צ, מבית הלויות העירוני, רח' דפנה 5 ת"א, לבית העלמין בקרית שאול

המתאבלים:
בנותיה, חתניה ונכדיה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה ללא עת של בתנו ואמי היקרה

מריאנה פרל
לבית שצקי

הלויה תצא היום, יום ו', ד' אייר תשל"ב 21.4.72 בשעה 10.30 מבית החולים רמב"ם, חיפה.

הוריה — אלפרד ולורה כהן
בנה — בנימין פרל

ביום ראשון ט' באייר 23.4.1972 יום השנה הששי למותו הטרגי של בננו, ואחינו היקר.

יהושע (שי) שליטא

זכרונו לברכה

נעלה אל קברו, ונתייחד עם זכרו בבית העלמין האזורי בחולון, בשעה 4.30 אחה"צ.
התחבורה מבית ההורים, תל-אביב, רחוב יהושע בן נון 40, בשעה 4 אחר הצהרים.

המשפחה

במלאות שלש שנים לפטירת יקירנו

יעקב פרי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, י' באייר תשל"ב, 24.4.72, בשעה 4 אחה"צ נפגשים ליד שער בית העלמין חוף הכרמל, חיפה.

המשפחה

במלאות שלושים לפטירתו של יקירנו

יעקב גרשן (ווגגוש) ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי המצבה
על קברו בבית העלמין בקרית-טבעון ביום ראשון, ט' באייר תשל"ב 23.4.72 בשעה 4.30 אחה"צ.
חבריו, ידידיו ומוקיריו זכרו נפגשים ליד בית המנוח, רח' הבונים 20 בשעה 4.15.
תודתנו נתונה בזה לכל אלה שהביעו את תנחומיהם באבלנו הכבד.

המשפחה

צבור הסופרים העברים

מתאבל על מות

ברוך קרוא

הוועד המרכזי
אגודת הסופרים העברים

אנו אבלים על מותו של עובדנו הוותיק היקר

אברהם פלטק ז"ל

ומביעים תנחומינו למשפחה האבלה

הסוכנות היהודית לא"י
המחלקה לעליה וקליטה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת המהנדס

דוד וורטמן ז"ל

מייסד המועדונים הטכניים לנוער ויו"ר אגודתנו

ומשתתפים באבלה הכבד של המשפחה

האגודה לטיפוח מועדונים טכניים לנוער
ההנהלה, העובדים והחניכים

לחברה **בובורוב רות**

אתך באבלך הכבד
במות אחיך

איתן

בנק הפועלים בע"מ
הסניף המרכזי
ההנהלה והעובדים

אבלים על מותו של עובדנו

יוסף אנטוניר ז"ל

ומשתתפים בצער המשפחה

התעשיה הצבאית
המפעלים הכימיים

במלאות שנה למותה של יקירתנו

טוניה זיטניק ז"ל

תערך אזכרה ביום ראשון, ט' באייר תשל"ב 23.4.72 בשעה 4 אחה"צ בבית העלמין המקומי במושב בני עטרות.

המשפחה
קבוץ גבעת ברנר

هكذا امن الاحتل

משרד החינוך והתרבות
האגף לחינוך התיישבותי

הטכניון העברי, חיפה
הפקולטה להנדסה חקלאית

בית הספר להנדסאים חקלאיים
„יד-נתן"

נמשכת ההרשמה
לשנת הלימודים תשל"ג

1. בית הספר מכשיר את תלמידיו במגמות הבאות:
א. הנדסאים ומכנאים במיכון חקלאי.
ב. הנדסאים ומכנאים לקרקע ומים.
ההנדסאים יקבלו דיפלומת הנדסאי מוכרת ותעודת בגרות.
הטכנאים יקבלו תעודת טכנאי מוכרת.
2. בית הספר מתנהל בחסות ובפיקוח הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל, חיפה.
3. התלמידים חיים בתנאי פנימיה. ניתן ללמוד גם בתנאים אקסטרניים.
4. שכר הלימוד מדורג בהתאם למצבם הסוציאלי ומקום מגוריהם של ההורים.
תלמידי כיתות ט' משוחררים בדרך כלל משכר־לימוד.
5. מתקבלים: בוגרי כיתה ח' לכיתה ט', ובוגרי כיתה ט' לכיתה י'.
ישנם מקומות פנויים לכיתה י"א.

הרשמת תלמידים במזכירות ביה"ס ליד עכו בכל יום בשעות 08.00—12.00.

פרטים יומצאו ברצון לכל דורש.
הכתובת „יד־נתן" ביה"ס להנדסאים חקלאיים, ד. נ. אשרת (עכו), טל' 910042.

תות־שדה בזול לצה"ל

מאת סופר „דבר" לענייני חקלאות

יצוא תות־השדה, המסתיים בסוף השבוע יגיע ל־2800 טונות ויכניס 3.5 מיליון דו־לאר. היצוא גדל השנה ב־500 טונות לעומת אשתקד, וההכ־נסה תהיה 32 אחוז מההכנסה הכוללת ביצוא ירקות, האמו־רה ב־11 מיליון דולאר.

מנהל מועצת־הירקות א. בר־יעקב אמר אתמול, כי נש־אר פרי בכמויות גדולות ל־שיווק בארץ. בכוונת המוע־צה להרחיב את מערכת ה־שיווק מאילת עד קריית־שמו־נה, ופרי מוזל יסופק לצה"ל, למוסדות ולתעשיה.

המועצה הציעה למכור ל־צה"ל 50 טונות תות־שדה ב־120 ל"י לטונה, כלומר 12 אגורות לק"ג. תות־השדה נמ־כר כיום בשווקים הפתוחים ב־2.00—1.20 ל"י לק"ג.

נבחרת הכדורסל של נכי „אילך" ישראל שיצאה בתחילת השבוע שעבר לסיור משחקים מחוץ אל חוף בארה"ב וקנדה: מימין לשמאל: הספורטאים אריה רובין, אריה ביזם, דני שחר, ברוך חגאי, דוד פרח, צבי פוטשני, משה לוי, הקפטיין ישראל גלובוס ויעקב בר־אריה. עומדים: המאמן שמעון שלח וראש המשלחת משה רשקס

בת 17 נשלחה להתידד עם קצין ישראלי כדי להשיג ממנו מידע על השריון

„תלאותיה" ומעלליה של צעירה בת 17 תושבת אחד מכפרי המיעוטים בצפון ה־ארץ — שעברה את הג־בול, נתפסה על־ידי חיילי הצבא הלבנוני ונחקרה ב־משך קרוב לחצי שנה על־ידי אנשי מודיעין של צב־אות סוריה, לבנון וארגוני חבלה שונים — נתגלו הש־בוע, לאחר שהוגש נגדה כתב־אישום בבית־המשפט המחוזי בנצרת.

בכתב־האישום — שהוגש על־ידי עורך־דין אביגדור רביד, עו־זר ראשי לפרקליט מחוז חיפה והצפון — נאמר כי, הצעירה, ששמה נאסר לפרסום מפאת היו־תה קטינה, עברה את הגבול ב־חודש יולי אשתקד. מיד לאחר שחצתה את הגבול ליד אביביה, נתפסה על־ידי חיילי הצבא הלב־נוני ונחקרה על־ידי אנשי המו־דיעין הלבנוניים. משהעבירה הכירה איש „פתח", שהעבירה לביירות ושם נחקרה כמה שבו־עות. עם שחרורה, בתום חקירה נוספת זו, נסעה לבית קרוביה המתגוררים באחד הכפרים בקרבת הבירה הלבנונית. היא לא הס־פיקה לשהות אצלם זמן רב, היות והדבר הימצאה שם התגלה לאחד מחברי אירגון המחבלים „צעיקה", שעצר אותה והביאה למפקדתו, שם נחקרה ארבעה שבועות. בתום חקירה זו הועברה לידי המודיעין הסורי, שהחזיק בה במשך כחודשיים. בכל החקירות הללו „מסרה" ידיעות שונות על היכצאות כוחות צה"ל ליד גבול לבנון ועל תושבי כפרה, המשר־תים בזרועות־הבטחון.

בסוריה הוזהרה הצעירה ללב־נון, התארסה עם אחד מקרוביה, שהוא קצין מודיעין סורי. עמו עברה שנית לסוריה. אך זמן קצר לאחר מכן פרץ ריב בין השניים והיא הוחזרה בשניה ל־לבנון. פה נפגשה פעם נוספת עם אנשי המודיעין של הצבא הלבנוני, שהציעו לה לשוב ליש־ראל במטרה להכיר קצין צה"ל ולהוציא ממנו ידיעות שונות, ב־עיקר על כוחות השריון. היא נתנה את הסכמתה וסוכם עמה על הדרך, בה תעביר את ידי־עותיה לידי מפעיליה.

ב־21 במארס השנה, הוחזרה ארצה באמצעות הצלב האדום. היא נחקרה על־ידי אנשי זרועות הבטחון הישראליים, „להם" גילתה את כל השתלשלות הענ־יינים.

הצעירה, הנמצאת במעצר, מוא־שמת ביציאה שלא כדין מישראל, מסירת ידיעות לאויב וקשירת קשר כדי למסור ידיעות העלולות לפגוע בבטחון־המדינה ומגע עם סוכן זר. (ע)

שמונה שעברו ללבנון הוחזרו

פקודת מעצר ל־10 ימים הו־ציא אתמול בית משפט השלום בנהריה נגד שלושה נערים מ־הכפר אברכנן ונער אחד מהכפר מגדל־כרום, החשודים ביציאה מ־הארץ ללבנון שלא כחוק.

שלושת הנערים מאברכנן עב־רו ללבנון לפני כמה ימים, ליד קיבוץ חניתה, והנער ממגדל־כרום עבר מאיזור בירנית. האח־רון הוחזר לישראל בידי הלבנו־נים לאיזור העירה שלומי, וש־לושת הראשונים הוחזרו ביום העצמאות במעבר הגבול בראש הנקרה.

הם טענו, כי ברחו מאחר ש־הסתכסכו עם משפחותיהם.

ארבעה צעירים ערבים מנצרת, אשר עברו ללבנון הוחזרו בידי הלבנונים לפני כמה ימים שלא בדרך המקובלת, נעצרו ל־15 יום עד להעמדתם לדין. (ע)

נאשמים בנסיון לאנוס צעירה שקפצה מקומה ד'

משפטם של שני צעירים, הנאשמים בנסיון לאנוס צעי־רה בת 18, אשר בורחה מפני־הם, קפצה מן הקומה הרביעית בבניין ברמת־גן ונפצעה קשה, החל להתברר אתמול בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב.

ימין צמר, בן 23 משכונת גיו־רא 9 ברמלה, כפר באשמה, ו־טען שבערב המקרה נמצא אצל הוריו ברמלה. אברהם תנעמי, בן 20 משיכון ב' 40 בראש־העין, בי־קש למנות לו סניגור מטעם בית־המשפט, והמשך משפטו נדחה.

סגן פרקליט מחוז תל־אביב האשים את השניים בחטיפת ה־צעירה, בנסיון לאנסה, בגרימת חבלה חמורה ובהחזקת סמים מסוכנים. בכתב האישום נאמר, כי אברהם תנעמי הכיר את ה־צעירה בת ה־18 בדיסקוטק „בר־בי־רבי" ברחוב יצחק שדה בתל־אביב. סמוך לחצות הזמינה לצאת אתו למסעדה סמוכה. שם ישבו ידידיה, ביניהם ימין צמר. הצעי־רה הוססה — נאמר בכתב האי־שום — אולם תנעמי שידל או־תה והיא הסכימה. לאחר שבילו זמן מה במסעדה, הזמינו הנאש־מים את הצעירה לבוא אתם ל־דירה ברמת־גן. שוב הוססה, אך נענתה לשידוליהם. כיון שהיו עוד שתי צעירות בחבורה, ר' אברהם תנעמי הבטיח ללוותה לביתה בסוף הערב. כאשר נכנסו לדירה ברחוב המתמיד ברמת־גן, נעלו הנאשמים את הדלת והחב־רה עיסתה השיש. תנעמי נכנס עם הצעירה לחדר אחר וביקש ממנה שתתמסר לו. כאשר סירבה הכה אותה, ואז נכנס צמר לחדר, שידל את הבחורה ואיים עליה. הצעירה ביקשה לצאת לחדר ה־שירותים, משם יצאה למרפסת, קפצה מן הקומה הרביעית, ארצה ורגלה נשברה.

בדין יושבים השופטים ז. צלטנר, ד"ר משה בייסקי ושול־מית ולנשטיין. (ע)

חשודה במתן מידע לפורצים

צעירה תל אביבית נעצרה על־ידי המשטרה כחשודה באספקת מידע לפורצים.

אתמול הובאה שושנה קובליק, בת 23, לבית משפט השלום בתל אביב, שם ציווה השופט יהודה טרייביש לעצרה לשבעה ימים.

נציג המשטרה טען, כי לפני זמן מה בוצעה פריצה לחווי־לה בהרצליה־פיתוח, משם נגנבו תכשיטים, תמונות וכסף בשווי של 90,000 לירות.

לטענת החוקר, החשודה היא ש־מסרה מידע לכנופיית פורצים ב־דבר הרכוש המצוי בחווילה. החו־קר הוסיף, כי לפי החשד עמדה הצעירה בקשר עם פורצים להם נהגה לספק מידע תמורת טובת־הנאה, ובעקבות האינפורמציה ש־סיפקה — בוצעו פריצות לדירות במרחב ת"א.

החשודה טענה, כי זוהי עלילה וכי היא חפה מכל פשע. (ע)

ילדים נפצעו מחזיז של זיקוקין

שני ילדים, בני 7 ו־10, בני משפחת אלמקייס בדימונה, נפצעו קשה מהתפוצצות חזיז של זיקו־קין די־נור שמצאו.

האם רחל אלמקייס סיפרה, כי הילדים מצאו את החזיז ביום העצמאות ליד בית־הדואר בדימו־נה. הוא התפוצץ כששיחקו בו וגרמו להם פצעים קשים וכוו־יות. הילדים אושפזו בבית־החו־לים המרכזי לנגב בבאר־שבע. נודע, כי מצבם אינו מעורר דא־גה. (ע)

משה קניוק הובא למנוחות

משה קניוק, שהיה מנהל מו־זיאון תל־אביב ואחד ממייסדיו, ושימש כיושב־ראש איגוד המוזי־אונים, הובא שלשום למנוחות ב־בית העלמין בקרית־שאול.

משה קניוק ז"ל ניהל את מו־זיאון ת"א במשך 31 שנים, מ־1931 עד 1962. לפני כן היה מז־כירו של ראש עיריית תל־אביב הראשון מאיר דיזנגוף ז"ל. היה חניך אוניברסיטאות היידלברג ו־ברלין.

לאחר שיצא לגימלאות הקים את איגוד המוזיאונים הישראלי, ועמד בראשו עד שנפטר. בן 73 היה במותו. הניח אשה ובן, הסופר יורם קניוק.

נאשמת בנסיון להסתיר ראיות על „כנופית רעננה"

אשתו של נאשם בקשר ל־„כנופיית רעננה", שעסקה ב־סחר בסמים, הועמדה לדין ב־בית משפט השלום בתל־אביב באשמת נסיון להשמיד חומר־ראייה.

בכתב־האישום, שהוגש אתמול לבית־המשפט, נאמר, כי ב־2 ב־מארס נערך חיפוש בביתה של שרה סביון ברחוב גאמבי בתל־אביב. שוטרת ביקשה לערוך חי־פוש על גופה, אך הנאשמת ביק־שה להחליף תחבושת לפני כן. כאשר לא הסכימה השוטרת לכך, יצאה הנאשמת לפתע למרפסת ה־דירה השוכנת בקומה ב', הוציאה מתחבושתה פנקס והשליכה אותו לחצר.

בכתב־האישום נאמר עוד, כי הפנקס נמסר לה על־ידי בעלה, משה, עם הופעת השוטרים והוא ביקשה להחביאו וידעה, כי הוא עלול לשמש חומר ראייה בהלי־כים משפטיים.

לדברי התביעה, הכיל הפנקס רישומים בקשר לסחר בסמים מסוכנים, בו הואשם בעלה של הנאשמת.

שנים נהרגו ושלושה נפצעו בתאונות דרכים

שני אנשים נהרגו ושלושה נפצעו בתאונות־דרכים ש־אירעו שלשום בכבישי הארץ.

● משה בוליב, בן 22, משכו־נת בית אליעזר שבחדרה ותמיה רינקלר בת 19 מפרדס־חנה, נהר־גו בתאונת־דרכים משולשת ב־כביש בין פרדס־חנה לחדרה, ש־אירעה קרוב לחצות, כשהתנגש הקטנוע שעליו רכבו עם חמור שחצה לפתע את הכביש ועם מכו־נית־משא, שהגיעה מכיוון פרדס־חנה. נהג המשאית נעצר לחקי־רה.

● בתאונת „פגע וברח" נפ־געה בפצעים אנושים מרים הכמון, בת 17, באשקלון, ברחוב הנשיא לא הרחק מבית עליי, הצעירה נפגעה בחזה ובראש כשהלכה ב־כביש. היא אושפזה בבית־החולים המקומי. ונודע, כי יש חשש רציני לחייה. משטרת אשקלון פתחה בחקירה לאיתור הנהג ש־נמלט מן המקום.

● סוזן ולמינגר, בת 30 מ־תל־אביב, נפצעה קשה כשרכבה על קטנוע בכביש גנה. ציפור קטנה פגעה בראשה, וכתוצאה מ־כך איבדה הרוכבת את השליטה על קטנועה והתהפכה. היא נפצעה קשה ואושפזה בבית־החולים „תל־השומר".

● יוסף מסיקה, בן 24 מכפר שלם, נפל ממשאית שנהגה הפ־עיל פתאום את בלמיו, ברחוב כ"ץ בכפר שלם, ונפצע קשה. הוא אושפז בבית־החולים „תל־השו־מר". (ע)

השמטה

במאמר „המפעך החברתי — לא רק בעיה של עניי" על ישראל קי־סר, שפורסם ב„דבר" ביום 14 ב־אפריל, נשמטה הערה, שהמאמר הוא על יסוד הרצאה של המחבר בקיבוץ גלעד, ביום עיון לזכר גיורא יוספטל.

זנבר: הירידות בבורסה — צפויות

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

הירידות בבורסה היו צ־פויות ולא באו במפתיע. ב־בורסה חיפשו „תירוץ" ל־ירידות אלה, ואין הן קשו־רות בהצעות למלחמה ב־אינפלציה — אמר לי נגיד בנק ישראל מ. זנבר.

זנבר דחה בתוקף את הסברה כאילו הצעותיו הביאו השבוע ל־ירידות ניכרות בשערי המניות. הוא אמר, כי העוסקים בבורסה מרוויחים על היקף המכירות והר־כישות, הם המעוניינים בשינויים קיצוניים. השפעת צעדיו תתבטא רק במאזנים של 1972, שיתפרסמו בשנה הבאה, ומכאן שאין מקום לבהלת מכירות כזאת שהיתה ב־תחילת השבוע.

נגיד בנק ישראל אמר, כי לפני כ־10 ימים ביקשו ממנו בנקאים להתערב בנעשה בבורסה. איש אינו יכול להסביר את פשר ה־עליות החזות בבורסה התל־אבי־בית במשך כמה שבועות ואת ה־ירידות הניכרות בשערי המניות אחרי־כן.

חנוונים בכפר־סבא מכרו סודה קאוסטיק כנפטלין

שגגתם של בעלי חנות בכפר־סבא, שמכרו במ־עות סודה קאוסטיק במ־קום נפטלין, גרמה את־מול כוויות לאחת מתושבות העיר.

בחקירת הפרשה התברר, כי שני לקוחות נוספים, שזהותם עדיין לא נתבררה, קנו אותו החומר. המשטרה פתחה במא־מצים לאתרם.

הדבר קרה ערב חג העצמ־אות, בעת שאסתר קומצ'בסקי מכפר־סבא ביקשה לקנות נפ־טלין בחנות הכל־בו של האחים גנדלמן. כשחזרה לביתה החלה לפזר את החומר בין הבגדים, נכוותה בידיה והבגדים ניזוקו. עד מהרה התברר, כי בעלי ה־חנות נתנו לה בטעות סודה קאוסטיק במקום נפטלין.

האשה הועברה לבית־החולים מאיר ולאחר טיפול רפואי נש־לחה לביתה. אתמול הודיעה על המקרה למשטרת כפר־סבא וזו פתחה בחקירה.

מפקד משטרת כפר־סבא פקד א. נגר מסר לכתב עתי"ם, כי בחקירה נתברר, שבעלי החנות הספיקו למכור עוד שתי שקיות עם אותו חומר לשני אלמונים ונשקפת להם סכנה אם ישתמ־שו בו. לכן פירסמה המשטרה הודעה ברדיו ובעתונות לכל מי שקנה שקיות אלה, לבל ישתמש בהן. כן החרימה ה־משטרה את החומר המסוכן ופתחה תיק נגד בעלי החנות. (ע)

„כור" תחליט תוך שלושה שבועות אם לרכוש את „אדניר"

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

הנהלת „כור" תחליט תוך שלושה שבועות אם להשת־תף במכרז למכירת המפעל לגלידות „אדניר".

בפרק זמן זה תבדוק „כור" אם כדאי לה לרכוש את המפעל, באמצעות אגף התיכנון בהנהלת „כור", בשיתוף פעולה עם המנה־לה הכלכלית של חברת העובדים.

אתמול ביקש כונס הנכסים של מפעל „אדניר" עו"ד ג. עמית משופט בית־המשפט המחוזי בתל־אביב ד"ר ש. לובנברג להאריך את משך המכירה בשלושה שבו־עות, כדי לאפשר ל„כור" לבדוק ולהחליט אם להגיש הצעה במכרז. סגן מנהל חטיבת המזון ב„כור" ז. שוהר אמר לשופט כי „כור" לא התחייבה להשתתף במכירה, ובשלושה השבועות היא תבצע בדיקה כלכלית כדי להחליט על כדאיות רכישת המפעל.

קברי יהודים נחשפו בירושלים

מאת צבי אילן, סופר „דבר"

בכמה קברים עתיקים ש־נחשפו באחרונה בירושלים נמצאו תיבות לליקוט עצ־מות (גלוסקמאות) עם כתו־בות יהודיות.

זאת עדות נוספת על יישובה היהודי של ירושלים בסוף ימי הבית השני. בגבעת המבתר חשף רז כהן קבר, שעל גלוסקמה אחת בו היתה הכתובה העברית „יהן". באותו מקום חשף עמוס קלונר מערה עם 11 גלוסקמאות. על אחת מהן נחקק השם „אבשלום", ועל אחרת המלה „קריה". בגן סולטית שעל הר־הצופים חשפה פני ויטו מערת־קבורה משפחתית. על דופן אחת הגלוסקמאות שבמערה רשום „מרתא", ובשניה רשום „מרה". במערה אחרת באותו גן נמצא שבר גלוסקמה שרשום עליו „חנניה ובנו". בגן הבוטני בהר הצופים חשפו דוני רייך, הלל גבע ודני בכר, מ־המכון לארכיאולוגיה של האו־ניברסיטה בירושלים, ארבע מע־רות.

דרושים * דרושים

שת — מדינת ישראל
שירות התעסוקה

משרות פנויות

מכרז מס' 7/71

תאור המשרה:

עוזר לאחראי על תשלומים אישיים

מקום העבודה:
המשרד הראשי, ירושלים
הדרגה:
י"ב בדרוג האחיד
תאור המשרה:
עוזר בניהול חשבוני משכורת ותשלום תנאים סוציאליים לעובדים, ובניהול כרטסת של מקבלי משכורת והכנת אישורים ודו"ח למס הכנסה.
מקיים מגע עם עובדי השירות בנוגע לתשלומים, ועם המיכון המשרדי להבטחת עדכון סדרי המשכורת.
דרישות המשרה:
השכלה תיכונית או מקצועית מקבילה, נסיון של שנתיים לפחות בהנהלת חשבונות, כושר לקיים מגע עם עובדים.
על המועמד לגור בירושלים.

מכרז מס' 18/71

תאור המשרה:

פקיד השמה לנוער

מקום העבודה:
לשכת עבודה לנוער עכו
הדרגה המוצעת:
י"ב (יוד בית) י"ג (יוד גימל) של הדרוג האחיד
תאור המשרה:
ראיון נערים דורשי עבודה, השמתם למקומות עבודה או הפנייתם ללימוד מקצוע, ביצוע פעולות הרישום בסניף הנוער וניהול הרישומים של פעולות ההשמה, ביקור במפעלים בתחום הלשכה לצרכי ריכוז מקומות עבודה ומעקב אחר קליטת נערים בעבודה.
דרישות המשרה:
השכלה תיכונית או השכלה מקצועית מקבילה, נסיון מעשי בעבודה אירגונית או חינוכית עם נוער, ידיעת חוקי העבודה בארץ בכלל וחוק שירות התעסוקה וחוקי נוער בפרט, כושר ניהול משא ומתן עם מעבידים וגישה חינוכית לנוער, כושר הבעה בכתב ובעל פה, שליטה בשפה העברית.
על המועמד לגור במקום.
המשרה היא בלתי צמיתה עד לתאריך 15.9.72 אשר עשויה להיות צמיתה.

מכרז מס' 1/72

תאור המשרה:

פסיכולוג להשמת נוער

מקום העבודה:
המשרד הראשי, ירושלים
הדרגה המוצעת:
ד'—ג' ממ"ש
תאור המשרה:
תכנון עיבוד והכנת מבחנים פסיכוטכניים מיוחדים, לנוער היוצא לחיי עבודה בשתוף עם גורמים מקצועיים בכירים בנושא אוניברסיטאות, שירותים פסיכולוגיים של הרשויות המוניציפליות, זרוע ההכוון וכו'.
אחראי מבחינה מקצועית על יועצי תעסוקה לנוער, מדריך אותם בעבודה ומפקח על פעולותיהם.
אחראי לעריכת סקרים, מחקרים ומעקבים אחרי סוללות מבחנים שונים ועדכון המערכות בהתאם לנורמות האוכלוסיה.
ניתוח תוצאות מבחנים, הסקת מסקנות והצעות לארגון מערכת העבודה בנוער מכל הסוגים.
דרישות המשרה:
תואר מ"א בפסיכולוגיה עם נסיון מעשי של 6—8 שנים בנושאי פסיכולוגיה תעשייתית, הכרת מערכת החינוך במדינה ויזמה מעשית בעבודת ייעוץ והכוון. כושר הבעה בכתב ובעל פה וכושר לקיים יחסי עבודה תקינים עם ציבור העובדים וגורמים מקצועיים אחרים.
על המועמד לגור במקום.

● על המעוניינים במשרות הנ"ל למלא שני טפסי בקשה למשרה פנויה, מדף 1061 (אפשר לקבלם בכל בית דואר) ולצרף תעודה על השכלה או העתק מאושר ממנה ולהעבירם למשרד הראשי של שירות התעסוקה במדור המנגנון, הקריה, בנין מס' 2, ירושלים עד ליום 5.5.72.

דרושים

לבית הבראה במעלות ע"ש גוטספלד:

1. טבחים עוזרים
2. קונדיטור

לפנות ישירות לבית ההבראה, טלפון 979181 או למנהל בתי־ההבראה מרכז קופת־חולים, רח' ארלוזורוב 101, טלפון 262211.

בית ברל

לבריכת השחיה האולימפית של בית ברל

דרוש מציל

בעל תעודה ונסיון המסוגל להיות אחראי גם על הפעלת הבריכה.
המשרה לתקופה של ששה חודשים עם אפשרות להארכה. לפנות טל: 925426.

כור תעשיות מתכת בע"מ
מפעלי הנדסה וולקן - חיפה

מפעלי מתכת ובתי־מלאכה

המעוניינים:

א. ברכישת חומר חתוך למידה או לפי תכניות.
ב. בחיתוך אוטומטי של פחים עבים צורתיים.
ג. בכל מיני פחים, זויתנים ופרופי־לים בגדלים שונים.

יפנו למפעלי הנדסה וולקן — חיפה, מפרץ־חיפה
טלפון 720082, למנהל אגף אספקה.

אוניברסיטת חיפה

דרוש
הנדסאי מזוג אויר/מכונות

התפקיד: אחריות להפעלה ואחזקה של חדרי מכונות מרכזיים: אחריות לאחזקת מתקני מזוג אויר, הסקה, צנרת מבעבדית, מעליות ואינסטלציית בנין, תכנון, תאום ופקוח על שיפורים והתקנות במערכות מזוג אויר, הסקה ואינסטלציה, מו"מ עם קבלנים לבצע שינויים והתקנות כנ"ל.
הכישורים הדרושים: הנדסאי/טכנאי בכיר במגמת מכונות, כח חום או מזוג אויר. נסיון של 3 שנים לפחות באחזקה ובהפעלה של מערכות מזוג אויר, הסקה וצנרת. כושר ניהול מו"מ עם קבלנים. כושר ארגון וניהול צוות טכני. הכרחית ידיעת עברית; ידיעת אנגלית להבנת חומר טכני.
הדרגה תקבע בהתאם לכישורי המועמד.
בהצעות מועמדות נא לפנות למחלקה על כח־אדם, אוניברסיטת חיפה, דרך אבא חושי, חיפה.

אוניברסיטת חיפה

דרוש
שרברב אחזקה

הכישורים הדרושים: התמצאות יסודית במתקני מים קרים וחמים, אויר, גז וקיטור, דלוחין וביוב. בעל תעודת שרברב בעלת נסיון של 5 שנים לפחות באחזקה צנרת.
הדרגה תקבע בהתאם לכישורי המועמד.
בהצעות מועמדות נא לפנות למחלקה על כח־אדם באוניברסיטת חיפה, דרך אבא חושי, חיפה.

אוניברסיטת חיפה

דרוש חשמלאי

תאור המשרה: אחזקת מתקני חשמל באוניברסיטה.
הכישורים הדרושים: בוגר בית־ספר מקצועי בעל רשיון חשמלאי מוסמך ונסיון מעשי של 3 שנים לפחות.
בהצעות נא לפנות למחלקת כח־אדם אוניברסיטת חיפה, דרך אבא חושי, חיפה.

האזינו ביום שישי

ה־21 באפריל בשעה 12.00

לתכנית:

„במקצב יוצר"

בשידורי ישראל.

נושא התכנית:
עבודה ולימודים מצוינים.
אתגר וסיפוק בהדרכה בנוער.

לאנשי ירושלים והסביבה

סניפנו עבר

לרח' יפו 68, ירושלים

מספר הטלפון החדש

233362

המשרד פתוח בכל יום בין השעות 08-00—19-00.

משרד העבודה
המכון להשתלמות מקצועית משולבת
תל־אביב, שד' דוד המלך 39, טל. 267436,241682,3
עמל אורט ישראל

אי די בי חברה לאחזקות בנקאיות בערבון מוגבל

הודעה לבעלי המניות

ניתנת בזה הודעה כי אסיפה כללית שלא מן המנין של החברה תתקיים במשרדה הרשום ברחוב יהודה הלוי 27/29, תל־אביב, ביום 16 במאי 1972 בשעה 11.00 לשם עיון בהצעות הבאות וקבלתן, באם ייראה הדבר לבעלי המניות, בתורת החלטות מיוחדות:

1. להגדיל את הון המניות הרשום של החברה בסך 35,000,000 ל"י (שלושים וחמישה מיליון לירות ישראליות) ע"י יצירת 1,750,000 מניות בכורה הניתנות לפידיון ולהמרה בנות 20.— ל"י ע.נ. כל אחת.

למניות הבכורה הנ"ל תהיינה אותן הזכויות הפריבילגיות כפי שיש או שתהיינה צמודות, מפעם לפעם, למניות הבכורה הניתנות לפדיון ולהמרה הקיימות עתה בחברה. הן תהיינה זכאיות לדיבידנד מצטבר החל ממועד הקצאתן (אלא אם המנהלים יחליטו אחרת בעת ההקצאה או לפניה), והן תהיינה בדרגה שוה — פרי — פסו — עם מניות הבכורה הקיימות הנ"ל.

מניות בכורה כלשהן שתוקצאנה על ידי החברה לאחר תאריך קבלת החלטה זו תהיינה זכאיות במקרה של המרה על פי תקנה 6.4 לקבל מניות הטבה באותה מידה כפי שיש למניות הבכורה שהוקצו לפני תאריך החלטה זו, ויראו אותן לענין זה כאילו הוקצו גם הן לפני תאריך החלטה זו.

2. לתקן את תקנת משנה 4 (ה) של תקנה 6 לתקנות ההתאגדות של החברה כדלקמן:

א. בסוף תקנת המשנה תמחק הנקודה, במקומה יבוא פסיק ולאחריו תוספנה המלים הבאות: "מספר נוסף כזה של מניות הטבה תוקצאנה באסיפת המנהלים הראשונה שתתכנס לאחר ההמרה".

ב. בסוף תקנת המשנה, כפי שתוקנה לעיל, תוסף הפסקה הבאה: "במקרה שמניות בכורה תוצאנה לאחר שהחברה תוציא מניות רגילות כמניות הטבה למחזיקי המניות הרגילות ומניות „ב", והחברה תהיה חייבת להוון בעת הוצאה אותן מניות בכורה סכום נוסף שיהיה שוה לסכום שהיה נדרש כדי להוציא מניות הטבה בשער או בשעורים שנקבעו גם בבין אותן מניות הבכורה החדשות כאילו הן היו מוצאות בתאריך או בתאריכים המתאימים להוצאת מניות ההטבה."

הדירקטוריון.

תל־אביב, 20 באפריל 1972.

24 שעות · 24 שעות · 24 שעות · 24 שעות

גים שלי" — עם השחקן שמר אל סגל, המשמיע שירים בביצוע אדית פיאף, ברברה סטרייסנד, אריק איינשטיין, פרנק סינטרה. רצוד (צ).
★ 23.05 — „ברשות היחיד" — עם השחקנית אדנה פורת, המספרת על דרכה בתיאטרון, על פעילותה במסגרת התיאטרון ל־נוער. רצוד (צ).

שבת

★ 9.05 — „עולם המדע" — בעיות היסון מחלות נגיפיות, ב־עקבות כנס „אהלו". משתתפים: פרופ' רות ארנון ופרופ' אלכס כהן (א).
★ 11.05 — „המסך עולה" — על יצירות יונסקו: „שהגיעה ל־פרקה" ו„הסדרה".
★ 21.05 — „היים אפריקאיים" — ישראל דליות מספר על הוויות של קולות וצלילים אותם קלט ברפובליקה של גי־נאה (א).
★ 22.05 — „חיי נפשי" — תכנית חדשה שתעסוק בבעיות של פסיכולוגיה בחיי יום יום. בתכנית זו — שיחה בקבוצות על חלומות ופירושיהם. בהשתתפות ד"ר אריה ירוס וד"ר אלישע באביד (א).
★ 22.05 — „שאלה של טעם" — בין הבקשות הבלתי שיגרתיות נשמע את סידני פואטייה קורא מכתבי אפלטון, את קר־יל של ציה בוארה ושירי עם ש־נכתבו על ידי בדרום אמריקה. קטע מתזמורה ספורט מפורסמת. רצוד (ב).

קולנוע

בירושלים:
★ „הקשר הצרפתי" (אוריון) — סרט מתח מרתק, קצוב, מהיר, שיש בו חוסר־פרופורציה בין ה־אורך לבין הנושא ובין המגמה האמיתית לבין היומרה. עם זאת, עם שהוא סרט מצויין סוג ב' שנהיה משום־כה גם סרט קלוש סוג א', אני ממליץ — יש בו כדי להצדיק זאת.
★ „קוראים לי טריניטי" (חן, ירושלים) — פארודיה חינגית, מרעננת, מרתקת ומשעשעת על המערבון — ביצוע איטלקי מעו־דן ואינטליגנטי ללא דופי.
★ „יהלומים לנצח" (הבירה) — ג'יימס בונד האחרון — שוב שון קונרי במלוא הדרו וקסמו — קשיש יותר, מחושב יותר ועסיסי יותר, להטוטים עשירים ומפתי־עים, הומור מחודד ומרענן.
★ „אני אוהב אותך רוזה" (עדן) — סרטו האיד־אינטימי של משה מזרחי על ירושלים ההחוי שלה לפני 60 שנה. הגלך לעם אקזוטי בעל רוזה אנושי כנה. סרט מרתק ואישי גם יחד. המלווה פב־מי־שיקול, היסטוסים קולנועיים ושבירות־סגנון המעידים על אי־בשלות קולנועית. סרט־נשמה בעל קטעים נפלאים, אך חובבני־דשלני.
★ „הדסמבוק" (ירושלים) — הת־עודה הכופלאה של המופע ה־כופלא היחיד במינו — פסטיבל פופ בסיסמת האחוות, נדיר, מר־סים ושמח. גם אם הצד ההכרתי לפתים הרונה לצורך הדגשה־יתר של המוסיקה.

בתל־אביב:
★ „הארי המזוהם" (אופיר) — סרט מתח מצויין על קצין בש־טרה אמריקאי בימינו. אוירה, קצב, פנים קטנים, משחק נהדר — הכל טוב עד שהסרט גולש ל־תוך פילוסופיה ריאקציונית עמוקה על החברה בכלל המשטרה בפרט — אז הוא נהיה קיצוני, שטחי מרגיז — גם כשהוא מסוגל לש־מור על האוירה המוחשית.
★ „מילכוד־22" (אלנבי) — סרטו הרציני, המתוחכם והמסורבל מדי של מייק ניקולס על פי ספרו של ג'וזף הלר. סרט עשיר וחשוב עם משחק מעולה בייחוד של אלן ארקין — שכדאי לראותו. אך הוא נחות בהרבה מהספר.
★ „דקאמרון" (סמדר) — גי־רסתו הצבעית בשרית ראשונית של הבמאי פאזוליני לסאטירה הבו־תית־מינית חינגית של בוקאצ'יו. לא עיבוד — אלא שימוש — מד־הים גם אם מקוטע, אישי מאוד גם אם מסולף בחלק מההומור, שאפשר לדעתו — אך אי־אפשר לשכחו.
★ „סיפור אחר של פשע" (צפון) — קומדיה כבדות גם אם מוגבלת על פירה, בה נרצחים היורשים זה אחר זה. ביצוע מעו־לה.
★ „הקשר הצרפתי" (חן־אביב) — ראה „אוריון", ירוש־לים.
★ „קוראים לי טריניטי" (אסתר) — ראה „חן", ירושלים.
★ „אני אוהב אותך רוזה" (אורלי) — ראה „עדן", ירושלים.
★ „הקשר" (פאר) — סיפורו של לוזי ו„הדסון" פבהק. סרט ה־דנוע כבפנים, כיצד אילך הבוזר הוריקסוליאני הצביע ילד בן 13 לשמש שליח־גורל לאהבה „בלתי־חוקית". התוצאה אינה הרס ההב־רה האיתנה, אלא הרס המקשר הצעיר. סרט רגיש, יפה ונפלא ממש.
★ „להיות את חיי" (קרימר־יון) — הקרנה חוזרת של אחד הסרטים המעולים של ז'אן־לוק גודאר — סיפורה של הנה „אינ־סלקטואלית", שראתה את עצמה כנפש חופשיה והתברר לה כי היא אינה אלא כלי־משחק עלוב. סרט מרגש — במידה שרגשות „בבוקרים" הם מרגשים. תעודה חברתית מקורית ומרשימה.
★ „הקונפורמיסט" (תכלת) — סרטו של ברנארדו ברטולוצ'י על פי ספרו של אלברטו מוראביה — מעין אנאטומיה של פאשיסט־קונפורמיסט איטלקי, שמגיעו ב־סמיות אישיות. סרט משכנע ביו־תר, יפה מאוד ובעל תוכן חשוב, ובכל זאת — הנימוקים היסודיים בראים שולים, נימוקי־המזבלה של הפאשיזם, לא של המטבח שלו.

בחיפה:
★ „קוראים לי טריניטי" (עצמון) — ראה „חן", ירושלים.
★ „אני אוהב אותך רוזה" (אורה) — ראה „עדן", ירושלים.
★ „הקשר הצרפתי" (אמפי־תיאטרון) — ראה „אוריון", ירוש־לים.
★ „מוסקוה בוערת" (רון) — החלק השני של „מלחמה ושלום" — לדעתי „זכות הקיום" של ה־מבצע האדיר: המחצית הראשונה של החלק הזה היא מלאכת־מחש־בת של ביצוע אדיר — קרב בורודינו (עם רבע מיליון ניצ־בים!!) הוא חוויה חד־פעמית. חוויה זו לא רק מעמידה כל מה שהיה בקולנוע עד כה — היא גם יפהפיה וגם אינטליגנטית.
★ „רציחות קטנות" (שביט) — קאריקאטורה סוריאליסטית ו־סארקאסטית על יחסי האדם וה־חברה בארה"ב כיום. סרט מאקא־ברי מזעזע ומטריד. המשאיר האמריקאי־מחכבה עגום — וחשוב.

תיאטרון ובידור

★ „סטמפניו", תל־אביב (הבימה) — פרק הוד של הציירות היהודית, על פי מחזהו של שלום עליכם. תרגום ועיבוד של יעקב שבתאי ובמוי של שמואל בונים. משחק טוב.
★ „ליל העצמאות של מר ישראל שפלי" תל־אביב (הבי־מה) — נסיון מעניין של אברהם רז המחזאי הצעיר שנפטר לפני שנה, לתת עיצוב אמנותי למצי־אות שבה אנו חיים.
★ „הבית", תל־אביב (הבימה) — עולמם האומלל המנותק של חמישה אנשים בחדרים בבית מחסה. דיאלוגים מעולים. בימוי מאופק ורגיש ומשחק כבויש של כל השחקנים.
★ „השחור מונציה", תל־אביב (הקאמרי) — גירסה שאולה ומ־אולצת של מחזהו של שייקספיר. הבמוי — יוסי יזרעאלי. תרגום חדש של אברהם צוו.
★ „אאידה", ת"א (האופרה הי־שראלית) — אופרה של ג'וזפה ורדי על אהבה בין מצביא מצרי לבין נסיכה אתיופית. אחת האו־פרות המפורסמות ביותר בכל ה־רפרטואר. שנכתבה לכבוד פתי־חת תעלת סואץ.
★ „הן לא תקחהו עבר" — חיפה (הקאמרי) — קומדיה אמ־ריקאית משנות השלושים סוכבה לביצוע מחודש ורענן. ביים הי־קיילוס. בתפקידים הראשיים רחל מרכוס ואברהם בן־יוסף. משעשע מאוד.
★ „מר סליק", חיפה (תיאט־רון גיורא גודיק) — מחזה שירי של לייליאן אסלאן על ילדים יהו־דים במסע אל גיא ההריגה. בימוי מצויין של דוד ברגמן ומשחק טוב של קבוצת שחקנים צעירים.
★ „הימים הבאים", שוכל (התיאטרון החיפאי) — תרגיל תיאטרוני משובח שיש לו גם משמעות אנושית חשובה. משחק מעולה של חמישה מצעירי תיאטרון חיפה בבימויה של נולה צ'לי־טון.

ירושלים

מועצת פועלי ירושלים
המחלקה לתרבות ולחינוך
מבחר פעולות השבוע

השבת בשעה 11 לפנה"צ — באולם ההסתדרות בקריית־משה, המרצה: מיכאל פריד, הנושא: ה־ממצאים החדשים בחפירות הכו־תל (עם תמונות אור). ● בשעה 11 לפנה"צ — בבית טיילור קר־ית־היובל, המרצה: משה שאול (שדורי ישראל), הנושא: האדם והמכונה בחברה המודרנית. ● יום א' 23 באפריל בשעה 7 ב־ערב — באולם ההסתדרות בקט־מונים לקראת 1 במאי סרטים תעו־דתיים. ● יום ב' 24 באפריל ב־שעה 6 בערב — במועדון הפנ־סיונרים — רח' המלך ג'ורג' יוק־רנו סרטים דוקומנטריים: 1. מפגש עם הנוער, 2. פיתוח חבל עדולם, 3. הווי הדתות בישראל. ● בשעה 8 בערב — במועדון ההסתדרות בקרית־מנחם, המרצה: שמואל פו־רת, הנושא: המעצמות והמזרח ה־תיכון. ● בשעה 8.15 בערב — בבית אבות בגנון, המרצה: ניסן הרפז, הנושא: תולדות מלחמת השחרור. ● יום ג' 25 באפריל, בשעה 9 לפנה"צ — באולם ה־אספות בבית ההסתדרות, פגישת תלמידי כתות י"א, י"ב — בתי־ספר „עמלי" עם נפתלי שטורם, ה־נושא: בעיות האגוד המקצועי. לאחר הפגישה יתקיים סיור במח־לבת תנובה. ● בשעה 7 בערב — במועדון אבו־גוש, המרצה: שמחה רז, הנושא: בעיות הנוער בישר־אל. ● יום ד' 26 באפריל ב־שעה 10.30 לפנה"צ — באולם האספות בבית ההסתדרות פגישת תלמידי בתי־ספר „עמלי" — כתות י"א, י"ב עם יוסף בלברג, הנו־שא: הפועל המאורגן בהסתדרות. לאחר ההרצאה יוקרן סרט. ● בשעה 8.30 בערב — באולם „בית העם", חוג חובבי התיאטרון הצ־גה מס' 1 „ליל העצמאות של מר שפלי" — „הבימה" הכניסה על פי מנויים סדרה ה' (כל כרטיסי המנוי אזלו). ● יום ה' 27 ב־אפריל בשעה 6 בערב — במועדון ההסתדרות בקטמונים ערב ריקודי עם לצעירים. טיולים 24—25 ב־אפריל טיול לרמת הגולן, לעובדי משרד האוצר. ● טיולי ל"ג בעו־מר בתאריכים 1—2 במאי למירון וגולן — טיולי יומיים, יום ו־חצי יום. פרטים והרשמה במח־התרבות והדר מס' 19 בית ההס־תדרות.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

מודיעה על הרצאת־אורח (באנ־גלית) של פרופ' [illegible] (אוניב' [illegible], ספריית הסן, [illegible]) על הנושא: [illegible] — משורר שנשכח מכתבים וכתבי־יד שלא יצאו לאור, שתתקיים ביום ב' י"א באייר 25 באפריל בשעה 18.15, בבית האקדמיה, רחוב [illegible] 43, טלביה.

תיקון כותרת

במדור „מכתבים למערכת" מ־אתמול נפלה טעות בכותרת מכ־תבו של פרופ' מ. זלינגר, צ"ל: „מי אומר אבת ד'" — ולא „מי אמר זאת ד'", כפי שהודפס.

האופרה הישראלית

14.5 תל־אביב (10.5 ירושלים)
הצגות נוספות
„דה טראוויאטה"
בהשתתפות מנור הטנור מלמרה
מוסרקה מישה רייצין
אשר בצע את הקהל מופעמת
הבכורה שלו

22.4 29.4 (27.4 חיפה), 2.5 6.5 13.5 16.5 20.5 23.5 31.5 (25.5 חיפה)
אאידה

(25.4) קרית אתא, 4.5 27.5
כרמן

24.4 (20.4 באר־שבע) 1.5 8.5 15.5 21.5
ברון הצוענים

16.4 11.5 הספר מסביליה

18.4 19.4 — ערב גאלה בהשתתפות כל סולני האופרה המנור מישה רייצין

7.5 22.5 לה בוהם

29.5 קאבלריה / פאליאצי

כל ההצגות פרט ל„אאידה" מתחילות בשעה 8.30 בערב.
אלנבי 1, תל־אביב, טל. 57228

זנים מוקדמים של בצל אביבי

מאת סופר „דבר" לענייני הקלאות

שני זני בצל חדשים, המק־דימים להבשיל 10—20 יום לפני הזנים הסטנדרטיים, יספקו השנה ליצוא 1500 טונות בחודש אפ־ריל ועד אמצע מאי.

מנהל תנות לכיש מ. נוה אמר, כי הקושי העיקרי ביצוא הבצל האביבי היה עד עתה ההבשלה המאוחרת. עם הקדמת היצוא נפ־תחים סיכויים חדשים ליצוא רוו־חי של הבצל בעונה זו.

תל-אביב

מועצת הפועלים — המחלקה לתרבות ולנוער

בית־הספר הגבוה לפועלים: ב־יום ד' 26.4 באפריל ב־7.30 בערב בבית הבונד רח' שלומית 7. יתקיים מפגש חגיגי של הלומדים, לציון האחד במאי וחג העצמאות, בהשתתפות: יפת בן־אמוץ — מש־רד החינוך והתרבות, ב. פרימר — מזכירות מועצת הפועלים בצלאל שחר — המרכז לתרבות ולחי־נוך. המנחה: נתן יצחקי. תכנית אמנותית, הופעות תלמידים.

ארגון אמהות עובדות

נוה־שרת, בבית האחיות קלי־בנוב, פילדלפיה 3 — ערב הווי. ● במוצאי שבת, מועדון מאשה, פינסקר 49 — מסיבת יום ה־עצמאות ה־24 למדינת ישראל — אלוף משנה (מיל.) אורי בר־רצון.

ארגון הפנסיונרים

ביום ב' ה־8 במאי יתקיים טיול לרמת־הגולן. ● חברים יכולים ל־הירשם כל יום משעה 12—10 עד יום ד' ה־26 באפריל בבית בארי, רח' בארי 14 בבית קרן הגימלאות. ● מספר המקומות מוגבל.

„אהל־שם"

השבת פרשת אחרי מות־קדושים.
● ב־10 א. אוריינובסקי: תנ"ך.
● ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד.
● ב־4.30 במסיבת „עונג שבת" תרצה מילכה אוריינובסקי על ה־נושא: א. שלונסקי — לרגל הופ־עת עשרת הכרכים מיצירותיו. ה־פותח: יו"ר „אהל־שם" — משה גולדשטיין. ● דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

ביום א' בשעה 8 בערב ימשיך

בחוג הרמב"ם,

רח' יהושע בן־נון 48
צבי זרום בהילכות ספירת ה־עומר להרמב"ם. ● אורחים רצויים.

פארבאנד פירקין קלוב

מזמין למסיבת חג העצמאות על יד שולחנות ערוכים, במוצאי שבת 22 באפריל בשעה 8 בערב ב־בית הפארבאנד ע"ש המליץ. ● על עניני דיומא ירצה ישראל סמו־לרסקי. בתכניה האמנותית לאה דגנית, אורי נאור. ● לווי מוסי־קלי ברברה מלוות.

[illegible] — הערב בשעה 8.45 ירצה מר [illegible] אסף על: „חמש שנים לאחר מלחמת ששת הימים", המנחה: יש־ראל כהן, החברים מוזמנים.

אפרת מציע לא להעלות תעריפי ההבראה

יו"ר „מרגוע לעובד", א. אפ־רת, הציע על דעת הנהלות קר־נות הביטוח ומחלקות ההבראה למרכז קופת־חולים, שלא להש־תמש בעונה הקרובה בהרשאה של ועדת־המחירים להעלות את תעריפי ההבראה ל־32 ל"י — ולהסתפק בשלב זה במחיר של 28—30 ל"י ליום הבראה.

28 ל"י ליום ישלמו המבריאים במספר של כ־25% מכלל החד־רים בבתי־ההבראה שעדיין לא הוצמדו להם שירותים אישיים; לעומת זאת, ייקבע מחיר של 30 ל"י בכל בתי־ההבראה החד־שים המשופצים.

לו הורביץ, מנכ"ל הג'וינט, הגיע אתמול מז'נווה לישראל, לשיחות עם נציגי הממשלה והסוכנות. ה־אורח ישהה בארץ כשבועיים. (ע)

חיפה

האגף לתרבות, נוער, חברה וספורט של עיריה במנות המחלקה לתרבות

מרכז לתרבות ע"ש פבזנר, ב־שבת בשעה 11 לפנה"צ פרופ' נח־מה ליבוביץ: מתוך פרשת „קדו־שים תהיו", הפותח: מאיר אור־יין. ● נוה שאנן, בית הפועלים, בשעה 11 לפנה"צ. העתונאי ראו־בן בר־צבי: עצמאות ישראל — 1972. ● קרית־אליעזר, בית ההס־תדרות, בשעה 11 לפנה"צ יאיר מגן: 25 שנות מדיניות ישראל (על סף חצי יובל למדינת יש־ראל). ● קרית חיים המזרחית, בית עבצי ליבשיץ, יום א' ה־23 באפריל שעה 8 בערב יעקב ג'יל: עצמאות ישראל בימי דוד, החש־מונאים ובימינו. ● מרכז שכו־נתי בית הנוער, רח' חרמון 10, במוצ"ש ה־22 באפריל בשעה 8.30 בערב פרופ' נחמה ליבוביץ: על דברים שנאמרו ונשנו במקרא, ה־פותח: ש"י נפתלי ליפשיץ. נא ל־הביא ספרי תנ"ך. ● מרכז ל־תרבות — בית רוטשילד, ה־ערב, מועדון נוער בשעה 7.30 בערב. בשבת, תערוכת חוגי אמ־נות, ובשעה 6.45 וב־9 סרט ה־שבוע של אינגמר ברגמן „החו־תם השביעי", בשעה 9 בערב „מא־סי קלאב", מועדון למפגש חברתי לגילאי 26+. ● מרכז לתרבות ע"ש אבא הושי הערב, בשעה 6 הרקדה לבני נוער. בשבת נמ־שכת תערוכתם של ציירי כרמי־אל. בשעה 4 אחה"צ סרט לבני נוער. ● מרכז לימוד למבו־גר — כיתות הכנה לבגרות. ה־כיתות תפתחנה בראשית חודש מאי 1972. הלימודים יתקיימו בשעות הערב, במרכז לימוד בית ארדש־טיין. פרטים נוספים: במחלקה ל־תרבות, רח' פרץ 20, טל. 662044. ● מרכז לתרבות — בית אגרשטיין, במוצ"ש 22 באפריל בשעה 8 בערב, יוקלים [illegible] יום העצמאות [illegible] למבוגר.

עיריית חיפה „משען"

מועדון הפנסיונרים קרית־חיים. ● במוצאי שבת ב־7 בערב שיחה עם מרדכי מנחמי, הציבור מוזמן.

קריית־טבעון

במועדון הפנסיונרים רח' האו־רנים תתקיים בשבת בשעה 6 ב־ערב מסיבת יום העצמאות, בהש־תתפות ראש המועצה המקומית יצחק קלנברג. בתכנית: זמר — יצחק הולצמן בלווי אקורדיון דוד טל. — הפותח — י. כרמי. ● החברים מוזמנים.

זמני הדלקת הנרות
פרשת אחו"ק

ערב שבת: ירושלים 5.33
ת"א 5.52 חיפה 5.45
מוצאי שבת: ירושלים 6.50
ת"א 6.48 חיפה 6.52

רופאים

בתל אביב

ד"ר סימון שאול, שד' קק"ל 34, טל. 231374; ד"ר הר אבן, רח' אפשטיין 6, טל. 443281; ד"ר סגל, רח' בלוך 12, טל. 247860.

בתי-מרקחת

בירושלים

ששי —
בטיש — שטראוס 10 — טל' 222911. אל־אורן — רחבת ערב הפרחים — טל' 82682.
שבת —
רוחמה — דוד ילין 31 — טל' 222788. אל־חסניה — שוק אפ־תימוס, העיר העתיקה — טלפון 83377.
מוצאי שבת —
בית הכרם — בית הכרם 19 — טל' 521089.

בתל-אביב

יום ששי 21.4
מ־17.00 — 23.00
אברמסקי, רח' אלנבי 42 טל. 57526. פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28 טל. 223721. קסטל, רח' אבן גבירול 147 טל. 443716.
יום שבת 22.4
מ־8.30 — 19.00
גרינברג, רח' המלך ג'ורג' 46 טל. 226208. יפה, רח' בן יהודה 172 טל. 224543. צפון, רח' יהו־דה המכבי 33 טל. 449995.
מוצאי שבת 22.4
מ־19.00 — 23.00
פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28 טל. 223721. יאני, רח' יהודה ה־לוי 67 טל. 612474. בני, רחוב דיזנגוף 174 טל. 222386.

רמת גן

21.4 — יום ששי
הדסה, רח' כצנלסון 151.
22.4 — יום שבת
אסותא, רח' ז'בוטינסקי 41.

בני ברק

ששי
רפואה, רבי עקיבא 62, בני־ברק.
שבת
אסותא, ז'בוטינסקי 41, רמת־גן.

חולון ובת ים

21 ששי —
עצמאות — בת־ים, רחוב בלפור 75 מול הדואר.
22 שבת —
אסותא — חולון, רח' טרומפל־דור 4, מול ש' שנקר 19.

בפתח תקוה

ששי
בריאות, רחוב חובבי ציון 13.
שבת ומוצאי שבת
אסותא, רחוב ברון הירש 21.

[illegible] נתניה

ששי — 654321
הנשיא.
שבת —
נתניה.

הרצליה, רמת השרון

ששי —
מרפא, רמתיים, ישורון.
שבת כל היום —
מרפא, כנרת, רח' ויצמן 119 כפר סבא.
מוצאי שבת —
שמעוני, רח' יהושע בן־גמלא 15, הוד השרון.

רדיו

מאת עדי פרויס

[...]זורי יום הזכרון ויום העצמ[...]לקו בחוסר גיבוש. שמטבע [...] תכניות טובות. — בעיקר [...]יתה — פנות טובות וגרד[...] אך לא היה להן מכנה משו[...] היתה זו תערובת של תכניות [...] נסיון לו להעלות הזכרון ה[...] נוסטאלגיה, בידור, היסטו[...]עוד. אלו לא התנבגו למסגרת.

[...]שמע לכך אינה מוטלת על הרדיו, לפחות לא בעיקרה. הגיבוש שיקף את דמותו של [...]עצמאות. שמדם הצלחנו לתת [...]יוזי ולעצב לו דפוסים ומסו[...] מאחר שהישראלים אינם מצ[...] לשמוח באורח ספונטאני. [...]שלאחר ביטול מצעדי צה"ל [...] סימון טמפלר ועוד שימפו[...]הר, הביטויים המרכזיים לחג, [...]יה גם בתכניות הרדיו הומ[...]ית. כל זה לא בא לגרוע [...]ות טובות כשלעצמן ומבחי[...] היה לטלוויזיה יום גדול. [...]לאת זכר הנופלים היא בעיה [...], המצריכה הרבה טאקט, [...] וכשרון. לא תמיד מוצאים [...]לה — ולא רק אצלנו — הזנ[...] הסבעית היא להפות על כך [...]נת עודף רגשנות. מתקבל ה[...], כי לתוך יום הזכרון מבקי[...] לדחוס את כל מה שלא הצ[...] לאמר לזכר הנופלים במשך [...] כך זה גם באמצעי התקשו[...]אפשר שאני טועה. אך מסופ[...]אם כל הנופלים, שאת מכתבי[...]הפרטים קראו ואת רגשותיהם [...] בציבור, היו רוצים בכך. להשתחרר מהרגשת האשמה [...] בכך משום חדירה לתחומו

ביטוי למבוכת החג

האינטימי של אדם, שאינו יכול למחות זאת משום שכבר אינו עמ־נו. אינו מקובע גם כי הנופלים היו מאושרים אילו ידעו שילדיהם ונשותיהם מספרים בפומבי עליהם, ועל החוסים שקרדו בינינו. אם אנו עושים טובה לילדי החללים ונשותיהם, גם זו שאלה. יש זכרו־נות אינטימיים של המשפחה, שנפ־געים אולי מחמת חשיפתם לציבור; הציבור לעומת זאת, אינו מיטיב לזכור את הנופלים משום ש־שמע את שיחו העצבלים. [illegible]

קל לומר כיצד אין להעלות את זכר החללים שנפלו; קשה מאד לומר כיצד יש לעשות זאת. על פי השידורים של שני הימים נראה, כי הצגת פעולותיהם היא דרך נכו־נה יותר מדיבורים עליהם — דיבורים והצערים מטעון רגשי רב, שהם מכובדים ונעלים בזכות עצ־מם, אך מאבדים את עיקר ערכם כשהם מועלים בפומבי. היינו בשי־דור, הצגת והשמעת קטעים ממערכות הקרב, מהתכשרות, מההווי של המלחמות ושאר פרקי העבר, יכו־לים — אם הם עשויים היטב — לתרום יותר לשיקוף דיוקנם של אלה שנפלו. התכנית „מלחמת תש"ח" או „השיירות לירושלים" היו דוגמה לכך. היו אלה תכניות ראויות לשמן, שאילו נעשה בהן יותר ליטוש יכולות היו אף להיות טובות.

רצוי להבא, כי תכניות לימי חג יתואמו — ולו במקצת — בין כל תחנות הרדיו והטלוויזיה. על־ידי תיאום ניתן להקיף את נושא החג ביתר שלמות מאשר בנסיונות בוד־דים של כל אחת מתחנות השידור. כבודן לא ייפגע אם חדשים לפני כל חג ייפגשו מנהלי התכניות וינסו לחשוב בצוותא ובפרוטרוט מה הם מתכננים לחג העומד בפתח.

כאמור הביאה הטלוויזיה שתי תכ־ניות על מלחמת העצמאות, בעריכת גד בן־ארצי. הטלוויזיה החזור בית הביאה משדר אחר גרוע. „ה־מלחמה על השלום" בעריכת עדה בן־נחום. לעומת שתי הראשונות היתה האחרונה אוסף פגום ויומרני, שניסה לחבוק עולם ואת דלות התוכן כיסתה העורכת בבליל של פראזות ומלים רמות, שרק הצביעו על גודל השדפון של התכנית. אפ־שר היה לוותר עליה נוכח שתי התכניות ששודרו בטלוויזיה הכל־לית. במסגרת תיאום כולל ניתן לעשות יותר, ויותר טוב, משנעשה ביום העצמאות האחרון.

חברים מספרים על וייצמן

השידור החוזר בגלי צה"ל על ה־נשיא הראשון של מדינת ישראל,

פרופ' חיים וייצמן

היה מהמוצלחים שהפיק דניאל כהן שגיא. לפני כשבועיים שמענו תכ־נית שלו על משה שרת שנכשלה, משום שניסה להקיף את כל צדדיו של שרת ובכך אי אפשר היה להצ־ליח בשום פנים. המשדר על וייצ־מן היה יותר צנוע בכוונותיו ובד־כות זה היה הרבה יותר מוצלח. כדי לתאר את דמותו בחר העורך כמה מפעולותיו והחבר בחשובות וב־טובות. בלוחית הקלטות של כמה מעוזריו ובני משפחתו של וייצמן, שמצעו משהו על פרצופו ואישיותו של האיש. ככל שניתן לשמוע ב־תכנית של שלושת רבעי השעה. מי שלא ידע על תרומתו של וייצ־מן לציונות ולמדינת ישראל — ול־מרבה הצער יש רבים כאלה — יכולה היתה התכנית להקנות לו על כך מושג מסויים ובכך מילאה את יעודה.

באמת שירים ושערים

בשבת שעברה הצדיק המישדר שירים ושערים, על הנעשה במגר־שי הכדורגל, את שמו. החידוש היה השודרן בדשן הזה, שהודות לו זכינו לשמוע באמת על שערים ושירים. הוא מסר בלשון קולחת על הנעשה במגרשים. מסר ללא התחכמות על כל התפתחות שחלה במצבת השערים וחזר לעתים תכו־פות על התוצאות העומדות במש־חקים השונים. כך יכול היה גם מי שלא רצה לשבת שעתיים וחצי ליד המקלט לקבל אינפורמציה שוטפת ולדעת מה קורה. השדרן הזה היטיב לשתף את הכתבים שהוצבו במגר־שים השונים, וכפה עליהם משמעת וסדר במסירת העובדות. כשלא היה לו מה לומר — לא אמר. השירים מילאו את מקומו. פה ושם חרקו דיווחיו, אך לאחר שיתאמן מעט ו„ישתפשף" יותר בסוג זה של שידורים דומני כי אי־אפשר יהיה לבוא אליו בשום טענה.

מדור הבוליט יופיע ביום א'

נחמיה ברוש — לניהול המרכז הישראלי

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

נחמיה ברוש, הממונה על עוב־די מערכת הבטחון בנציבות שי־רות המדינה, עומד להתמנות ל־מנהל המרכז הישראלי לניהול — על כך סיכמה ועדה פנימית של הנהלת המי"ל. ברוש ימונה לתפקיד זה בחודש יוני.

ברוש יבוא במקומו של [illegible] ראל ברנע, שהיה מנהל המכון לניהול מאז הקמתו ופרש באחרונה [illegible] ההצבה [illegible] תובא בימים הקרובים לאשור הנהלת המי"ל.

ברוש הוא אלים במילואים ו־בין היתר שימש זובר צה"ל ב־מיבצע קדש.

ש. הלל בכינוס הדרוזים המשרתים בזרועות הבטחון

מאת ש. שהורי, סופר „דבר"

רמת־הגולן היא גשר חשוב עם שכנינו — אמר אתמול שר ה־משטרה ש. הילל בכינוס של מאות בני העדה הדרוזית המשרתים ב־זרועות הבטחון, שהתקיים ב„בית אבא חושי" בשכונת נוה־שאנן בחיפה, לקראת חגיגת נבי שו־עיב. בכינוס השתתפו נציגי צה"ל, מפקד משמר הגבול, מפקד המש־טרה במחוז הצפון ניצב א. סלע, נציב שירות בתי־הסוהר א. ניר, מפקד משטרת מחוז חיפה ניצב־משנה מ. רוזן, ראשי העדה ה־דרוזית ונציגי כפרים דרוזיים.

פתח את הכינוס כמאל מנצור, מלשכת ההסברה בהסתדרות חיפה, שקרא את ברכת נשיא המדינה ז. שזר לכינוס. בירכו: ראש ה־עדה שייך אמין טאריף, סגן שר התקשורת שייך ג'בר מועדי ו־הרב של משטרת ישראל ושירותי בתי־הסוהר י. חזן.

תובע להבהיר עתיד חוות החולה

תביעה לכנס לאלתר את הועדה לפירוק חוות החולה, כדי לברר סופית המשך קיום החווה או חיסולה — כלולה במברק ששיגר אתמול מזכיר מועצת פועלי קרית־שמונה אודי דקסורי ליו"ר ה־ועדה לפירוק חוות החולה ישראל שכטר.

ועד עובדי רשות החולה פנה למזכיר האיגוד המקצועי בהסתדרות הפועלים בדרישה לאשר נקיטת אמצעים ארגוניים, לרבות שביתה, נגד סחבת בטיפול השוטף לפירוק החווה.

קופת-חולים מחוז חיפה

תורנויות לילה בקופת-חולים מחוז חיפה

א. שעות התורנות

1. בלילות, לרבות לילות שבת ולילות חג מ־8 בערב עד 12 בחצות.
2. מ־12 בחצות עד 7 בבוקר במגן דוד אדום, טלפון 01, ובמפרץ חיפה, טל. 71 232, ראה סעיף 8.
3. בימי שישי ובערבי חג מ־4 אחה"צ.
4. בשבתות ובחגים מ־9 עד 11 לפנה"צ ומ־4—5 אחה"צ.

ב. תחנות התורנות

1. מרפאת פרישמן, רחוב פרישמן 4. טלפון 62195 לח־ברים מהסניפים: פרישמן אחוזת הפם, שדרות אלים, יב־נה, ד"ר גליקר, ברזילי, נאו־לת, תל־עמל, חליסה, וקבוץ גלויות.
2. מרפאת קרית אליעזר, רחוב צה"ל, טלפון 535226 ל־חברים מהסניפים: קרית אלי־עזר, קרית אליהו, בת גלים, עין הים, מחנה דוד, וקרית שפרינצק.
3. מרפאת רש במרכז הכר־מל, רח' אלחנן, טלפון 86868 לחברים מהסניפים: כנגן — אחוזה, רש — מרכז הכרמל, הכרמל הצרפתי ורוממה.
4. מרפאת נוה זאב גלבוע סמטת טרומפלדור 4, 3 טל־פון 222121, לחברים מהסני־פים: נוה שאנן, יוליוס בירגר, גלבוע, ורמת רמז.
5. מרפאת קרית חיים מזר־חית, טלפון 721331. לחברים מהסניפים: קרית חיים מזר־חית, שיכון עירוני, קרית ביא־ליק, קרית מוצקין, קרית שמריהו וכור שלום.
6. מרפאת קרית ים א', שדרות ורבורג, טלפון 721553. לחברים מהסניפים: קרית ים א' קרית ים ב', קרית ים רסקו וקרית חיים מערבית.
7. מרפאת צוריאל — קרית אתא, טלפון 722384, לחברים מהסניפים: צוריאל, בן עמי, פינסקר, קרית נחום, קרית בנ־ימין ושיכון המזמנים.
8. תורנויות לילה מ־12 בחצות עד 7 בבוקר:
א. בתחנת מגן דוד אדום. החברים הגרים בשטחי שיפוטה של עירית חיפה, פרט למפרץ, המשתייכים למרפאות המפור־טות בסעיפים 1, 2, 3, 4.
ב. במפרץ חיפה „סקסי ביאליק", טל' 713232. לחב־רים הגרים במפרץ חיפה ה־משתייכים למרפאות המפור־טות בסעיפים 5, 6.
ג. בכל יתר המרפאות ב־מחוז חיפה קיימים סדרי תור־נות קבועים בהתאם למודעות בלוחות המודיעין במרפאות ובארגוני העובדים.
ד. תורנות מעבדה:
במעבדה המחוזית שדרות ארי"ב 54 טלפון 532100 לחב־רים מכל סניפי המחוז.

קופת-חולים של ההסתדרות הכללית · מחוז תל-אביב · לוח התורנויות

א׳ תורנויות לילה

מתקיימות ערב ערב, כולל שבת וחג, בשעות 8 בערב עד 12 בלילה (פרט להדר יוסף מ־11—8) במרפאות ד־להלן:

1. מרפאת אילון, רח' יד לבנים 35. טלפון 31870 לחברים מסניפי: אילון, יד אליהו, רמת חן, רמת ישראל ושיכון עממי ב'.
2. מרפאת התקוה ב־רחוב דוז פינת רח' ברכי־יה. טלפון 31122 — לחב־רים מסניפי: התקוה א' וב', נסקה, כפר שלם ד' חלק הקרוב ליד־אליהו.
3. מרפאת הדר יוסף רחוב קהילת ירושה מכפר. טלפון 778095 ב־שעות 10—12. שעות 8.00 עד 11.00 בלי־לה לחברים בסניפים: ה־דר־יוסף, נוה־שרת, צהלה, רמת־החייל, תל ברוך וכן לחברים מהשכונות הקרו־בות לסניפים.
4. מרפאת נוה שאנן, רחוב יסוד המעלה 61 פי־נת לוינסקי. טל 33480. לחברים מסניפי: נוה־שא־נן, ישיננסון ופלורנטין.
5. מרפאת קבוביץ, רח' רצידת קבוביץ 36, פינת יהודה המכבי. טל 444494 — לחברים מסניפי: קסר־בית, רבינביץ, רמת־אביב, שיכון מגנו וחלק מבארי — לפי רצון החברים היכו־לים לפנות לקבוביץ או תל־נורדוי — לפי בחירתם.
6. מרפאת תל נורדוי, רח' דב הוז 1, פינת מג־דלי 21, טלפון 243233 — לחברים מסניפי: תל־נור־דוי, אלחריזי, אהרונוב, גלביץ, הגבל וספורים וח־לק מבארי — לפי רצון החברים, היכולים לפנות לתל־נורדוי או קבוביץ לפי בחירתם.
7. מרפאת קרית שלום, רחוב ידושבסקי 12 טלפון 822715 לחברים מסניפי קרית־שלום והסביבה.

הערה:

אחרי השעה 12.00 בלילה ועד שעה 7 בבוקר מתקיימת תו־רנות לילה במד"א, רח' מזא"ה 13, טלפון 101

ב׳ תורנות ערב שבת

בימי ששי משעה 2 אחה"צ עד 8 בערב מתקיימת תור־נות במגן דוד אדום, רח' מזא"ה 13 טלפון 101.

1. בית מרקחת
במרפאת מנדלברג — רח' אלנבי 75. טלפון 614467 בין השעות 2.30 — 5.00 אחה"צ
2. בית מרקחת
ברוד זמנהוף 42. טלפון 249221. בין השעות 2.30 — 5.00 אחה"צ.
3. מעבדה
בזמנהוף בין 4—5 אחה"צ.

ג. תורנויות שבת וחג

1. מתקיימות בין השעות 9.00 — 11.00 לפנה"צ במרפאות: גלביץ, התקוה א' שדרות רש"י־נסיין 20, הדר יוסף, יד־אליהו, יונה הנביא, כפר־שלם, מנדלברג — רח' אלנבי 75, טלפון 614467, נוה שאנן, קרית שלום, רמת החייל, קסר־בית, רמת אביב ותל־נור־דוי.
משעה 1.00 בצהריים עד 8.00 בערב מתקיימת תורנות במגן דוד אדום רח' מזא"ה 13, טלפון 101.
2. רופאים מקצועיים — לכל סניפי המחוז
במרפאת מנדלברג, רחוב אלנבי 75 טלפון 614467
א. רופאי א.א.ג ורו־פא עיניים בין השעות 9.30 — 11.30 לפנה"צ.
ב. כירורג בין השעות 9.00 — 12.00 לפנה"צ.
3. תורנות מעבדה לכל סניפי המחוז
בזמנהוף, רח' זמנהוף 34, טלפון 241251 בשעות 9—11 לפנה"צ ו־4—5 אחרי הצהרים.

בית מרקחת מחוזי
במרפאת מנדלברג, רחוב אלנבי 75. בין השעות 9.30 — 12.00 לפנה"צ, 4.00 — 5.00 אחה"צ. החברים מסניפי: מנדל־ברג, בר אור, אליפנט, שבזי, יונה הנביא ישי־שורון הקריה יופשא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר יפנו למגן דוד א־דום רח' מזא"ה 13 טלפון 101

התזמורת הפילהרמונית הישראלית

קונצרט חגיגי
לכבוד יום העצמאות תשל"ב

תל־אביב, היכל התרבות
מוצ"ש 22 באפריל 1972, 8.30 בערב
גבריאל בכורה, מנצח
סולנית:
כרמן אנר, פסנתר
כרמן דורין, צ'לו
התכנית:
זכר — הפתיחה „הלפז החומשיי"
שופן — קונצ'רטו מס' 1 במי מינור לפסנתר ולתזמורת אופ' 11
קבאלבסקי — קונצ'רטו מס' 1 בסול מינור לצ'לו ולתזמורת אופ' 33
סטרווינסקי — סוויטה מתוך הבאלט „ציפור האש"
מכירת הכרטיסים במחירים עממיים במשרד בקופת היכל התרבות
הנחה למנויים לפי תלוש 109

שחמט

בעריכת אליהו שחף

„מט־לדעת" של בובי פישר?

„אני סבור כי בובי נותן לעצמו", אמר רב־האמן האמריקאי לארי אוונס, [...]א פוסע על קרח דק", [...]ור ברם הובכרג, עורך [...] ואין אגוד השחמט האמ[...]קאי „צ'ס לייף אנד רוויו". [...]ונאים אמריקאים הביעו [...] דעתם, כי „הבעיה איכה [...] מצטמצמת בדרישות כס[...]ות בלבד. מתעוררת ה[...]אלה האם בכלל רוצה [...]ר לשחק במבור אליפות [...]עולם".

[...]דוע התעוררה שאלה מוזרה זו, [...]ה שידוע לכל כי הזכייה בכתר [...]פות העולם היא משאת־חייו [...] פישר. ומה אירע לאחר שנה[...] החסם הסופי בדבר עריכת [...]־קרב בבלגראד ורייקיאוויק?

[...]ידוע קיימה לשכת פיד"א, ב[...] במארס, ישיבה מיוחדת ב[...]מסטרדם, בהשתתפות נציגי אגו[...] השחמט של ארה"ב, ברה"מ, [...]וסלאביה ואיסלנד. בישיבה זו [...]בראשותו של סגן נשיא פיד"א, [...](בליגנדן) סוכמו התנאים [...] אירגוני הדו־קרב, שאמור היה ל[...]תחיל בבלגראד ב־22 ביוני. ב[...] במארס הציג פישר במפתיע [...]ישות נוספות חדשות (הגדלת [...]קו בהכנסות בבלגראד, ובכלל [...] חלק מהתמלוגים שיתקבלו [...]טלוויזיה והקולנוע), הודיע על [...]רובו לשחק בבתי העירים ושלל [...]מנהל המודרניה האמריקאית, [...] אדמונדסון, את הזכות לייצגו. [...]לכה התביעות החדשות דרשו ה־יוגוסלאווים מארה"ב וברה"מ להפקיד ערבון של 35.000 דולאר, כדי להבטיח שחלקו הראשון של הדו־קרב אמנם יתקיים בבלגראד, לפי התנאים שנקבעו. הרוסים מיל־או דרישה זו. אולם האמריקאים סירבו. כתוצאה מכך הודיעו ה־מארגנים, כי הם מבטלים את ה־משחקים בבלגראד. בקשתו של נשיא פיד"א, ד"ר מ. אייבה, לבחון מחדש את החלטת הביטול נת־קלה בסירוב מוחלט. המארגנים היוגוסלאווים טענו, כי גם אם תופקד הערבות לא יהיה סיפק בידם לעמוד בהתחייבויות. לד"ר אייבה לא נותרה איפוא ברירה אלא לחפש מארחים חדשים לחלקו הראשון של הדו־קרב, שיסכימו לערכו באותם תנאים שהסכימו להם היוגוסלאווים (מתוך הנחה שפישר יהיה מוכן לכך, כמובן). בשלב זה לא ידוע עדיין אם נמצאו „קופ־צים על המציאה", ונוסף לכך זומנה לאייבה הפתעה לא נעימה: הסירוב הראשון בא דווקא מארץ מולדתו — הולאנד!

עם זאת נמסר, כי פישר ממשיך בהכנותיו לדו־קרב בברוסינגר, עיירת־קיץ הידועה כמקום אימונים למתאגרפים מקצועיים. לפי ה־שמועות נפגש שם פישר עם ידידו משכבר הימים, רב־האמן היוגו־סלאבי סבטוזר גליגוריץ', והלה ניסה לשכנע את פישר להבריק לפיד"א את הסכמתו לתנאיה ל־עריכת הדו־קרב. סוכנויות הידי־עות מסרו גם, כי הטבוע צבר לצאת לאירופה פעל פרשה. בצינו החריף של פישר ואיגוד השחמט האמריקאי.

באיסלאנד ממשיכים בינתיים בהכנות הסביבות, מתוך ציפיה שפיד"א תחליט אם אמנם יתקיים הדו־קרב, ואם כן — מתי והיכן. חובבי השחמט בכל העולם מקווים בכל לבם, כי הדו־קרב בפסקד פישר יתקיים וכי בובי לא יסיים את הפרשה ב„מט לדעת".

התחרות האזורית במאי

הרץ נזוהה ותיפתח ב־16 במאי. כידוע תהיה ישראל מיוצגת ב־תחרות זו על־ידי אלוף הארץ עוזי גלר וסגנו שמעון כגן.

האמן יוסף ריכטר זכה ב־אליפות מועדון „רובינשטיין" ירו־שלים עם 8½ נקודות מ־11 קר־בות. במקום השני סיים שאול דודקוב, עולה חדש מברה"מ, ועזי עין־דור 8 ב. בין 4½. ד"ר מוה־ליבר, פרידר ומילין 7 וכו'.

נצחון בזק בהאוואנה 1972

להלן אחד הקרבות של אנטולי ליין, המנצח בתחרות ה־9 לזכר קפבלנקה, שנסתיימה זה לא כבר בהאוואנה.

סיציליאנית
ליין — רוד

1. ה4 ג5; 2. פו3 ד6; 3. ד4 ג:ד4; 4. פ:ד4 פו6; 5. פג3 ג6; 6. רה2 רז7; 7. 0־0 פג6; 8. פב3 0־0; 9. רז5 א5; 10. א4 רה6; 11. [illegible]; 12. [illegible]; 13. [illegible]; 14. [illegible]; 15. [illegible]; 16. [illegible]; 17. [illegible]; 18. [illegible]; 19. [illegible]; 20. [illegible]; 21. [illegible]; 22. [illegible]. השחור נכנע.

דו־קרב מערב־גרמניה — הולנד 1971

הגנת פירץ־אופימצב
אנטציקר — דונר

1. ה4 ז6; 2. ד4 רז7; 3. פג3 ד6; 4. ו4 פו6; 5. פו3 0־0; [illegible] 20. [illegible]. השחור נכנע.

מלגה 1971

הגנת פירץ־אופימצב
יוזבוייביץ' — בימאן

1. ה4 ז6; 2. ד4 רז7; 3. ג3 ד6; 4. ו4 פו6; 5. ה5 ד:ה5; 6. ה:ה5 פד5; 7. פו3 0־0; 8. רג4 ג5! 9. ד:ג רה6; 10. מהד4 פג6; 11. מהה4 פא5; 12. רד2 מהג7; 13. מהח4 פג6; 14. רה6 פ:ה5; 15. רה7 מ:ה7; 16. מהד4 ו6; 17. 0־0 צאד8; 18. פא3 פז4; 19. פב5 מהב8; 20. מהא4 פו4; 21. צאה1 צד2! 22. ז3 פ:ה2+ 23. צ:ה2 צ:ה2; 24. פכד4 פ:ה2. הלבן נכנע.

ברטיל גאדה, שוודיה

פרס 1, „סטלה פולריס", 1970

מט ב־2 מסעים 9+8

פ. פרקוניה, פינלנד

פרס 1 „סידסקיפרס פור שח" 1971

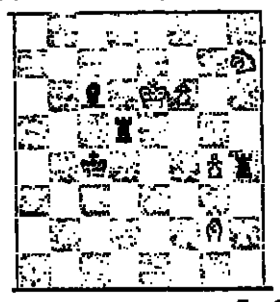

תיקו 5+4

هكذا من الاصل

אחת המכוניות שהשתתפה השבוע ב„מצור" על מרכז הקי-ג׳-בי בלונדון.

משרד החינוך יפצה בתיה״ס העל־יסודיים על העלאת שכר המורים

לרגל הסכם בהודעה מיוחדת להנהלות בתי־הספר העל־יסודיים בארץ מסר סמנכ״ל משרד החינוך והתרבות אליעזר שמואלי, כי לרגל הסכם־העבודה הקיבוצי לשנת־הלימודים תשל״ב, יכסה משרד החינוך והתרבות את ההתייקרות בהוצאות בתי־הספר העל־יסודיים, בתנאי שבתי־הספר לא יעלו את שכר־הלימוד בכל צורה.

משרד החינוך והתרבות יחשב את שכר־הלימוד השנתי המגיע לבית־הספר בשנת־הלימודים תשל״ב בעד כל התלמידים. שמואלי הודיע למנהלי מוסדות החינוך העל־יסודיים ולבעלויות על מוסדות אלה, כי המענק לכל בית־ספר בשנת־הלימודים תשל״ב בשיעור 6.35 אחוזים יחושב משכר־הלימוד השנתי המלא לשנת לימודים זו.

המענק בשיעור 6.35 אחוזים אינו כולל תשלום בעד רכישת איגרות־חוב על־ידי המעסיקים עצמם. בקשר לרכישת אגרות־חוב קיים הסכם, שלפיו הבעלויות מקבלות הלוואות למימון איגרות־חוב אלה.

יושב הסכסוך בצי״ם על האניות תחת הדגל הגרמני

„פיתוח צי הסוחר יתבסס על דגל ועל כוח־אדם ישראליים"

מאת סופרת „דבר" בחיפה

מזכירות איגוד הימאים בחיפה החליטה אתמול לבטל את איומה לנקוט אמצעים עד כדי הכרזת שביתה נגד חברת „צים", במחאה על שהכניסה לשירות שתי אניות מכולות חדשות תחת דגל גרמני ועם צוותים גרמניים.

הוסכם עם מנכ״ל „צים" מ. קשתי, כי פיתוחו של צי הסוחר יתבסס על הדגל הישראלי ועל כוח אדם ישראלי.

בסיכום, שהובא אמש לאישור של הדירקטוריון של „צים", נאמר בין היתר, כי הצדדים יפנו אל הממשלה בתביעה להעניק לענף הספנות יתרונות זהים, לאלה הניתנים לענפי תעשיה ויצוא שונים, לרבות הנהגת מדיניות אשראי סבירה, כפי שמקובל בארצות ימיות רבות.

הצדדים גם הסכימו לשתף פעולה במסגרת מועצה לאומית לספנות.

מזכירות האיגוד הודיעה, כי היא רואה בסיכום משום פתיחת דף חדש בכל הקשור בשמירה על אפיו הלאומי של צי הסוחר הישראלי, וכל הריגה ממנו תיתקל בהתנגדות נמרצת של חברי האיגוד.

יוסף קלארמן, חבר הנהלת הסוכנות היהודית וראש עליית־הנוער, יצא לאירופה בענייני עליית־הנוער.

יחידה לטיפול נמרץ בכוויות נפתחה בבית־החולים „בילינסון"

מאת שמעון פינב
סופר „דבר"

יחידה לטיפול נמרץ בכוויות נפתחה בבית החולים „בילינסון" במסגרת המחלקה לכירורגיה פלאסטית — הודיע לי אתמול מנהל בית החולים ד״ר פ. קורן.

ביחידה חדר־ניתוח קטן עם שולחן ניתוחים אחד, אמבטיה מנירוסטה ומנוף המעלה את הנפגע ישר מהאמבטיה אל שולחן הניתוחים, חדר לטיפולים וחדר לטיפול בתקופת־הלם. כן יש ביחידה שני חדרים עם שתי מיטות, החדר עם חמש מיטות, ריד אמבטיה נוספת, תחנה לאחות ומטבחון. בראשות היחידה תעמוד לחוץ, ובקרוב היא תקבל מכשיר־לייזר. מנהל המחלקה הוא פרופ׳ א. קפלן. ד״ר מוריס בדבסט אמר לי שיש הסכם עם משרד הבטחון על אישפוז ביחידה זו.

בצוות היחידה שתי אחיות קבועות וארבעה רופאים מהמחלקה לכירורגיה פלאסטית. היחידה תעמוד בקשר עם רופא נפרולוג ועם רופא -פנימי.

רשות מוסמכת ליציאת משלחות נוער לחו״ל

ועדת־משנה בראשות סגן שר החינוך והתרבות אהרון ידלין, תשמש רשות מוסמכת לאישור יציאת משלחות נוער וצעירים לחו״ל בקיץ 1972 — הודיע דובר משרד החינוך והתרבות.

תוסדר תורנות לילה של רופאים במ.ד.א. בתל־אביב

מאת סופר „דבר" לענייני בריאות

יש לקוות כי להבא לא יישנו מקרים של חוסר רופאים בתורנות לילה בתחנת מגן־דוד־אדום בתל־אביב — אמר י. חלד ראש המחלקה לרפואה ציבורית. המוגאם את תורנות רופאי הלילה בתחנת מגן דוד אדום. חלד אמר לי, כי הרופאים המקיימים את התורנות התחייבו בפניו שנוסף על הרופא בתחנה יהיה גם רופא בכוננות בבית.

נער בן 13 היכה שוטר

נער בן 13 נעצר לחקירה בבאר־שבע כחשוד בתקיפת שוטר. הנער נכנס לתחנת־המשטרה בבאר־שבע ופנה לימנאי בעניני קרוביו הנמצאים במעצר. לאחר שקיבל את המידע, סירב לעזוב את התחנה. נידף את הימנאי והצליב אותו. כשנתבקש להיכנס למשרד החקירה היכה באגרופו על כתפו של השוטר. הנער נחקר, האשם כחוק ושוחרר. (ע)

משרד התחבורה לשירות האזרח!

שירות־חדש באמצעות הטלפון יינתן ע״י משרד התחבורה·

2 לשכות קשר יופעלו ע״י משרד התחבורה לשירות האזרח, ושירותו אותך באמצעות הטלפון בתל־אביב ובירושלים·

תוכל לקבל באמצעות 2 לשכות הקשר:

* אינפורמציה
* הדרכה והכוונה
* טיפול בתלונות

תל־אביב — טלפונים
54675 (ישיר)
50561 (מרכזיה)

בירושלים — טלפונים
233305 (ישיר)
60251 (מרכזיה)

נצל שירות חדש זה לתועלתך

המחלקה ליחסי ציבור משרד התחבורה

למכירה
מקרר פילקו
במצב טוב
לפנות טלפון 846735 חולון

בת נולדה לנו במז״ט
ושמה בישראל לילך

פנינה ועמוס גבורי

נכדה
לברכה ופנחס קורצקי
לפנינה ואיסר גבורי

נינה
לשרה גבורי
ולחנה רביב

„העם כעיר פרוצה ואין חומה
והמועד אולי מועד אחרון הוא"
(אלתרמן)

לד״ר דוד ניב
על גילוי אזרחות טובה ואיכפתיות
יישר כחו!

חברים בפלמחים

פרס מכין ראורגניזציה להגברת עצמאות נת״ל

יורחב כושר קליטת הנוסעים. - ועד העובדים הסכים לוותר על אמצעים ולדחות מו״מ השכר

שר התחבורה שמעון פרס מסר אתמול, כי לפי התחזיות תגיע תנועת הנוסעים בלוד ב־1972 לשני מיליון לעומת 1.4 מיליון נוסעים אשתקד. לקראת גידול ניכר זה בתנועת הנוסעים, יוחל בזמן הקרוב בהרחבת אולם הנוסעים הנכנסים ובהגדלת אולם הנוסעים היוצאים.

משרד התחבורה עומד גם לעשות לזירוז תהליך העברת המזוודות של הנוסעים הנכנסים אל אולם הנוסעים ולכן יותקן סידור תצי־אוטומטי לזירוז הוצאת המזוודות של הנוסעים היוצאים כדי למנוע איחור ביציאת המטוסים לחו״ל.

משרד התחבורה עומד להשקיע תוך שנה וחצי 25 מיליון ל״י בהקמת אולם חדש לנוסעים נכנסים, אשר מרבית חלקיו יובאו מקנדה כבניה טרומית. פרס מסר פרטים אלה בסיורו בנמל־התעופה.

אשר לגידול במספר הנוסעים, ציין השר כי מספר האנשים שיעברו את בית הנתיבות ב־1972 יהיה גדול עוד יותר. שכן לכל נוסע יש, לפי אומדן הזיר, ארבעה מלווים. „אנו בישראל עדיין לא השתחררנו מן התפיסה, שכל נסיעה לחו״ל או כניסה לארץ היא בחזקת סנסציה. ומכאן ריבוי מספר המלווים הבאים לפגוש את הנכנסים וזו בעיה רצינית ומכבידה" — אמר השר.

בדברו על בניית האולם החדש אמר פרס, כי הוזמן הארכיטקט הנודע פיליפ ג׳ונסון — שתיכנן בזמנו את הכור האטומי בנחל רובין, ואשר תיכנן מבנים רבים ברחבי העולם. אולם הנוסעים החדש ייבנה, כאמור, מלוחות מתכת בבניה טרומית והגג והקירות יושענו על יסודות של אבן ירושלמית. גובה האולם יהיה 21 מטר וארכו כ־170 מטר.

פגישה עם הוועד

בביקורו בנמל לוד נפגש שר התחבורה עם חברי ועד־העובדים של התעופה האזרחית. הוועד העלה בפני השר שתי בעיות. האחת היא חתימת חוזה־העבודה לשנה הבאה ב־1972 והשוואת תנאיהם של עובדי התעופה האזרחית לתנאים הניתנים לעובדי „אל על" והתעשיה האווירית.

הוועד נענה לבקשת השר להמתין חודש ימים לתחילת המו״מ עם ההסתדרות.

עוד אמר השר לעתונאים: „בדעתי להקים צוות-עבודה, שיברר וימליץ על הכנסת שינויים אירגוניים בנמל־לוד בכיוון של יתר עצמאות בנוהלי הנמל ובכיוון פיתוח התעופה בארץ".

יו״ר ועד עובדי התעופה האזרחית נסים בטיש מסר לכתב עת״ים לאחר פגישת חברי הוועד עם נציגי מועצת פועלי לוד ונציג הסתדרות עובדי המדינה — עם שר התחבורה: „לפני פגישתנו עם השר גיבשנו דעה אחידה בינינו".

עוד אמר יו״ר ועד־העובדים לכתב עת״ים, כי בשיחתו עם השר הבטיח פרס, שירכיב צוות אשר יבדוק מיד את תביעות העובדים. „ועד־העובדים השתכנע, שמדיניות תואמת את גישתו של שר התחבורה. ומשום כך הסכים לדחות את הפעלת נקיטת הצעדים נגד משרד התחבורה לחודש ימים והביע את תקוותו, כי שר התחבורה יקיים את הבטחתו, שנתן ביום ה׳ לוועד, ויעשה להבהרת העניינים הנוגעים למעמדם הנחות של עובדי התעופה האזרחית" — סיכם בטיש. (ע)

הסופר והמדינאי מגוואטמלה, מיגל אנחל אסטוריאס, חתן פרס נובל לספרות בשנת 1967, וחתן פרס לנין לשלום לשנת 1966, היה אתמול אורחה של אוניברסיטת תל־אביב.

פרידה מאוב, מבכירי העובדים של הסוכנות בניו־יורק, הגיעה אתמול לביקור קצר בישראל.

יום הבנים

בשבת, ח׳ אייר תשל״ב 22.4.72 יתקיים בקבוצנו

יום ספורט לזכר בנינו שנפלו במערכות ישראל

המפקדים מתבקשים לשחרר את חברינו המשרתים ביחידותיהם ליום זה.

קבוץ גבעת ברנר

דירות

מפוארות
במבחר
מגוון
ביותר
לרשותך

הכתובת
לדירות הטובות
ביותר בתל־אביב

אוזיל ציטרין מנדלסברג

תל־אביב, ככר מלכי ישראל 5, טלפון 224514
בין השעות 8—1 4—7

לאורגון יש תריסים ונציאניים (אורגונים) לחלונות מכל הסוגים

עם מונוגון למשל,
אין צורך למשוך בשרוכים
תוכל להרים, להוריד ולשנות
את זוית השלבים, ע״י סיבוב ידית בלבד.
זהו „מונוגון", התריס הפטנטי של אורגון.
אידיאלי לפתחים גדולים ולחלונות ראווה.

דגם סטנדרט
שיטה נפלאה להטות מאור השמש
מבלי לסבול מהחום.
דרך חדישה לכסות חלון
ולהעניק לו מראה נאה וצבעוני.

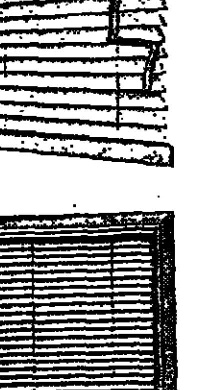

רעיון חדש, אף הוא בלעדי לאורגון.
התריס המהודד - בעל שלבים צרים ברוחב 35 מ״מ
מתאים להפליא לחלונות אלומיניום
ולחלונות עם זיגוג כפול.
מומלץ לבנייני ציבור ומשרדים.

אורגון
תריסים בע״מ

המפעל: בתים, טלפון 861728
תצוגה ומכירות: תל־אביב, רח׳ בן־יהודה 200

ביום א׳ 23.4.72, ט׳ באייר תשל״ב, בשעה 3 אחה״צ יתקיים טקס גלוי מצבה של בעלי, אבינו וסבנו היקר

זלמן אלפרן ז״ל

התחבורה תצא מבית המנוח בשעה 2.30 אחה״צ

המשפחה

לעזרם קניוק נבו״ב

משתתפים בצערכם
על מות האב

משה קניוק ז״ל

בית "דבר"

יום השכונות תשל״ב

השכונה שלי

אירועים:

21.4 חדרה — גב׳ ארלגה — 20.30 — במת שכונה — המשטרה האורח.
אשדוד — שכ. אשטרום — 18.30 — במת שכונה — השרותים בשכונה. בהשתתפות מ״מ ראש העיר והמזכיר ב. פ.
תל־אביב — בית לסין — משעה 9.00 בבקר — בגן אהדי — כשרונות מוזיקליים בני־שכונות.
22.4 גבעתיים — מועדון פנסיונרים — 17.00 — במת יום העצמאות.
אור־יהודה — מועדון קהילתי — 19.00 — מפגש פעילי השכונות בהשתתפות זנית מנות.
24.4 תל־אביב — בית לסין, 10.00 מפגש ילדי השכונות עם הוד י. בן־אהרון.
חדרה — בית ההסתדרות — 20.30 — במת שכונה — המשטרה האורח.
נצרת עלית — שכ. דרומית — 19.00 — במת שכונה — עבריינות נוער.
25.4 גבעתיים — בית שרת — 18.00 — במת שכונה — המשטרה האורח.
נצרת עלית — שכ. צ״ד — 19.00 — במת שכונה — ראש המועצה המקומית והמזכיר ב.פ.
חולון — מועדון אהרונוביץ — 20.00 — במת שכונה — המשטרה האורח.
24—25—26.4 סיור צוותית בראשות חברי ועדה מרכזת ב־14 שכונות.
26.4 תל־אביב, בית לסין, 10.00 — יום עיון ארצי.

מחלקת הארגון היחידה לשכונות ולפעולה קהילתית
המרכז לתרבות ולחינוך
מועצת הפועלות מחלקת הארגון
עמידר היחידה לעבודה קהילתית
משרד לקליטת העליה האגף לקליטה חברתית

בינג ליבאל

צבור הסופרים העברים

מתאבל על מות

אלכסנדר פן

הלויה תצא היום, בשעה 12.00 מבית ההלויות ברח׳ דפנה ותעבור ליד בית הסופר בדרכה לבית העלמין בקרית שאול

הועד המרכזי
אגודת הסופרים העברים

אנו משתתפים באבלם של חברינו

ישא ועדי גימריידה

על מות האם

אמא לב ז״ל

בית קבוצת שילר

דוד (דודיק) וורטמן

איננו

הלויה תצא היום, יום ששי ד׳ אייר תשל״ב 21.4.72 בשעה 11.15 מבית החולים רמב״ם, חיפה, לבית הקברות ליד כפר־סמיר.

המשפחה האבלה

אנו משתתפים באבלו של

הרב מנחם הכהן

במות אביו

הרב מרדכי הכהן זצ״ל

ומביעים תנחומים לכל בני משפחתו

בית תנועת המושבים

העובד הדתי

(חטיבת העובדים הדתיים בהסתדרות)

משתתף באבלו הכבד של חבר הנהלת העובד הדתי, חבר הועדה המרכזת וראש המחלקה הדתית בהסתדרות

הרב מנחם הכהן

ולכל בני המשפחה הכבודה

במות האב, הרב הגאון

ר׳ מרדכי הכהן זצ״ל

בנחמת ציון וירושלים ינוחמו

ברית התנועה הקבוצית
הרשות להשכלה וחקר
מוסד ון־ליר

במסגרת דיוני

„הקבוץ בשנות ה־70"

יתקיים הדיון על הנושא:

„הקבוץ וחיי המדינה"

ביום שני, י׳ באייר, 24 באפריל ש.ז. בשעה 7 בערב במוסד ון־ליר (ז׳בוטינסקי 43, ירושלים).

ירצו:
ח״כ יעקב חזן
ד״ר גבריאל כהן — מנהל המכון לחקר החברה באוניברסיטת ת״א.

יו״ר הדיון: הח׳ יששכר כוכבא — מזכיר הקבוץ הדתי.

חברת החשמל לישראל בע״מ

משרד מחוז הצפון
מחלקת הרשת

מכרז

מתבקשות בזה הצעות לגיזום ולכריתת עצים מתחת ובקרבת קווי החשמל בכל הקוים שבאיזורים: חיפה, חדרה, נהריה, עפולה, טבריה וצפת (לכל איזור בנפרד).

את טופס המכרז ופרטים נוספים ניתן לקבל החל מיום ראשון 23.4.72 בין השעות 8.00—12.00, תמורת תשלום של 20.— ל״י במשרדי מחוז הצפון, תחנת הכח הישנה, ליד גשר „פז", חיפה, חדר מס. 122.

את ההצעות יש להחזיר עד יום ששי 28.4.72 (ועד בכלל) בשעה 12.00 בצהרים.

הרשות בידי החברה לבצע את כל העבודות או חלק מהן ואין היא מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר, או כל הצעה שהיא.

ביקור רשמי בבוקארשט

ההודעות על ביקורה הקרוב של ראש הממשלה גולדה מאיר ברומניה, שפורסמו אתמול בעת ובעונה אחת בבוקארשט ובירושלים, העניקו לביקור זה את מלוא האופי הרשמי. ביקורים מסוג זה מקובלים בנוהג הבין־לאומי כביטוי לכבוד ההדדי השורר בין שתי מדינות, ליחסים התקינים שביניהן ולשאיפתן להדק ולהעמיק יחסים אלה. אך מעבר לכך נודעת לביקור מיוחד זה משמעות רחבה יותר, החורגת מתחום היחסים ההדדיים בלבד.

מבחינת רומניה שימשה החלטתה מלפני חמש שנים שלא לנתק יחסיה עם ישראל אחד המרכיבים של עמידתה על עצמאותה וריבונותה המהולתת מול מאמץ־ההתכתיב הסובייטי. מבחינת ישראל שימשה אותה החלטה רומנית הוכחה, כי מאמצי ברה"מ והערבים להביא לנידויה נכשלו במדינה השוכנת בלב־לבה של מזרח־אירופה. שתי המדינות יצאו נשכרות מכך, כל־אחת מבחינתה לגבי מעמדה המדיני והבין־לאומי.

בשעה זו טרם ידועות תגובותיהן של ברה"מ ומצרים להודעה על הביקור; רק כאשר יגיבו הללו — וגם אם יימנעו מלהגיב — אפשר יהיה לדעת, מה חשיבותן בהזדמנות זו ובאיזו מידה קשור עתוי ההזמנה לסמיכות־המועדים של הביקור שערך הנשיא צ'אושסקו בקאהיר וביקורו הצפוי של הנשיא ניקסון במוסקוה. אולם כל הסימנים מעידים שהדיון על בעיות אזוריות ובין־לאומיות יהיה חפשי על בסיס של כבוד הדדי.

זהו הביקור הראשון של ראש ממשלת ישראל במדינה קומוניסית כלשהי; וחשיבותו היוצאת מגדר הרגיל נובעת מכך, שהוא נערך על־ידי גולדה מאיר אשר ביטאה מאז תחילת כהונתה באורח חד־משמעי את עמידתה האיתנה של ישראל כלפי אויבים וידידים כאחד. במישור הדו־צדדי מהווים עצם ההזמנה והביקור הישג נתון מראש. אם בתוך מהלכו יועלו על־ידי המארחים הרומניים הצעות שרותים טובים לקירוב ישראל ומדינות־ערב למשא־ומתן ביניהן, הרי עשוייה זו לצמוח ברכה; אך לגבי אספקט זה עוד חזון למועד.

לקח התקרית — חילופי שבויים

התקרית שאירעה ערב יום־העצמאות במחנה השבויים, שבמהלכה נהרג שבוי מצרי בעת דיכוי התפרעות השבויים, היא ללא ספק מצערת. בראש וראשונה משום שקופחו בה חיי אדם. עם זאת אין להתעלם מן הנסיבות שהביאו להתפתחות זו, אשר לגביה נושאים באחריות, במידה רבה הקצינים שבין השבויים המצריים, שניצלו לרעה את היחס הליברלי שניתן לשבויים העצורים בישראל. הקצינים המצריים קיבלו על עצמם את ארגון הסדר הפנימי בקרב השבויים, כמקובל במחנות מסוג זה, והם היו אחראיים כלפי השלטונות הישראליים הממונים על השמירה על השבויים. היה זה, איפוא, מובן מאליו, כי בעקבות בריחתם של שלושה שבויים סוריים, ביקשו אנשי המשטרה הצבאית לערוך חיפוש אצל יתר השבויים, כדי לסכל אפשרות דומה. אולם הקצינים המצריים שקיבלו הודעה מראש על החיפוש העומד להיערך, לא דאגו לקיום הסדר והמשמעת אצל פקודיהם, אלא נתנו ידם להתפרעות שאילצה את אנשי המשטרה הצבאית לפתוח באש, כדי למנוע פריצה מכלאות השבויים.

אחריות עקיפה נופלת גם על קאהיר עצמה, המסרבת בצורה עיקשת להיענות להצעות הישראליות, החוזרות ונשנות, בדבר חילופי כל השבויים (עשרה ישראלים הנמצאים בשבי המצרי לעומת 62 השבויים המצריים). בעת מלחמת ההתשה טענו השלטונות המצריים, כי כל עוד קיים מצב המלחמה בין מצרים לישראל, לא יחזירו לה את טייסיה. כיום, קרוב לשנתיים לאחר הפסקת האש, אפשר לקבוע ללא צל של ספק, כי חיל־האוויר הישראלי גדל במידה כה רבה, הן בכלים והן בכוח־אדם, עד כי אין מקום לחששותיה של קאהיר, כי על־ידי שחרור השבויים הישראליים תביא לשינוי בעוצמת חיל־האוויר. שובם של השבויים אל משפחותיהם תפתור, איפוא, רק בעיה אנושית כאובה. אין גם ספק, כי באותה מידה של ציפיה מתוחה ממתינות במצרים עשרות משפחות של השבויים לשובם של יקיריהם.

טוב, איפוא, תעשה קאהיר, אם במקום השמעת איומים בענין היחס לשבויים, תיעתר להצעה הישראלית ותעשה את המוטל עליה כלפי חייליה הנמצאים בשבי הישראלי. מבחינתה של ישראל אין כל מניעה לשובם של המצרים הסורים לחיק משפחותיהם, לבד מן הדרישה המובנת מאליה להחזרת עשרת הישראלים ממצרים ושלושת הטייסים השבויים מסוריה.

מבחן גורלי ל„אוסטפוליטיק"

האיומים האחרונים של איש הצמרת הסובייטי מיכאיל סוסלוב, כי במקרה של סירוב הפרלמנט בבון לאשר את חוזה אי־ההתקפה עם ברה"מ צפויים הפסדים ניכרים לסחר של הרפובליקה הפדרלית עם המזרח, לא הקלו על המאמצים הקדחתניים של הקואליציה הסוציאל־דמוקרטית־ליברלית להבטחת הרוב הדרוש בהצבעה המכרעת שתתקיים תוך השבועיים הקרובים. לאחר הפוגה קצרה, ערב פגישת ברנדט עם מנהיג הדמוקרטים הנוצרים ברצל, שוב החריף הויכוח בין הממשלה לאופוזיציה הטוענת, כי החוזה עם ברה"מ, כפי שנחתם לפני עשרים חודש, אינו מבטיח את האינטרסים הגרמניים. בעצם, אין לאופוזיציה אלטרנטיבה ברורה פרט לדרישה שהחוזה יאזכר באופן מפורש את הזכות לאיחוד מחדש של גרמניה. למעשה, מניחים לפחות חלק ממנהיגי הדמוקרטים־הנוצרים, כי זו שעת כושר להפיל את ברנדט ולחזור לשלטון.

נוכח הרוב הדחוק של הקואליציה, שהצטמק עוד יותר עקב פרישת כמה צירים על רקע התנגדותם לחוזים המזרחיים, ונוכח העובדה, כי הצבעה בבית העליון מוכתבת על־פי הרכבן של הממשלות המחוזיות, נודעת חשיבות מכרעת לבחירות העומדות להתקיים ביום א' במדינת וירטמברג־באדן שבדרום־מערב גרמניה. אף כי מבחינה חוקתית אין לבחירות אלה נגיעה לבחירות הפדרליות, הן קיבלו למעשה משמעות של בחירות כלליות בזעיר אנפין. נצחון בולט של הדמו־נוצרים, שהם מאז ומתמיד המפלגה הגדולה במדינה דרומית זו, עלול מבחינה פסיכולוגית להנחית מהלומה על ברנדט ולפגוע קשה בסיכוייו במערכת ההצבעות בבונדסטאג. לעומת זאת, עשויות תוצאות־של־כבוד בשביל הקואליציה הסוציאליסטית ליברלית לסייע לה לגבור על המכשולים ולהבטיח את אישור החוזים.

ההזמנה הרומנית

מאת חגי אשד

> ביקור ראש הממשלה בבוקארשט פתח להישגים ישראליים נוספים

את ההזמנה הרומנית לראש הממשלה גולדה מאיר אפשר בהחלט לכרוך בצורך שחשה מצרים למנוע קפאון דיפלומאטי במזרח התיכון. קשה מאוד להניח, כי הנשיא צ'אושסקו היה מבצע מהלך כזה זמן כה קצר לאחר ביקורו בקאהיר, מבלי להודיע על כך לסאדאת ומבלי להוליך עמו דברים על נושא, שהוא כה חיוני למצרים. יש לגמור, כי צבא ההזמנה הרומנית קשורות במידה מסויימת את ידי מצרים ומגבילה את חופש התמרון הצבאי שלה דווקא במחצית הראשונה של חודש מאי. הדי לגבי מועד זה הועלתה הסברה, כי אפשר שקאהיר תחליט לפתוח באש לפני פגישת הפיסגה במוסקוה, כדי לאלץ את שתי המעצמות הגדולות לדון בכל הרצינות בכפיית פתרון מדיני. ואילו עתה, לאחר ההזמנה הרומנית, תהיה באקט מצרי כזה משום פגיעה גסה ברומניה ואף בידידים אחרים של מצרים — הם יאשימו אותה בסיכול תמרון מדיני העשוי להועיל לה.

ההזמנה הרומנית נראית משום כך כתפורה בהחלט לפי המידה ה־מצרית, כפי שרואים אותה מומחים אמריקאיים ומומחים אחרים לענייני המזרח התיכון. לפי הערכה זאת צו השעה הוא — פעילות דיפלומאטית לשמה, תנועה לשם תנועה, משום שהיא התחליף היחיד, על כל פנים התחליף האפשרי הטוב ביותר לחידוש האש, או התחליף להתמוטטותו של המשטר הנוכחי במצרים. מה שעשוי לגרור מעשי התערבות מ־סוכנים מצד זה או אחר.

זאת ועוד: לפי כל הסימנים שרוי עתה הנשיא סאדאת במבוכה עמוקה ובנסיון לחפש דרכים חדשות. הוא מנסה בעת ובעונה אחת דרכים שונות ואף מנוגדות. שאינן בהכרח מפריעות זו לזו. להיפך. פעילות מקבילה זאת עשויה בתנאים מסויימים להסתייע הדדית. מה גם שבשלב זה שבו נתון הנשיא סאדאת — שלב המבוכה וחיפוש דרכים חדשות — מטרתו העיקרית והמיידית היא למנוע ולבלום הסדרים מדיניים אלטרנאטיביים במזרח התיכון, שיפסחו על מצרים או יקדימו אותה. דוגמה „תכנית חוסיין".

כך יכול הנשיא סאדאת לנסות לבלום את חוסיין על ידי הקשחה „פלשתינאית־חבלנית" של העמדה המצרית, מצד אחד, ולעקוף את ארה"ב כגורם המתווך העיקרי במזרח התיכון, על־ידי פנייה לרומניה, שתמלא תפקיד של תיווך בין ישראל למצרים. מצד שני. ביחוד שהתיווך הרומני אינו נעשה בשם מצרים, אינו מחייב אותה להלכה ולמעשה, פרט אולי לכך, שהוא מפחית את אמינות האיום הצבאי, שהיתה קטנה בלאו הכי גם קודם לכן.

יהיה השיקול המצרי לפני מעשה או לאחריו אשר יהיה, עצם ההזמנה הרומנית לראש הממשלה גולדה מאיר לבוא לביקור רשמי זהו הישג ישראלי רב־חשיבות. לא רק כשלעצמו. הוא משתלב בגילויים קודמים של מימוש הצלחות צבאיות ומדיניות על ידי ישראל. נראה כי אנו נתונים בתחילתו של תהליך, שבו גדל מרווח התמרון ומתחזק כושר המיקוח של ישראל כלפי הערבים והסובייטים.

פירוש הדבר, שישראל יכולה וחייבת להתכונן למשא ומתן משמעותי וממושך מאוד, על הסדרים מדיניים במזרח התיכון, שתנאיהם יושפעו — יותר מכפי שהושפעו בעבר — מצרכיה של ישראל; מ־כאן, שההתרככות היתירה בתלגיות הצבר — „תכנית אלון" מצד אחד, או „תכנית רוג'רס" מצד שני — היא אנאכרוניזם.

לא יהיה זה סביר להניח, שמארחית הרומנים של ראש הממשלה יוציאו מהמגירה טיוטה מפורטת של הסכם שלום מצרי־ישראלי. גם אילו היו עושים כך, לא היתה לישראל סיבה לדון עם הרומנים על פרטיה של טיוטה כזאת. סביר יותר לשער, שהמארחים הרומניים ישמעו מגולדה מאיר. כי מוטב שיסייעו ביצירת תנאים שיאפשרו הידברות בין ישראל למצרים.

בין התנאים הללו — שינוי לאווירה במוסקוה (ובעקיפין — גם בפקין) כלפי הסכסוך הישראלי־ערבי ובמיוחד כלפי עמדת מצרים בסכסוך. משום שאין סיכוי להסדר ישראלי־מצרי כלשהו. כל עוד תוסיף מצרים לקוות כי תזכה בתמיכה סובייטית, או בתמיכה סינית משמעותית, כשהיא מציבה עמדה קיצונית שאינה מאפשרת להגיע לכלל הסכם עם ישראל.

תנאי קודם לכך היה שמצרים תשוכנע, כי לא תזכה בסיוע אמריקאי לכפיית פתרון מדיני שישראל התנגד לו. כשנתיים קיוותה מצרים, כי ארה"ב „תסחט" את ישראל בצורה זאת או אחרת. מצרים העבירה את ארה"ב במבחן בעניין זה, כפי שהציע ג'וזף סיסקו לנשיא נאצר בביקורו במצרים באפריל 1970. המהלכים האמריקאיים האחרונים שיכנעו את הנשיא סאדאת, כי אין יסוד לתקווה זאת. הודעת הנשיא ניקסון בדצמבר 1971 על חידוש משלוחי ה„פאנטומים" לישראל. הגיוע האמריקאי־דב"המתמדים שנתלוו לכך. היו בגדר ריעשי בהלם לצמרת המצרית. בכך הושג תנאי מוקדם הכרחי אחד. עתה יש צורך ביצירת התנאי־המוקדם ההכרחי השני.

כדי שיסכימו המצרים למשא־ומתן משמעותי עם ישראל על הסכם ששתי המדינות יהיו מסוגלות לקבלו ולבצעו — עליהם להשתכנע קודם לכן שגם הסובייטים לא יסייעו להם לכפות על ישראל פתרון אזור. אם רוצה רומניה להצליח בתיווך בין ישראל למצרים, עליה „לתווך" קודם לכן בין מצרים לברית המועצות — כדי לאפשר הידברות ישראלית־מצרית. שרק בה טמונים הסיכויים לפתרון הסכסוך.

במעלה האינפלציה

מאת סדי פרדיס

> „השי לתעשיין" חייב להצטמצם

זה חמש שנים אנו חיים עם טראומה של מיתון. על־פי הכלל של „הנכוה ברותחין נזהר בפושרין" היתה האזהרה המקובלת ביותר על אבות הכלכלה „מיתון־לא אינפלאציה", שהיא פחות או יותר ההיפך ממיתון. המיתון של 1966 כפה את עצמו על המשק בתוקף האינפלאציה שהתפתחה בשנים שקדמו לו והבעיה היתה לא שנכשל בבלימת עודף הפעילות אלא שהצליח יותר מדי. הפעילות ב־1966 ירדה וקצב הצמיחה במשק עמד למעשה על אפס.

לאחר המלחמה, בעיקר מחמת העליה בביקוש הבטחוני, חזרה הפעילות להתרחב ועברה את נקודת האיזון, אך החשש אצל הכלכלנים והציבור המשיך להיות בפני המיתון, לא בפני האינפלאציה. בתקציבי המדינה הוכנה תמיד רזרבה של פרוייקטים ועבודות למקרה של קפאון, וכל האטה יחסית של עשירית האחוז בצמיחה הכלכלית הפעילה את פעמוני האזעקה. זה כשלעצמו ניתן לפרשו כראיית הנולד והכנה לכל צרה שלא תבוא, ולולא נשכחה סכנה אחת — האינפלאציה. „דבר" היה אחד הבודדים שחשש יותר מהאחרונה. אולם היה בודד למדי ומיתון המשיך להיות הקרטאגו של בני קאטו הישראלים.

ההצעות שהעלה לאחרונה נגיד בנק ישראל הן חריגה משמעותית ראשונה ממתכונת המחודים המקובלת. ואמנם הגיע הזמן שמשה זנבר יתעורר לכך. בתפקידיו הקודמים נשא יותר מכל אחד אחר — חוץ משר־האוצר. באחריות למדיניות שגררה לידרדרות אינפלאציונית ורק במסגרת תפקידו החדש התחיל ללחוץ בכיוון ההפוך, היינו הנכון. מרבית ההצעות שהעלה מתקבלות על הדעת, אך האמצעי האנטי־אינפלאציוני היעיל ביותר — מסים — נעלם מהצעותיו ואף נאמר בפירוש, כי אין לאחוז בו. פירוש הדבר, שמוכנים לעזור לטובע בכל, חוץ מהוצאתו מהמים.

אין אמצעי יעיל יותר לשאיבת כספים ממסים. בכך מוצאים סכומי כסף מידי הציבור ואם אין הם מצטרפים לביקוש הממשלתי, בצורת פעילות גוברת מצד המדינה, הרי חלק מהביקוש מעוקר. לכך אין מוכנים ללכת. בזמן המיתון בוצעה רק הפחתת מסים אחת קלה על מוצרי צריכה; עתה באה הממשלה ומספקה לציבור סכומים ניכרים על־ידי הפחתת מסים ועל־ידי החזרת תשלומי מלוות חובה, שאת עיקר לחצם טרם הרגשנו. מילוה הבטחון 1967 מתחיל להיפרע בימים אלה והוא יחזיר לציבור כחצי מיליארד ל"י. נגיד הבנק כבר יכול לשבת ולכתוב דו"ח חדש על עליה באמצעי התשלום! העובדה שאין שום ספק בנכונותה, המגמה לפחות, של מס ערך מוסף, אומרת שהכספים או חלק מהם, שזרמו מקופת המדינה לציבור, לא יחזרו אליה. ואם השנה לא ייגבו הכספים, קל וחומר שלא ייעשה כן בשנה הבאה. 1973 היא שנת בחירות וקשה להאמין כי ערב הבחירות לקלפי תעשה הממשלה מה שלא עשתה השנה. להיפך, שר־האוצר כבר הודיע, כי בשנה הבאה שוב יופחתו שעורי המס.

בהעדר מסים נשארים שאר אמצעי הלחימה שמציע נגיד הבנק בבחינת נשק קל. חיוני כשלעצמו. צמצום המשכנתאות והחלתן על דירות קטנות ו/או זולות יחסית הוא חיוני מבחינה כלכלית וצודק מהאספקט החברתי. מי שרוצה דירה יקרה ומפוארת ישלם מלוא מחירה. הוא הדין ברשיון ההשקעות בנכסי דלא ניידי. קרקעות היו מאז ומתמיד אובייקט חביב ל„השקעה", במיוחד כשלווים ניתן להוציא את דמי השקעתם במטבע חוץ. בכך עודדנו לא רק ספסרות אלא הבאנו לייקור דירות שהוזלתן היא אחת הבעיות המטרידות את ראשי המשק. בבניין פאר אחד די כדי להעלות בצורה ניכרת את ערך הקרקעות הסמוכים שבשכנות. זאת ראינו בבניית בית־שרונבר ודירת ד"ר נחום גולדמן בירושלים ובעסקות המתבצעות בימים אלה בסביבות כיכר המדינה בת"א. הרוויחו מכך „המשקיעים" הזרים (שמבחינה מסויימת יכולים להחשב כיוצאנים. אם כי יצוא זה אינו מועיל יותר. מלבד לקבלנים, מיצוא הביצים בשנות החמישים). ואילו עם ישראל כולו נמצא מפסיד.

את ההתנגדות הקשה ביותר, אם כי הפחות מוצדקת. תעורר בלי ספק ההצעה להעלות את מחיר הכסף במטבע אשראי מכוון. העלאת שעור הריבית לתעשיה ולחקלאות הוא אמצעי חיוני למלחמה באינפלאציה מה גם שהשעורים הקבועים הם מגוחכים. היקף ההשקעות בתעשיה הגיע אשתקד ל־975 מיליון ל"י כשלמעלה ממחצית הסכום ניתן כמענק (70 מיליון) או כהלוואות מיוחדות (430 מיליון ל"י). מחירן של הלוואות אלה. בדרך כלל תשעה אחוזים, נמוך בקרוב לשליש משעור ההתייקרות. הווה אומר, כי התעשיה משלמת ריבית שלילית ונטילת הלוואות היא עסק כדאי בפני עצמו. הוסף לכך את האשראי ליצוא (בששה אחוזים) והרי לפנינו עסק שאין כדוגמתו. ההוכחה הטובה ביותר לכדאיות היא העליה העצומה בהשקעות בתעשיה. תופעה זו מראה בעליל, מה מגוחכת טענת התעשיינים על רווחיות בלתי־מספיקה ועל חשש לעתיד ההרוחה. מאחר שהתעשיה ממשיכה לקבל תמיכות בכל התחומים (שכר עבודה מסובסד, מיכון מסובסד, ומיסוי שאינו גבוה מזה שמשלמת עקרת־בית), יש לצמצם את המתנות לפחות בתחום הקרדיטי כיום — המגוחארי. אם לא ירוסן „השי לתעשיין", יקשה לממשלה לבוא בתביעות לגורמים אחרים ובעיקר פועלי התעשיה. לבל יחרגו ממדיניות השכר המקובלת. לכך יש להוסיף את ההסיפה. אחר זמן רב גילה נגיד הבנק, כי ההגנה על היוצר המקומי גדלה בתוקף שינויי השערים במטבעות. אשלגו ובאירופה. אשתקד בלבד הגדיל שינוי זה בקרוב ל־30 אחוז את ההפרש בין הלירה הישראלית למטבעות אירופיים (ו־20 אחוז ביחס לדולר). מערכת שינויים זו הביאה יותר רווח ליצואנים, וכמובן גידול ביצוא. תוספת הגנה למוצריהם ולחץ הכבוה בלחץ האינפלאציוני: התמורה בלירות לכל מארק עלתה ב־28 אחוז ולכל דולר ב־20 אחוז. כתוצאה מכך נדחק למחוזר יותר לירות [illegible] מצד הביקוש. מובן שתהיה זו איוולת לפעול לצמצום היצוא, אשר גדל אשתקד בשעור חסר תקדים. המטרה היא לגבות חלק מתוספת הרווחים של התעשיינים מהתוצרת הגורמת שהם מספקים. האמצעי לכך הוא החשיבה. הירידות המכס המבוחזכות שבוצעו עד כה הן שאיפשרו את השמלנות בתעשיה ואת האיכות הירודה הספציפית את המוצר מתוצרת הארץ. לכן מהווה היבוא המתחרה נשק רב־תכליתי במדיניות הכלכלית הדרושה כיום.

כאמור כשאר המסים, ובמיוחד מס ערך מוסף, מאוץ לתחום הפעולה המוצע. הסיבה העיקרית לכך היא טכנית. מינהל הכנסות המדינה לא יספיק להשלים עד אוקטובר את ההכנות לגביית המס. הכנות שהן מסובכות למדי. לכן גם אין לחשוש, או לקוות, כי יוטל מס ערך מוסף בשיעור נמוך מהמתוכנן באופן מקורי — עשרה אחוזים. מס של ארבעה אחוזים ידרוש אותן הכנות כמו של עשרה, ומכיוון שהמינהל מרס צריך לכך יוטל המס לא בשיעור הגבוה ולא בשיעור הנמוך.

ההנמקה הכלכלית לאי־הטלת המס היא במחירים. ברור שהטלת המס תלויה בעליית מחירים ניכרת וההתייקרות תלויה אף על מה שמחייב הנטל. זה יבוא מכיוון שהיצרנים והסוחרים ינצלו את ההזדמנות כדי להגדיל את רווחיהם, כפי שקרה בעת העלאות מסים קודמות. וכשם שידעו התעשיינים לעקוף את הפיקוח בעבר, כן יעקפו אותו גם בעת שיוטל המס. זה אינו מפחית מהצורך [illegible] פיסקאלי [illegible]. עליית המחירים תהיה כאמור בלתי־נמנעת. אך השאלה היא, אם יש הצדקה לשמור על רמת המחירים, מקובל, כי התייקרות מבית מגדילה את כדאיות המכירה בשוק הפנימי ובכך מסיבה מוצרים מיצוא חוץ. זה נכון כשתוספת המחיר נכנסת לכיס היצרן. אולם עיקר ההכנסה ממס ערך מוסף תיכנס לקופת המדינה ולכן לא יוצר תמריץ ליצרנים לייצא פחות. ככל שתצליח הממשלה באכיפת פיקוח המחירים על התעשיה, כן תקטן הפגיעה ביצוא. אחת ההשפעות החיוביות של המס תהיה דווקא בכך שיגרום להתייקרות. התייקרות תביא לצמצום הצריכה, כי בכמות הכסף שבידי הציבור ניתן יהיה לקנות כמות מוצרים קטנה יותר מאשר במחירים „הזולים" הנוכחיים. זה ישפיע בכיוון למניעת יבוא ואי־הסבת מוצרים לשוק הפנימי. לכך תהיה השלכה רצויה על מאזן התשלומים. מלבד שאיבת כסף ורסון האינפלאציה, פעולה שניתנת לה עתה עדיפות גבוהה, הטלת מס ערך מוסף הוא משום כך אמצעי חיוני, אם כי בלתי־נעים. להחזרת האיזון למשק.

לנוכח הכובד של הלחץ האינפלאציוני, ספק אם גם זה יספיק, ויש צורך בנוספים. מאחר שאין להעלות על הדעת הטלת מסים על מעוטי הכנסה. מן הדין לחפש מקורות הכנסה שהם בידי בעלי יכולת בלבד. מס החברות שנוגע בעיקר לתעשיינים וקבלנים. נראה במתכונת נאות „להכבדת העול". מס החברות בישראל, שהוא בסביבות 50 אחוז [illegible] מס ההכנסה המצורף אליו, אינו גבוה. העלאתו תהיה צעד טבעי במצב הנוכחי, הן מבחינה כלכלית והן מבחינת העומס וחלוקתו בין שכבות האוכלוסיה השונות. אם במקביל ימושלו גם ההקלות במס שמבטיח החוק לעידוד התעשיה, הרי ייעשה צעד בכיוון הנכון — מכל הבחינות.

M.B.*
הלהב הרב-שיפועי של אדיסון
מבטיח גילוח חלק יותר
וגילוחים רבים יותר!
*3 שיפועים בכל צד = MULTI-BEVELLED
Eddison platinum
אדיסון פלטינום חד וחלק

מוסקוה מסבירה התרת העליה

> מצדיקה איחוד משפחות, מניעים דתיים וקידום אישי

מאת אריה זיו

מבלי לזכות בהד מינימאלי בעתונות העולם החפשי, כולל העתונות הישראלית, פירסמה מוסקוה בחודש שעבר שתי הודעות בעלות משמעות מפליגה — אף ניתן לומר: מרעישה — בהיותן, לפעם הראשונה, משום הצהרה רשמית של תנועת העליה מברה"מ לישראל, מבחינת איחוד משפחות ואף כמתן מניעים אחרים של היהודים הסובייטיים המבקשים לעלות.

ההודעה הראשונה פורסמה ב־2 במארס ש. ז. על־ידי סוכנות „נובוסטי" בשם הפרשן שלה מ. פטרוב. ההודעה השניה פורסמה על ידי אותה סוכנות ובה ראיון עם ס. שומילין, סגן המיניסטר לעניני פנים של ברה"מ. שתיהן נועדו לעתונות־חוץ, ומפליגן נוספת הוראה לבניני סוכנות נובוסטי ברחבי העולם, בזו הלשון: „יש לנקוט אמצעים להדפסתה נרחבת ולהודה באורח מיבחרי על מידת השימוש. (חתום:) [illegible]ולודף". עד כמה שידוע בשעה זו יהווה הפרסום הנוכחי [illegible] את ההישג הממשי הראשון של הוראת החבר ניקולין. אך טרם נבחון את הסיבה למיעוט הפרסום לו זכו שתי ההודעות, נביא את הפיסקות המרכזיות שבהן כלשונן.

פטרוב פותח את כתבת־ההזדמנות שלו כלהלן:

„כתוצאה במלחמת־העולם השניה מצאו עצמן משפחות רבות מפוזרות בארצות שונות. גורל זה פגע גם בחלקם של בני־אדם יהודיים, ביחוד אלה שהתגוררו בטריטוריות אשר נהיו לאחר־מכבר חלק מברה"מ: הרפובליקות הבלטיות, אוקראינה המערבית ו[illegible] אזורים אחרים בברה"מ האירופאיות.

יותר מ־25 שנים חלפו מאז תום מלחמת העולם השנית, אך התהליך של איחוד משפחות עדיין נמשך. רבים חוזרים הביתה מארה"ב, קאנאדה, צרפת וארצות אחרות. אנו מאמינים, כי איחוד משפחה הוא תהליך נורמאלי וכי לא יכולות להיות שתי דעות בנושא זה. אנו כאן תופסים את הבעיה כשלמות אחת מבלי להפריד מתוכה אספקטים נבדלים, כולל יציאת יהודים לישראל. (כל ההדגשות במאמר זה הן שלי א. ז.). לגבינו אין זו בעיה יהודית אלא רק המשך התהליכים של איחוד משפחות שלא הושלמו אחרי המלחמה".

בראיון „נובוסטי" עם סגן המיניסטר שומילין כלולה פיסקה מקבילה, המצדיקה את התרת העליה. בדברו על „אנשים בעלי לאומיות יהודית, הפונים למוסדות הסובייטיים המתאימים בבקשה להיתר יציאה לישראל", אמר שומילין: „אנשים אלה יכולים לצאת את ברה"מ על־פי אותן הסיבות כמו אזרחים סובייטיים אחרים, ללא הבדל לאומיות, השתייכות אתנית, מין או גיל. בקשותיהם להגירה נבדקות על־ידי מוסדות מיניסטריון־הפנים של ברה"מ לפי סדר שנקבע בחוק, ובדרך כלל הן נענות בחיוב. הסיבות העיקריות של הבקשות הללו לצאת לישראל הן השקפות דתיות, הרצון להתאחד מחדש עם קרובי משפחה, שארית הפליטה מן העבר, האינטרסים של קידום עצמי פרטי".

בכתבתו של פטרוב מנוסחים המניעים של היהודים העולים לישראל כך: „אחרים הלכו לישראל כדי להיפגש עם קרוביהם ולאחד־מחדש את המשפחות שפוזרו על ידי המלחמה. הם מהווים את הרוב המוחלט. אחרים, לרוב בני הדור הקשיש, היו אחוזים אגדות תנ"כיות תמימות בדבר ,העם היהודי כיחידה אחת'. בכבלי התעמולה ציונית שקופה, הם יצאו לישראל — כפי שכתבו בספרי־הבקשה — „בעקבות ציורי הזוהר".

ובכן, אחרי עשרות בשנים שבהן מנעו שלטונות ברה"מ עליה לישראל לצורך איחוד־משפחות ואף הכחישו רשמית שיש מניע כזה (כגון הכרזות חורושצ'וב בוינה, כי „לא שמע אף לא על בקשה אחת כזו") — הנה באה מוסקוה ומכריזה על כך כ„תהליך נורמאלי". ולא עוד: היא מוסיפה גם את האמונה באגדות התנ"כיות בדבר אחדות העם היהודי, ואת ציורי הזוהר, כסיבות לגיטימיות שעל־פיהן העניקו רשיונות לצאת מברה"מ ולעלות לישראל.

על שתיים אלה ראוייה ממשלת ברה"מ להערכה וברכה; והשאלה היחידה שנשארת כלפיה היא מדוע — לאחר שהכריזה את ההכרזות הללו — עדיין מלווה תהליך מתן היתרי־העליה לא רק „בדיקה לפי סדר שנקבע בחוק", אלא גם מעשי השפלה, פיטורים מעבודה, רדיפות והפחדה. אולם על כך יש לעמוד לחוד; ובהקשר הנוכחי יש, קודם כל, עניין בצורה בה פורסמו שתי ההודעות של „נובוסטי".

שתיהן באו בתשובה למה שקרוי „הנסיון להחליש את הידידות הערבית־הסובייטית" — נסיון שנעשה, לדברי מוסקוה, על ידי סין העממית, עתון יוגוסלאווי ו„יסודות ריאקציוניים במדינות־ערב". לדברי „נובוסטי" נאחזו הגורמים הללו ב„שמועות הפרובוקטיביות על הגירה המונית, כביכול, של יהודים סובייטיים לישראל"; ולכן באה עתה מוסקוה להזים את טיעוניהם. תשובתה באוזני „היסודות הריאקציוניים במדינות ערב" היא בוטה לא פחות מהצדקתה את תהליך איחוד־המשפחות. וכך נאמר בכתבת פטרוב באוזני הערבים:

„... הדברים שאמרנו מדגימים, דרך אגב, את האמת הידועה, כי היהודים הסובייטיים רחוקים מלהיות הרוב הגדול של המהגרים לישראל. בכל התקופה שאחרי המלחמה, למשל, יצאו כ־21,000 איש מברה"מ לישראל, בעוד שהמספר הכולל של אנשים שעברו לאותה ארץ בתקופה זו עולה על שני מיליון. כ־800,000 יהודים הגיעו לישראל מארצות־ערב בלבד".

והרי דוגמה ראשונה מסוגה של בליעת טענות הערבים נגד התרת העליה מברה"מ, ועל־אף ניסוחה ה„מקרי" נודעה לה משמעות חריפה, לגבי הכתובת שאליה הושמעה.

הסיבה, שבגללה זכו שתי ההודעות החשובות של „נובוסטי" לתשומת־לב כה מועטה בחו"ל, נעוצה ללא ספק בכך. שתיהן נעטפו באריזה השיגרתית של התעמולה הסובייטית. הכתבה של פטרוב נעטפה תחת הכותרת „המצאה של התעמלנים הציוניים"; ההכרזות החשובות שבה, בזכות איחוד־משפחות, מניעים דתיים ולאומיים ואף „קידום פרטי אישי" כסיבות לגיטימיות לעליה — נבלעה בשפע ההשמצות של הציונות, האימפריאליזם והמאואיזם. במערכות העתונים מחוץ לברה"מ, שבהן נתקבלו שתי ההודעות, פשוט הניחו אותן לסל מבלי לדלות את הענין המרכזי שבהן, מתוך ההנחה שיש כאן רק סיפורי־תעמולה נוספים, בגרסת הסובייטי הרגיל, על ה„גן־העדן" בו נתקלו העולים בישראל, על תחנוניהם לחזור לברה"מ וכהנה וכהנה.

היה כאן מחדל שיפוטי של שיטת־ההסברה הסובייטית בעולם החפשי; אך אין בו כדי לגרוע במאומה מעצם העובדה, כי היה זה מקרה ללא תקדים של הצדקה רשמית סובייטית של מניעי העליה לישראל והתרת עליה זו.

דברים

ערבים פועלים למען ישראל

אוגוסטו גרינדו, הפרשן המדיני של העתון האיטלקי רב־התפוצה „קורייריה דלה סרה" פירסם ב[illegible] באפריל מאמר תחת הכותרת „ערבים והזמן פועלים למען ישראל". קשה להבין — כותב בעל המאמר — מדוע ניתקה מצרים את יחסיה עם ירדן, בתגובה על [illegible] של חוסיין. ההסבר ה[illegible] הוא, שלאחר שעשה את [illegible] לצחוק, כאשר הפריח איד[illegible] יסורק בדבר חידוש המלחמה [illegible] ישראל, לא יכול עוד נביא מצרים לחזור על איום זה והוא נאלץ לעשות מחוה של „נוקשות אנטיציונית". לאו דווקא נגד ישראל כי אם נגד חוסיין שהציע תכנית העשויה לשמש בסיס להסדר ישראלי־ירדני.

המאמר מסתיים בקביעה, שהערבים מעולם לא הבינו שהזמן פועל נגדם. ככל שעובר הזמן מתחזקת ומשתרשת הנוכחות הישראלית בשטחים הכבושים. בכך הוא הדרך היחידה להציל את מה שניתן עוד להציל מבחינה ערבית. אך בסרבם לשאת ולתת הם מוליכים את עמיתם ומחזקים את ישראל. בסופו של דבר הם עלולים להפסיד את הכל.

„קורייריה־ דה לה סרה" אינו עתון אנטי־ישראלי ואוגוסטו גרינדו גילה גם בעבר הבנה למדיניות ישראל. אולם הוא פירסם גם מאמר ביקורת על מהלכיה של ממשלת ישראל, שנראו לו נוקשים מדי.

המאמר המצוטט לעיל אינו „פרו־ישראלי". אלא כנבה לנתח בצורה מציאותית את משגי המדיניות הערבית ומגיע למסקנה, שמדיניות זו היא אוולית וחסרה שחר. למסקנה זו הגיעו באחרונה גם פרשנים מערביים אחרים שאין להחשידם באהדה מופרזת לישראל.

דומה, שגם היוגוסלאווים מייעצים עתה לסאדאת לגלות חוש מציאותי ולא לסמוך על הסובייטים ועל הזמן בהתמודדות עם ישראל. אין זה מן הנמנע שבנדון זה פורסמו בקרמש ובלגראד במקביל ובמשותף.

דב אפל

„העולם הזה" נטפל

בזמן ש„העולם הזה" עסק, במשבים, בהטלת רפש על שר הבטחון משה דיין הצמידה המערכת פנים צדקניות. כאילו יש הבט ציבורי לחשיפה אי של דברים מתחום של הפרט ולכן — ורק לכן — מטפל בהם השבועון. כל קשר בין הכתיבה הזאת האיבתו של א. אבנרי למשה דיין הוא לגמרי מקרי...

בגליון יום העצמאות נטפל „העולם הזה" לעניינים אישיים של ד"ר מ. בר־זוהר. השבועון מספר סיפור בדים („העולם הזה" מביא את הסיפור ואת ההכחשה של הנוגע בדבר..), שגם אילו היה נכון אין בו שום ענין ציבורי והוא חיטוט מזוהם בחיי הפרט. אין אני יודע אם הנערה הנזכרת בסיפור זה קיימת או שהיא פרי דמיון. אם היא קיימת נעשה לה עוול בלי שתהיה ל„העולם הזה" שום סיבה לפגוע בה ובאביה (הנזכר אף הוא).

מ. בר־זוהר מוכר כתומך במשה דיין וכמי שפירסם ספר על הרמ"כ א. הראל (באור חיובי). לכן „מגיע" לו עונש ב„העולם הזה". אבל הנערה המסכנה — מה חטאה?

מאיר בראלי

כל דכפין...

בעלון קיבוץ כברי, שהופיע לאחר חג הפסח, אני קורא במסגרת את ההודעה הבאה: מטע השסק העומד בפני ע ק י ר ה — פתוח לציבור. מעתה ועד להודעה חדשה. החברים מוזמנים לערוך טיול משפחתי למטע ולהוריד פרי כאוות נפשם. רצויה כניסה ויציאה אך ורק דרך השער הצפוני לחלקת השסק. בתאבון!

(מוטק כברי)

האוסטראלי המעופף

האוסטראלי ביל מ ו י ס, המנסה להגשים את חלומו של ליאונרדו דא־וינצ'י — טיסת האדם כעוף השמיים — הקים שיא עולמי בהמריאו כשהוא עצמו לגובה 4,700 רגל מעל לאגם אלסמיר בניו־זילאנד בעזרת כנפיים מלאכותיות העשויות בד קנבס, שמוטתן — 24 רגל (כ־7 מטרים).

תחילה התרומם מעל פני האגם בעזרת סירת־מנוע וכשהגיע לגובה 4,000 רגל, השתחרר מהסירה והמשיך בדאיה חופשית בנצלו את הרוחות המנשבות במהירות של 24 קשרים.

וכך שבר מויס את השיא הקודם של האמריקאי ביל ב נ ס, מאריזונה, שהגיע בעזרת כנפיים מלאכותיות לגובה 2,960 רגל.

ברם, ביל מויס אינו מסתפק בהישגו זה. הוא הכריז, כי בדעתו לשבור את השיא שהושג ללא סירת גרר — על ידי קפיצת־דאיה מראש הרי[illegible], המתרוממים לגובה 12,349 רגל מעל פני הים.

هكذا من الاصل

דוד הורוביץ
הבעיה הדמוגרפית

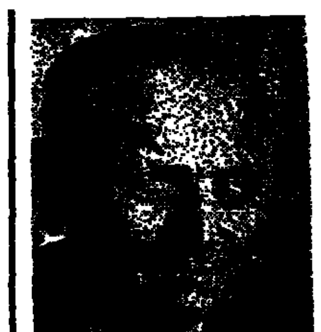

הבעיה הדמוגרפית של ישראל אינה בעיית הלחץ של גידול אוכלוסיה מהיר על משאבים כלכליים ואוצרות טבעיים מוגבלים, שהוא בנוסף רוב הארצות המתפתחות. הארץ יכולה לשמש דוגמה קלאסית לתמורה במשקל שתי סדרות הגורמים הכלכליים: טבעיים ואנושיים. כששפע של אוצרות אנושיים הזין איפשרו בארץ פיתוח בקצב ללא תקדים הרף דלות באוצרות טבעיים.

הבעיה של הארץ כרוכה מהרכב אתני של האוכלוסיה ובכל ביתוח המצב והשלכותיו מבחינה זו יש להביא בחשבון שני כבתנים עיקריים.

א) את ההתפתחות בארץ ובשטחים המוחזקים יש לראות על רקע מגמות דמוגרפיות בעלות אופי אוניברסלי הקובעות בתהליכים דמוגרפיים כמעט בכל רחבי העולם.

ב) את ההתפתחות יש לראות בפנקציה הדינאמיות ולא במצב סטאטי, כפי שהוא קיים במועד מסויים.

★

אשר לרקע המגמות הכלליות, בנמה כללית אחת חוזרת בכל אתר ואתר בשעה שחברה בעלת פריונות ורמה רפואית והיגיינית גבוהה נפגשת עם חברה ששיעור ריבויה טרם התפתח במידה רצויה ורמתה מבחינה זו אינה גבוהה ביותר. התהליך הוא פרדוקסלי: השפעת החברה המפותחת יותר גורמת לבעיה חמורה בזו המפגר תחת פחות. ככל שמהירה יותר התקדמות שירותי הבריאות וההיגיינה, מחריפה יותר הבעיה הדמוגרפית בחברה המפותחת פחות, והיא מביאה לכה שמוגדר כ„התפוצצות האוכלוסיה". תהליך זה כרוש במעמדים בלתי־רגילים כשהפער בין שתי החברות הוא רב באופן מיוחד.

בשטחים כאלה הגורם העיקרי של ריבוי טבעי אינו גידול בשיעור הילודה אלא ירידה בשיעור התמותה. בכמה מהארצות הללו אנו עדים לשיעור הריבוי הטבעי הגבוה ביותר בתולדות האנושות, כשהאוכלוסיה מוכפלת כל 25 שנה בערך. הרפואה המונעת, שיטות היגיינה משוכללות יותר, שימוש רב יותר בהיסון, תרופות כולרה ואנטיביוטיקה והפעלת ד.ד.ט. נגד התפשטות המלריה, מקטינים באופן מהיר את שיעור התמותה, ביחוד תמותת התינוקות. אולם בצד ששיעור התמותה יורד בקצב מהיר, מתמיד שיעור הלידות על רמתו הגבוהה.

ריבוי מופלג זה הוא תופעה כללית למרות הפער ורמות החיים הנמוכות בארצות הללו. להבדיל בארצות מפותחות, בהן רמות חיים גבוהות מלוות בהתייצבות שיעורי הריבוי הטבעי. בארצות שבהן שיעור התמותה יורד בהדרגה, מתרחשות בדרך כלל תמורות מקבילות בתפיסות ובהתייחסויות בכיסוי הנפשי, האינטלקטואלי והתרבותי ובמקומותיהן חלה ירידה בשיעורי הילודה. אולם אם הירידה בשיעורי התמותה היא מהירה, התמורות החברתיות, הנפשיות והתרבותיות אינן מתרחשות באותו הקצב, ולכן ירידת שיעור הילודה מפגרת אחרי ירידת שיעורי התמותה. יתר על כן, שינויים בשיעור הילודה על־ידי תיכנון המשפחה מושפעים במידה מכרעת על־ידי לחצים תרבותיים, פסיכולוגיים, חברתיים וגורמים דתיים. והלחצים הללו הם בדרך כלל נוקשים ושמרנים במהותם.

★

בקהילה הכפרית, בארצות כמו הודו, אפילו הגורם הכלכלי פועל באותו הכיוון ובאותה המגמה. ריבוי ילדים נחשב במשפחה הכפרית ההודית כביטוח הטוב ביותר של ההורים לימי זקנה.

תהליך זה, היכול להתרחש תחת כל שלטון נאור, השואף לשיפור מצבה של האוכלוסיה, נעשה למתמכני ממש בתנאי מפגש בין שתי חברות על רמות שונות של רפואה מונעת, הגיינה וכו'.

דבר זה קרה בישראל. האמנם שיעור התמותה באוכלוסיה הערבית ירד מ־8.8 לכל אלף בשנת 1951 ל־7.5 בשנת 1960 ול־6.6 בשנת 1970 — התקדמות מרשימה המשתקפת בירידה של כ־25 אחוזים בשיעור התמותה במשך 20 שנה. ההפחתה דומה חלה בשיעור תמותת התינוקות — ב־48.8 לאלף בשנת 1951 ל־48.0 בשנת 1960 ול־41.8 בשנת 1970. כאן לפנינו השתקפות סטטיסטית של תהליך חד משמעי ודר כימתי שכולו חיובי. לעומת זה שיעורי הילודה נשארים כמעט כמאשים ואין בהן מגמה חד־משמעית כלל — 46.5 לאלף בשנת 1951, 50.3 בשנת 1960 לעומת 45.6 בשנת 1970. כללית שיעור הלידות כמעט לא נשתנה במשך 20 השנים האחרונות.

התוצאה של תהליך זה היא ברורה. רמה גבוהה של ריבוי טבעי שאין בה כל האטה כשמצוות — 37.8 לאלף בשנה 1951, 42.8 בשנת 1960 ו־39 בשנת 1970. אגב, זהו שיעור ריבוי טבעי בגבוהים בעולם.

אפילו בתקופה של בגיון בשטחים המוחזקים בולטת המגמה הדומה. שיעורי התמותה בשנת 1968 לאוכלוסיית השטחים הללו היא 19.9 לאלף, 18.1 בשנת 1969 לעומת 17 בשנת 1970 — ירידה ניכרת אם להביא בחשבון שמדובר על תקופה קצרה של שלוש שנים בלבד. לעומת זאת לא חלה כמעט כל תמורה בשיעורי הילודה: 43.8 בשנת 1968 לעומת 44.2 בשנת 1969 ו־43.5 בשנת 1970. כתוצאה מזה היו שיעורי הריבוי הטבעי 23.9 בשנת 1968, עליה ל־26.1 בשנת 1969 ועליה נוספת ל־26.5 בשנת 1970 — ושוב יש להביא בחשבון שהמדובר בתקופה קצרה של שלוש שנים בלבד.

★

מעניינת ההשוואה של שיעורי התמותה המעידה על ההתקדמות המהירה של הישוב הערבי מבחינה רפואית בישראל. בשנת 1967 היו שיעורי התמותה בתנים 10.8 לאלף, בגואטמלה 16.6 לאלף ובמצרים 14.3 לאלף. ותמותת התינוקות במקביל: 91.5 בגואטמלה ו־83.2 במצרים, בהשוואה ל־6.6 לאלף ב־1970 של שיעור התמותה של הישוב הערבי בישראל. לא פחות מרשימה התמונה לגבי תמותת תינוקות — 41.8 לכל אלף בשנת 1970.

מספרים אלה מאלפים ביותר ומשתקף בהם ריבוי הישוב הערבי המהיר כיום ובעתיד לעין בישראל ובשטחים המוחזקים.

מה שקובע את ההרכב האתני של האוכלוסיה בישראל הוא, כמובן, שיעור הריבוי הטבעי של יהודים ולא־יהודים בהשוואה. גם הוא חד־משמעי: בשנת 1970 היה שיעור הריבוי הטבעי של יהודים 16.9 לאלף לעומת 39 לאלף ללא־יהודים. בשטחים המוחזקים המספר הוא 26.5 עם נטייה מתמדת לעליה במשך שלוש השנים האחרונות.

יתר על כן: המגמה בישוב היהודי הפוכה מבישוב הערבי. השיעור של ריבוי טבעי נוטה לירידה מתמדת והוא היה 26.9 בשנת 1960 וירד בהדרגה אבל באופן מתמיד עד ל־16.9 בשנת 1970.

הסיבות של התפתחות זו אינן מוטלות בספק. המגמה של ריבוי הילדים לכל משפחה, שהיא בולטת בעדות המזרח בדור ראשון לעליה, הולכת ומשתנה במרוצת הימים בדור השני והשלישי. המתבוללים מבחינה זו מסיבות כלכליות, חברתיות ותרבותיות במנהגים ובצורת חייהם של יוצאי המערב.

יתר על כן, הרכב העליה בשנים האחרונות גם יקטין את המשקל המספרי שנודע בישוב לעדות לא־אשכנזיות, שבהן שכיחות משפחות מרובות ילדים, ובכך תגבר עוד יותר המגמה הזאת.

רשימה זו מצומצמת ומוגבלת לניתוח המגמות הדמוגרפיות בישראל ובשטחים המוחזקים ומנתחת את השלכותיהן על ההרכב האתני של אוכלוסיית ישראל. יכולות להיות לה, כמובן, גם השלכות מדיניות וחברתיות על הבעיה של הכללת ישוב ערבי גדול בגבולות מדינת ישראל.

מבחינה זו מאלפות בהיסטוריה של השנים האחרונות שתי דוגמאות של ישובים מפולגים מבחינה לאומית או עדתית, בעלות מיעוטים הטרוגניים גדולים: הקתולים והפרוטסטנטים באירלנד הצפונית והיוונים והתורכים בקפריסין.

היכן הסחף
מאת יוחנן אהרוני

קראתי בעיון את דברי מיכאל ברונו ב„דבר" מיום 7 לאפריל „בגנות סחף העמדות". המאשים את הממשלה ואת הציבור הפועלי בנטישת האידיאלים הישנים ובבריחה אחורי הזיכון הקיצוני: „בשם דימוי עתיד המדינה, טושטשו ערכי היסוד ואבד לאומה המצפן המוסרי והחברתי שהובילה במשך שנים רבות". וכל זה למה? מפני שאנו מקימים ישובים עבריים בפיתחת־רפיח, בעמק הירדן ובחברון ואמר מי שאמר שרצועת עזה לא תנותק עוד ממדינת ישראל.

מיכאל ברונו יתפלא בוודאי לשמוע זאת, אך לי נראה שמעשים „שוביניסטיים" אלה היו הקו המנחה של תנועת הפועלים הארצישראלית בראשית צעדיה. אני בעצמי השתתפתי במבצע האיום של עליה לאדמות קוסקוס־טבעון (היום אלונים) והרחקת הבדווים בן המקום שראו את הביצות הקדומות כרכושם הבלעדי. אני זוכר „ייעזבו, „חומה ומגדל" שתקעו יתד בלב הגליל הערבי ועמק בית־שאן הנכרי. על אדמות שנקנו בחלקן מאפנדים שישבו בלבנון. אני זוכר 11 ישובים עבריים שעלו במוצאי יום כיפורים של שנת 1946 לנקודות מפוזרות במרחבי הנגב. באיזור שהיה עד אז רשותם הבלעדית של שבטים בדווים עוינים.

הימין הקיצוני היה אז בדעה אחרת. הוא לא האמין בפעולה יישובית אפורה זאת, אלא שם את כל מבטחו במיקסם הפעולה המדינית והכוח הצבאי. היום אין עוררין שמפעלה יישובית, „קולוניזטורית" ו„סיפוחיסטית" עקשנית ונועזת זו, היא שבנתה את הכוח הצבאי, המדיני והתרבותי־מוסרי של היישוב היהודי. היא היתה תמצית מאוויה של תנועת הפועלים הארצישראלית. האם היא גרמה להשחתת המידות והמוסר? האם היא הסכה אותנו להירים ולעם אוזנים, למודרה מתוקנת של רודזיה ודרום אפריקה. המסילה את אימתה על מ. ברונו?

תמימות ציונית

אני זוכר את ההבלגה שציוותה עלינו לא לפגוע בחפים מפשע, אפילו תוך התקבצות. ואני זוכר את המאבק ואת הפריצה המתמדת וההנהרצת למרחב הארץ. האם אין זה הקו המנחה אותנו גם היום, אולי לא במידה מספקת של עת העקביות? מדוע מעשים אלה נראים לכ. ב. היום כמוקף עמדות ובכנסיות דרך מקודשת?

אם אפשר להאשים היום את התנועה הציונית ואת תנועת הפועלים בטעות ובאי־ראיית הנולד, הרי זו התמימות לגבי השקפת המרים הערבי. די להעיף מבט בדברי הרצל, וייצמן, בן־גוריון ואחרים. שהאמינו בברכה שהתנועה הציונית מביאה גם ליישוב הערבי של ארץ ישראל והחלמו על יחסי שכנות אידיליים. ידענו, שארץ־ישראל אינה ריקה ואיש לא דימה לעצמו, שמיעוט ערבי לא יוכל למצוא את מקומו במדינה יהודית נאורה, שתושביה סבלו רבות כל כך כבני מיעוטים חסרי זכויות.

המציאות היא, שהיישוב הערבי ליווה את התנועה הציונית מראשיתה בהתנגדות נמרצת ובקנאה עקבית ההולכת ומתעצמת ככל שגדל כוחו של היישוב היהודי. מה הסיבה? האם יכולנו לסגור התפתחות זו והאם יש להאשים את עצמנו בשגיאות ובמחדלים?

היו תמיד „תנועות שלום" יהודיות ולא יהודיות שבפיהן תורת־פלאים. אינני מפקפק בתוכן של חלק מתנועות אלה. אך הן נדחו תמיד על־ידי רוב המחנה כמפקדי אשליות מסוכנות. היתה זו האשליה שאפשר לקנות שלום וקיום הדדי מכובד על־ידי נטישת יישובים ואדמות. על־ידי ויתור על זכותנו לעליה והתיישבות. אני מצטט את ברונו: „דיין מסרב לדבר על גבול מדיני בגדה או ריבונות. ועם זאת מדבר על זכות יהודית, ולא ערבית, להתיישב בכל מקום". כן, אין זה חידוש! התנועה הציונית ותנועת הפועלים בתוכה תבעו תמיד את הזכות הבלעדית לעם היהודי ולשום גורם אחר להתיישב באדמות ארץ־ישראל. „סובלנים יםובניים" זה מלווה אותנו מאז ראשית צעדינו והוא האל"ף־בי"ת של הזכות ההיסטורית המפורסמת שלנו לארץ־ישראל דווקא.

אחר־כך בא הרצון לוותר על זכותנו לריבונות לאומית, זו תכניות המדינה „הדו־לאומית" למניעה. זאת כשבשלו התנאים להקמת המדינה. ומאז שהמדינה היהודית הפכה לעובדה קיימת, מדמים שאפשר לקנות את ההכרה בקיומה על־ידי קיצוץ שטחיה. אחרי מלחמת העצמאות היה מי שקטמר לו גבולות החלוקה של או"ם. מאז מלחמת ששת הימים נדמה שנסיגתנו לגבולות 1967 היא שתקנה שלום. בעניין זה הערבים כנים יותר מבעלי האשליה שלנו. לדבריהם הנסיגה היא שלב ראשון להסדר. הסדר זה כולל את „זכויות הפלשתינאים". האם אין הדברים ברורים דיים?

כאשר התווכחנו בזמנו על תכניות החלוקה, ראו בהן גם מצדדיה את הרע במיעוטו. אינני זוכר אז איש שצידד בחלוקה לשמה („למען זכויות הפלשתינאים"; „למען אופיה היהודי הבלעדי של המדינה"), אלא ראו בה את המוצא הטוב ביותר. אינני זוכר גם כאלה ששאפו לגבולות מצומצמים וחששו להכניס במסגרת המדינה את הגליל הערבי או את הנגב המדברי. אני מצטט: „לא הזכות המוסרית להדיח ימינו כקום ולהתיישב בחברון, במעלה אדומים או אפילו בשכם היא זו שעומדת לדיון כאן אלא התבונה המדינית המשתמעת מסגירתן של אופציות עם כל מה שנובע מכך לגבי דמותה המוסרית והחברתית של המדינה. ראוי להדגיש, שאין השטחים דרושים לנו כל עיקר מבחינה כלכלית". היכן הסחף ושינוי העמדות? התיישבות יהודית בארץ־ישראל — פירושה סגירת אופציות לשלום. ומרחבי הארץ אינם נחוצים לנו משום בחינה: הבטחון יושג על־ידי „הסדר מדיני", בבחינה כלכלית ואקולוגית אפשר לצופף את היישוב היהודי ברצועת חוף צרה, עם כמה תוספות.

אופציות לשלום

הממשלה שלנו שומרת על „הד אופציות לשלום" זה חמש שנים. היא מוכנה להיכנס למו"מ ללא כל תנאים מוקדמים, כאשר כל האופציות פתוחות. האם באמת מציע מיכאל ברונו שנחזור לגבולות 1967 (כולל רמת הגולן וירושלים?) כצעד ראשון לקראת „הסדר".

היום אין מדובר על להציג מדיניים, אשר יכולים להתגשם מחר. היום מצבנו הבטחוני הוא טוב מכפי שהיה אי־פעם. החלוקה החדשה של ארץ־ישראל מוצעת לנו לא כפתרון בטחוני ומדיני. אלא כאמצעי להציל את „דמותה המוסרית של המדינה" ולאפשר את „הגשמתם של יעדי המדינה האמיתיים". הייתי רוצה לשמוע את תגובתם של הרצל, של ארלוזורוב, של ברל כצנלסון להסבת מוסר זו לתנועה הציונית ולסקטור הפועלי־חלוצי שבתוכה.

אני רוצה להרגיע את מיכאל ברונו: ארץ־ישראל ההיסטורית אינה כוללת את כל הלבנון מנהר פרת עד לנילוס. לא כאן המקום להיכנס לדיון ההיסטורי מה הוא „גבול האבות", אשר מעולם לא היה מציאות ישובית ישראלית. אך ארץ־ישראל כיחידה גיאופוליטית והיסטורית כוללת את שני עברי הירדן מן החרמון ועד למדבר סיני. שטח זה מחולק היום בין ממלכת ירדן לישראל לשני חלקים שווים פחות או יותר מבחינה יישובית וכלכלית. האם לא די בחלוקה זו? האם אין די מקום בשטח זה לשני העמים, כאשר כל אחד נהנה מריבונות לאומית מלאה באזורנו ויחד עם זה יעניק זכויות מלאות למיעוט הלאומי הבוחר לשבת בקרבו?

כאשר הרצל ביקש את ארץ־ישראל מן הסולטאן, הוא ידע שאינה ריקה מתושבים. אין מנוס אלא לחיות אתם, והחוסר נכונות לתת מקום למיעוט לאומי במדינה היהודית. אינגו נראה לי חזון מוסרי עילאי. לפת עתה אנחנו המתכללים הם היהודים המנסים לבבש את ה„ישות הפלשתינאית". כאשר עבדאללה כבש את הגדה ב־1948 הוא ראה את עצמו כישות הפלשתינאית. גם כיום ערביי ארץ־ישראל אינם רואים את עצמם כאומה נפרדת מערביי עבר הירדן, סוריה ולבנון. אנחנו חוזרים לשאלה הראשונית והבסיסית: האם יש לנו זכות לארץ זו. אחוז זעיר משטח ארצות ערב על אוצרותיהן ואפשרויותיהן הכבירות?

שאלת הגבולות

גם האפשרות של שני מיני גבולות. גבול בטחוני וגבול מדיני — היא אשליה. גבול מדיני, ייהפך מהר לגבול ככל הגבולות. אם נקים במו ידינו מדינה ערבית נוספת על חלק משטחה של הארץ, האם נשלה את עצמנו שזמן רב נהיה לה אפוטרופסים ונכתיב לה את מהלכיה? ואם המודל לאחר שלמותה של מדינה זו הוא כל מקום שבו קיים יישוב ערבי צפוף, כיצד נשלול מערביי הגליל את זכותם להיות חלק ממדינתם. או כיצד נשלול זאת מערביי מזרח ירושלים? מיעוט בארצנו — זה לא מוסרי. אבל שלטון „בטחוני" כלנו על מדינת חסות — זה כן מוסרי? ועדיין יש מקום במחצית המאה של המאה העשרים לטיפוח של אשליה ממין זה?

היום יושב בארץ־ישראל פחות מרבע של העם היהודי. כאשר דיבר מי שדיבר לפני שלוש או ארבע שנים על ההכרה ההיסטורית של עליית יהודי ברית־המועצות, צחקו לאשליה זו. „אשליה" זו היא סוד הפרוגנוזה הציונית. פרוגנוזה זו אומרת, שהחלק המכריע של העם היהודי מוכרח לבוא הנה, או להישמד ח"ו. זו פרוגנוזה אכזרית, אך לדאבוננו היא צפויה ועומדת במבחן המציאות. אחרי חמש שנים יש בידינו כבר נתונים מאלפים: אחוז היישוב היהודי עלה בשטח של ישראל הגדולה, ולא ירד בתחזית המוצמצם לדימוגרפיה.

באנו לארץ זו כדי להפוך בעזרת השלום לעבנה, אין קפיצה דרך לשלום זה. הגבלת קיומנו, ויתור כראשי על זכותנו לארצנו ונטישה משטחים „מסופחים" (כמו הגליל „המסופח" — בשנת 1948!) לא יקרב אותנו לשלום. להיפך, כל נסיגה תגביר לחצים ותעורר מחדש תקוות שהולכות ודועכות. כיום קשה להתקיף אותנו. כבתבר שלא כדאי להתקיף אותנו. בזכות זה שמעגו בפעם הראשונה קולות בקהונה הערבי המתחילים להתרגל לעצם קיומה של ישראל. מדוע לא זכינו לכך בשעה שישבנו עדיין בגבולות המצומצמים של שביתת הנשק, כאשר כל ברכי היישוב שלנו היו בטווח התותחים של שכנינו?

הערבים לא הכירו בזכות קיומנו כאן מאז ימי העליה הראשונה. הם לא יכירו בכך גם אם נחזיר להם את סיני, את רצועת עזה, את יהודה או שומרון. אנחנו ראינו ורואים את היותנו כאן כזכות ואיננו מתנים אותה בהסכמת הערבים. זו המציאות. אם יש סיכוי לשלום, הרי רק כאשר נפיל הנשלים את מספרנו וכאשר נרחיב הארץ „יסופחו" על־ידי התיישבות יהודית רצופה וצפופה.

אין זה החזון הדרג. אין זו „אספרנציה מדינית קיצונית" של הימין. זוהי דרכה של התנועה הציונית החלוצית־פועלית מאז ראשית צעדיה. הסחף בעמדה ובחזון — הוא במקום אחר.

הצד היהודי של פיתחת רפיח
מאת נחום ברנע

„...וכולם קיבלו בתים שרירים. עם צריכה לעזה, כבצאה הסיכות שלה טוב לפרשת גירוש הבדואים הנשבי פיתחת־רפיח, לאחר שיבוצעו, כמיוחל, מסקנות הוועדה שהוגשו ביום ראשון לממשלה. מי שלכתחילה סבר שהרעש מיותר, ודאי יצא מרוצה. שהרי הכל עתיד לבוא על מקומו בשלום במקום מושבם החדש של הבדואים. מאחורי הגדר. אמנם לא יוכלו הבדואים (מסיבות בטחוניות, נאמר בהודעה) לשוב אל מקומם. הם יצטרכו להתגבר בתחומים שיוקצו להם, ולעבד אדמה במסגרת הלקות עזר ליד ביתם. חלק מהבדואים, אולי רובם, עשויים לקבל פתרון כזה מתוך השלמה. אולי אפילו שבמצאות רצון. לא כן היהודים. מכל מקום אלה שה„אירועים" האומללים של פיתחת־רפיח מקוממים אותם. בשבילם מסקנות הוועדה עשויות להראות כסיום העול. סביר להניח שהרמטכ"ל יצליח להתמודד עם הבדואים. אני מקווה, שעם היהודים יהיו חייו קשים יותר.

אקדים ואומר, שעקרונית אינני מתנגד להתנחלות יהודית בפיתחת־רפיח (להבדיל מעזה). בתנאי שמניעיה הבטחוניים והמדיניים יובהרו היטב. השטח ענק, ויש בו כדי לספק מחייה לאלפים רבים של יהודים, ללא גירוש ערבי אחד.

עם זאת, גם לאחר שקראתי בעיון את כל הפרטים שנתפרסמו על מעללים העלובים של הבדואים, אני תוהה אם סיעתו של מי שגירש אותם מן השטח שקרלים וכלים כשם שהיו צריכים להיות. אני תוהה, משום שבחמש השנים שעברו מאז מלחמת ששת הימים, בהן שנים קשות מאוד וגדושות פעולות חבלניות, לא הסכה מדינת ישראל אף אזור ערבי אחד ל„ערבריידג'", כלומר, לריק מערבים. היו לנו בעיות בבקעת הירדן, ובעיות חמורות יותר במחנות הפליטים בעזה. אף על פי כן, ככל שידיעתי מגעת, התאפקנו. יתר על כן, גירוש הבדואים מפיתחת רפיח בוצע בתקופה שקטה־יחסית, ואיננו יכול להתכסות אפילו בנימוקים של פעולת תגמול, הרתעה או נקם. כשם שצה"ל משלים איך־שהוא עם נוכחותם של 400 אלף ערבים ברצועה, יכול היה להתגבר גם על תושבי הפיתחה, בלא להזדקק לאמצעי כפיה. גירוש המוני איננו פתרון. אם יש בפינוי הבדואים מפיתחת רפיח תורה על תקדימים מן העבר, הוא מזכיר קודם כל את ההחלטה האומללה להרוס את קלקיליה מיד לאחר מלחמת ששת הימים. סופה של קלקיליה שנבנתה מחדש, נדרש אולי גם בפיתחה.

לכן, יש תמיהות גם בקשר לוועדת הראשונה מטעם הרמטכ"ל. בראש הוועדה הועמד אלוף, שאינו משפטן. ממצאיה לא נודעו לציבור. אלא לאחר שהוציא הרמטכ"ל את דינו — לנזוף בשני קצינים בכירים, להעביר שלישי — במוך ממם בדרגה ותחת־פיקוד — מתפקידו. השיטה, לפי הנוהג הבכיר, נראית לי מפוקפקת לא רק מצד הצדק. גם מצד מסורתו של צה"ל. המטילה את האחריות קודם־כל על המפקדים העומדים בראש הסולם. אם נמצאה בהם אשמה.

בעקבות המסקנות אמר שר הבטחון, שאכן נעשו חריגים בפיתחת־רפיח. שר הבטחון לא אמר אם ידע על ביצוע החריגים סמוך לביצועם. גם לא סיפר איך נודע לו הדבר ומתי. אך אם באמת לא דיווחו שני הקצינים הבכירים בזוריה, לרמטכ"ל על מעשיהם. האם „נזיפה" אנונימית היא התגובה המתאימה?

עד היום איננו יודעים על מה שקרה בפיתחת־רפיח אלא מעט. גם דברים ששמעתי מפי הבדואים כשביקרתי באזור לא הוסיפו הרבה לידיעותי. האמת היא דבר יחסי מאוד, מתקבל הרושם. אבל הבדואים, וסיפורי הזוועות של המפונים לא נראו לי אמינים במיוחד. מדוע לא פירסמה ועדת הרמטכ"ל מימצאיה? מדוע נמנעו אפילו מפרסום שמותיהם של הננזפים, סוד צבאי שנודע ברבים לכל מי שרצה בכך? האם חששה שמול ה„חריגים" יראו הנזיפות מבוזים? מה בכלל ערכה של נזיפה, אם מי שמקבל אותה חוסה תחת סינור הסודיות?

כמו ההיבטים האחרים של פרשת פיתחת־רפיח, גם כאן תורגת הבעייה מעניינם הצר של הבדואים המגורשים. כשרון, מיומנות צבאית ואומץ לב חיילי, שקצינים בכירים בצבא מצטיינים בהם בהחלט, אינם מבטיחים כבוחר התמצאות בדקויות פוליטיות ורגישות לעוולות הנעשות לזולת, כפי שמתחייב משליטה על אוכלוסיה ערבית עויינת. עולה גם חשש, שמשהו קרה לאוחזים בסמכות הפיקוד מאז פסטיבל הגבורה אחרי מלחמת ששת הימים, ומאז עברו קצינים בהדירה מבחרת דר הולכת. ישירות לפוליטיקה. האלופים פעם לא ידעו אפי הגנאי. היום הרבה על דעותיהם הפוליטיות של אלופי הצבא הסדיר. עכשיו אנו יודעים בדיוק, ותדריכים תכופים לעתונאים (בזמנו גם הופעות פומביות) מאשרים לנו זאת שוב ושוב. אילו גבולות ארץ־ישראל נוחים לאלוף שרון, אילו נוחים לאלוף זאבי. אנו גם יודעים שאחד האלופים (באסור, כמובן, לפרסם את שמו) ביחל מרים על מעמדותו לכנסת מטעם גח"ל, אך הדבר נידחה ברגע האחרון. האם להשקפותיו כפוליטיקאי־בדרך אין משקל בהחלטותיו הפוליטיות בשטח?

השליטה במפקדים ותיקים ונערצים על הכל, לאור הישגיהם הקרביים, איננה בעייה פשוטה, והיא עולה מפעם לפעם גם מחוץ לישראל. אף על פי כן בה נבחנת יכולתו של הדרג הנבחר לנהל מדיניות בשם הבוחרים, ולקיים משטר דמוקראטי, נקי בתופעות המזכירות את מאבקו של מקארתור בנשיא טרומן. משה דיין כתב ביומן סיני שלו על אריק שרון, שהוא מעדיף סוסים דוהרים שיש לרסנם על מי שצריך לדרבנו לזוז. אולי צדק מבחינה צבאית, אך ספק רב אם הצדקה זו יפה גם לעניינים מדיניים, כל שכן להתנהגות צבא כלפי אוכלוסיה אזרחית, עניינים שדיין עצמו מגלה בהם בדרך כלל זהירות מופלגת, ומקדים בהם מחשבה למעשה.

מסיבות אלה, מוטב היה אולי שוועדה אזרחית, פוליטית או משפטית, תחקור את פרשת פיתחת־רפיח, ותוציא מסקנותיה ללא התחשבות בדמותו של הנחקר. לקח אחד חייב להילמד מהפרשה הוא הגברת הפיקוח בדרג המדיני (קרי, הממשלה ושר הבטחון) על הפעולות הקשורות באוכלוסיה השטחים, ופתיחות מערכת השיקולים בנושא רגיש זה בפני הציבור. אפילו מי שאינו מסכים עם מלה אחת במאמר זה יסכים, שפיתחת־רפיח איננה רק בעיה ערבית, אלא בעיקר בעיה יהודית. מכל מקום, עתה, כשעדיין רגישים היהודים לא מעטים למה שנעשה באוכלוסייה האחרת. החיה תחת שלטוננו בארץ־ישראל.

*

עניין אחד נוסף, פעוט ושולי לכאורה. איננו נוגע בפרשת פיתחת־רפיח. בזמנם החזירו א.ד. גורדון וחבריו חלק משכר־עבודתם לאיכר יהודי, משום שהאיכר רצה לשלם להם יותר משילם לפועליו הערבים. זוהי, כך חשבתי, מסורתה של התנועה, שמייסדיה עדיין עומדים בראש ממשלת ישראל. אך בישובי פיתחת־רפיח והישובים הצבאיים בפיתחה ובעזה מקבלים הפועלים הערבים שכר הנמוך לשליש משכרם של ערבים העובדים במשקים יהודיים בעבר השני של הקו הירוק, על פי הסדר שנכפה על ידי הממשל הצבאי. זהו ניצול מטעם החוק, המתכסה באיצטלה הומאנית, שהרי ישראל מודאגת, טוען הממשל, שמא בתוך השטחים המוחזקים יועלה שכר העבודה, ונותני העבודה המקומיים יפשטו את הרגל. סידור זה נראה כצביעות לשמה. או אולי אני טועה. מכל מקום, לאחר שהועלה העניין שוב ושוב. היה רצוי ששר הבטחון יזכה אותנו בהסבר כלכלי ובהקדם.

מרכז הבניה הישראלי

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
הפקולטה להנדסה בנאית
המדור ללימודי חוץ

אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל

מודיעים על יום עיון בנושא:

"שימושי חקר ביצועים בהנדסה אזרחית"

אשר יתקיים ביום ראשון 23 באפריל 1972, בשעה 8.30 בבוקר במלון „הילטון" בתל־אביב

ישיבת הבוקר

פרופ' מ. רייס, הטכניון — יו"ר.
פתיחת יום העיון ע"י דיקן הפקולטה להנדסה אזרחית, פרופ' א. וקס.
ברכת מנהל מרכז הבניה הישראלי, מר א. אלואיל.
„ניתוח מערכות הנדסיות ויישומים לבעיות משאבי מים" — ד"ר א. שמיר, הטכניון.
„אופטימיזציה ובטיחות של מבנים" — פרופ' פ. מרוס, הטכניון.
„תכנון מבנים בשיטות אופטימיזציה" — ד"ר א. קירש, הטכניון.

ישיבת אחה"צ

מר א. אלואיל — יו"ר.
„בעית מיקום בהנדסה אזרחית" — ד"ר א. ורשבסקי, הטכניון.
„סדר אופטימלי של פעולות הבניה" — ד"ר ד. ערמון, הטכניון.
„תכנון רב שנתי של אחזקת מבנים" — ד"ר ד. גת, הטכניון.
דמי ההשתתפות ביום העיון — 45.— ל"י, כולל ארוחת צהרים, כיבוד קל וחוברת הרצאות.

ההרשמה: הטכניון, רח' ליסין 14 תל־אביב.

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה לחקלאות — הקריה ברחובות
בית הספר למדעי התזונה והבית

נמשכת ההרשמה ללימודים לקראת התואר „בוגר במדעי התזונה והבית" — לשנת הלימודים תשל"ג

ההרשמה ללימודים בבית־הספר למדעי התזונה והבית לשנת תשל"ג נמשכת, והיא תסתיים בתאריך 31.8.72.

טפסי הרשמה ופרטים ניתן לקבל במזכירות בית־הספר בין השעות 9.00—14.00 (בטלפון: 03־952625).

הקונסרבטוריון הישראלי למוסיקה ת"א
ליד האקדמיה ע"ש סמואל רובין
בפיקוח משרד החינוך והתרבות
נוסד בשנת 1945

החלה הרשמת תלמידים לשנת הלימודים תשל"ג

שעורי נגינה בכלים ובזמרה, מקצועות עיוניים, מוסיקה קאמרית ומקהלה.
חוגים למבוגרים בתיאוריה ובתולדות המוסיקה.
כתות מתאימות לגילאי 4—6 וכתות סוזוקי (כנור).

הרשמה ופרטים:
1. במזכירות הקונסרבטוריון ברחוב ליליינבלום 7 ת"א, טלפון 57541 בשעות 10—12, 16—18
2. בבי"ס „דיזנגוף", רחוב דיזנגוף 221 ת"א בימים א'—ג' בשעות 16—18
3. בבי"ס „אילנות" רחוב גרונימן, רמת אביב ביום ב' 16—18

אֹמֶר — העתון העוזר לקליטה

החתם את ידידך העולה על "אֹמֶר"
ותסייע לקליטתו בארץ.
העניק לו מתנה נאה —
העתון העוזר לקליטה "אֹמֶר".

הנהלת "אֹמֶר" הגיעה להסדר מיוחד, המאפשר לכל עולה חדש שעלה לישראל בשלוש השנים האחרונות להצטרף אל קוראי "אֹמֶר" בעד 24 ל"י לשנה (המחיר הרגיל הוא 90 ל"י)

"אֹמֶר" הוא העתון העברי היחיד הכתוב לפי צרכי העולה החדש, הן בתוכן והן בלשון; לכן הוא שביל שדרכו יוכל ידידך העולה להגיע מהר יותר ללשון העברית ולחברה הישראלית.

החתם על "אֹמֶר" את ידידך העולה
או שלם עבורו את דמי המנוי
והוא יקבל בוקר־בוקר את העתון לביתו
בעד 2 ל"י לחודש.

לכבוד הנהלת „אמר", ת.ד. 199, תל־אביב
אבקש לשלוח לבית ידידי העולה החדש במשך שנה אחת את עתון „אמר" ולצרפו אל קוראיו.
משפחה ____ שם ____ עיר ____ שכונה ____
רחוב ____ יום עליתו ____ מס. ת.ג. ____
מס. ת. עולה ____
מצורף שיק/המחאה ע"ס —.24 ל"י עבור „אמר" לשנה.
חתימת המחתים ____ * חתימת העולה ____
* התלוש יהיה בתוקף עם חתימת העולה בלבד.

המועצה המקומית מגדל העמק
מכרז מס' 12/72
שיקום רשת המים
המועצה המקומית מגדל־העמק מודיעה על הארכת המועד להגשת המכרז עד לתאריך 26.4.72 בשעה 13.00.
אברהם בן־שמעון — ממ"מ ראש המועצה

יש לי עניין בדבר

המועצה המקומית רעננה יובל ה־50 — ביה"ס הממלכתי ע"ש מ. ד. מגד יובל ביה"ס — 40 מחזורים

כנס מחזורים תשל"ב

במלאת 50 שנה לייסוד המושבה רעננה ולציון מחזור ה־40 לביה"ס ע"ש מגד, מוזמנים בזה מנהלי, מורי ובוגרי בית הספר להשתתף בכנס הבוגרים שיתקיים במחצית יוני 1972 בבית הספר.

בוגרי בית הספר מתבקשים לאשר השתתפותם בהקדם תוך ציון הפרטים האישיים בתלוש ההשתתפות הלוטה בזה ולהחזירו בצירוף 5.— ל"י למזכירות המועצה המקומית רעננה (לכל גילוה — 5 ל"י). בוגרים שבידיהם חומר מתאים להקרנה או הקראה, מתבקשים לצרפו לתלוש הרישום (החומר יוחזר) כן מתבקשים הבוגרים להעביר הודעה זו לבוגרים אחרים.

פרטים נוספים והזמנה למאורע ישלחו בנפרד לנרשמים.

לכבוד המועצה המקומית רעננה
שם המשפחה ____ שם פרטי ____ שם קודם ____
כתובת ____ בוגר מחזור ____
מצ"ב תשלום במזומן / בהמחאה ע"ס ____
חתימה ____

מועצה אזורית מרחבים
מועצה מרחבים, ד. נ. הנגב טל. 93814, 93051

מכרז מס' 50/161

הקמת בתי מגורים במושב פטיש

1. המועצה האזורית מרחבים מזמינה בזה הצעות מקבלני בנין לבנית 41 בתי מגורים במושב פטיש.
2. א) תוכניות ומפרט טכני אפשר לקבל כל יום בשעות העבודה הרגילות במשרד המועצה תמורת 250.— ל"י אשר לא יוחזרו.
ב) התוכניות ומפרט הטכני ל־13 בתים טיפוסים אשר ישמשו בסיס מחירים.
3. תנאי התשלום לאחר גמר:
1. היסודות 10%. 2. הקירות והגג 15%
3. תיקרות וטיח 10%. 4. נגרות וריצוף 10%
5. אינסטלציה סניטרית, ביוב וחשמל 10%.
6. קבלת הבנין והשבון סופי 10%.
7. חשבון סופי מאושר 35% ב־6 תשלומים חודשיים שווים.
4. הצעת המחירים תבוסס ליום 15.5.72.
5. ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים במעטפה סגורה בציון מספר המכרז לא יאוחר מיום 18.5.72 בשעה 12.00.
6. להצעות יש לצרף 10% ערבות בנקאית למשך 3 חודשים להבטחה לקיום ההצעה.
7. המועצה שומרת לעצמה הזכות לפצל את העבודה ולמסור אותה למספר קבלנים לפי ראות עיניה.
8. המועצה איננה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כל שהיא.

חביב שרבף — ראש המועצה

רושת טעויותיו של צ'רצ'יל

מאת יוסי ביילין

את הגבולות של המזרח ה־ן, היא, ברובה, תוצאה של יזה קטנטנית, של מאבקים מ־ים־כמעט ושל הסכמים סותר בעשור השני ובעשור ה־שי של המאה העשרים. ברי־ן, שלא היתה בטוחה ביכול־ לגבור על תורכיה, עשתה כל לה כדי למשוך לצידה בני־ על סף מלחמת־העולם ה־ונה, ובמהלכה; ההסכמים ה־ים, הרשמיים והבלתי־רשמ־ עם צרפת, עם ההסתדרות נית ועם השריף חוסיין, הפי־ את הממלכה המאוחדת, אחר זה, במצב מביך, שלא נפתר ידה לטובתו של שום צד. יגויות הבריטית, אשר ממלא קיד העיקרי בה היה סר ווינ־ צ'רצ'יל, כשר המושבות ב־ולתו הליברלית של לויד ג', לא הבינה את בציונותם הערבית, והעניקה פתרונות הוק על־פני הסדרים יסודיים חלק מן הפתרונות הארעיים ו עד היום והאיזור כולו סו־ מהם. האמריקאים, שנכנסו ל־ בשנות הארבעים המאוח־ לא הכינו עצמם לכניסה קיבלו כמעט את כל ההנחות יסיות שהנחנו ביסוד העמדה יטית ביחס למזרח התיכון. ות טעויותיו הבסיסיות של ל באזור זה של העולם היא ת האמריקאים עד ימינו.

שגיאה הקשה ביותר

מסקנות המובעות לעיל הן מס־ ו של ד"ר אהרון קליימן ב־ „יסודות המדיניות הברי־ בעולם הערבי: ועידת קהיר ", שיצא לאור לא מכבר ב־יב. הספר הוא פרי עבודת טורט, שלכתיבתה ישב המח־ כשנה בארכיונים בלונדון ו־ראל, ועבר על אלפי מסמ־ (שרבים מהם לא פורסמו עתה), הנוגעים להתנהגותם של יטים במזרח התיכון. ד"ר ימן (צעיר, עטור זקן וחובש ה, שהשתקע באחרונה עם משפ־ תו בישראל), אומר, כי מתוך ברים שהעלה, נראה לו, כי מתו של צ'רצ'יל לשהותו של עאללה בעבר־הירדן המזרחי הי־ השגיאה הבריטית הקשה ב־ר, וכי אלמלא הסכמה זו ניתן אולי להגיע, אחר שנים, סדר, שבו חלוקת ארץ־ישראל היתה מוצעת בתוך הגדה ערבית, אלא בשתי הגדות, כך פלשתינאים היו מסתפקים ב־ר הירדן המזרחי, והיהודים היו ארים בגדה המערבית כולה. צ'רצ'יל הועבר ממשרד המלח־ למשרד המושבות וקיבל ל־ותו את המחלקה החדשה ל־רח התיכון, לא משום בקיאו־ היתרה במה שנעשה באיז־, אלא משום שהמזרח התיכון יה בעיה לגבי בריטניה ב־ים שלאחר מלחמת־העולם ה־שונה, וצ'רצ'יל היה האיש ש־ור בעיות. לויד ג'ורג' העריך ר המושבות החדש שלו כ־ם כשרוני מאוד, שאהב להת־ם וגם ידע להגן על החלטו־ בפרלמנט. צ'רצ'יל לקח ל־רתו מומחים, שהבנתם בבעיה השה היתה מפוקפקת; חלקם י רומנטיקנים הסרי ליסטיה. כמיס בל האחרים. קם קשים עד היום ורנס איש ערב. צ'רצ'יל סמך על כל מלה שלו. צ'רצ'יל היה מוכן להכיר בבעיה ה־ומית הערבית. הוא סבר ש־ל לפתור את כל התסבוכות זורת משפחה אחת — המשפחה האשמית, וכל ההתעוררות לאומית אתה לו כמעשה שאין לתת עליו הדעת. מטרתו המוצהרת היי־תה לחסוך כספים לממלכה, לאחר ההוצאות העצומות שהיו לה ב־מלחמה, ולהחזיר את החיילים ה־אנגלים הביתה. הוא עשה הכל, ובהצלחה בלתי־מבוטלת, להגשמת מטרה זו. הוא חשב, כי העובדה שהציונים, הערבים והצרפתים שיתפו פעולה בחזית האנטי־תור־כית, תגרום גם ליישוב חילוקי־הדעות בדבר חלוקת השלל. הוא לא היה יכול להעריך את הקש־יים שיתעוררו בחלוקת השלל בין בני הברית.

בוועידת קאהיר, אשר בערכה ב־1921 ביקש צ'רצ'יל ליצור מ־דיניות מגובשת במזרח התיכון תוך

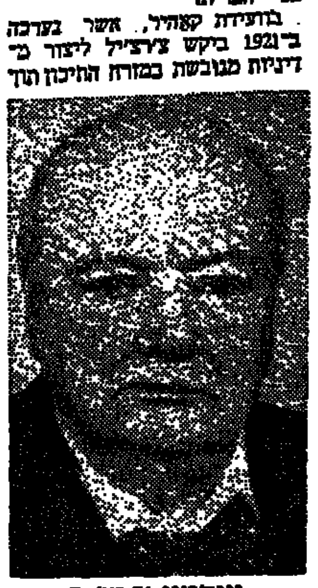

וינסטון צ'רצ'יל

התייעצות עם הנציבים העליונים בארצות השונות שהיו תחת מנ־דט בריטי, או שהיוו חלק מן האימפריה הבריטית. בעת קיום הוועידה התקדם עבדאללה, בנו של השריף חוסיין ואחיו של פיי־סל, במסילת־הרכבת החג'זית בע־בר הירדן המזרחי. מטרתו ה־רשמית של עבדאללה, אשר ל־צידו היו אנשי־צבא מעטים, ש־נלחמו עמו־בלא־הצלחה — נגד צבאו של אבן סעוד. היתה לב־אול את סוריה מידי הצרפתים כדי לתתה לאחיו, פייסל, כפי שהובטח לו על־ידי הבריטים. ל־מעשה שררה איבה קשה בין שני האחים, ועבדאללה היה מעוניין, כנראה, בסוריה לעצמו. התקדמו־תו היתה עלובה עד גיחוך. הוא נסע עם צבאו הקטן, ללא פחם וללא אמצעים כספיים, ולאחר קילומטרים ספורים נאלץ לעצור, לעקור את ארני העץ של המסי־לה שעל גביה חלף — ולהסיק בהם את הקטר...

הידיעה, כי עבדאללה הגיע ל־עמאן נמסרה לצ'רצ'יל לקראת תום דיוני הוועידה בקאהיר. עמאן היתה אז עיירה קטנה ו־חסרת־חשיבות, צבאו של בן ה־שריף היה חסר־משמעות, הגדה המזרחית של הירדן היתה מדבר חסר־ערך הן לגבי עבדאללה והן לגבי האחרים. צ'רצ'יל לא חשש מהשתלטותו של האיש על האי־זור, אלא מכך שינסה ליצור תק־ריות־גבול ליד סוריה, הקריות ש־הצרפתים יוכלו לנצל תקריות כדי לנקוט צעדי „הגנה" ולכבוש את הגדה המזרחית, שהיתה בידי ה־אנגלים, בטענה שהם מספקים ל־ חלק מסוריה, ש־היתה שייכת לצרפת על־פי המנ־דט לאומים.

צ'רצ'יל התנגד לשלוח צבא כדי לעצור את עבדאללה. הוא העדיף צעדים דיפלומאטיים, כי ידע היטב שהרבה יותר קשה להוציא צבא מאשר להכניסו, וכל התע־רבות צבאית כרוכה בהוצאות כספיות גדולות. ההסכם בין צ'רצ'יל לבין עבדאללה, בדבר של־טונו של האמיר על איזור הגדה המזרחית למשך חצי שנה, עד אשר יימצא מנהיג אחר, לא עו־רר תשומת־לבו של איש, שום גוף ציוני, לא משמאל ולא מ־ימין, לא טרח להתריע על כך. גם עבדאללה עצמו לא הסתפק באיזור שנתתם לו וראה את ה־הסדר כזמני לחלוטין. צ'רצ'יל, לעומת זאת, התברך, כי פתר את הבעיה לזמן מה. הוא חזר לפר־למנט הבריטי והכין נאום המסכם את ועידת קאהיר והמספר על הקלות במיסים בעקבות קיצוצים בהוצאות הצבאיות במזרח התי־כון, תוך כדי הכנת נאומו נתקל במלים בלתי־מוכרות: סונים ושי־עים. שעות אחדות לפני שנאם הובל אליו איפוא אחד מיועציו, כדי שיסביר לו מה ההבדל בין שתי הכתות הללו באיסלם...

דינאמיקה עובדתית

מדוע לא הגיבו הציונים עד אמ־צע שנות העשרים על מסירת הגדה המזרחית לידיו של עבד־אללה? ד"ר קליימן סבור, כי לאחר מאורעות תרפ"א נקטה ה־הנהגה הציונית מדיניות של „ת־פסת מרובה לא תפסת", ועשתה הכל כדי להבטיח בית לאומי ל־עם ישראל בגדה המערבית. מ־לבד זאת, לא היה לה כוח־אדם מספיק כדי להקים נקודות־ישוב בעבר־הירדן, ומשום כך לא יכולה היתה שום תגובה שלה לה־יות משמעותית. הן הבריטים, הן עבדאללה והן הציונים לא חשבו אז כי בעבר הירדן המזרחי תקום מדינה ריבונית. גם בשלב מאוחר יותר דובר על אמירות ולא על יחידה הדומה מבחינה פולי־טית לעיראק. תופעה זו היא אחת הדוגמאות לפתרון זמני, המקבל דינאמיקה ונהפך לעובדה קיימת. תופעות כאלה אינן חסרות ב־אזורנו.

הבריטים נכנסו לאיזור המזרח התיכון לאחר מלחמת־העולם ה־ראשונה משום שפחדו פחד מוג־זם מן הבולשביקים; הם סמכו באופן מופרז על כוחם של היהו־דים (והיה זה רווח נקי של התנועה הציונית), וחששו שאם הם לא ייכנסו לאיזור, ייכנסו אליו הצרפתים, שהיו אז בני בריתם, אך גם יריביהם המושב־עים. הם לא השיגו את מטרותי־הם באיזור ועזבו אותו כשהם מו־תירים משקע עמוק של שנאה אליהם, ואל המערב כולו, בלב רובם של עמי ערב. הם הורישו לאיזור את מדינת ירדן החלשה המלאכותית, ואי־יציבות פנימית כתוצאה מהדגשת מדיניות החוץ והבטחון וזניחת הקידום והפיתוח באזורים שהיו תחת פיקוחם.

האמריקאים — כותב ד"ר קליי־מן — נכנסו לאיזור בשנים 1945—1947, לאחר מלחמת־העולם ה־שניה. הם לא זימנו „ועידת קאי־היר" לגיבוש מדיניותם, לא הב־חינו בין אינטרסים חשובים ושו־ליים, לא הפרידו בין האינטרסים שלהם ובין האינטרסים של בעלי בריתם. הם גם לא ניסו ליזום כל שינוי במדיניות שהיתוו ה־בריטים וסברו שמה שהיה טוב לבריטים — טוב גם להם. לאמ־ריקאים היתה הזדמנות לתמוך ב־כוחות אחרים, אולם הם המשיכו לתמוך בעבדאללה בירדן ובנורי סעיד בעיראק, אף על פי שהאח־רון, למשל, היה רחוק מלייצג את שאיפות העם העיראקי. לאמ־ריקאים היו אינטרסים ישירים ב־סעודיה ובמספר נקודות אחרות במזרח התיכון. אך במקום להביא לידי שינוי בהתאם לאינטרסים ה־מיוחדים שלהם — השאירו על כנו מצב נזיל ומלאכותי, אשר הולשות ובבניות גרמו, במידה רבה, להיווצרותו בראשית שנות העשרים של המאה.

מה נשתנה במושבי עולים (ד')

מקוצ'ין והונגריה לחבל עדולם

כתב: אריה ל. אבנרי • צילם: בוריס כרמי

מאת אריה ל. אבנרי

חבל עדולם היה בשנים שלפני מיבצע קדש אחד הקטעים המרו־צים ביותר בגבול המדינה. מולו נשקף גוש עציון, ומעבר לקו ה־ירוק שכנו הכפרים הערביים אשר ארבו ל־35 הלוחמים, שחשו ל־עזרת הגוש והכריעו אותם לכ־ווה. כנופיות הפדאיון חדרו מ־כאן, ללא הפרעה כמעט. אל לב היישוב היהודי, והיה הכרח דחוף ליישב את האזור. בלי שים לב לעובדה שכאן לא היו תנאים חקלאיים אופטימליים כמו בחבלי לכיש ותענך, עובד הפרוייקט ל־התיישבות לפי הדגם של שני החבלים הנ"ל.

החבל שוכן בשלוחות המערב־יות של הרי יהודה המתנשאות כ־350—400 מטר מעל פני ה־ים והקרקעות פה ושם בבקעות פוריות ושטחי־מישור צרים הני־

שרה שמעון־חי — אביעזר

תנים לעיבוד. קשה לרכז כאן שטחי קרקע והם אינם ברצף ישיר עם מקום המושב. דרכי התחבורה בין כפר לכפר מפו־תלות וארוכות. שיתוף הפעולה בין ישובי האזור בתחומים המו־ניציפליים, בכלכלה ובשירותים ה־שונים הוא רופף מאוד. הפיצול בין חינוך ממלכתי וממלכתי־דתי מאלץ הורים מאותו מושב לש־לוח ילדיהם לבתי־ספר שונים ב־מרכזים כפריים שונים, וכמעט שלא מתקיים מיפגש חברתי בין נוער ממושב בן עדה אחת ל־בין נוער ממושב מעדה אחרת. מיזוג הגלויות לא נראה איפוא באופק אפילו בדור השני.

ההתיישבות באיזור זה היא ב־עבודה הרדית, משום שיש בה רק מעט קרקעה של מישור, אך אין לה שום יתרון של ה־הר, כי כמות המשקעים כאן כד־עטת ביותר — כ־400 מ"מ ב־ממוצע לשנה — וגם נתונה ל־תנודות רבות בין שנים גשומות ושנות בצורת.

בנוסף לתנאים האובייקטיביים ה־מבודדים כמעט כל כפר לעצמו והמקשים על הקשר בין מושב למושב, תיכננו משום־מה את גו־דל המושב ל־40—50 משפחות בלבד וגם רזרבה קרקעית לב־נים מתבגרים אין בסביבה.

בתכנית־המשק המקורית ביקשו המתכננים לפזר מקסימום ישובים על השטח הגדול שהכורח היה להשתלט עליו, וכן היתה מגמה לנצל לגידול בקר לבשר את ה־גבעות, שאינן ניתנות לעיבוד חק־לאי. באופן תיאורטי ניתן לכל מתיישב שטח קרקע גדול — 120 דונם — אשר 80 דונם ממנו ישמשו כאדמת מרעה לבקר. כן סברו, כי בדומה לערביי הסבי־בה יעסקו החקלאים היהודים ב־גידול טבק, במטע חרובים וב־גידול אבטיחי־בעל. משק השל־חין שתוכנן בכמות קטנה של מים להשקיית עזר, צריך היה ל־הכיל מטעים וגפנים ליין. בחצר — לול קטן ועז או שניים ל־אספקה עצמית של חלב. בקיצור — חלום ליצור טיפוס של חק־לאי שינצל את כל האפשרויות של תנאי הקרקע והאקלים, בלי שיצטרכו להשקיע כסף רב בבי־סוס. אל לנו לשכוח, שבשנים 1955־56 היו עדיין המעברות מלי־אות עולים, ולא ידעו מה לע־שות בהם, בערים היתה אבטלה ונוסף לכל היתה קופת הסוכנות ריקה.

*

הכפר א ב י ע ז ר, השוכן בקצ־הו המזרחי של החבל, מושב כולו עולי קוצ'ין. לפני 13 שנה כשביקרתי בו היו המתיישבים חדשים בארץ, ולא היה להם מו־שג מה יעלה בגורלם בפינה נד־חת זו. הם עבדו בקקיל. מד־ריכי הסוכנות ניסו ללמד אותם הליכות ראשונות בחקלאות, ומד־ריכות של ויצ"ו לימדו את ה־נשים לשבת על כסא ולהכין מאכלים (לא על הרצפה), לימדו אותן מה ואיך לבשל, כיצד להכין ריבה מחרובים ואיך להש־תמש בחמרי הניקוי שכמותם לא הכירו בהודו.

כל מתיישב (בלי הבדל של גודל המשפחה) קיבל בית בנוי בטון: 45 מ"ר, ללא רצפה של מרצפות אלא של כיסוי בטון, בית־השימוש בבנה בסוכה ב־חוץ, והמים הזורמים בכיור באו מצינור עילי, כשהם רותחים ב־קיץ וקרים כקרח בחורף.

ביקרתי אז בכמה בתים. חוץ ממיטות ומזרונים ללא מצעים וכמה כסאות עשויים לוחות מ־הוקצעים לא היה דבר בבית. ב־מטבח עמדה פתיליה על הרצפה וזה הכל. העוני היה משווע — אך הוא היה כללי.

כיום המצב שונה לחלוטין. ה־עוני נעלם ויש גם שהגיעו ל־אמידות. הצד השווה של מבוס־סים פחות או מבוססים יותר, הוא, שאותו טיפוס חקלאי שב־תוכנן אינו קיים, ודרוש כיום תיכנון מחודש כדי לקיים את הישובים בכפרים חקלאיים ולא במושבים עם משקי עזר, המצ־ריכים חיפוש תוספת לפרנסה ב־חוץ, משום שהמשק החקלאי אינו מספיק.

*

נ ס י ם א ב ר ה ם (בן 35, נשוי + 5) נוהג בטנדר מסחרי ועובד בשביל תחנת הקליטה לשידורי לווינים בעמק האלה. זו עיקר פרנסתו, ובצד יש לו לול עם אלף עופות לפיטום ומובן שהוא שו־תף למטע המישמיש המשותף — ששה דונמים על חלקו של כל אחד — ולמטע האבוקדו, שם חלקו של כל אחד הוא 3 דונם. שאלתיו: האומר הוא שלך?

הוא סירב להשיב. זה דבר אופ־ייני בישובים של עדות המזרח, המרוחקים ממרכזי הישוב: חר־ששים לומר את האמת על המצב הכלכלי. מי יודע, מה הן כוו־נותיו של השואל? אולי הוא יזוהה לסוכנות? אולי למס הכ־נסה?

א ל י א ס ק ל ג ל (נשוי + 4) משרת במשמר הגבול. גם הוא מקיים משק חצר קטן — 900 עופות. למה אינך מגדל יותר? — אני שואל. — גידלתי 1800 והפסדתי — הוא משיב. — אם כך, כשאתה מגדל 900 הרי גם כן תפסיד, למה אתה מגדל עו־פות בכלל? אין תשובה.

בכניסה לכפר נכנסתי לבית־מלאכה לנגרות. במבנה בטונדה קטן עבד בחור צעיר ועבד ליד מכונה חדשה, מין „קומבינט" שמורכבים עליו כלים שונים, ה־משמש שימוש יעיל מאוד נגר יחיד. הוא לא רצה לומר לי את שמו, כמה הוא מרוויח ובשביל מי הוא עובד. על כל מה ש־שאלתי, השיב: לך למזכיר, הוא יאמר לך.

הלכתי איפוא למזכיר המושב. י ה ו ש ע א ל י א ס חזר לא מזמן משליחות בחו"ל והוא עמד בחצר ביתו והכין את ה„אומנה" לקבלת אפרוחים. לאליאס משק עופות גדול — 5000 פטימים, ולפי דבריו זהו ענף שמכניס יפה. יש אמנם מיכסות בארץ לגידול עופות, אבל בחבל עדולם לא מקפידים על כך, ומשרד ה־חקלאות אינו בודק, כי הוא יו־דע שזהו הענף החקלאי העיקרי שיש למתיישבי האזור.

— אל יספרו לך מעשיות —

ילדי אביעזר

יעקב רוז עם בנו ובתו חנה — גבעת ישעיהו

אומר אליאס — כי שעובד כד־ציא את פרנסתו. ההכנסה המ־מוצעת של מתיישב ממשק העו־פות ומן החלק במטעים המשו־תפים הוא כ־800—1000 ל"י ל־חודש.

מדוע, איפוא, עובדים האנשים עבודת חוץ? ראשית, משיב אליאס, הם לא רבים, ושנית — אם רוצים להגיע למשהו צריך לע־בוד הרבה וקשה. הנה הוא, יהושע, משמש מזכיר המושב עם כל הטורח הכרוך בכך, והוא מק־דיש את כל זמנו הפנוי למשק העופות שלו.

ומה על המטעים המשותפים? מי עובד שם? המטעים מנוהלים בדרך אדמיניסטרטיבית. יש חברי מושב העובדים במטע בעבודות הקבועות, ואילו הקטיפים ושאר עבודות עונתיות נעשים בעבודה שכירה. כל חקלאי מקבל בסוף העונה, מה שנופל בחלקו. אדם שי־ש לו משרה, עובד בחוץ; מי שאין לו משרה, עובד במטע ה־משותף, מקבל את השכר הזכוי של פועל שכיר, ובסוף העונה מקבל גם את חלקו.

סך הכל של המטע המשותף הוא: 264 דונם מישמשים; 78 דונם אבוקדו. האגודה השיתו־פית של המושב נטעה עוד 70 דונם אבוקדו ובתכנית לנטוע 95 דונם אפרסק ושזיף. בסך הכל יהיו בעוד שנים במספר 507 דו־נם כמטע משותף. כן מבטיחה ה־סוכנות לנטוע בעתיד עוד 100 דונם אשכוליות.

*

קשה לדעת בדיוק מה מצבו הכלכלי האמיתי של המתיישב ה־את המספרים המדוייקים יותר אפ־שר לקבל רק בתנועת המושבים ובסוכנות, המנהלים מעקב מדוק־דק אחרי רווחיות המשק (ועל כך אכתוב בפרוטרוט ברשימה הבאה). אין איפוא קנה־מידה טוב יותר למוד את מצבו של איש המושב מאשר לפי מידת ביתו. חלק ניכר מבתי אביעזר הורחבו מעבר למידות הסטנדרטיות. חלק מהם בשלב הרחבה. בתים אח־דים צמחו והתרחבו לווילות קט־נות. כזה הוא ביתו של יהושע אליאס וכמוהו ישנם עוד כמה משה באביעזר.

אחד הבתים שמשכו במיוחד את תשומת לבנו בגודלו ובציפוי של אבן ירושלמית אדומה, הוא הבית של ש ר ה ו מ נ ח ם ש מ ע ו ן־ ח י. את מנחם לא מצאנו ב־ביתו. הוא עובד כשומר לילה, וכבר בשעה לפני הצהריים ה־מוקדמת, השכים לקום ולצאת ל־סידור עניניו. שרה שמעון־חי הראתה לנו בגאווה את הדירה המרווחת המרוהטת ברהיטים לא זולים והמצויידת בכל אבזרי ה־נוחות. אשה שחומת פנים וחיי־כנית זו עובדת אף היא — ב־מספרת בית הספר בנוה־מיכאל. בבית היתה גם הבת, טובה, ש־סיימה את הסמינר לגננות ועו־בדת כגננת ברוגלית. היום הי־תה פנויה מעבודתה לרגל חופ־שת פסח.

— „ככה זה, אמרה שרה. אנו שנינו עובדים, גם בחוץ וגם ב־משק, וגם הבת מרוויחה ותורמת את חלקה לתשלום החובות כדי להקים את הבית ולרהט אותו — כפי שאתם רואים."

משפחת שמעון־חי דואגת רבות לחינוך ילדיה. יש להם ששה ילדים. הבת הבכירה נשואה. מו־רה בנוה־מיכאל בביה"ס האזו־רי; בן בצבא־קבע, קצין, ימ־שיך ללמוד באוניברסיטה; הבת טובה — גננת; השאר לומדים. המשפחה היא דתית, אך גם בנו־תיה משרתות בצבא.

*

עולים מקוצ'ין הסתגלו קשה לתנאי הארץ, במיוחד להכרח ל־עבוד עבודה פיסית, וביותר — לעבודה חקלאית. הם באו ממקו־מות שם בזו לעבודה. הקצב שלהם היה איטי, הבהילות והדח־פוזן הישראליים היו זרים לרוחם.

הנה — השתנה משהו: אנשים עובדים ומרוויחים, הם עובדים לבעלה ממיכסת יומם הרגילה, לא רק כדי להגיע לרמת חיים גבו־הה, אלא כדי לתת חינוך בסודה לילדיהם.

באביעזר מספר הילדים הממו־צע למשפחה הוא 5—6. 160 יל־דים הם במסגרת חינוכית: 30 ב־גן, 64 בבית־ספר יסודי, 13 ב־תיכון ואחד באוניברסיטה. לבעי־ית החינוך באזור אשוב ברשי־מה הסיכום על חבל ירושלים.

*

לא הרחק מאביעזר נמצא המו־שב ג ב ע ת י ש ע י ה ו, אך ה־קרבה היא רק בקו אווירי, ה־דרך ארוכה הרבה יותר בכבישים המתפתלים לרגלי הגבעות. מייסדי המושב הם לא מהונגריה ממש, אלא מאותו מרחב שהונגריה גולה בכבשותיה ערב מלחמת העולם הש־נייה. המשותף לביניהם היה אז, שכולם היו דוברי הונגרית. כיום, כמובן, אין זה הקו המאפיין את־הם, כי הדור השני הוא המת־חיל לעצב את דמות המושב. א־ולם גורם אחר הטביע את חו־תמו על האנשים והוא יוסיף ל־התקיים כל ימי חייהם: היותם ניצולי שואה שהגיעו ארצה בגיל מבוגר, ולרוב גברים ונשים אשר מחצית משפחותם הושמדה, והם יסדו כאן מחדש משפחה אחרי שניצלו בשביה.

באביעזר היינו מלווים נחיל של ילדים קטנים, אשר הלכו אחרי האנשים הזרים שבאו בבוקר בהיר למושב שלהם. בגבעת ישעיהו ה־תנועה מועטה ואיזו שלווה פסטו־רלית פרושה עליה.

שני הצעירים שפגשנו בכניסה למושב נענו בנו מבטים בלתי רגי־לה לשאלותינו. ניכר היה שצמא־אים הם לדבר עם אדם, לספר, להפיג את החדגוניות של השעות הרבות של היום.

מ י כ א ל י ע ק ו ב ו ב י ץ, צ־עיר בן 18, הנראה יותר מבוגר מכפי גילו, היה רכוב על טרק־טור עם חברו מיקי שווארץ ש־הגיע לכמה ימי חופשה מן ה־צבא. מיכאל הקדים ואמר: „עד־יין לא הלכתי לצבא. אנחנו חמישה אחים, ושניים הם בצבא, ו־לכן קיבלתי דחייה. אבל שתדע, אנחנו המשפחה הכי גדולה במו־שב. בדרך כלל אין יותר משני ילדים, מקסימום שלושה". מיכאל לא סיים בית־ספר תיכון. בגיל צעיר הלך לעבודה. הטרקטור הוא של ההורים, ומיכאל עובד עבו־דה־חוץ כשמחמת. לפני שנה העמיד המושב לרשותו חלקת אד־מה של 40 דונם והוא זרע ירקות הרוזות די יפה.

— מה פירוש? — שאלתי, ו־כי אנשי המושב אינם מעבדים את אדמתם? ועם מי עשית יר־קות? מי עבד? מי אסף?

העניין הוא די פשוט, הסביר מיכאל. נוסף לכרם המשותף של 480 דונם (כ־12 דונם למשפחה) יש למושב 300 דונם שלחין מ־שותף. אך המושב אינו מעבד את האדמה והיא עומדת בור. מי שרוצה לעבד שטח, יכול לקבל כמה שהוא רוצה. הוא קיבל 40 דונם. את העיבודים עשה בעצמו עם הטרקטור. עבודות הידיים ו־האסיפים עשו פועלים שכירים — ביניהם גם ערבים מעבר לקו.

מ י ק י ש ו ו א ר ץ, אף הוא לא סיים אלא 10 כיתות. אם יוח־ליט להישאר — המשק של אביו יעמוד לרשותו. אחיו היחיד הוא נשוי ועובד במפעל בבית־שמש.

הבעיה החמורה ביותר העומ־דת לפני הנוער במושב היא — מיעוט מספרם. בסך הכל ישנם עתה חמשה בנים ובנות בצבא, הגילאים הגבוהים יותר אף הם אינם מונים יותר. כמעט שאין אפשרות לחיי חברה בשביל ה־נוער במושב. מה עושים? פעמ־יים בשבוע עולים על מכונית ונוסעים לבית־שמש לבלות.

בשנים הקרובות ייווצר חלל ריק מבחינה דמוגרפית במושב. גן ילדים אין. מייסדי המושב הם מעבר לגיל הפוריות. משפ־חות צעירות רק עכשיו מתהוות והשאלה היא, אם תישארנה.

ואף־על־פי־כן אין עזיבות. כל בתי הכפר מלאים.

י ע ק ב ר ו ז, חבר ועד המושב, השיג אותנו במכוניתנו המסחרית הכחולה, שעה שסיירנו בכפר. ב־רצון הזמין אותנו לביתו. מש־פחתו לא גדולה: רעיה, בת ו־בן. חיים ברווחה. יש לו משרה כאחראי לבטחון המושב ואין כל קושי לטפל באלפיים עופות — חצי להטלה חצי לבשר. ביתו הוא עדיין ביתו הסוכנותי המקו־רי — 45 מ"ר ולא הוסיף. אך כמו כל בתי הכפר הוא מוקף עצים. וזה אחד ההבדלים הבול־טים בין גבעת ישעיהו ואביעזר. אנשים ממוצא אירופי מזהים חיי כפר עם גני, פרחים ועצים.

הבסיס החקלאי של הכפר דו־מה לזה של אביעזר: עופות ב־חצר, מטע משותף, המעובד ב־צורה אדמיניסטראטיבית, וכל א־חד מקבל את חלקו. מי שגם עובד בעצמו בכרם, מקבל שכר יום עבודה נוסף לכך. את שטחי השלחין חדלו בזמן האחרון לע־בד, כי אין מי שיעבוד בזה.

בעיית הביסוס של המושב ה־מוהה. המודרכה... מה שהמדרגנת מוכנה לתת. אין אנשי המושב יכולים להגביל... לכן צריכים כוחות עבודה צעירים. לכן צריכים ל־בסס את המשק על הכנסה נו־ספת, מענף שקל להשתלט עליו, אינו דורש עבודה קשה. הכוונה היא להגיע להכנסה של 1500 ל"י ברוטו לחודש. כיום בקושי מגיעים ל־600—700 ל"י, ופירוש הדבר: חיים צנועים.

היות הצרכים אינם מרובים, רק מעטים עובדים גם עבודות חוץ. המושב עובד את המיכסה המו־תרת בגידול עופות, והמוסדות אי־נם מקפידים. כל מי שיכול ל־השקיע קצת כסף מגדיל את ה־לול שתוכנן רק ל־600 עופות. אם יקבלו כספי תקציב נוספים יפדו את ההשקעה וגם ירחיבו.

הבעיה העיקרית, לדעתו יעקב רוז, היא בעיית החינוך. ב„שרי־גים" קיים בית־ספר ממלכתי, עד כיתה ו'. מספר התלמידים שם מועט. הרמה לא גבוהה. חטי־בת־ביניים אין. ילד בגיל 13 חייב לנדוד למרחקים וזה קושי רב למשפחה ובעיה נפשית חמורה לילד הצעיר, החייב לעבור חבלי הסתגלות בגיל כל כך מוקדם.

בתם היחידה, חנה, לומדת עכ־שיו במקוה־ישראל במגמות הציו־נית והחקלאית בכיתה י"א, אך עבר עליה זמן קשה מאוד, עד שהסכינה למרחק ולנכר. הבן ה־צעיר גומר השנה כיתה ו' והדא־גת ההורים היא: לאן לשלוח אותו? ואם יימצא המקום — הבית יישאר ריק.

— זהו העיקר, מדגיש יעקב רוז, על זה תכתוב בעתון.

לפני שכתבתי רשימה זו נפ־גשתי עם מנהל חבל ירושלים ב־סוכנות היהודית, ובין שאר בעי־יות האזור העליתי גם עניין זה. לצערי אין בפי בשורה טובות ליעקב רוז בכל הקשור לענייני החינוך. בסוכנות מודעים למצב, ומחפשים פתרונות, מעבדים תכ־ניות — אולם עד שאלה יתגשמו יעבור הרבה זמן, ובמוסדות ה־חינוך החדשים שיווסדו יהיו בנים יותר צעירים מבנו של יע־קב רוז.

(הרשימה הבאה: הרבבה של חבל ירושלים)

בבי"ס לגזירה ותפירה
הידוע כטוב ביותר בארץ נפתחים קורסים חדשים ההרשמה מ־3 אחה"צ עד 7
איכנשטיין
תל־אביב, רחוב פינסקר 9

פקודת פשיטת הרגל 1936
צו קבלת נכסים
ואסיפה ראשונה
שם החייב ומענו: יוסף קנדל, רחוב הלפמן 31, נוה־איתמר, נתנ־יה. בית המשפט המחוזי של: תל־אביב—יפו. תיק אזרחי 565/72 תאריך צו קבלת הנכסים: 1.3.72 תאריך האסיפה הראשונה, השעה והמקום: 25.4.72 בשעה 13.00 אחה"צ, במשרד כונס הנכסים הרשמי, רחוב מזלת בנימין 39, תל־אביב.

תתפלא...

...אבל גם אתה יכול לשבת בנוחות ב־

פיאט 127

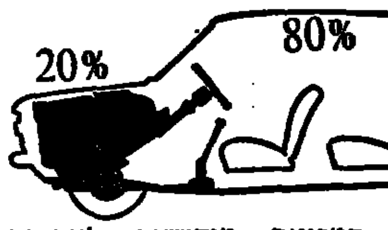

80% מנפח המכונית מוקדשים לנוחותם המירבית של חמשה נוסעים, בעוד שרק 20% מהנפח מוקדשים לחלקים המיכניים — זוהי אחת התכונות הבלעדיות שזיכו את „פיאט 127" בתואר —
„מכונית השנה" — 19,950.- ל"י

FIAT 127

פרסום אדמון בע"מ

משרד העבודה
אגף הנוער וההינוך המקצועי

„אגד"
אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ

החלה ההרשמה לבתי־הספר התעשייתיים של „אגד" לשנת תשל"ג

בית הספר אזור צפון — במוסך עיר־גנים — חיפה
בית הספר אזור ירושלים.

מקצועות הלימוד:
באזור הצפון — מגמות:
1. מכונאות מרכבים.
2. מכונאות רכב.

באזור ירושלים — מגמה:
מסגרות מרכבים לאוטובוסים.

תקופת הלימוד: שלש שנים.
בוגרי ביה"ס (תלת־שנתי) אלו ניגשים לבחינות גמר ממשלתיות של משרד העבודה ומשרד החינוך.
לבוגרים תוקנה זכות כניסה לפלוגה לביה"ס הטכנאים או הנדסאים.
מתקבלים תלמידים מסיימי כתה ח' פ רפורמה גיל 14—15.
ההרשמה מתקיימת לבתי הספר:
באזור הצפון:
במוסך עיר־גנים חיפה — לפנות למנהל בית הספר צבי מגן, טל' 723201.
בימים: א'—ה' בשעות 7.30—15.00.
קווי אוטובוסים: 64, 63, 62, 61.
באזור ירושלים:
במשרד המשק בירושלים לפנות לה' משה אשכנזי טל' 521121
בימי א'—ו'.
בין השעות: 8.00—15.00.
להרשמה יש להביא:
א. תעודת ציונים כתה ז' ושליש שני כתה ח'.
ב. דמי הרשמה — 30 ל"י (שלושים לירות).
ג. מס' תעודת זהות של האב.
ד. שתי תמונות.

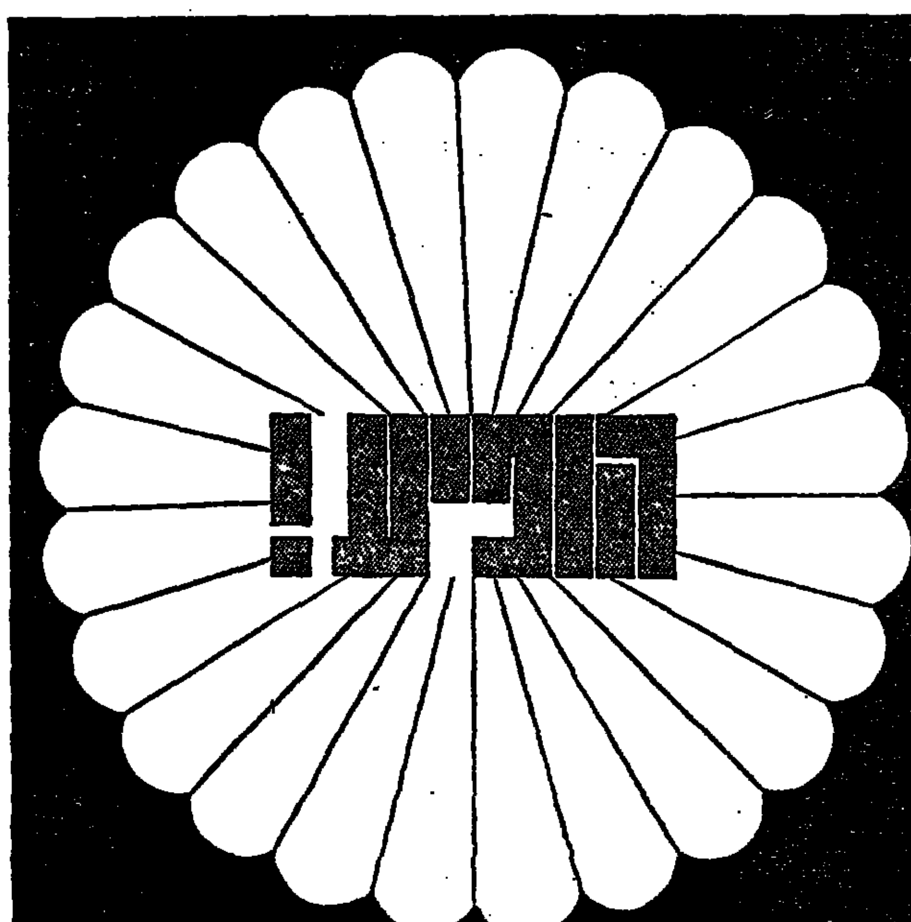

כשקוראים לצנחנים

זהו ספר המתאר קורות צנחן בשירות חובה בימי הכוננות למלחמת ששת הימים ובמלחמה עצמה.
זהו ספר שאינך קורא אלא חי אותו, תיאור פשוט וכנה מנקודת מבטו של חייל.
כיצד נהפכים נערים ללוחמים נועזים תוך שמירת צלם אנוש, כיצד נלחמים בחירוף נפש ונשארים בני־אדם, מהו סוד כוחו ועוצמתו המוסרית של צה"ל מאז ועד עולם. כל זאת בספר החדש „כשקוראים לצנחנים".
הוצאת „משרד הבטחון" הפצה בידי ספריית „דבר" להשיג בכל החנויות ובסניפי „דבר".
מחיר הספר 10.50 ל"י

תלוש

לכבוד הנהלת „דבר"
ת. ד. 199
תל־אביב.
אבקש לשלוח לביתי את הספר „כשקוראים לצנחנים" מאת יוסי בלום.
רצ"ב המחאה/שיק ע"ס 10.5 ל"י
שם ______ שם משפחה ______
כתובת ______ עיר ______

סיכוני המחושב של ניקסון

מאת סם ליפסקי,
ואשינגטון

בשבוע השלישי למיתקפה הצפון־וייטנאמית ולאחר שהנשיא ניקסון הורה על הפצצות כבדות במבואות הייפונג והאנוי, מוסיף הנשיא לשמור על שתיקה, בעוד שחברי ממשלתו הבכירים מצדיקים את מדיניותו בפני סנאטורים נרגזים ואילו דוברי הבית הלבן מנסים מצידם להסביר את טעמי הנשיא למיתקפה הנגדית.

אולם גם אם לא ניסה ניקסון להמציא הסבר פומבי וישיר למיתקפה־הנגד, ניתן בכל זאת למצוא את תשובתו ל,,שאלות על מדיניות ההפצצות בדברים שאמר למספר חברי הקונגרס בסעודה פרטית בבית הלבן. כפי שנמסר, השיב הנשיא לאחד מחברי הקונגרס כך: ,,כאשר הם מתנפלים עליך, חייב אתה לתת להם להרגיש את נחת זרועך". אומרים שזוהי תגובה אופיינית לניקסון ההולמת את התדמית בה הוא רוצה להצטייר בעיני העם בעת משבר, כלומר: בעל רוח לחימה, בעל עוצמה ובעל כושר החלטה.

תגובתו זו עולה בקנה אחד גם עם כל הידוע על ניקסון מהתבטאויותיו והן מכתביו בנושא זה. גם כל עברו הפוליטי רומז על כך שהוא נקדם בבהלה את האתגר כאשר עליו לעמוד במיבחן מול יריב תוקפני. לכן יש להעריך את תגובתו על המיתקפה הצפונית על רקע אישיותו וסגנונו ובהתחשב בהשקפתו על תפקיד הנשיא בימי הכרעה אלה בתולדות אמריקה.

מניעים צבאיים

ברם, יהיו המניעים האישיים אשר יהיו, אין ספק שעל החלטתו השפיעה גם שורה שלמה של גורמים פוליטיים פנים־אמריקאיים וגורמים צבאיים. אילו היו השיקולים שהכריעו — זאת לא נדע, כל עוד שומרת ,,קבוצת הפעולה המיוחדת" שבראשות ד"ר קיסינג'ר על דיוניה כעל סוד כמוס במדרגה ראשונה. אולם מתוך צירוף פיסות אינפורמציה, הודעות פומביות, וכן הערות שנקלטו מאחורי הקלעים בקרב עוזרי הנשיא, אפשר להסיק כי ההחלטה להפציץ את צפון וייטנאם נבעה מהשיקולים הבאים:

ראשית כל, היתה זו בעיקרה החלטה צבאית, על אף ההשלכות הפוליטיות הכרוכות בה. אולי טועים בעלי דיעה זו, אך הסבר זה נראה לי עדיף על הדיעה הכללית הרווחת בואשינגטון, הרואה מאחורי החלטת הנשיא כוונות פוליטיות בלבד. לפי מקורות הפנטאגון, היו באמתחתו של הפיקוד האווירי האמריקאי זה כבר תכניות חירום להפצצת נמל הייפונג והאנוי — במקרה של מיתקפה צפונית בקנה מידה רחב. תכנית זו הוגשה לאישורו של הנשיא למחרת היום בו חצו כוחות הצפון את גבול האיזור המפורז. המומחים הצבאיים, המודדים למידה הרבה של ספקנות לגבי יעילותו של כוח האוויר במלחמת הדו־סין עד כה, מצביעים על השוני הניכר שבין מערכת ההפצצה על הייפונג והאנוי באפריל 1972 לבין המערכות הקודמות שבשנים 1967 ו־1968. מאז אבד לקומוניסטים נמל המפתח בסיהאנוקוויל שבקאמבודיה, פקינג אסרה על מעבר אספקת הדלק מברית המועצות ברכבות דרך הרי סין־סורית סיניות. כך איפוא הפך נמל הייפונג לעורק האספקה העיקרי והיחיד של צפון וייטנאם והוא עתה ,,קו החיים" של הצפוניים. לפי הדיווחים של הביון האמריקאי, הפכה העיר הייפונג למצבור הנשק המתוחכם המגיע מברה"מ ולמאגר הדלק הגדול. עתה, לאחר שהצפוניים הטילו למערכה הגדולה את 12 הדיוויזיות מתוך 13 הדיוויזיות שברשותם, ולאחר שהכניסו למערכה שמעבר לגבול את כל כוחות השריון וכל כלי הרכב, תלויים כוחותיהם במידה מכרעת באספקה סדירה של הדלק, ומכאן ההחלטה להפציץ ולנתק את מקורות הדלק מהכוחות התוקפים. אמנם מודים בחוגי הצבא שהריסת מאגרי הדלק בצפון לא תשפיע אולי מייד על המערכה הנטושה על הקרקע, אך השפעת ההפצצות תורגש בעתיד — בשבועות הקרובים, כשמצוקת הדלק תאלץ את הפיקוד הצפוני להאיט את קצב התקדמותו, כדי לחסוך בדלק.

עם זאת נמסר שהנזקים שגרמו ההפצצות האמריקאיות על מצבורי התחמושת של הצפון־וייטנאמים ועל מאגרי חלקי החילוף הם לא פחות הרסניים מאשר על מאגרי הדלק. האנוי טעתה בהערכתה כאשר סמכה על כך שהנשיא ניקסון ימצא את ידיו כבולות מתוך שיקולים פוליטיים ולכן לא דאגו מנהיגי האנוי לפזר את מצבורי האספקה והציוד כפי שעשו במערכות ההפצצה הקודמות.

שיקולים פוליטיים

אולם גם כאשר מודים שהחלטת הנשיא נבעה בראש וראשונה משיקולים צבאיים טהורים, גם אז אסור לשכוח שבמלחמה זו משולבים תמיד השיקולים הפוליטיים בשיקולים הצבאיים. משמע, שכאשר קיבל ניקסון את המלצת יועציו הצבאיים, הוא ראה לפניו צורך לצרף אליה את השיקול המדיני, כלומר לשקול כיצד יראה צעד זה בעיני מוסקבה והאנוי, בסייגון ובפקינג, וכן בעיני דעת הקהל באמריקה, כשם שהיה עליו להתחשב בתגובה אפשרית בכל המקומות האלה אלמלא היה מגיב כפי שהגיב.

השיקול העיקרי היה, כמובן, צפייתו לפגישת הפיסגה במוסקבה. ניקסון החליט לסכן את הפיסגה ולקרוא תגר על אספקת הנשק הסובייטי לצפון וייטנאם ועל מחדלם בהפעלת השפעתם המתונה על האנוי. הסבר בעניין לאיסטרטגיה החדשה של הנשיא ניקסון הגיש ה,,קרמלינולוג" הידוע, ויקטור זורזה, היושב בואשינגטון. זורזה ניבא בדייקנות את המיתקפה הצפון־וייטנאמית ולכן עורר ניחושו עניין יוצא מהרגיל. הוא רואה את מדיניות ההפצצה של ניקסון כחלק מ,,משחק הנועד לנצל את חילוקי הדיעות בין הניצים ליונים בקרמל, וזאת על מנת לתמרן את מוסקבה לעמדה בה עליה להביא לידי הסדר שלום בוייטנאם". זורזה רואה את המדיניות החדשה של ניקסון כמדיניות של ,,השוט והגזר": ,,הגזר" — זהו הפיתוי למוסקבה בצורת הסכמי סחר בהיקף גדול ביותר, ובפרט בפריטים כגון מחשבים אלקטרוניים, וכן על־ידי מערך יחסים חדש בין מעצמות־העל; ואילו ,,השוט" — זהו הסיכון שבפגישת עם ברית המועצות אשר נועד להראות למוסקבה שלא ייתכן כל הסכם על סחר כל עוד אין שלום בוייטנאם.

על ניקסון השפיעו גם שיקולים נוספים, יותר ישירים. ידוע שניקסון נסער ביותר כאשר לאחר חודשים מספר בלבד אחרי שברה"מ עודדה אותו לצאת למלחמה, היא העזה לסייע לצפון וייטנאם לפתוח במיתקפה ולפלוש לדרום. היתה זו התגרות אישית במדיניותו של ניקסון הרגיש בנושא הוייטנאמיזציה, [illegible] רים לפני צאתו לפגישת הפיסגה עם הסובייטים. גם אם נראה אם הסובייטים לא יזמו במפורש את המיתקפה אלא רק כספקי הנשק והציוד, גם אז היתה נשקפת לניקסון הסכנה שבבואו למוסקבה ימצא את עצמו במצב של נחיתות נוכח מפלותיהם הגדולות של הדרום־וייטנאמים, ונחיתותו זו היתה נותנת אותותיה גם בנושאים אחרים, כגון בדיונים על צמצום החימוש ועל המזרח התיכון. היה כאן איפוא אתגר אישי לניקסון.

שדר על כנפי ה,,בי. 52"

בנוסף לרצונו לחזק את מעמדו לקראת הפיסגה, שיגר ניקסון מעין שדר פוליטי, כשהשדר נישא על כנפי המפציצים ,,בי.52" להאנוי ולשון השדר אומר: ,,אין ניקסון שבוי בהבטחתו להוציא את הכוחות האמריקאיים מוייטנאם; הוא מיטיב לדעת את רחשי הלב של העם האמריקאי מאשר יודעים זאת הקומוניסטים והוא לא איבד את חופש הפעולה אף בשנת הבחירות. בקיצור: אין הצפון יכול לסמוך על אי־פגיעותו. האיתות של ניקסון למוסקבה כלהאנוי אמר, שהמעורבות הסובייטית כספק הנשק והציוד פגיעה למהלומות מצד הכוח האווירי האמריקאי.

נשאלת אמנם השאלה — האם יש בידי ההפצצות האמריקאיות לשכנע את הסובייטים כי יצמצמו את שיעור האספקה לצפון וייטנאם וכך לשלול מהאנוי את היכולת להמשיך במלחמה בדרום בקנה־מידה רחב? ואולי יחשבו הסובייטים שאין בדעת האמריקאים להמשיך עד אין קץ במערכת ההפצצות על הייפונג והאנוי? מאידך גיסא, סבורים כמה קרמלינולוגים וביניהם המומחה זורזה, כי ייתכן שבקרב ההנהגה הסובייטית תהיה ידם של הניצים על העליונה ואלה יכלו לאל את התקוות הקשורות בפיסגה. אך אין הבית הלבן שותף לדיעה זו וכאן נוטים יותר להאמין ברצונה הכן של מוסקבה להשיג מהאמריקאים הבהרה באותה לויתוריהם בקשר למלחמת וייטנאם. ואכן, התגובות הראשונות במוסקבה היו מתונות וואשינגטון שאבה מהתגובה הסובייטית עידוד להמשיך בהפצצות. התגובה הסובייטית המתונה יחד עם הנועה המשלחות רמות הדרג בין מוסקבה לואשינגטון כחיל חלוץ להכנת פגישת הפיסגה במוסקבה, וכן הודעתו של ניקסון כי בדעתו לבקר גם בפולין לאחר ביקורו במוסקבה — כל אלה, מתפרשים כצעדות שנועדו לנגד עיני הקרמל ,,עניינים חשובים יותר" לסדר בפגישת הפיסגה.

ביקורת מתונה בבית

אולם גם אם הפיסגה תצא לפועל כמתוכנן, נשאלת השאלה בואשינגטון: מה בצע בנצחון ניקסון בפיסגה, כאשר הוא עומד בפני הסכנה של מפלה בבחירות? זוהי השאלה הנשאלת על רקע הניסיון המר של כל מנהיגי אמריקה שגורלם הפוליטי קשר אותם עם המלחמה בוייטנאם. אך ניקסון נמצא כבר כמעט מחוץ לביצה הוייטנאמית, ובוודאי יהיה כבר מחוצה לה ביום הבחירות. על כך אין הציבור האמריקאי רואה אותו נושא באחריות אישית למעורבות המאסיבית החדשה במלחמה ושוב אין מזהים אותו עם המלחמה בשלושת השבועות האחרונים, וזאת בניגוד למצב בו נמצא כאשר ציווה על הפלישה לקאמבודיה ב־1970, כאשר חשף את עצמו לחיצי הזעם מצד מתנגדי המלחמה. כאן ההסבר לביקורת המתונה הנמתחת עתה על הנשיא בקשר למלחמה, בפרט כאשר אין מעורבים במערכה כוחות קרקע אמריקאיים. שוב אין מראים לציבור צופי הטלוויזיה מדי ערב כיצד נופלים חיילים אמריקאים. נדמה שהציבור, לרבות הסנאטורים והסטודנטים, אדיש למערכה הצבאית ולניקסון יעמוד גם היתרון של הזמן שנותר עד לבחירות לנשיאות. אם ימשיך הנשיא בהוצאת הכוחות מוייטנאם ואם מהלך המערכה על הקרקע יאפשר לו לצמצם את המערכה האווירית, הוא יוכיח את עצמו כפי שנבא בבואתו כאשר אמר ש,,המלחמה לא תהיה נושא במערכת הבחירות". אמנם מודים אף החסידים הנלהבים ביותר של הפעלת הכוח האווירי [illegible] המיתקפה הצפונית יותר מאשר אחר הקרבות וסיומה אינו סיום המלחמה וכי בסופו של דבר יכרעו כוחות הדרומיים לנצח בה על הקרקע. שכן לא די במהלומות האוויריות. אלא שהפעם, משפתחו הצפוניים במערכה הקונבנציונאלית, הם נתנו בידי האמריקאים את היתרון בו יכולים הם להוכיח את יעילות כוחם האווירי לא רק ככוח הורס מטרות לוגיסטיות אלא גם ככוח מסייע ביעילות לכוחות הקרקע הדרומיים.

אשר ליעילותם של הכוחות הדרומיים, האמריקאים מגלים עד כה רגשות מעורבים של הקלה ובטחון: הקלה — נוכח הדיעה שהמכות החזקות ביותר על כוחות הדרום כבר עברו את שיאן, ורגש בטחון — שהכוחות הדרומיים מסוגלים לטפל במיתקפה דומה גם בעתיד.

מבט אחורה לתקופת ג'ונסון

מאת שלמה שפיר

נשיא ארה"ב ריצ'רד ניקסון, שחזר לא מכבר ממסעו ההיסטורי בפקין והמתכונן לבקר בחודש הבא במוסקווה, נראה עתה כמועמד בעל הסיכויים הטובים ביותר במירוץ הבחירות השנה; ולפי כל הסיכויים תאריך תקופת הממשל הרפובליקאי, שהחלה בעקבות נצחונו על יוברט האמפרי בנובמבר 1968, לפחות עד 1976. בינתיים מוסיפים ומתפרסמים עוד ספרי זכרונות וניתוחים סוציולוגיים והיסטוריים הדנים בתקופת הממשל הדימוקראטי מינואר 1961 עד ינואר 1969. תקופה שנפתחה בסימן ציפיות גדולות מנשיא כאריזמטי צעיר ושנסתיימה בסימן של אכזבות מרות, תסיסה אנטי־מלחמתית רחבה ועליית המתח הבין־גזעי בערי המטרופולין אחרי חמש שנות שלטונו של הנשיא לינדון ב. ג'ונסון, יורשו של ג'ון קנדי. ספרו של הנשיא הטקסאסי* הסוקר את התקופה הסוערת מנקודת־התצפית שלו בבית הלבן איננו תיאור אובייקטיבי, ועיקר חשיבותו בכך שישמש מקור ראשוני נוסף להיסטוריונים שיבואו לחרוץ את הדין. אולם עם כל ה,,מגבלות" של הספר, שאין למנותו בין ספרי הזכרונות הגדולים של מדינאים בני דורנו, יש בו כדי להצדיק את [illegible] היו של הנשיא הדרומי הראשון מאז מלחמת האזרחים האמריקאית, שהגיע בנובמבר 1963 לנשיאות בעקבות מקרה טראגי, וזכה שנה לאחר מכן ברוב הקולות הגדול ביותר במאה זו ולא יכול בחורף 1967—1968 להופיע בפומבי מחוץ למחנות הצבא מחשש להפגנות סוערות של מתנגדי מדיניותו הוייטנאמית.

העובדה שג'ונסון לא הגיע לנשיאות בדרך הטבע אלא בעקבות רצח קנדי בדאלאס שבטקסס מכורתו גרמה לנשיא־היורש הרבה קשיים ואף הטביעה את חותמה על תקופת כהונתו. ב־1960 נבחר ג'ונסון על־ידי קנדי כסגן לא על סמך קירבה בהשקפות או אהדה אישית בין השניים, אלא מתוך שיקול פוליטי קר, כי בלי מדינות הדרום אי־אפשר יהיה לנצח את ניקסון הרפובליקאי. אומנם הבחירה הוכיחה עצמה נכונה, שכן בהתמודדות עם ניקסון גבר קנדי ברוב של פחות ממאתיים אלף קול. בחירה זו של ג'ונסון כשותף לרשימה הדימוקרטית לנשיאות היתה למורת רוחו של רוברט קנדי, איש הקשר של אחיו עם הליברלים הצפוניים. חוסר־אהדה בין אחי הנשיא מטקסס לבין קהל הגיאר־אריסטוקראט הבוסטוני והממסד הליברלי הצפוני שהוסיף לספק כחי־אדם מעולים לתפקידים בכירים בממשל — כל אלה תרמו לאי הבנות ולמתיחות, שאף הודלפו לעתונות הן על־ידי מקורבי הנשיא החדש והן על־ידי נאמני קנדי שראו בג'ונסון ,,אוזורפאטור". אלא שבספר זכרונותיו נמנע משום־מה ג'ונסון מעשיית חשבון עם מבקריו ויריביו של פרק זה. הוא דווקא מרבה להדגיש את הרציפות הדמיאלית לקו של קנדי. בהקשר זה מזכיר הנשיא את היחסים הטובים בינו לבין ג'ון קנדי ואביו ג'וזף, השגריר לשעבר, באמצע שנות החמישים: ב־1956 נמנה ג'ונסון עם התומכים במועמדותו של ג'ון קנדי כסגן לעדלי סטיבנסון בוועידת המפלגה הדימוקראטית בשיקאגו. אך אין הוא מזכיר את המריבות בין שני המתחרים על המינוי המועמד בוועידת לוס אנג'לס ב־1960.

שיטת הדגש בהתבטאויות אוהדות כביכול של בני משפחת קנדי לגבי הנשיא ג'ונסון — בעוד שהאנטגוניזם ביניהם היה עובדה ידועה לכל ורגלה של ג'קלין קנדי אונאסיס לא דרכה בבית הלבן עד שהשלטון עבר לרעייתו של הנשיא ניקסון — יש בה כדי לגרוע מאמינות סיפורו של ג'ונסון. בדומה אין הנשיא מטבע בכיעותו כי בקיץ 1964 היסס ממש עד לרגע האחרון לקבל את מינוי המפלגה הדימוקרטית ולהתמודד עם סנטור גולדווטר הרפובליקאי על הנשיאות. למרות הסתייגות הליברלים הצפוניים מסגנונו ומאישיותו של ג'ונסון לא היה להם ב־1964 מה עוד אחר; וכל מי שנכח כמו כותב שורות אלה בוועידת המפלגה הדימוקראטית באטלנטיק סיטי יקשה לו להאמין, כי הכרעת ג'ונסון נפלה רק כאשר הוועידה כבר היתה בעיצומה.

כשלון ,,דרך המלך" בוייטנאם

למלחמת וייטנאם שהכריעה את גורלו של ג'ונסון ואילצה אותו לרדת מהבמה, מוקדש המקום המרכזי בזכרונותיו. אין בו בספר מסילויים סנסאציוניים כלשהם לגבי הסתבכותה של ארה"ב במלחמה היבשתית באסיה, חרף כל האזהרות בנידון. אף כי ג'ונסון משתדל להדגיש את רציפות ההתחייבות האמריקאית, שירש מקודמו ובעיקר מהנשיא קנדי, שבימיו גדלה ההתערבות מכ־700 מומחים ל־16 אלף אנשי צבא, אין הוא רוחץ בנקיון כפיו ומקבל מלוא האחריות להכרעות שהכריע מאז התקרית במפרץ טונקין ב־1964 ועד להקפאת ההפצצות ושיחות פאריס, שנשארו עקרות ארבע שנים לאחר תחילתן ושברו מכבר את השיא של שיחות פאנמונג'ון בקוריאה. זכרונותיו של ג'ונסון מדגימים עוד פעם את הסבך הטראגי של המלחמה ואת קוצר ידה של המעצמה הגרעינית הראשונה בעולם בניהול מלחמה יבשתית מוגבלת עם הוייאטקונג ועם מדינה קטנה בדרום־מזרח אסיה; את אי־יכולתה של ארה"ב להכתיב תבניתה במלחמה מוגבלת. כן בולטים הקשיים והניגוד בין הנחתה הבסיסית של המדיניות האמריקאית בשנות הששים, כי נפילת וייטנאם תביא לתגובת־שרשרת ולעירעור כל המדינות הקטנות הבינוניות האחרות באזור, לבין שיקולים בין־מעצמתיים כרחבים יותר שמנעו מראש הפעלת מלוא הכוח האמריקאי בוייטנאם. המפנה שחל בשנה האחרונה, בתקופת שבתו של ניקסון בבית הלבן, ביחסי ואשינגטון־פקין עוד מבליט על מאמצי השכנוע של ג'ונסון, אם כי אפשר גם להוסיף ולטעון שעמידת הכוחות האמריקאיים באמצע שנות הששים מלאה תפקיד בולם ואף השפיעה בסופו של דבר על מיתון פקין.

על כל פנים, עם כל המשגים שעשה הנשיא בהיענותו להמלצות יועציו הצבאיים והמדיניים לשגר מאות אלפי חיילים לוייטנאם ללא סיכוי של הכרעה מהירה, מתגלית דמותו כמדינאי אחר המרבה לשקול כל צעד ושלב הרחוק מאוד מתרחור מלחמה. לפעמים [illegible] את עצמו [illegible] לבטיו ודיקתו ב,,דרך המלך" בהסכמה כללית כשמדברים ושמא היה איום באמצעים נמרצים יותר, כדוגמת האיום העקיף של אייזנהאואר מחורף 1952—1953 שהחיש את סוף מלחמת קוריאה, מקצר את המלחמה. הרי דווקא תוצאותיו של הגראדואליזם היו הרסניות בשביל ארה"ב. אגב, מסתבר שהפעלת כוח גדול לאלתר במשבר ברפובליקה הדומיניקאית באביב 1965 הביאה תוצאות רצויות, למרות כל חיצי הבקורת שכוונו אז נגד הנשיא ג'ונסון על־ידי חוגים ליברליים. הנשיא ג'ונסון אף מרבה להתייחס למאמציו החוזרים ונישנים לכונן מגע עם האנוי באמצעות מתווכים פולניים וקומוניסטיים. אף כי הספר בוודאי לא יתרום כוח זה, מעיד הקיפאון המוסיף לעמוד בעינו גם כעת, כשהנשיא ניקסון כבר פינה את רוב הצבא האמריקאי ומוכן להתחייב לפינוי כולו תמורת שחרור השבויים האמריקאים, כי האנוי והוייטקונג אינם מוכנים לכל פשרה מעשית שלא תביא להשתלטותם.

תקיפות ומתינות ביחסים עם ברה"מ

הקורא הישראלי ימצא, כמובן, עניין מיוחד בפרק שמקדיש הנשיא בזכרונותיו למלחמת ששת הימים, שבה מילא תפקיד רב־משמעות בניטרול הסובייטים. יחד עם זאת מלמדים דבריו לגבי מגבלות ההתחייבויות המילוליות של נשיאים אמריקאים תזכורת הכובה לנו לעתיד. כאשר הזכיר שר החוץ אבא אבן בעת המשבר במאי 1967 את התבטאויות הנשיאים טרומן, אייזנהאואר וקנדי, אמר לו הנשיא ג'ונסון: ,,יודע אני בדיוק כמה אמרו שלושת הנשיאים האלה. אך אין זה שווה אף לא חמשה סנטים, אם אין העם והקונגרס האמריקאי תומכים במדיניות הנשיא". בעוד הממשל דן בצעדים האפשריים להבטחת חופש השיט, הטילו מיניסטר־החוץ דין ראסק ומיניסטר־ההגנה מאק־נמרה — למרות קיומם של סנטורים ,,יונים" בשאלת דרום־מזרח אסיה ו,,ניצים" בבאזור התיכון — ספקות לגבי הסיכוי להעביר החלטה מיידית בציר [illegible] תמיכת הקונגרס [illegible] לפעול; הסנטורים שבהם נועצו יעצו נגד פעולה חד־צדדית של ארה"ב והמליצו על ,,אמצעים בדוקים" כמו האו"ם. אף כי ג'ונסון [illegible] לחזור ולהביע צערו על שישראל החליטה לפתוח בפעולה מלחמתית מונעת הוא מדגיש, כי פעולות הערבים שקדמו למלחמת ששת הימים הריכו את תוקף האשמה הערבית בדבר תוקפנות ישראל ומזכיר בהקשר זה גם את אחריות הסובייטים להידרדרות המצב. בבוא המבחן לא נבהל ג'ונסון מאיומיו של קוסיגין באמצעות ,,הקו האדום"; אגב, שידורים אלה בהתחלת המשבר הגיעו רק עד לפנטאגון ולא לבית הלבן, אך התקלה הותקנה תוך זמן קצר. ברגע המכריע, ב־10 ביוני, כאשר קוסיגין איים בפעולות צבאיות חד־צדדיות אם לא תפסיק ישראל לאלתר את התקדמותה בשטח סוריה, הורה ג'ונסון להשיט את אניות הצי השישי קרוב יותר לחוף הסורי מתוך הנחה, שהמשקיפים הסובייטים יעבירו לקרמל כיד את האזהרה. גם בוועידת הפיסגה ש־התקיימה שישה שבועות לאחר מכן בגלאסבורו, כשקוסיגין תבע החזרה מיידית של כוחות ישראל לקווים שלפני ה־5 ביוני והעברת בעיית השיט לבית־דין בהאג, לא התרשם ג'ונסון מלשון האיומים ובעקיפין הזהיר את ראש־הממשלה הסובייטי מפני מלחמה גדולה ב־ ייעצו לו כי מוטב ששתי מעצמות־העל יישארו בחוץ במקרה של התפוצצות מזרח־תיכונית מחודשת.

לעומת התקיפות שגילה ג'ונסון מול האיומים הסובייטיים בעת המשבר המזרח־תיכוני ולעומת הקו האנטי־קומוניסטי האורתודוקסי במלחמת וייטנאם בולטת תמיכתו של הנשיא הדימוקראטי האחרון בהפגת ,,המלחמה הקרה" עם ברית־המועצות ובחיזוק הדו־קיום בין שתי מעצמות־העל; קרוב לוודאי שהוא מקנא עכשיו בנשיא ניקסון, שיהיה הנשיא האמריקאי הראשון המבקר במוסקווה. נראה כי השפעת היועצים והדיפלומטים חסידי מדיניות ,,בשירת הנערים", כגון אוורל הארימן, לוולין תומפסון וכן קודמו של הנרי קיסינג'ר, ואלט רוסטוב, היתה גדולה על ג'ונסון בנידון. אף כי הוסיף ללחום בתוקפנות ובהתרחבות הקומוניסטית באסיה, השתדל לפעול בהתמדה לשיפור היחסים עם הקרמל. ב־1968, עם חתימת ההסכם למניעת פיזור הנשק הגרעיני וצמצום ההפצצות על צפון־וייטנאם, עמד הנשיא ג'ונסון על סף התגשמות חלומו לבקר במוסקווה ובמגעים דיפלומטיים הוסכם על קיום הביקור בחודש אוקטובר. אלא שפלישת הצבא הסובייטי לצ'כוסלובאקיה מנעה את הדבר. עם זאת לא אמר ג'ונסון נואש והציע לפגוש את המנהיגים הסובייטיים בז'נבה. [illegible] על הגבלת הנשק האיסטרטגי. אולם הסובייטים לא היו מעוניינים בפגישה מעין זו עם נשיא שעמד לסיים את תקופת כהונתו ושמפלגתו הובסה בבחירות העומדות להכות ליורשו ניקסון.

מצעד הישגים בחזית הפנים

על השנים האחרונות של שלטון הנשיא ג'ונסון העיבו, מלבד הסבכות מתנגדי המלחמה בוייטנאם והתסיסה הגואה בקאמפוסים, גם התפרעויות כושים בריכוזים העירוניים הגדולים של ארה"ב. אולם כדוגמת הרבה תסיסות חברתיות אחרות באו התפרצויות אלו דוקא לאחר הזינוק הגדול קדימה של הכושים בתקופת ג'ונסון. יד הגורל רצתה, שהנשיא הדרומי הראשון מאז מלחמת האזרחים יעשה יותר לקידום הכושים בדרום ובצפון מאשר כל נשיא דימוקראטי או רפובליקאי מהצפון. עם פתיחת ארכיון קנדי לפני חודשים מספר אף הוכח בצליל, כי עוד בהיותו סגן־נשיא ב־1963 מילא ג'ונסון תפקיד ראשון במעלה בהכנות לקראת החוק המקיף לזיכוי זכויות הכושים ונקט עמדה מתקדמת יותר מרוב היועצים הליברליים הצפוניים של ג'ון קנדי. אם כי לעולם לא זכה בקרב הכושים לאהדה שממנה נהנתה השושלת הבוסטונית. המנון התנועה לשיוויון זכויות We Shall Overcome הד־ הד תקופה בעשור האחרון, אך מעולם לא עשו מלים אלו רושם כפי שעשו בפי הנשיא ג'ונסון, כאשר פנה — במרס 1965 בעקבות [illegible] מסלמה למונטגומרי שבאלאבאמה בירתו של המושל ואלאס הגזען — בקריאה נרגשת אל הקונגרס והעם האמריקאי כדי לגייס [illegible] לאישור הצעת־החוק להבטחת מלוא זכויות ההצבעה של הכושים. כמו השינוי ביחס ליהודים אצל אליינור רוזוולט, שב־1916 לא הרגישה בטוב בסעודה עם הרבה יהודים שערך ברנרד ברוך בואשינגטון ושבהמשך הקריירה הפוליטית שלה נעשתה ידידה מובהקת של היהודים ולבסוף גם של מדינת ישראל, חל אף אצל ג'ונסון מפנה הדרגתי ביחס לכושים. [illegible] כחבר קונגרס צעיר מטקסס. בתקופה שלטונו נתמנה השופט העליון הכושי הראשון ת'רגוד מרשל, חבר הקבינט הכושי הראשון רוברט וויבר, השגרירה הכושית הראשונה פטרישיה האריס, ראש עיריית ואשינגטון הכושי ואלטר ואשינגטון, ועוד. באותן השנים התאכזב הנשיא ג'ונסון מהתגובה העוינת של [illegible] אך בפרספקטיבה הוא נוטה להלל הבנה ולהבחין נקודות־אור במפנה [illegible] בקרב התודעה העצמית של הכושים.

ג'ונסון, שהקריירה הפוליטית שלו החלה בהיותו פונקציונר צעיר ואחר־כך חבר בית־הנבחרים מאזור דל בטקסס בתקופת הניו־דיל של פראנקלין דילאנו רוזוולט, הוא שזכה גם להשלים את מלאכת החקיקה הסוציאלית, שאת יסודותיה הניחו לראשונה בשנות השלושים של המאה הנוכחית. [illegible] בקונגרס בעקבות הגל [illegible] חוק הטיפול הרפואי, שהציל מיליוני אזרחים קשישים מקרב מעמד העמלים ושכבות הביניים משקיעה בחובות נוכח האמרה המתמדת של מחירי השירות הרפואי והתרופות. הזרמת מיליוני הדולרים לחינוך על־ידי הממשלה הפדראלית וחוקי השיכון הם החשובים בשורה ארוכה של הצעות־חוק שאושרו על־ידי הקונגרס בתקופת נשיאותו של ג'ונסון וביזמת הממשל שלו (מענין שחוק ההגירה החדש מ־1965, אשר ביטל את שיטת המכסות הישנה שפעלה לטובת המהגרים ,,הנורדיים" והכבידה על הצלת פליטים יהודים בתקופת היטלר לא זכה משום־מה לאיזכור ברשימת ההישגים של ג'ונסון). כדוגמת קודמיו אף טבע הנשיא ג'ונסון סיסמה משלו שתאפיין את מדיניותו הסוציאלית; אחרי ,,הגבולות החדשים" של ג'ון קנדי באה ,,החברה הגדולה" של יורשו. ג'ונסון, אשר עוד במשרתו הראשונה אחרי גמר בית־המדרש למורים בדרום־מערב טקסס (כמורה בבית־הספר של אמריקאים ממוצא מכסיקאי בקוטאלה) הכיר מקרוב את העוני והסבל של שכבות מקופחות, ייחד חשיבות מיוחדת במסגרת כהונתו למלחמה הסוציאלית בעוני, שגם באמצע שנות הששים הכביד עדיין על 35—40 מיליון תושבים אמריקאיים מכל הגזעים — לא רק כושים ופורטוריקאים אלא אף לבנים. החוקים הסוציאליים של הנשיא ג'ונסון וכן מפעלי המשרד לאפשרויות הכלכליות (אופוזיציה למטה ,,המלחמה בעוני") שיפרו מצבם של מיליוני עניים, אך לא הצליחו לחולל את המפנה המכריע. הרבה תכניות נשתבשו עקב חיכוכים בין המנגנון לנושאי המבצע, ובשתי השנים האחרונות לשלטונו נתקל הנשיא בהתנגדות גוברת מצד הקונגרס לאשר את תקציבים של ,,מלחמה" זו.

קשרים עם ידידים יהודים

משקיף ישראלי, שהיה עד למאגר הגדול של כשרון יהודי בואשינגטון בימי הממשל הדימוקראטי בשנות הששים, מטבע הדברים שיתעכב בעניין אחרי התייחסות הנשיא לידידיו היהודים. אפילו אין הוא מזכיר את שייכותם האתנית המיוחדת. התפטרותו הכפויה של השופט העליון אייב פורטאס בשנת 1969, בימי שלטונו של ניקסון שעד בה נמנע מלמנות שופט יהודי לבית־הדין העליון, לא חוללה שינוי בדעה החיובית של ג'ונסון עליו. פורטאס, המוזכר בספר הזכרונות של הנשיא בהקשרים רבים כיועץ נאמן ו[illegible] היה ,,נץ" מובהק בשאלת וייטנאם. גולדברג, לדברי ג'ונסון קרבן שילם את המחיר ,,בעד" הפילוסופיה הפרוגרסיבית שלו, אהבת המולדת, דעותיו הבוטות ונאמנותו לנשיא. בניגוד לפורטאס נמנה ארתור גולדברג, שנבחר ב־1965 לבקשת ג'ונסון והחליף את מושבו בבית־הדין העליון בתפקיד שגריר ארה"ב באו"ם — משגה [illegible] הוא מצטער עד היום הזה — על ,,היונים" המובהקות. מוזכרים ידידיו האישיים של הנשיא ורעייתו, ארתור קרים ומתילדה אשתו. לדברי ג'ונסון, היה קרים [illegible] האנשים שלהם מסר עוד ב־סתיו שאין בכוונתו לרוץ בשנית. קרים ורעייתו אף היו בבית הלבן ב־31 במארס 1968 ועד לרגע האחרון הפצירו בו לחזור בו מהחלטתו, אותה עמד לבשר באותו ערב בשידור לאומה האמריקאית. אך עם כל ההערכה לידידיו גמר ג'ונסון אומר שלא להיענות להפצרות אלה. ואם כי הוא מנסה [illegible] את רושם הצלחתו של יוג'ין מק־קארתי בבחירות המוקדמות בניו המפשייר, בהן זכה הנשיא רק ב־42 אחוז בלבד, ואינו מודה במפורש בהשפעת דעת־הקהל ה[illegible] על פרישתו, אין ספק ש[illegible] הפילוג, שאכל ב־1968 את המפלגה הדימוקראטית והוסיף להחליש אותה גם כיום, קיבל החלטה נכונה וחסך לעצמו את החרפה להיות מובס בקלפיות ארבע שנים לאחר נצחונו הגדול כל כך ב־1964. בחוותו ליד פרנקלין דילאנו רוזוולט במכורתו הטקסנית [illegible] כבר הספיק לנוח מחמש שנים [illegible] בבית הלבן; וקרוב לוודאי למרות הסבך הטראגי של מלחמת וייטנאם יזכה בטווח ארוך להערכה חיובית יותר מכפי שזכה בשנותיו האחרונות, בעיקר הודות להישגיו החשובים בתחום מדיניות הפנים.

* Lyndon Baines Johnson: The Vantage Point: Perspectives of the Presidency 1963-1969. New York Holt, Rinehart & Winston, 1971, 636 pp.

גם לבנך
עולם משלו!

גם בנך רוצה לדעת...
הוא צעיר, אבל כבר מתעניין בנעשה סביבו.
הוא סקרן ומרבה לשאול שאלות.
הוא נבון, עירני ובעל תפיסה, אבל העתון שאתה, האב, קורא — אינו מיועד לגילו ואינו עונה על דרישותיו המיוחדות.
הוא רוצה לדעת הכל, להבין את המתרחש בארץ ובעולם, אבל יש לו עולם משלו, עולם שונה, עולם הילדות.
דבר לילדים מקנה לבנך הרגלי קריאה, מרחיב את אופקיו ואת השכלתו הכללית.
דבר לילדים ערוך בידי צוות עתונאים וסופרים, הפתוח לבעיותיו של הדור הצעיר ומבין ללבו.
חתום בשביל ילדך על דבר לילדים
שלם לשנה מראש (42.— ל"י) ובנך יקבל שי חינם את ספרם של אפרים ומנחם תלמי
כל ארץ ישראל
צרף את בנך למשפחה הגדולה של דבר לילדים

לכבוד
,,דבר לילדים",
ת.ד. 199, תל־אביב
רצוני לצרף את בני/בתי אל המשפחה הגדולה של ,,דבר לילדים"
הריני מצרף בזה המחאה ע"ס 42.— ל"י
שם פרטי ______ שם משפחה ______
כתובת מדויקת ______
רחוב ______ מס' ______ עיר (מושבה, שכונה) ______
חתימה (האב או האם) ______
את התלוש יש להכניס למעטפה עם הצ'ק או המחאת הדואר ולשלוח לת.ד. 199 תל־אביב, או לסניף ,,דבר" הקרוב.

יש לי עניין בדבר

לאברהם הרצפלד היקר
רב הפעלים הנערץ ע"י הכל
עם קבלת פרס ישראל
ברכות מקרב לב
הנהלת בית חולים ,,הרצפלד"
ועובדיו

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
קרן החינוך לישראל
מיסודה של המגבית היהודית המאוחדת
מכרז בניה ק/128
מרכז קהילתי
ע"ש לוין באשדוד

1. הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן הסוכנות) מזמינה בזאת הצעות מקבלני בנין לבנית מרכז קהילתי ע"ש הרי לוין באשדוד.
2. הבנין המתוכנן הוא בשטח של כ־1300 מ"ר.
3. את תנאי המכרז והחומר הקשור בו אפשר לקבל החל מיום ג' 25.4.1972 בבנין הסוכנות, רחוב קפלן 17, תל־אביב, בחדר מס' 206 בשעות העבודה, תמורת תשלום של 250.— ל"י אשר לא תוחזרנה.
4. סיור קבלנים יתקיים ביום ה' 4.5.1972. הפגישה ליד משרד מהנדס העיר אשדוד בשעה 10.00.
5. את ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים במשרדי הסוכנות בכתובת המצוינת בסעיף 3 לעיל עד ליום ד' 24.5.1972 שעה 12.00.
6. תנאי התשלום במזומנים כפי שיקבע בחוזה שייחתם.
7. ההשתתפות במכרז זה פתוחה אך ורק לקבלנים רשומים בהתאם לחוק רשום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות תשכ"ט; והרשאים בהתאם לחוק לבצע את העבודה המוצעת בהתחשב עם היקפה הכספי ומהותה.
8. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

גוש 6620
בעל קרקע בגוש 6620
אם אתה בעל קרקע בגוש 6620, שהוא גוש הקרקעות שבין כביש תל ברוך לקנטרי קלוב בצפון תל־אביב.
ואם טרם הצטרפת להסכם שבין ארגוננו לבין עירית ת"א — הנך נקרא בזה לטובתך להצטרף להסכם במסגרת ארגוננו.
הגוש עומד בפני הפקעה — ואם לא תצטרף להסכם, לא תהיה זכאי לקבל קרקע, ותקבל פיצויים מופחתים בלבד.
ההסכם במסגרת הארגון יאפשר לך לקבל תוך [illegible] קרקע מאושרת לבניה והסדר עם חברת בניה.
בדבר פרטים נא פנה לעירית ת"א או למזכירות הארגון, [illegible] זילברשטיין רח' [illegible] 26, ת"א, טלפון 613380 (בין השעות 7—5 אחה"צ), או לטלפון 51542 ת"א, (בין השעות 1—8 לפנה"צ ו־4 אחה"צ).
ארגון בעלי המגרשים
בגוש 6620

המועצה האיזורית בקעת בית שאן
מכרז מס' 3
המועצה האיזורית בקעת בית שאן מודיעה בזה על מכירת מכונית קורטינה שנת ייצור 1967.
את המכונית אפשר לראות בחצר המועצה.
אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
אורי יפה — ראש המועצה

משא
לספרות, אמנות ועיון

בגליון:
• על הארכיטקטורה של משכן הנשיא
• דוד ברש על משה דיין
• מידד שיף על טרומפלדור
• שירים של אביגדר, לויתן וסנגהור
• תערוכות • מוסיקה

מוסף ל„דבר", מס' 20, ד' אייר תשל"ב, 21 באפריל 1972 · המערכת: אהרן מגד, אברהם שאנן, יצחק בצלאל

ישראלים לביאנאלה

מאת שרה בריטברג
(מוזיאון תל־אביב)

המורשה לביאנאלה, ד"ר אברהם רונן, בחר בקביעת־יחיד בעבודותיהם של הפסל ישראל הדני והצייר אברהם אופק לייצג את ישראל בביאנאלה של ונציה — החשובה בביאנאלות.

מאחר שהאמנים הנבחרים, שיצירותיהם מוצגות עתה במוזיאון תל־אביב, נראים לי כבחירה של איכות והאמנים מוכרים לקהל אשתדל לעמוד על תהליך הבחירה לביאנאלה, המעלה מדי שנה טענות מוכרות.

מניעות הטרוניות נראה, כי הן עולות בעיקר מתכרת תהליכים דמוקראטיים המיושמים לתחום שאין חוקי הדמוקראטיה חלים עליו.

דמוקראטיה באמנות פירושה חרות ליצור ללא תכתיבים, ודאי שאין פירושה קביעת איכות יצירה על־פי הצבעת רוב.

הטענות העולות כלפי הבחירה מציעות כתהליך למורשה־יחיד לא משאל־עם או הצבעה בכנסת, אלא ועדה בת יושבים בציגים אחדים המחליטים ברוב קולות על המועמדים לביאנאלה, והעובדה שמורשה מתורגם לעיתים כקומיסאר משמשת קרקע פורה לאסוציאציות של שלטון־יחיד.

יש החולקים על כישוריו של המורשה להחליט בתחום האמנות, כאילו אינו מומחה דיו בתחום זה. אחרים טוענים כי לביאנאלה יש לשלוח עבודות מייצגות את הזרמים האמנותיים הקיימים בארץ, ועל כן מסתייגים מהבחירה של הצייר א. אופק שהוא „זאב בודד".

המחאות העיקריות מתבססות על הסובייקטיביות שבבחירה האסתטית, בהעלותן את מושג ה„טעם". ההנחה שמאחורי מושג זה היא כי מעבר לשיקולים האיכותיים הסמויים יכול הטעם האישי, המבוסס על השקפת־עולם ותפיסה תרבותית מסויימת לקבוע כי יצירותיו של אמן מסויים למרות שהן עומדות במבחן האיכות, אינן לטעמו של מורשה זה או אחר.

אמנים אחדים, שלא ייצגו את ישראל בביאנאלה רואים את האשם, לא בטיב יצירותיהם אלא בטעמו של המורשה.

יש לומר, כי טענות אלה נשמעות בלתי סבירות לאחר בחינה ענינית של שיטת הבחירה לביאנאלה.

שר החינוך והתרבות, ממנה בעזרת יועציו לעניני אמנות את המורשה. המורשה אינו שליח ציבור או מפלגה אלא אדם שעיסוקו בתחום האמנות.

כדי להתגבר על בעיית ה„טעם", קיימת תחלופה של מורשים שתפקידה לבטא את מגוון הטעמים, באופן שאם נפסל אמן חשוב בשל טעמו יוצא־הדופן של המורשה, יש סיכוי שאמן זה ייבחר פעם אחרת על־ידי מורשה אחר.

מידת היצגניות של הנבחרים את האמנות בארץ, יכולה היתה להיות רלוואנטית אילו יכול היה מישהו להסתכן ולומר איזו מגמה מאפיינת את האמנות הישראלית. אך בארץ, כבמערב כולו, קיים ביטוי לזרמים אמנותיים רבים, שקשה לקבוע מי מהם מייצג יותר או פחות את כיווני התפתחות של האמנות הישראלית.

ישראל הדני ואברהם אופק — מעבר לשאלת הטעם — הם אמנים בעלי איכות טובה.

הציקלוס של אברהם אופק בבית־העם שבמושב העולים כפר־אוריה וידע את יצירתו המיוחדת לקהל רחב. ישראל הדני, אמנם גרם פולמוס סביב הפסל שהציב ליד תחנת הרכבת בירושלים — פסל שזכה לכינוי העממי „הקאטאסטרופה", תרתי משמע, — עובד בצורה וחומר שונים לחלוטין בעבודות הנשלחות לביאנאלה. עבודות אלה הן בתחום הפיסול המינימאלי. מרכיבים אותן ממתכת מלוטשת וזכוכית, והן יוצרות מתחי חלל בעזרת מסלולים של פרטי מתכת שאינם יוצרים חללים סגורים חדשים, אלא מרמזים על שבירת החלל הנתון ויצירת יחסים של מתח חללי מדומה והרס בעזרת מינימום צורות.

אברהם אופק, אינו בוחן אמצעים אסתטיים מופשטים כעמיתו הפסל. רעיונותיו הצורניים מעוגנים בתחום הפיגוראטיבי ויש להם נגיעה ישירה יותר לעולם קונקרטי ומוכר, עולם של בני־אנוש.

טענה שנשמעה, כאילו שני סוגי היצירות, של אופק והדני, אינם יכולים לדור בכפיפה אחת משום שהם הפכים בתפיסתם האסתטית, נראית לי שולית בסולם העדיפויות שחייב להנחות את המורשה.

תערוכות

יומרנות צרפתית

(חמישים אמנים צרפתים, מוזיאון תל־אביב)

טבעי שתערוכה נודדת שמטרתה לרומם את קרנה של האמנות הצרפתית ולהפריך דעה מקובלת על שקיעתה של פאריס כמרכז האמנותי מצאה את מקומה בין כותלי מוזיאון תל־אביב. שהרי אין לד"ר גמזו שגריר נלהב לפראנקופוניות. פתיחת תערוכתו של פסיל מילשטיין הפאריסאית, במקביל לתערוכת האמנים הצרפתיים, כאילו אין אמנות מלבד זו הצרפתית, תעיד. טעמו של משרד התרבות הצרפתי לאירגון תערוכה נודדת זו נראה ברור, ודאי שגם לד"ר גמזו נימוקים משלו.

למרבית האירוניה, מצליחה התערוכה לשכנע אותנו שמאז מלחמת־העולם השנייה איבדו הצרפתים את הבכורה באמנות.

בין מספר יצירות טובות של אולשינבסקי, ביסייר, לאפיק, נויאל, סוליאקוף, סוטו, סולאז', וואורויקי, שלא לציין את הצייר הצרפתי־ישראלי אגם, מוצגות ארבעים וכמה יצירות חיוורות. כיוון שהן נציגות בודדות מיצירתו של כל אמן, קשה לדעת אם האשמה באמנות הצרפתית או בבחירה הלקויה של היצירות על־ידי מיניסטריון התרבות הצרפתי.

בתערוכה מוצגות יצירותיהם של מאנסייר, באזין וביסייר שפעלו בשנות החמישים, הושפעו מפול קליי ומגישתו היוצרת קשר בין ההתכנסות הלירית והתבניתיות שבטבע. אלה הם הוותיקים שבאמני צרפת שלאחר המלחמה, ומהם מוביל הזמן להתפתחויות שונות בתחום האקספרסיוניסטי, האקשן־פיינטינג הרואה בתמונה התרחשות (קארל אפל), לכיוון הגיאומטרי המחפש את התבנית הפשוטה ההארמונית, מעין „חתך הזהב" היווני בטובן מודרני.

האמנות האופטית והקינטית היא בעלת המשקל האיכותי החזק ביותר בתערוכה, בין היוצרים מתחום זה בולטות עבודותיו של הישראלי אגם ועבודותיו המתומצתות והעדינות של הצייר סוטו. התערוכה מבהירה, יותר מכל, כי צרפת, ככל מרכז אחר במערב משתלבת בזרמים האמנותיים הקיימים.

יש בתערוכה יומרנית זו מעין בומראנג למשרד התרבות הצרפתי ולעצם היומרנות להציג חמש עשרות של אמנים פעילים ברמה גבוהה — מכל ארץ שהיא. יתכן שאילו נבחרו עשרה אמנים בלבד כדי לייצג את האמנות הצרפתית — אפשר היה לשבח את התערוכה.

שרה בריטברג

שניים שהלכו לעולמם

עם סגירת הגליון נתקבלה הידיעה על פטירתם של ברוך קרוא ואלכסנדר פן.

ברוך קרוא — מבקר, מסאי, מתרגם, עורך, ליווה את הספרות במשך ימי דור, בגולה ובארץ, ועקב בעין טובה אחר כל גילויי היצירה שהצמיחה הספרות העברית. ראה את הספרות הזאת כרצף אחד, המתמשך מימי ההשכלה ועד היום, ובביקורתו — שהצטיינה ביושר ובנאמנות קנאית לעקרונות — טיפח את ההמשכיות הזאת ואת המסורות המושרשות בה, כמתרגם, כמאסף וכעורך — הקפיד על נקיון הלשון ועל שיפור ושכלול מתמידים.

אלכסנדר פן — „מאיאקובסקי העברי" — היה דמות מיוחדת ויוצאת־דופן בשירה העברית, משורר בעל רעיונות מהפכניים שביקש לפנות להמונים, דרך אישיותו ושירתו, לציבור הפועלים, למפלגה, ועשה זאת מתוך וירטואוזיות רבה, עתירת פאתוס, ומתוך אהבה רבה לארץ־ישראל החלוצית, הפועלית, העובדת, מתוכיין אמיתי, שעשוי היה להיות דוברו של דור שלם, ונקלע לקרן־זווית בשל נאמנות אטאביסטית לתקופה אחרת, עליה התרפק ברומאנטיות שהיה בה הרבה מן האצילות.

דברים על השניים עוד יופיעו מעל דפי „משא". יהיה זכרם ברוך. מ. מ.

חנה בן דוב

(בית ליוויק)

אף הציירת המחוננת חנה בן־דב מצאה בצרפת את האווירה שמאפשרת לה פוריות יצירה. את החד ליצירותיה היא מהססת בישראל, על־ידי תצוגות קצובות של עבודותיה.

תמונותיה הן בתחום המופשט ומגיעות לעידון נדיר ביותר. ברגיל, שואבת העבודה במופשט את כוחה מניגודים ומתחים בין צורות וצבעים. ציירים בעלי מזג סוער מביאים את המתחים למקסימום על־ידי ניגודי צורות וצבעים בוטים. חנה בן־דב מעדיפה להישאר בתחום המתח הנורקס באיטיות בין צורות דומות וצבעים בדרגת טונאליות נמוכה. החוויה העוברת לצופה משדרת מתח ורוגע, שבו עצור הכוח להתפתח לספרה גדולה יותר. העבודות מוסרות הלכי־רוח שונים: יש שהיצירות מביעות ישירות גדולה יותר במגע עם הכבד ועם החוויה ואז ה„התרחשות" חריפה בביטוייה הצורניים והצבעוניים. אך אופייניות יותר הן היצירות בהן ניכר כיסוי במודע על פרץ חוויות, שיכול היה לבוא לביטוי קיצוני יותר — ביקורת התבונה האמנותית על היצר.

הבסיס הרעיוני־צורני לבדים אלה הוא הבקעות של צמיחה כלשהי. צמיחה קווית, מתוך סביבת כתמים. הציור כולו נשען על יסודות אורגאניים וקאליגראפיים. הקאליגראפיה האישית המשמשת לעיתים תהליך לצמיחה הקווית או באה בנוסף לה, נמצאת במשקע באחד הרבדים הנמוכים של הציור רב־השכבות.

הכתב אינו נראה כאילו הוא משמש שפה רשמית במדינה כלשהי אלא כאמת בלתי מפוענחת אותה מנסה הציירת לדלות מתוך היקום ומתוך שכבות הצבע הרבות המהוות את היקום הרוחני שלה.

מוזיאון ישראל כיבד את חנה בן־דב בתערוכת־יחיד ובכך הביע בשם רבים את הרצון שתמשיך לחפש את התנובות ליצירותיה בישראל.

שרה בריטברג

בשדה

הצב הרך

צב, בכלל, נראה לנו כחיה עיקשת: לא סתם קשה עורף, אלא קשה־שריון שלם, לא גמיש, לא מסתגל לתמורות החלות בעולם שמחוץ לו. אפילו במחלקתו, מחלקת הזוחלים הוא שומר בנוקשות על השתייכות לאיזה ענף צדדי, שנותרו בה כמה סימנים של חיות בראשית.

לכאורה, אפשר היה לצפות לכך שהצב הנקרא „צב רך" יהיה שונה במשהו מקרוביו הקשים. השם בלבד כבר מעיד על כך, ואם

נוסיף עליו כמה סימנים חיצוניים, יהיה להנחה כזו תוקף מישנה: השריון שהוא רך יותר, וחסר קשקשים, האף המחודד...

ואף על פי כן, אין להנחה זו כלל על מה שתסמוך. אם לשפוט — אולי נלמד משהו מן הסיפור הבא: צבים רכים היו חיים בנחל אלכסנדר. לאחר שהנחל הפך להיות ביב שופכין, הדגה שבו מתה, ואף חייהם של הצבים היו נתונים בסכנה, הוחלט על מבצע הצלה: לנסות ולשלות מן הצבים הנותרים, להעבירם זמנית למקום כלשהו, כדי להחזירם לנחל אם אמנם יבוא יום ויצליחו לנקות אותו.

יחידת המילוט לא ידעה כלל אם עדיין נותרו צבים חיים בנחל. הם הרגישו את עצמם כשוטים בחוץ שופכין, והרגשה זו עוד התחזקה כאשר נכנסו לתוך הנוזל העכור לנשש בו אחרי צבים לא נראים. בכל זאת סיימו ושללם בידים: כמה ניצולים שעיקשותם עמדה להם להיוותר בחיים בנחל מולדתם, למרות מה שכבר זמן רב אין זה בגדר נחל עוד. חוי אומר: גם אלה קשי־עורף; רכים, אך נוקשים.

בניגוד לצבי היבשה, שהם צמחונים, הנה הצב הרך הוא אוכל בשר, טורף כל מה שהוא יכול לאכול בפיו הקטן. כדי לנשום עליו להוציא את נחיריו אל מחוץ למים — ככל זוחל הוא נושם אויר יבשה, אף כי כל חייו עוברים עליו במים. משכנו בנחלים היורדים אל הים התיכון, ומיפלטו האחרון כנראה נחל אלכסנדר. כמעט ושכחנו לציין, כי ארכו של צב כזה יכול להגיע עד ששים ס"מ.

איזו תועלת יש בו? שום תועלת, פרט לכך שגם הוא יצור התורם את חלקו למיגוון החיים בעולם.

עזריה אלון

תמונות
להנאה - ולהשקעה
• לבנון • אריאלי
• גוטמן • צבי שור
• גלעדי • לאה ניקל
• קריזה • פרנקל
• מאירוביץ • אייזנשר
תמונות שכון בטיב מעולה
רוז Rooz
גלריה לאמנות
סמטת בית השואבה 1 (פינת אלנבי 94) תל־אביב, טל. 613924

קדמוניות
רבעון לעתיקות ארץ־ישראל וארצות המקרא
העורך: יגאל ידין
חברי המערכת: ד' אוסישקין, א' איתן, מ' ברושי, י' צפריר, א' שטרן
מרכז המערכת: יוסף אבירם

4 שנים של קדמוניות (1968—1971), חוברות 1—16, בשני כרכים, כריכת חצי־בד צבעונית מהודרת עם תוכן ענינים לכל כרך, 592 עמודים על ניר כרום, 84 לוחות צבעוניים ואלפי צילומים וציורים בשחור־לבן. מאות מאמרים, סקירות ורשימות על התגליות הארכיאולוגיות בארץ ובארצות המקרא. ספרים בארכיאולוגיה, חדשות בידיעת הארץ ועתיקותיה.

מחיר שני הכרכים —.70 לירות
לחותמים חדשים החל משנת 1972 ולחברי החברה — —.50 לירות בלבד.

דמי החתימה לשנת 1972 — —.20 ל"י. לתלמידים, חיילים וחברי משקים —.15 ל"י.
דמי חבר בחברה כולל „קדמוניות" — —.25 ל"י. לתלמידים, חיילים, וחברי משקים — —.20 ל"י.
בהזמנות לפנות למזכירות החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה, בירושלים ת.ד. 7041, בצירוף התמורה.

הוצאת ספרים „ש. זק ושות'"
רח' המלך ג'ורג' 2 טלפון 227819 ירושלים
ספר חדש!
חזקת הבתים
מאת: ד"ר א. ארזי
מכיל ארבעים ושמונה שעורים של חזקת הבתים, כל שיעור כולל ניתוח הסוגיה ומבנהה בצירוף השוואה עם מקורות ההלכה, וכן השוואה של המשפט התלמודי עם המשפט הרומי.
המחבר מסביר את חילוקי הדעות של חכמינו לא רק מבחינה הגיונית ומשפטית, אלא אף מבחינת הרקע החברתי, המדיני והמוסרי של התקופה, והוא מגלה עקביות בהשקפותיהם של חז"ל בהלכה ובאגדה.
הספר מגיש למעיין סוגיות קשות בדרך פשוטה ובלשון המובנת לכול.
למכירה בכול בתי־מסחר לספרים בארץ

הופיע
פארק עדן
שירים
מאת איל מגד
בהוצאת „עקד"

הכרזת כורש

מאת אבא אבן

באמנה עלי הגדרתו של הוגה דעות מחכמי מערב: „ההיסטוריה היא המדע של מאורעות שאינם חוזרים על עצמם". "History is the science of things that do not repeat themselves."

הכוונה היא להצביע על השוני בין החזוריות והעקביות שבחלקי הטבע — שאפשר משום כך לחזותם מראש — לבין הפוכות גורלו של אדם, שאין לתת לא חוקים יציבים ולא תחזית מדוייקת. במקום השיטה של היקש וגזירה שווה, נהגו גדולי ההיסטוריונים בדור זה לראות כל תופעה כבעלת זהות משלה, המבדילה בינה לבין כל תופעה זולתה. אמנם נתפסו שפנגלר וטויינבי להכללות נועזות על עמים ותרבויות, שחלים עליהם כביכול חוקים קבועים — לידה, צמיחה, שגשוג ומוות — אך המציאות התכחשה לבעלי סיסמאות אלה, ועדיין מיתיהם והיסטוריונים האחרים לא כל שכן.

אף על פי כן ראינו כיצד יצירי לבו של יהודי המסתכל בחזיון ההיסטוריה, דוחף אותו לחפש צדדים שווים בפרקי גורלו. מ־1917 ואילך קיימת שיגרה לראות דמיון אפוף מסתורין בין המאורע המדיני שהתחולל באותה שנה לבין הכרזת כורש מלך פרס, שבעקבותיה באה שיבת ציון והקמת בית שני. בשני המקרים — ש־2455 שנה חוצצות ביניהם — שימשה הכרזה של שליט זר מנוף להתעוררות לאומית מוגברת בעם היהודי; בשני המקרים היתה ההכרזה מלווה גילויי התלהבות מובנים, אף מופרזים. בשני המקרים קם המיעוט בתוך העם ועלה, ואילו הרוב נשאר דבק בגלויותיו תוך השקטת מצפונו והבעת הזדהות במגבית נדיבות. בשני המקרים היתה שעת הרצון קצרה. בעלי ההכרזה נתקפו הרהורי חרטה. אך בינתיים קמו ונוצרו עובדות שלא ניתן לבטלן. בשני המקרים נתקלו שבי ציון בפגעי טבע ועוד מכשולים שהשרו עליהם דכאון, ככתוב בספר עזרא (10.1) „נקבצו אליו מישראל קהל רב מאד, אנשים ונשים וילדים, כי בכו העם הרבה בכה". ובשני המקרים הוליד שבי ציון המועטים תמורות סמכותיות מעבר לכל מה שבעלי ההכרזה התכוונו להן.

כאן מסתיים המרחב של הגזירה השווה. הוא אינו קטן, מכאן ואילך יתברר מה מרובים היו גילויי השוני; עדיף על אחד מהם, מעניין דיומא, כמקובל: לפי מקורותינו לא זכו בוני בית שני להגיע לכלל ריבונות, ואף לקבל ביקור רשמי של ממשלת פרס, או לפתוח איתה קשרי סחר וחילופים עשירים.

ב.

מפתיע באיזו מידה הכרזת כורש נשארה נחלתו הבלעדית של העם היהודי. נוסף על האיזכורים בספרי ישעיהו, דניאל, עזרא ודברי הימים, מודקר דיוקנו המרשים של כורש מלך פרס מכתובות בבליות, ועוד יותר בספרות יוון. איסכילוס במחזה „הפרסים" מרים אותו על נס, כמי שבישר את השלום לכל שוחרי טובתו; שעלה בעמי לידיה ופרוגיה וכבש את כל ארץ יוון בעוצמתו והיה חביב על האל באשר היה גדול בחכמה. כעבור 150 שנה, מחבר ההיסטוריון קסנופון את ספרו „סירופדיאה" — חינוכו של כורש. והרודוטוס מקטע במוצאו ובשרשרת חייסוניו (?) שלו. בכל המקורות הבבליים והיווניים אין זכר לאותו מעשה של כורש שהטביע חותם על תולדות היהודים לכל אורך נצח. בהרצאה שהשמיע דוד בן גוריון בירושלים ב־1961, מוזכרים עוד סופרים יווניים שכתבו על חיי כורש. גם הם נהגו שתיקה מוחלטת בהכרזת כורש על בניית בית ה' בירושלים. יש בהעלמה זו ללמדנו מידת צניעות. המאורעות שתחודתם חזקה בתולדותינו, לא תמיד היו בשמעם חזייהם בעולם שמסביב. דוגמה עוד יותר מרשימה: ליציאת מצרים אין זכר בשום מקור ספרותי מצרי מאותה תקופה. כניסתם של בני ישראל למצרים ויציאתם ממנה לא זכו לשום רישום. "tempora mutantur" — הזמנים משתנים, ואיתם — גם אמצעי התקשורת.

ג.

הכרזת כורש מובאת במלואה בספר עזרא (פרק א'), ובצורה מקוצרת בדברי הימים (ב' 36.22—23). כך נפתח ספר עזרא:

„ובשנת אחת לכורש מלך פרס לכלות דבר ה' מפי ירמיה, העיר ה' את רוח כורש מלך פרס ויעבר קול בכל מלכותו וגם במכתב לאמור: כה אמר כורש מלך פרס: כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלוהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלים אשר ביהודה. מי בכם מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל לירושלים אשר ביהודה ויבן את בית ה' אלוהי ישראל הוא האלוהים אשר בירושלים. וכל הנשאר מכל המקומות אשר הוא גר שם ינשאוהו אנשי מקומו בכסף ובזהב וברכוש ובבהמה עם הנדבה לבית האלוהים אשר בירושלים. ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימין והכהנים והלויים לכל העיר האלוהים את רוחו לעלות לבנות את בית ה' אשר בירושלים. וכל סביבותיהם חיזקו בידיהם בכלי כסף בזהב וברכוש ובבהמה ובמגדנות לבד על כל התנדב".

ד.

הבה ניעצר ונבדוק מה טיבו של כורש זה ומה המניעים שהביאוהו להשמעת בשורה זו ליהודי בבל. הודעה: „כל ממלכות ארץ נתן לי ה' אלהי השמים" אינה מופרזת. תוך 11 שנה הפך כורש מהיות מושל של מחוז קטן — אנשאן בחבל עילם — למלך על אימפריה שהשתרעה מנחל האינדוס עד לים התיכון, מהרי קווקז עד לאוקינוס ההודי. בממלכה זו הוא הנהיג חוקים ומסורת שאיפשרו לה להתקיים מאתיים שנה. מפעלו לא התמוטט אחרי מותו, כפי שקרה לממלכת אלכסנדר. גם במרחבה היתה ממלכתו גדולה מזו של אלכסנדר.

אך תמצית ייחודו היא בשיטת התנהגותו כלפי העמים שבאו תחת שלטונו, ובכללם 150.000 יהודי בבל. כאן עלינו להבחין היטב: כורש לא היה חסיד של אוטונומיה מדינית. סבלנותו היתה רבה וגילויה מרשימים בתחום הדת בלבד. בשום פנים לא היה מודרך על ידי רגש של הבנה מיוחדת כלפי אמונת היהודים. לא נעשה שום מאמץ להתאים את העמים הכבושים לבני תרבות פרס, כדין ההלניזאציה של אלכסנדר מוקדון. ולא נהג כורש בחילול קדשי הדתות, כמנהגם של רבים מקודמיו ומחביריו אחריו. ההכרזה שבספר עזרא מתייחסת אך ורק לבניית בית ה' אשר בירושלים, אין כל סימן שהמלך ידע על היות ירושלים כולה חרבה; יתכן כי יהודי בבל שללו ממנו ידיעה זו, שלא היתה מוסיפה כבוד ויוקרה לאמונתם.

נביאי ישראל ייחסו לכורש סגולה נוספת — של חסיד אומות העולם שהכיר באיכותה המיוחדת של אמונה, הנבדלת בטוהר ובשגב השכלות משאר האמונות. אמנם הכיר כורש באלוהי ישראל כאלהי השמים, לאמור: אל שאין לדמותו עם שום עץ ואבן, פסל או מסכה. אך כורש עצמו נשאר נאמן לאל „מרדוק" אליו הוא משתפך בדברים שנשמרו בכתבה הבבלית (I Rosm Cylinder). מתן ההיתר ליהודים לבנות את ביתם לא חרג מעיקר מדיניותו הכוללת ולא העיד על יחס מיוחד. הרומאנטיקה התנ"כית של בלפור ולויד ג'ורג', אינה ממלאת שום תפקיד ביוזמתו.

ה.

אך גדולתה של הזדמנות היסטורית היא בתנופת מגשימיה ולאו דווקא בכוונת מעניקיה. מכתבו של כורש ירד כרעם על יהודי בבל, שהיתה קרועה בין סיכויי ההתבוללות ויצר הקיום העצמי. היהודים שגלו לבבל עם חורבן בית ראשון, מצאו את עצמם נקלעים לסביבה תרבותית מפותחת ועשירה ביותר. במתח הראשון של גלותם ישבו גם בכו בזכרם את ציון, והוסיפו להעלות את ירושלים על ראש שמחתם. „איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר?". לימים הסתכלו מסביב וראו את כל הפאר של בבל, על ארמונותיה והיכלותיה והסחר התוסס בקרבה. לפי חוקי ההיסטוריה היו צפויים לחיסול לאומי מוחלט. אך כיוון שהיתה בריבים מהם אותה רוח אלית התייחס כורש, וכיוון שלאשרנו לא הגיעו אליהם תריסר הכרכים של טויינבי המוכיחים לעמים ותרבויות כיצד להיוולד, לצמוח ולמות — פיתחו דווקא על אדמת נכר של בבל כמה דפוסי אמונה ועבודת אלוהים שהצילו אותם מטמיון ובישרו לצאצאיהם עידן של תחיה מחודשת: קרבנות בית המקדש הוחלפו בתפילות של בית כנסת; האמונה פשטה צורותיה הגשמיות ופיתחה מערכת סמלים עיוניים; הנבואה התחזקה ככל שהכהונה נחלשה. על־ידי שחילצו את היהדות מתלות בנסיבות של זמן ומקום, הפכו אותה לאמונה בעלת כושר ניידות מופלא והוציאו אותה מכלל פגיעות. הסכנה היתה שתהיה אמונת ישראל תלושה ומנותקת משרשיה. והנה באה בשורתו של כורש ואיפשרה גם את התחברותה של רוח ישראל מחודשת עם מולדת קיומה. קל, איפוא, להבין את התרגשותם של נביאים שבשבחם את המאורע הפליגו לא מעט בשיבחו של המלך:

כה אמר ה' למשיחו לכורש
אשר החזקתי בימינו
לרד לפניו גויים
ומתני מלכים אפתח
לפתוח לפניו דלתיים
ושערים לא יסגרו.
(ישעיהו 45, 1)

ועוד:

האומר לכורש רועי
וכל חפצי ישלים
ולאמור לירושלים תיבנה
והיכל תוסד.
(ישעיהו 44, 28)

שום מלך ממלכי אומות העולם לא זכה לתשבחות כאלה מפי נביאי ישראל. אפשר להוכיח כי כוונתו של מלך פרס היתה צנועה מכדי לזכות משבחים אלה: ובמבחן המציאות פקדו את שבי ציון מורענויות קשות מידי שליחיו ופקידיו של כורש, עד שמלאכת הבנייה הגיעה לא אחת לידי שיתוק. למעשה, התגשמו שתיים מהתקוות המרקיעות שטיפחו הנביאים: כורש הוא שיחרר את אומת ישראל מאדמת נכר, ככתוב: „לאמור לאסורים צאו ואשר בחושך הגלו" (ישעיהו 49, 10); והוא אשר איפשר הקמת בית שני.

בבואנו למדוד את התוצאות שנבעו ממעשיו אלה על פני כל דורות ישראל מאז ועד עתה, נדמה כי התלהבות הנביא מוצדקת, יותר מיחסם הקמצני של חכמים. אמנם גם בקרב חז"ל יש שזכרו לכורש את חסד מפעלו. הש"ס במסכת ראש השנה פוסק: „כורש היה מלך צדיק ומשום כך כינוהו כורש, לאמור — כשר". כך גם אבן עזרא. מאידך, באחד המדרשים מובעת צרות עין: „אמרו קהל ישראל לריבונו של עולם: למה נעשו הניסים בידי כורש? וכי לא טוב היה אילו נעשו בידי דניאל או אחד הצדיקים"? לפי גירסתו של בעל המדרש, נמלך כורש בדעתו. את אלה שיצאו איפשר להישאר בירושלים, אך הוכרז איסור על יציאתם של נוספים.

כך נחלקו חכמים לאורך כל הדרך. אחד פירש את הפסוק „קול התור נשמע בארצנו" כחל על משיח בן דוד. אך נמצא מי שייחס את הכתוב לכורש מלך פרס.

סיכומו של דבר: לא היה כורש משיח ה', ויחסו הרוחני ליהודים לא היה חם במיוחד. הוא היה מצביא ומלך גדול, שבנה אימפריה שלא ידע העולם כמותה מקודם. בקרב ממלכתו היו עמים רבים שהתיר להם את חופש הפולחן, בלי לאחד אותם למשפחה אחת. אחרי מותו, רובם של עמים אלה גוזרו

(סוף בעמ' 3)

תודה לבת מרים

אנו מצרפים את ברכתנו לשאר הברכות המלוות את יוכבד בת־מרים בדרכה אל התיאטרון הירושלמי, אל „פרס ישראל לספרות", תשל"ב.

אנו מבקשים להודות לה על האושר אשר העניקה לנו בשירתה המעודנת כל כך, האוהבת והמיוסרת, על אותה לירייקה גבישית וצלולה, על חיים שלמים, בין „שירי רוסיה" לבין שירי „ארץ ישראל" וכל השאר...

הכל הומה, הכל סוער כל כך, רתות, כמו זירה כואבת, עשוי שאון והתרחשות ופרטי פרטים. אבל כמו חוט שני, מושתל, קושר נקשר ומתפתל, עוברת שירתה בין תקורות ובין הרעשים. ולפתע ותמיד הם מתפענחים בסודה של השירה המעודנת הזאת שלה, כל כך שלה, כמו וודאות מוכרת ואחרת, בסוד הקסם ובסוד היסורים.

שירה עברית כל כך, שיש בה בת־מרים כזאת, אחת, שלמה בחוויתה ובעת־ובעונה־אחת הוא גם הזמן הזה, גם תנופים האלה, בהזדככות נעלה המדוברת עברית. ראשונית בתכלית ועמוסת מורשת, גוררת אבל.

כך, פתאום, בין המסות ובין המוראים בתוך היומיום הזה, האכזר, העשוי מריבה וטרדות ופחדים ותקוות, נזכרת המשוררת הזאת, נתונה פתאום כחג במוקד האור הזרקורי, לרגע קט, כמו חלק בלתי נפרד מן הזמן הזה שלנו, מן הגורל הזה, מפרשת אותו כדרכה ומעניקה לו חום ורחמים.

אלה הם החשבונות הארוכים של השירה, שאינה נראית תמיד אבל נזכרת, בסופו של חשבון, כמו לאחר זמן, בדיעבד, כמתנה יקרה. שאי אפשר בלעדיה, בין המדע והארכיטקטורה והמחשבה העושים אותנו עשירים יותר וגאים יותר.

כך היא עולה פתאום מן האלמוניות של „קרית־ספר" אל רשות הרבים, מוביקת מצלמות כמו טעות, כמו נקלעת במקרה אל חגיגה מקרית.

אחר כך מתברר כי אולי היא גם סודה ופירושה של אותה חגיגה, כי יש לה חלק בה. היא שייכת למלים הבוראות ארץ ותרבות.

ח.ג.

מתוך „חמה ישנה"
ליוכבד בת מרים

י. בת מרים

דורות מפלגים ורחוקים
מציצים בפני הלאים.
שמות קנוצות־צבעונים
רוחשים סביבי ונועים.

שביסים, מטפחות ופאות
עולים נראים־אין־נראים.
עם אחד כל אחד גם צפים
פנים עגומים מאירים.

פנים ואנחות ויגונות —
ומחות יחידה ואחת.
מכאוב למכאוב נחרזים
ונחלית מחרוזת פורחת.

מחרוזת־ירשת עתיקה,
גנוזה מן דורות רחוקים.
לפתע ותגל למעל
לעינות רגושים, שוקקים.

והנה עומדת אנכי
מול עשר כל ברכת הירשה.
בוכה כי נגון האבות
ושועת אמהות הכבושה.

אבות ישורון

בת מרים

קפלה על ספריה בספר.
לא נסוגה מעצמה.
„חי נפשי".
ושתקה.

קדם בכפר מולדתה,
עוד ישנו גנבי לילה,
כתבה שירי ארץ־ישראל.
הר הר שקראנו בחול.

את הארץ לפני ראותנו.
את הארץ לפני ראותנו, שרה.
לפני ראותנו את הארץ
צרנוגה ופסטיגית.

בת־מרים בכפרה.
מזונה לב נפעלה.
נוגעים בלבה. מנענעים־מנגנים
בבואם הכפרה.

עגורים, עגורים מהסף.
„יער, שדה, נעורי לי".
עגורים עגורים על הסף.
וארץ־ישראל על הסף.

אין קפאון איש.
הכן אדם הוא מלך הסיות.
בת־מרים בגטו שלה
מלכיות.

למחליף שמלה בשבת.
לא לנשק ידים.
בת־מרים בגטו שלה
צום מלכות.

הלה היתה פולין־יהודה.
הלה היה בית לחם־פולניה.
ראתה ארץ־ישראל מבחול.
ראתה ארץ־ישראל מבארץ.

כדאי עוד לעבור
בין ראשי השורות,
להבין מה־זו העתקתי
את התפלות הבוערות:

„לא אשאל לי בית". „רק אתה היה לי".
ובהגיע מקום תפלה
למקום זעקה — קראו
לשמש דם. ותהם.

כ"ז ניסן תשל"ב, 11 אפריל 1972

ספר עצוב על משה דיין

מאת דוד ברש

אבות ישורון
בתי

הִנֵּה מִטְּלַת הַנָּה.
רְעָמְקָה סְחוֹרָה עַל פָּנֶיהָ.
לֵדָה עַל פָּנֶיהָ מְזוֹרָה.
הַיּוֹם יוֹם הַלֵּדָה.

הַיּוֹם יוֹם הַשּׁוֹאָה.
וְהַיּוֹם יוֹם הַלֵּדָה.
אִם הַיּוֹם לִשְׁכֹּחַ.
אִם הַיּוֹם לִשְׂמֹחַ.

הִנֵּה מִטְּלַת הַנָּה.
לֵדָה עַל יָדָהּ תָּבוֹא.
יְהִי נָא שָׁנָה.
הַיּוֹם יוֹם הַשָּׁנָה.

יום השואה, כ״ז ניסן תשל״ב,
11 באפריל 1972

חידת הסופר 19

„הצוענים שנשארו, חולים את כינורותיהם. ראשי המל־צרים גוועים בזכרונות המלכות הדועכת. לוחות התפריט מצהיבים במסמכי גנזך במרתפי קורי העכביש, למרגלות החגיגת האבודה. ורק השולחנות עודם ממתינים בלובן המפות. השלג נערם. גשרי הברזל דומים לאומללות מבחילה של ציפור ענק נרצחת. השמיים נופלים באדישות לא תיאמן על העיר החולה. הערב מתחיל מוקדם, אפור בהיר במקצת מאפור המגדלים הפצועים הנשלחים למעלה באותה יומרה נלעגת של שגרירי אבן שפויים, כביכול, אל תועפות הצמיגות המזוהמת".

★

מאיזה ספר הקטע הנ״ל ? מי מחברו ?

פתרון חידה מס. 17 : הקטע הפותח במלים „נגר הפא־רונקולים, זאת יודעים הכל, אין עצה ואין תבונה, לא שמן דגים, לא שמרים" וכו׳ הוא מתוך ספרו של חנוך ברטוב, „של מי אתה, ילד ?" הגיבור — נחמן.

הגיעו 37 תשובות, רק אחת לא נכונה, בה סבר המשיב שהקטע הוא מתוך „תלונת פורטנוי" של פיליפ רוט.

הזוכים בפרסי ספרים : ורד נרף (קרית ביאליק), עירית בוקלמן (חולון), אורית לביא (מושב בני עטרות).

תשובות צריכות להגיע למערכת עד יום ו׳ הבא.

טרומפלדור — החי והמת

מאת מידד שיף

חייו של גאון ירושלמי נידח

מאת א. ח. אלחנני

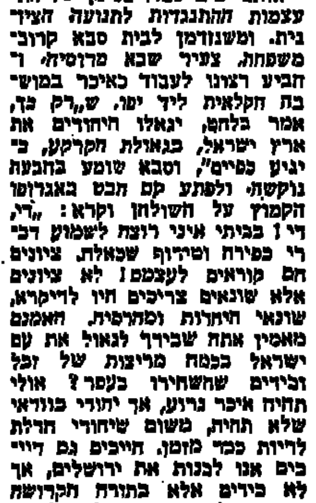

חברוני

קרא את הספר הידוע
„הקידמה ואכזבותיה"
מאת
פרופ׳ רמון ארון
אשר האוניברסיטה העברית
מעניקה לו תואר דוקטור כבוד
„ספרית אפקים"
346 עמ׳ * מחיר —.6 ל״י
הוצאת עם עובד

זה עתה הופיע
אליעזר ליבנה
ישראל ומשבר הציוויליזציה המערבית
אליעזר ליבנה בודק את מצבו של עם ישראל לאור ההיסטוריה היהודית, השואה, תקומתה של הממלכתיות הישראלית שמצאה את ביטויה המובהק במלחמת ששת הימים ובתוצאותיה. כן מצביע המחבר על המשאבים הרוחניים היהודיים של עמנו שבעזרתם ניתן, לדעתו, לעמוד באתגרים של הציוויליזציה המערבית הנתונה במשבר קשה ושל העידן הטכנולוגי.
המחיר —.14 ל״י.
ש הוצאת שוקן / ירושלים ותל־אביב

הוֹצָאַת סְפָרִים „קִרְיַת־סֵפֶר" בְּע״מ
יְרוּשָׁלַיִם, אַרְלוֹזוֹרוֹב 15, טֶל׳ 60000, 021141, ת.ד. 370

מִלּוֹן עִבְרִי לְכָל בַּיִת!
הַמִּלּוֹנִים לַלָּשׁוֹן הָעִבְרִית
מֵאֵת
אַבְרָהָם אֶבֶן־שׁוֹשָׁן
בְּהִשְׁתַּתְּפוּת חֶבֶר אַנְשֵׁי־מַדָּע

הַמִּלּוֹן הֶחָדָשׁ
בְּשִׁבְעָה כְּרָכִים, בְּתַבְנִית 28 × 22
• אוֹצָר שָׁלֵם שֶׁל הַלָּשׁוֹן הָעִבְרִית הַסִּפְרוּתִית, הַמַּדָּעִית וְהַמְדֻבֶּרֶת
• נִיבִים וְצֵרוּפִים עִבְרִיִּים וַאֲרָמִיִּים
• מֻנָּחִים בֵּינְלְאֻמִּיִּים וּמִקְצוֹעִיִּים
• רָאשֵׁי־תֵבוֹת וְקִצּוּרִים
• אֶטִימוֹלוֹגְיָה לְכָל עֵרֶךְ וְצִיּוּן הַסְּבִיבָה הַסִּפְרוּתִית
• שֶׁפַע מוֹבָאוֹת לְכָל עֵרֶךְ מִכָּל רִבְדֵי הַסִּפְרוּת הָעִבְרִית הָעַתִּיקָה וְהַחֲדָשָׁה
• מוּסָפִים שִׁמּוּשִׁיִּים רַבִּים
• יַלְקוּט שֵׁמוֹת פְּרָטִיִּים
• אוֹצַר הַשָּׁרָשִׁים וְגִזְרוֹתֵיהֶם
• תַּקְצִיר הַדִּקְדּוּק וְהַתַּחְבִּיר הָעִבְרִי
• נְטִיּוֹת שֵׁמוֹת וּפְעָלִים
• נִקּוּד מָלֵא שֶׁל כָּל הַטֶּקְסְט
• 3300 עַמּוּדִים כְּפוּלֵי־טוּרִים
• 2000 צִיּוּרִים וְאִיּוּרִים
הַמְּחִיר 195 לִירוֹת, בְּחוּ״ל 40 דוֹלָר

הַמִּלּוֹן הֶחָדָשׁ
בִּשְׁלוֹשָׁה כְּרָכִים, בְּתַבְנִית 28 × 22
• מַהֲדוּרָה מְצֻלֶּמֶת שֶׁל „הַמִּלּוֹן הֶחָדָשׁ" בֶּן שִׁבְעַת הַכְּרָכִים – לְלֹא קִצּוּר וּלְלֹא כָּל הַשְׁמָטָה
• 1600 עַמּוּדִים תְּלַת־טוּרִיִּים
הַמְּחִיר 98 לִירוֹת, בְּחוּ״ל 24 דוֹלָר

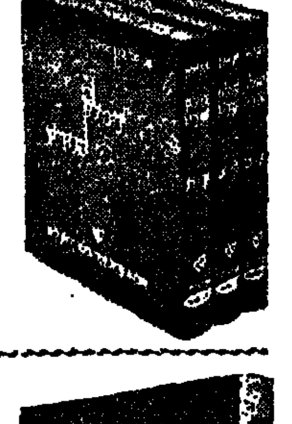

• אוֹצָר שָׁלֵם וּמְעֻדְכָּן שֶׁל הַלָּשׁוֹן הָעִבְרִית
• נִיבִים וְצֵרוּפִים עִבְרִיִּים וַאֲרָמִיִּים
• מֻנָּחִים בֵּינְלְאֻמִּיִּים
• רָאשֵׁי־תֵבוֹת וְקִצּוּרִים
• מוּסָפִים שִׁמּוּשִׁיִּים
• רִכּוּז מַרְבִּי שֶׁל הַחֹמֶר
• 820 עַמּוּדִים תְּלַת־טוּרִיִּים
בִּכְרָךְ אֶחָד בְּתַבְנִית 28 × 22
הַמִּלּוֹן הַשָּׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ
הַמְּחִיר 52 לִירוֹת, בְּחוּ״ל 12 דוֹלָר

דוד אבידן

נאום בחירות לנשיאות ארצות־הברית־של־סינמריקה

עכשו שמע אני מדבר אליך בקסמי ארץ בעמר קלדה במקרופונים יפאניים
יש לי כל הסבות להאמין שתצביע בעדי בבחירות הבאות מרצונך הטוב
הכשר הרתורי שלי הוא רק חלק מתושית ההצבעה הבלתי מרכנת שלך
אתה הסגנון אותה הטעם למעני ורק למעני משום שאתה מאמין בי
אני מצדי מאמין באמונתך ומדבר אליך כמו גבר אל גבר
כמו גבר אל אשה כמו כלב אל כלב כמו כלב אל כלבה נובח אליך
צונח אליך בעמר קלדה בשדות הארץ בתחנות הדלק
את הנאום הזה לשם שנוי כתבתי בעצמי

שים שים לב איך אני מרקיד את השורות הממלאות האלה ישר אל אברי השמיעה הבעניתיים שלך
אל אברי השמיעה הנטושים שלך אני מרקיד מזון טרי קריא קולת
אברי השמיעה שלך ומרכזי המח שלי וטכניקת הדבור והמקצב וקטוע השורות
אני לוגם את תשומת לבך המתפתחת בקשיות צבעוניות מגוריות עיניך
מאמין בעצמי ומפקפק בך ומפקפק בפקפוקי בך באמונה רבה
מה שאני עושה פה זה לכאורה שירה ולמעשה נאום בחירות
אתה הבחר כי משום שאני מודה בפשע ומשום שאתה שתף לי
את הבית הזה לשם שנוי כתב לי תיו"ר בנוצת אוז מעקלקלת

בנמל התעופה פקין ובנמל התעופה קנדי ובנמל התעופה לוד אתה מחכה לי
אתה מצלם אותי ומקליט אותי ומצלם את עצמך מצלם ומקליט אותי אתה מתקשרת
אתה עתונאי דיל חוקר חרקים מבקר ספרות שכבאי רגנתן קצין מכס
לא עשו אותך באצבע ולא שמו עליך זין ואתה מיצר נשק
אני איש המכירות שלך אשת חיל עקרת הבית האגדה לשחרור האשה והגבר
שים משהו על האש גדר לי בנב קשת לי לדבר אליך על קיבה ריקה
אני מתעב מזון ואתה מלא מזון או אני משדר אליך בתוך מזון
כלב אל כלב חזיר אל חזיר סיני אל סיני הודי אל הודי כיב אל כיב
יש לי משהו לומר לך ולאחרים שאני דוחה ודוחה עשרים שנה ויותר
חכה לי מעבר לרחוב עם סכין קופצת רוכב צלקים עקדת קרשיון
את הנאום הזה לשם שנוי אני גועה אליך בחדוה לא גורלית

או זהו בינתים הבנת אותי ואם לא הבנת אני משתין עליך
אני חוזר כרגיל אל המלים הפחות מובנות וגם משם עוד תשמע ממני
תשמע עלי במרכזי המח התתקפתים שלך ובקצות אצבעותיך העלקופיות
בקצות אצבעותיך התתבונניות התרגל לינך בלוכלי שיהפך לחלומך הבלתי מגשם
ממרקקטחון ששום טילים בינבשתיים לא יחצו אותו עד תודעה חדשה ועד בכלל
מנקדת ראות שמחוץ לחוג ראיתך ומנקדת השמעה שמעבר לתקן שמיעתך
מחוץ למערכת העצבים התתתלתית שלך ומעל ומעבר לחקת רקמותיך ולמרבע רקשיך
מערכת החובות הזכיות החוזים הרגשיים תולדות התרבות חקת המספת
אני מקרקר בעמר קלדה דק ונריז את שבבות השומן העקשות סביב מוחך הטיוטתי
אני מנקז אותך מתכנת אותך מה פתוח לדורות הבאים לנאומים הבאים לנשיאים הבאים
ואתה תצביע בעדי עוד לפני שתמצא בנמלאות בקלדה וכומר
באלבומי המשפחה העגומים שלך אני מיצג בשקופית נגטיב מתחכמת
אתה תפרש ממערכתך מתוך מינך משרותך הצבאי
אתה תדהדה ותדהדף ותתלבט איך לא הצלחת
איך לעזאזל לא הצלחת להפטר ממני כשהיית צעיר וחזק ובעניינים

זה סוף הנאום ולשם שנוי שום אדם
לא כתב אותו ולא נאם אותו ולא שמע אותו
לכן הדברים ישארו בינינו עד סוף המאה
הבית הלבן הבית הצהב מדינת היהודים
על כל אלה ואחרתי מראש עוד כשהייתי ילד
את העצרה הזאת לשם שנוי הערתי ברצינות

ועכשו אם יש לך רגע פנאי שים לב לרגע
איך אני זז מכאן במהירות העולה
על מהירות הקול והאור ובלי המח
בלי לחץ המים בלי לחץ השמן קבוצות הלחץ
והארץ תבוכה ושדות הנפט והכורים האטומיים
ובסיסי השגור משלשי הקלט שלוחות הפלט
מעל ומעבר לכל התחזיות הבנקאיות
וקני המדה הספרותיים המדיניים האסטרטגיים
וחברות הבטוח ומוסד המשפחה והאבולוציה
וגם שים לב איך אני בכל מקום ובכל זמן
אני נשאר צבא ומנהל והנהלת חשבונות
ומאפיה ואינטרסים ועין פקוחה ואזן שומעת
בעמר קלדה במקרופונים יפאניים בקסמי הארץ

מתוך הספר „שירים שימושיים", העומד להופיע בהוצאת „לוין אפשטיין בע"מ"

גלגל אופניים („רדי מייד" — 1913) — מארסל דישאן. (מוצג ב„מוזיאון ישראל" ר—ם)

שתי הערות

במאמרו של א. ד. שפיר „גנלת הכותרת" („משא" 14.4.72) על המוקדש לוועידה ה־25 של אגודת הסופרים העבריים, מצאנו את הפיסקה הבאה: „סמכות בידיהם (בידי חברי הוועד — ד. ח.). פרס ביאליק, פרס ברנר וכו'". מן הדין לציין, כי אין הוועד בוחר בשופטים. לא לפרס ביאליק ולא לפרס ברנר; השופטים לשני הפרסים האלה נבחרים בוועידה הכללית.

ב. מלים טובות נכתבו ב„דגש" („משא" 14.4.72) על המכון הביו־ביבליוגראפי „גנזים" ועל החוברות „ידיעות גנזים". אך למרבית הצער הושמט עניין השייכות. לי מכון זה יש אב, המקימו והמפרנסו והמכוון את פעולותיו — אגודת הסופרים העברים.

דב חומסקי
מזכיר כללי
אגודת הסופרים העבריים

כנסת—כנסות

כאיש העוסק זה שנים בתיקוני־לשון רואה אני את המדור „ברגע של עברית" כדבר בעתו. יש אך להצטער שלמדור זה מקדיש המדור רגע אחד בלבד. ואין הקומץ של תיקונים משביע את הארי של שיבושים. ברור, כי משנה־צער לדבר, שלמדור זה מאזינים דווקא אלה, שאינם זקוקים לכך. ראיה לדבר שאותו שיבוש שנעקר היום חוזר באותה צורה למחרת היום.

ואשר להערתו של יואב קרני, אשר במכתבו למערכת מיום ס' בניסן ש"ז קורא תגר על קביעת צורת „כנסות" לריבוי משם „כנסת" — לא צדק כל עיקר. אמנם במקורותינו נמצא הריבוי „כנסיות" אבל צורה זו באה מ„כנסיה". ואילו מ„כנסת" הריבוי הוא „כנסות", וזהו הנכון. ומה שצורה זו לא מצאנו במקורותינו — כבר אמרו: „לא מצאנו — אינה ראיה". שכן צורה זו היא הריבוי המשקל קֶטֶלֶת מ„עצרת" מצאנו בעמוס ה': „ולא אריח בעצרותיכם" — עצרות. מ„יבמת" — יבמות, מ„עטרת" — עטרות, אחות יבמה — יבמות, אחות עטרה — הריבוי הוא עטרות, אם כן מ„כנסת" — כנסות.

זאב איגרת
תל־אביב

הכרזת כורש

(סוף מעמ' 1)

עליו שיבחת ויגיע את תלותם במלכותו. שני עמי הספר שבעולם העתיק — היהודים והיוונים טיפחו וקיימו את זיכרו. בספרות יוון מסופר על גבורתו ועוצם ידו. בחבורה קשור שמו בשמשה של שיחרור ותחייה שבמהלכו השפיע במידה עצומה על ההתפתחות הרוח והתרבות של ישראל והעמים.

טבעי שבקרב עמו הועלה זיכרו השנה ע"י מלך אירן בטכס מוסת ומוכרת לתפארת פרס מקדם. יש תבונה רבה בהעמדת עמים פנים אל פנים מול זכר תולדותיה של גדולה ויצירה. ואינני יודע לסוף דעתם של מבקרים ומקטרגים, אך כבימי קדם כן עתה — פעולתו רבת התוצאות ביותר של כורש מלך פרס באה על זכרונה רק בירושלים, אשר בה יורש השני, דריוש. הנית היהודים ש"היו מקריבים ניחוחים לאלוהי השמים ומתפללים לחיי המלך ובניו" (עזרא 10, 6).

(„דברים ב„כנס התנ"ך" שהתקיים בירושלים בחודש ניסן שנה זו).

אבא אבן

מכתבים ותגובות

חקר הספרות וחקר המקרא

הפתעה מעודדת היתה לי בערב שבת שעברה, בראותי את מאמרו של מתי מגד: „הספרות וחקר הספרות". המחבר עושה כאן הבדלה כהלכה בין הספרות לבין המחקר החורש על גבה... בחלקו הראשון של המאמר אתה מבחין, לכאורה, בסגנון ה„בון־טון" המקובל, כמו שאומר: „תן לקיסר מה שלקיסר". ברם, לשמחתי אתה חש מיד כיצד „המסה האלגנטית" לכאורה, מתפתחת למשא כבד, דברים לדברננות. לא מחורבנו ולא אמנות הדרצדיות, אלא התקפה פרונטאלית מוחצת בכל האנסים. וזאת לא מידי אחד הקששים המחוקים, הנאנחים והבאנקים — אלא דווקא מאת מבקר ספרות השייך עדיין לדור הצעירים. והוא עצמו מרצה באוניברסיטה, באותו מנגנון; אכן, כולי רוחני מכרה והוקרה לאיש ספרות זה על אומץ הלב ועל הכנות בהבעת חרדתו לגורל הפקידה של הספרות בחיינו ובמיוחד בעניין התהליך של שיתוק הדמיון, אשר הוא הוא מותר האדם מן הבהמה...

אמרתי „הפתעה מעודדת", שכן מי עוד גיבור בימינו אשר טרם הוכה בהלם הכשיל והכילות שבידי אנשי „אפארטוס המדע". לא פעם הרהרתי: האומנם נתפשו כולם בקסם המחקר ובאביזרי הטרמינולוגיה שלו? ועוד אני אומר לעצמי: האם כל מה שנאמר במאמר הנ"ל על הספרות, כוחו ודינו אינו יפה גם למה שכותב השורות הללו הולך ומוען במשך כל המערכה בדבר בעשרות מאמרים בעיתונות, ובמבואות לשני הספרים שלי, נגד „חקר המקרא", מאז לפני 10 שנים, כשפרסם מאמרי הראשון ב„דבר", ב־1962. „העיקר המקופח במבצע התנ"ך". ברם. התנ"ך נידון אצלנו בשתי תקלות נוספות — הלא הן: הבולמוס שבאופנת הארכיאולוגיה והמרגנת ההיסטוריציזם. כוונתי ל־

להט הבהול לפרק את הטקסט הברוך, לקעקע ולקרקר בו במגמה להעלות סברות כרס, ולתת חשובות על השאלות ה„רילבנטיות והתיכוניות", כביכול. בעניין המבשלת דגן, כתב בשעתו מר ב. קרסל מאמר, לרגל הופעת ספרי הראשון, תחת הכותרת: „הלוחם לעיקרו של מקרא", והרי כמה שורות מדבריו, שהם יפים, לדעתי, גם למאמרו של מתי מגד: „לא פעם הרהרתי האם לא יימצא איש שיאסור מלחמה על מדע זה ויסתכן לצאת חוצץ נגד גדולים וטובים". פרק ראשון זה הייתי מוציא ומפיצו ברבים, שכן כל שספר הספרים יקר לו יתחוס בשתי ידיו עליו ובלבו ידרוש תודה למחברו, בשל היותו פה לדברים".

כמורה ומרצה, וגם כמנהל למורים, אשר ביקר ומבקר בבתי"ס תיכוניים ונוכח בשעורים לתנ"ך ולספרות — הייתי בבחינת „כהן רואה נגע", כיצד מורים משוקים „מדע" לתלמידים מכתות ט', לפי אותן השיטות והמגמות ואמות־המידה המקובלות על אנשי המחקר באוניברסיטאות. לא אחת ראיתי ושמעתי כיצד מריצים מורים את תלמידיהם בספרות ובתנ"ך לספריות בכדי לחזור אחרי חומר ביבליוגראפי, וכיצד מטילים עליהם עול של גריסת חומר מכוכבים ועבריכים של חוקרים מפורסמים, עד כי התלמידים אינם מספיקים כבר ואינם מעוניינים לעיין ביצירות כשלעצמן, ומה נכונים דברי מר מתי מגד, כשהוא מדגיש כי כאן בעיקר, בשטח הכשרת מורים לספרות (ועלי להוסיף — גם לתנ"ך), נמצאת תקלה דבתי. וב„הכשרת המורים" הבולמוס „החיקוי והסגידה לשיטות המחקר המדע הרוח". „בעולם הגדול" — שמונת המכונה להבהובה.

גדליה ורדי
רמת־גן

טורגנייב והיהודים

התיאטרון הספרותי במודינגנו מגיסם בכדורות קורסים לסחר את הארץ. רבות דובר (גם ב„משא") על פרסום בעברית מיצירותיהם של טורגנייב, או משמיעי ישראל. ולא הוכרעה הכף. מונח לפני גליון „משא" (י' באדר) ובו הצלום תוכן של טורגנייב בתרגום „יצירה ביניונית שלו, שכמותה קל למצוא בכל עיתוני הערב והשבועונים שלנו ורגש קשה עברי. שמור אתי מימי נעורים עקבם מספר של „רשימות צייד" „היהודי" „קן האצילים". ועל כולם „אבות ובנים" שלו. אך שמור אתי גם זכרון אותה חנייה שנקבע על טורגנייב (א. ש. שטיין כתב פעם ב„דבר" כי בין הפונים אליו היה הפסל היהודי הנודע מרק אנטוקולסקי) כי ימתח כתב על הספרות האיומות שערכו ביהודים בשנות השמונים, והוא סירב והשיב: „אני אינני סוציאליסט". שמור בזכרוני כי עם כל יצירת המופת של טורגנייב מבני־עמנו צוייר, ביצירת שמה „זיד", כמר בן, על איזה ינקל או הרשל המוכר את בתו לקצינים ומועד לרמאות ושפלות. כלום רוצה אני לעורר שוב את שאלת הכשרות של פרסום דיוקנו של טורגנייב ותרגום מאמרו? כאמור דשו וזרו בתבן ומוץ זה הרבה ולא אוסיף, אך למען דעת. שמא ישנם אחרים ולו גם אחד שאינו יודע, לחוי יודע.

ש. יהודאי
נחלל

מה לישר ב„ירמיהו"

ב„משא" של ערב חג הפסח הופיע המאמר „ירמיהו" מאת פנחס שדה. נתגלה מהמאמר היסח שירדידי תרגמו עבורי. אך כאשר הגענו לפרק „ואה רואה בחוץ את עלמהבת הגליל בעתיד לבוא" שמחתי לא ידעתי גבול. איזה תיאור נפלא של אדוננו ישו הנוצרי! איזה רמזים ברורים ומדויקים (הגליל, המים הולך, רק באהבה מותת אחיות, ואחר כך החרונים: ואראנו עולה בעצבוני... נכון שמים באחרית, נמוג באור אהבתו, והחיילים על שפת הקבר צמים... הרי לפנינו תיאור כמעט מדויק של תמונתו הנפלאה של מטיאס גרינוולד שחי סביב שנת 1500 בגרמניה.

כאמור נהניתי מאוד, אך שאלה אחת לי אליכם: מה הקשר בין ישו הנוצרי לירמיהו הנביא?

ד"ר ח. הירדימן

א.ג.

בשם אורחנו, ד"ר הירדימן, כתבתי שורות אלו. ועכשיו שאלה משלי: איך מצא שיר על ישו (שהוא לעצמו יפה) את מקומו בחוברת של „משא" שהופיע לכבוד חג הפסח?

מרים ברטוב

„קורות יהודי בולגריה"

בביקורתו של יעקב גורן (משא, ט' בניסן) על ספרו של חיים קשאליס „קורות יהודי בולגריה" (א') צודקת בהחלט. חבל שהחומר בלתי מגובש הוגש כך לקורא העברי. אמנם הכרכים הקודמים (ג, ד) של ספר זה, שהופיעו לפני כרך א', מוצלחים יותר, אף כי גם בהם חסרה יד עורך. מתמיה שהמשימה נעשתה על־ידי הוצאה רצינית כ„הוצאה דבר". ומבשרי חזיתי: ערכתי מהדורה ביבליוגראפית פרק בספר (פרק יוד בחלק ב'). „יחסה דברי יהודאי נשתבשו מתוך חוסר הבנה.

אולם המונוגראפיה על רבי שלמה לרוזאניס היא במקומה בהחלט, לדעתי ובניגוד לדעתו של גורן. בכלל, אין מזל להיסטוריגראפיה של יהדות בולגריה. כך בספרו קשאליס וכן בספר הקולקטיבי „יהדות בולגריה" שגם בו רבו השיבושים והבלבולים. תמה־בר והוצאת „דבר" ראוי שילמדו לקח לגבי כרך נוסף מן הספר, ושמא ישכתבו מחדש גם את החלקים שכבר הופיעו עד כה.

ד"ר צבי חרבבי
ירושלים

טרומפלדור החי והמת

(סוף מעמ' 2)

משותפת. ובכן, מה אמר טרומפלדור לד"ר גרי?

השומעים אתם את צחוקו של השטן? האם ברור לכם שקיוות טרומפלדור כי על המלים האחרונות יחונכו דורות? הרואים אתם את מאמצו האחרון להקים לעצמו מצבה? הנה תמצית כל חייו! (והוא משמיע את המלים —

ועכשיו מתוכחים הבריות: מה אמר?

לו היתה שלומית לסכוב חוקרת, אולי לא היתה מתקשה לברר. ה„ניצבו" שהיה רגיל בפי טרומפלדור היה מפורסם, כה מפורסם עד שהודהר בשיחות הברית פה בתחילת שנות ה־30. ובין שתירגם טרומפלדור את „ניצבו" זה לעברית, „אין דבר", כעדותו המפורסמת של ז'בוטינסקי, ובין שהשמיע אותו במקורו, לא קשה לקבל כי נשמע הציטוי מפי הגווע. אך לא זה היה העיקר, כי לא זה תוכן לאמירה.

טרומפלדור היה נוהג להשמיע ציטטות. אכן, גם כתיבתו נשמעת לעתים כפסיפס של אלה. ובייחוד קישט את דיבורו בציטאטים מספרי לימוד עתיקים, שלימים חוגד. כך עשה ואולי גם חפץ לעשות) רושם של למדן. ובציטאטים אלה תפסו מקום חשוב מלים לאטיניות (כך סיפר גם ז'בוטינסקי, בנוסח אחר של זכרונותיו), שהיו גם חלק מלימודיו בנעוריו וגם חלק מלימודי המשפט שלו. ליד טרומפלדור הגווע עמד רופא. רופא אינו חייב לדעת רוסית. אבל כל רופא בימים ההם היה חייב לדעת לאטינית, ובייחוד ציטאט השגור בפי כל, „למדין", אם נשובה את עדותו של הד"ר גרי, שתורגמה מאנגלית לעברית, „כדאי למות בעד הארץ" (ע' 248), נגיע למקור של הוראטיוס: „מתוק ויאה למות בעד המולדת".

צריך רק להוסיף כי לפי עדותו של פנחס שניאורסון, נאמרו המלים בחיוך. דומני, בלעג: „אה! ניצבו דולצא את דקורום אסט פרו פאטריא מורי." (טרומפלדור כנראה ביטא דולצא). איזה מוות נהדר! אלא שהיה

מיותר. לא שלא היה צורך להחזיק בתל־חי, אלא שפרשת היום האחרון נמסרה לנו בנוסחאות רופסות מאוד. הרי אנשי חלסה כלל לא היו עוינים לתל חי, וגם הבדווים חפצו רק לשדוד. המלחמה היתה בין המקומיים לצבא הצרפתי, והמתיישבים היהודים כלל לא היו צד בה. גם הבריטים, שבחשו בקלחת, לא היו מעוניינים שייפגעו היהודים. ובכן מה קרה?

וכך סיפר לי ביאלסקי, זקן הגיב (והייכן שישב בשער החצר רדינג:

„ביקשו מתנדבים לגליל, ובכן יצאנו. היינו ארבעה. בטבריה נתנו לנו רובים ומעילים מעודפי הצבא וארבעה סוסים. רכבנו צפונה. היה יום סגריר. עם ערב עברנו את חלסה. הם יצאו בהמון. מיהרנו להסתלק. צעקו לנו לעמוד. פחדנו. דפקנו בסוסים. כבר אי אפשר היה לראות הרבה, כי גם היה ערב וגם גשם. ואז ירו עלינו. אחד הסוסים נפגע. קפץ הרוכב ועלה על סוס אחר, ורכבו שניים יחד. כך הגענו לתל־חי, בלילה.

בבוקר באו אנשי חלסה ודרשו שיוציאו אליהם את החיילים הצרפתים שהגיעו בערב. השיבו להם, כי אין חיילים צרפתים ולא היו. אמרו „בעינינו ראינו. וגם נשאר אחד הסוסים." היו ויכוחים. בסוף הוחלט, משום דרכי שלום, להתיר להם כי ייכנסו ויבדקו ויווכחו שאין חיילים צרפתים. אבל עלבון כנגד עלבון? שייכנסו בלי נשק. עמדנו סביב, לזיהוי. נכנסו כאמל — ועוד כמה, בלי נשק גלוי.

אנחנו עומדים והם עוברים. המתיחות היתה נוראה, כי שני הצדדים נעלבו. פתע ירה מישהו באקדח. עד היום אין אני יודע מי. ודאי נפלטה יריה. כך זה כשמתרגשים. הערבים היו כלואים בחצר. נדחקו לשער, כדי לפרוץ ולצאת. היו צעקות. מבחוץ חזרו לו יריות.

כך פרץ הקרב".

דומני, נוסח זה סביר מהסיפורים האחרים שנרשמו. והמוות הנפלא היה בגלל טעות.

מרדכי שיף

העולם היה בתוכי

- מאת עפר פניגר ז"ל -

עפר פניגר נולד ב־4 בספטמבר 1942 בגבעת־חיים. בצבא התנדב לסיירת הצנחנים. סיים קורס קצינים. לאחר גמר השירות הצבאי חזר למשק.

במסגרת חטיבת מילואים של הצנחנים, השתתף בקרבות לשחרור ירושלים ונפל ב־6 ביוני 1967 בקרב, — בתעלות גבעת התחמושת.

עפר היה בעל כשרונות רב־צדדיים בכתיבה, בציור ובפיסול. עפר היה בן קיבוץ ואינדיבידואליסט.

"העולם היה בתוכי" הוא סיפור הדברים שאהב. המעשים שעשה ומקצת מן הדברים שנתן עליהם את דעתו...

הוצאת א. לוין־אפשטיין בע"מ

הפצה ראשית: „בית עולים", רח' קרל נטר 3, ת"א, טל' 623959.

הופיע

הקו הזורחני

נובלה בשני חלקים

מאת

איתמר יעוז־קסט

עקד

פרס ליברסון ליצירה הישראלית

מאת חנוך רון

[illegible]

מוסיקה

[illegible]

ספר עצוב על משה דיין

(סוף מעמ' 2)

[illegible]

ספרים חדשים בהוצאת מ. ניומן

מיתרים ומערכות

[illegible]

בפרוזדור להשקפת עולם

[illegible]

ברכבל אל הנקרות
בראש הנקרה
פתוח יום יום
משעה 8.00 עד שעה 18.00

ג'ימס בולדווין על עצמו

הסופר ג'יימס בולדווין, איש המחאות הכושי האמריקאי ...

אספקלריה

...וספר של ג'ורג' ג'קסון

ג'קסון

נאטאלי סארוט על מלחמת הגילים

מתערוכות פאריס

איטיאן מארטן — „נשימה" (עץ) ... ציטלביץ' — פורטרט

דוד לויתן

בארץ זרה

בלדה לשבע יונים

שבע יונים ברוח, שבע יונים ברוח
מר מלאות הגפים. מר מלאות הגפים

אני כלה אני צעיפים שנות־אלף
אני כאמבר פסחו יבדלף

ושבע יונים ברוח, שבע יונים ברוח
וסער־הנהר המחויר צעריה, המחויר צעריו

משביל בעפרים חישנים למים
מדיר העננים בשמים

ושבע יונים ברוח, שבע יונים ברוח
מר מלאות הכנפים, מר מלאות אפסים

על איזה חוף תעתועים נואקים, תעתועים חבוקים
כאיזה הר ונבע אוהבים מעדיבים, מעריבים?

ושבע יונים ברוח, שבע יונים ברוח
מר מצל־ערבים, מר מצל־ערבים...

כמו דף או עלה

בקשה להראותו לחם־לבבה
מקום־מוצאה ללינה ושתיה

ועברו גבעה קטנה,
מים שנקוו לעצים צלולים

מה־אויר־מעט, צפרים, טללים,
לילה־הרבה־קולות־שלובים

ולסוף בשחר, עתיד שנהפך עבר,
כמו דף, עלה, שיר...

ארץ זרה

גשם ירד
והיינו מקוים מאד

„שארית הערב" אמרת
שארית הערב...

גשם ירד
אין ברדה, אדון־יקר
אין ברדה...

כמו צמד עלים

הם היו בשבים
בלב הרדופים וטל

היו הם שנים
חבולים לנגע־מטל

היה לבבם אחד
אלם קדנים במים

...

פעמונים הנמסרים

...

לילה האחרון

...

כמו אבנים

...

אמנות במשכן הנשיא

מאת לאה מגריד־מינץ

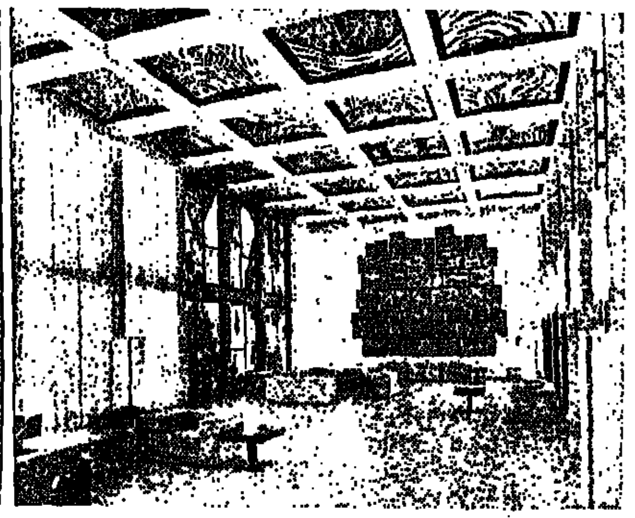

מראה פנימי של אולם הטקסים ...

אולם הטקסים

משכן נשיאי ישראל

מאת אדר' זיוה ארמוני

מראה על משכן הנשיא מן הכניסה מימין — קטע מגדר חבית בעיצובו של בצלאל שי.

שלוש פונקציות שונות בבניין אחד

דירת מגורי־הנשיא המצויה בקומה העליונה ...

אמת הבנין

מה הדמיה שרוצה העם לשוות לבית־נשיאו

יורם ברונובסקי

תמונות וזכרון

גן אחרון של הנאהבים

ניו־יורק, צהריים של מרץ

ל. ס. סנגהור

הפורטרט

הנה אביבה של אירופה.
מתחיל אתי
מגיש לי ניחוח בתולי של אדמות,
חיוך חזיתות־בתים בחמה
ומתיקות אטרת של גגות
בחבל טורן הקביב.

הוא אינו יודע עדין
את עקשנותה של שנאתי המשחזת בידי החרף
אף לא את תביעותיה של כושיותי המתנשאת...

היום,
יספיק נא לי החיוך
המשרטט בשפתיך הבשלות,
האובד בחלום הגמי של עיניך
ובתל האדמדם של שערך המצטמרר
בדיוק!

אני כודנוה או חלום של עלנוה

אני מדמה שאתה שם.
השמש ישנה
וצפור זו אבודה שזמר כה מוזר לה.
נראה כאחר־צהרים של יום קיץ,
בהיר. אני מרגישה שאני נעשית שוטה, שוטה גמורה.
יש לי חשק עז להיות שכובה בתוך העשב,
עם כתמי שמש על עורי הערום,
כנפי פרפרים על עלי כותרת רחבים,
וכל מיני רמשים וחיות של האדמה
מסביב לי.

מצרפתית: אמנון שמוש

נורמות פסולות שקיבלו הכשר

עם מה השלים הרוב בועדת ויתקון?

מאת יונה שמשי

רה ממשלתית מפורסמת מאוד
ת לא כל כך תלויות בה),
ת מנהל כללי. הכישורים ה־
ים: צדיק או איסטניס". לא
ל חשש שמודעה בלשון זו,
ימה לה, תתפרסם בימים הק־
על ידי נציבות שירות המ־
או רשות החברות הממשל־
או הממונה על עניני הדלק
ד האוצר או מועצת המנהלים
"נתיבי נפט".

עו"ד בן־זאב קבע באותו נושא, כי פרידמן הפיק רווח בלתי מבוטל של מאות אלפי דולאר לפחות. הממצאים שהובאו לפני ועדת ויתקון בשאלה מרכזית זאת של הוקירה היו המהותיים ביותר. אלא שהוועדה לא העמיקה חקור בהן, וחבל מאוד. שכן המסקנה כי מכירת "קונטיננטל" הפרטית של פרידמן על ידו לחברת "מדבר", שעמה קיים קשרים בשמה ומטעמה של מדינת ישראל, היתה "עסקת שוחד", היא החמורה בכל המסקנות שהועלו, ודווקא בנושא כה מרכזי וכה מהותי לא העמיקה ועדת ויתקון את חקירתה. וזאת על פי קביעתה שלה. אומר הרוב בוועדה: "... ככל שהדבר נוגע לחקירתנו, אין לנו מה לומר. יחליט מי שמוסמך להחליט. אם יש מקום לחקירה, ואולי יהיה זה לטובת פרידמן עצמו" (סעיף 124 עמוד 46 בדו"ח ועדת ויתקון).

הרוב: "אין לנו מה לומר"

ה"אין לנו מה לומר" של השופט ויתקון והתעשיין קליר הוא בלתי משכנע. נוכח קביעתם שלהם בתחילת הפרק הדן בנושא זה: "מדבר" קנתה את הציוד ואת יתרת ימי הקידוח במחיר של 700,000 דולר. האם היה זה מחיר סביר או שמא היה זה, רובו ככולו, שוחד בהסוואה של מחיר, כטענת ד"ר גיב? זוהי השאלה העיקרית לפנינו. אמנם, יש אומרים — וד"ר גיב הוא אחד מהם — כי היחסים בין המוכר והקונה היו כאלה שכל עסקה שביניהם ממילא פגומה, יהא אשר יהא מחיר הרכישה. אין אנו סבורים כך". (סעיף 102 עמ' 37) "... עלינו לציין שאם תעלה חקירתנו כי אמנם היה המחיר של 700,000 דולאר מחיר בלתי סביר, כמעט ממילא תתבקש המסקנה שהוא כלל אלמנט של שוחד" (סעיף 105 עמ' 38).

בהמשך הדו"ח המשמש את היסוד למסקנת הרוב (מסקנת המיעוט שונה בנושא זה) ישנה התייחסות למה שקרוי "מסמכי בלומפילד". ד"ר גבן. "אמרנו לעיל (סעיף 72), שפרידמן (או חברתו קונטיננטל) קנה את הציוד ב־1965 מהחברה הקנדית במחיר של 385,000 דולאר. כך ולא אחרת מסר מר פרידמן למר בן־זאב וכך מסר גם לנו בתחילת חקירתו לפנינו... כעת נתברר שהעובדות אינן פשוטות כל כך". (סעיף 115 עמ' 43, 44). "מר בלומפילד, מנהל ואחד מבעליה של החברה הקנדית, פנה לפרקליט המדינה, לאחר שנודע לו על העדות הנ"ל, ומסר לו שכבר ב־1962 מכר לפרידמן את הציוד במחיר של 70,000 דולר... ברור שאם לא קנה מר פרידמן את הציוד ב־1965 במחיר של 585,000 דולר אלא שקנה אותו ב־1962 במחיר של 70,000 דולר, עשה שני דברים חמורים מאוד. הוא שיקר לפני הוועדה והוא עשה ב־1965 הסכם פיקטיבי, שבאמצעותו זכה ליתרון עצום מבחינת מס הכנסה" (ההדגשות שלי — י. ש.) (סעיף 116 עמ' 44).

הרוב בוועדה עוסק במספר סעיפים בדו"ח שלו בהסברים שהמציא פרידמן. פה ושם אף אין הרוב נמנע מנקיטת עמדה כלפי טענותיו של פרידמן כמו: "טענה זו נראית מוזרה למדי..." (סעיף 119) או: "מדרש שכולו פליאה? יתכן. אך היה מגוי וגמור עמנו שלא להאריך את חקירתנו ללא גבול, כל אימת שצץ חומר חדש לחקירה...". חבל מאוד שדווקא בנושא כה מהותי, שהשופט ויתקון וא. קליר הגדירו אותו כך: "אם יתאמתו הדברים, עלולים הם לזרוק אור שלילי על אישיותו של פרידמן"... (סעיף 113 עמ' 42), הם מגיעים בסיום הדיון באותו נושא למסקנה התמוהה: "... ככל שהדבר נוגע לחקירתנו, אין לנו מה לומר". ו"יחליט מי שמוסמך להחליט. אם יש מקום לחקירה"...

אגב הדיון בנושא זה בוועדת החקירה התגלתה עוד אמירת אי־אמת על ידי מרדכי פרידמן באמצעות פרקליטו. בראשית דיוני הוועדה אמר עו"ד סלומון, כי שקר הוא שקיימת חברה בשם אנגלו־אפריקן ובוודאי שקר הוא כי פרידמן קשור בה. כדי להגן על עצמו בעניין מחיר ששולם על ידו עבור "קונטיננטל" הביא פרידמן לפני הוועדה מברק מאנגלו־אפריקן. זהו רשום כאחד ממנהלי חברה זו בארץ.

פרשה מרכזית אחרת בחקירת ועדת ויתקון, שלגבי המסקנות ממנה נחלקו בדעותיהם ד"ר ויתקון וא. קליר מזה ומאיר זורע מזה, היא פרשת 97,000 הדולרים. תמציתו של דבר, בכל המסמכים נאמר כי פרידמן מכר את "קונטיננטל" שלו עם ימי הקידוח שנותרו לזכותו לחברת "נפטא" במחיר כולל של 700,000 דולר. תוך כדי חקירת ועדת ויתקון התברר, כי באפריל 1971 ויתרה "מדבר" על חוב בשיעור של 97,000 דולר לטובת פרידמן. הוא הסביר את הוויתור כסילוק יתרה של ההתחייבות מצד "מדבר" למען הקמת שדה תעופה ליד סנטה קתרינה בסיני. תוך ההסבר בנושא זה התברר, כי המפרק של קונטיננטל מרצון ל. גולדסמיט, הוא גם נאמן של "מדבר" ורואה חשבון של קונטיננטל. הרוב בוועדה אומר על כך: "... היה בבחירת הדרך הזאת משום משגה חמור... לפי התכנית בא מר פרידמן להינתק ולהתרחק בכל האפשר מבעלותו על עסקו הפרטי בקונטיננטל, והוא נמצא סבוך וכרוך בעסקיה ובכספיה עד היום הזה." (סעיף 127 עמ' 47) או: "... המלה "בפירוק" אינה מתנוססת על כל העדויות, וגם הגזמה זו אינה דבר של מה בכך..." (סעיף 128 עמ' 47).

"...אך נראה לנו שכנאמן (מר גולדסמיט) עבד שני מוסבים הרשה לעצמו להיות תלוי יותר על המדה ברצונו של אחד מהם, מר פרידמן..." או "... מר פרידמן החליט". "מר פרידמן אמר לי להכות וכיוצא בכך... הוא עשה או חדל מעשות, קיבל כסף או עיכב תשלום, בלי לדעת, מה פשר הדבר. רעיון הגיבוב של מר פרידמן מחברותו היה רעיון בריא; ביצוע המשימה היה לקוי מאוד." (סעיף 129 עמ' 48). "מן הדין והמידה היה לסגור את החשבון (של קונטיננטל) בסוף 1969 או בכל המוקדם לאחר תאריך זה... אולם לא כך נוהל הענין..." (סעיף 131 עמ' 48).

אשר להעברת 97,000 הדולרים למשרד הבטחון, כדברי ההסבר של פרידמן, אומר הרוב (דעת המיעוט של האלוף זורע חריפה הרבה יותר). "כי רק בדצמבר 1971, כחודש אחרי מינוי ועדתנו, נתן מר פרידמן הוראה למפרק לשלם למשרד הבטחון סך של 340,000 ל"י, שהן הסך של 97,000 דולר לפי השער של 3.50 ל"י לדולר..." (סעיף 134 עמ' 49). "... אך לא שילם לא ריבית ולא את ההפרש שנתקבל כתוצאה מהפיחות... בסתמא שההפרש של 20 אחוזים, שנתווסף לכסף, נשאר בידיו מר פרידמן" (סעיף 135 עמ' 50). "גם, לאחר הסברים קובעים ויתקון וקליר כי: "... אך התמיהה בעינה עומדת: מדוע השהה מר פרידמן את העברת הכסף למשרד הבטחון ומדוע לא סיפר בינתיים לרב־אלוף צור שהכסף בידו?". (סעיף 139 עמ' 51). "... אמת נכון הדבר, הוא אדם העלול להסתבך בעניני כספים, וכבר ראינו (בעניין המכרז) שאין הוא מדקדק במבחנת המינהל התקין. אך אדם פיקח ותכסיסן כמותו (מר פרידמן) לא ישלח את ידו בכסף, שיותר מדי בני אדם עלולים להתעניין בגורלו..." (סעיף 145 עמ' 53). שמא מן הלאו של הוועדה משתמע ההן?!

מר פרידמן השקיע את הכסף (97,000 הדולרים) בדצמבר... היא עשה כן בלי היתר המפקח על מטבע זר. אך ההיתר ניתן לו בדיעבד בהמלצת הד"ר דינשטיין... ההיתר שניתן למר פרידמן היה כפוף לתנאים ואחד מהם היה שבהתחסל ההשקעה עליו להחזיר את המטבע לישראל. ... אך במקום להחזיר את הכסף לישראל, חזר והשקיע אותו בג'נבה, גם הפעם בלי היתר. הוא לא דק פורתא בכגון אלה, וזה ראוי לגנאי". (סעיף 148 עמ' 54). (כל ההדגשות שלי — י. ש.).

או "... כבר אמרנו שכל ההסתבכות הזאת בדבר התרומה, הריבית הפרשי הפיחות מקורה בכך, שלא הקפיד מר פרידמן על הפרדה גמורה בין ענייניו הוא ובין ענייני המפרק, מדבר ומשרד הבטחון. וזה הוא החטא הקדמון. עכשיו הוא חייב הסבר. מדוע לא ראה עצמו מחוייב לשלם למשרד הבטחון את הסכום בדולרים או בלירות כלאחר הפיחות ובצירוף ריבית. וההסבר מעורר תמיהה" (סעיף 151 עמ' 55).

קביעות הרוב לגבי פרידמן

דו"ח ועדת ויתקון רצוף שורה ארוכה של קביעות לגבי מרדכי פרידמן, שיש לו סיבה טובה מאוד לא להיות מרוצה מהן. כוונתי דווקא לדעת הרוב שבסופו של דבר הגיע למסקנה, כי "אין לפסול את פרידמן" מלהמשיך בכהונתו כמנכ"ל חברה ממשלתית (סעיף י"ב ואחרון בסיכום דעת הרוב). אותו רוב קובע כגון זה: "... הוא (פרידמן) נכשל מבחינת ניהול המשק של החברה..." (סעיף 32 עמ' 12); "... באבו רודיס שרר אי סדר למעלה משלוש שנים"... (סעיף 34 עמ' 13). "לדעתנו יש ממש בטענת מר סלמן (מנהל רשות החברות הממשלתיות) שלא קיבל את הדיווחים שציפה להם, (מנתיבי נפט). ויש יסוד למורת רוחו..." (סעיף 40 עמ' 15); "... טיפולו של מר סלמן עצמו היה רחוק מלהניח את הדעת. ואילו ד"ר דינשטיין נקט עמדה המשתמעת לכאן ולכאן...". (סעיף 47, עמ' 18); "... הביקורת היא, בעיקרה, שמאז ומתמיד זכו מר פרידמן וחברתו להעדפה ואין תימה, איפוא, שכך גם ב"עסקה" גופה. לדעת המבקרים היתה כאן שחיתות, ואם לא שחיתות, מעשה חלם היה כאן מכל מקום"... (סעיף 78 עמ' 29); "... מר פרידמן היה איש קשר, האיש שאליו פנו אנשי מדבר בכל מגעם ומשאם עם שלטונות ישראל ועם גורמים אחרים בארץ. משהביע דעתו, היה משקל לדעתו. הן בעיני מדבר והן בעיני הממשלה..." (סעיף 93 עמ' 34); "נשאלת שאלה, מה ראתה מדבר לערוך מכרז בין שני קבלנים (לפידות וקונטיננטל) שעה שהיה כבר מגוי וגמור עמה לקנות את ציודה של קונטיננטל... יש מקום לתמוה, על שום מה אישרה לקונטיננטל ב־15 באוקטובר 1968, שהיא המציעה הזולה יותר ויכולה לקבל את העבודה. לאישור זה אין תירוץ. הוא מטיל ספק בכנות כל המכרז". (סעיף 96 עמ' 35); "גדולה מזו. נשאלת השאלה, כיצד ראה מר פרידמן זכות לעצמו להשתתף באותו מכרז. אין ספק בכך שהשתתפות זו אינה מתיישבת עם מעמדו כמנכ"ל נתיבי נפט..." (סעיף 97 עמ' 35); "... אין בזה להצדיק את השתתפותו במכרז, והיה בה משום פגם לא מבוטל. הוא לא היה רשאי להשתתף במכרז בטרם יתפטר מנתיבי נפט". (סעיף 98 עמ' 36).

תמיהות על מסקנות הרוב

במסקנות הרוב נאמר עוד בהקשר לרישום הציוד של "נתיבי נפט": "... ברור שהיה כאן מחדל חמור... אך הנזק המוסרי שבכישלון כזה ובזלזול ברכוש המדינה הוא מעל ומעבר לכל הניתן להערכה..." (סעיף 155 עמ' 56); "... אין צריך לומר שכל זה גרם לבזבוז רב"... (סעיף 163 עמ' 59). אשר להשאלת ציוד מ"נתיבי נפט" קובעת ועדת ויתקון: "... רק ב־1971, בעקבות הביקורת על החברה מצאו לנכון לעשות סדר..." (סעיף 164 עמ' 59); אשר להשאלת ציוד עבור קונטיננטל על ידי נפטא מ"נתיבי נפט". קובע דו"ח ועדת ויתקון: "... ברור שזו התנהגות שקשה להשלים עמה כשלעצמה... אך היתה גם טענה כי במקרה זה השאילה "נתיבי נפט" את הציוד שלא לפי השכר המקובל, אלא בהנחה של 30 אחוזים... התירוץ נראה דחוק כלשהו, בפרט שאין הוכחה ברורה שהיו גם לקוחות אחרים שזכו לתנאים דומים". (סעיף 165 עמ' 60).

בפרק זה מזכיר דו"ח הוועדה את עניין המכתבים שהתאריך בהם זוייף. עם תחילת דיוניה של ועדת החקירה פנה אלי ניצב משנה שמואל רום מהמטה הארצי של משטרת ישראל, אשר ריכז את החקירה המשטרתית. בעקבות פנייתו נפגשתי עם אחד החוקרים, מר שבתאי. מסרתי לידיו שלושה מכתבים שהתייחסו להשאלת ציוד מ"נתיבי נפט" על ידי מדבר. המכתבים נשאו תאריכים של 17 בנובמבר 1969, 19 במרס 1970 ו־5 במאי 1970. היו בידי הוכחות כי שלושת המכתבים נכתבו בתאריך 6 באוגוסט 1971 במשרדי "מדבר" ובאותו יום נמסרו לידיו של אמנון פלדמן עבור מרדכי פרידמן. הצבעתי בפני חוקרי המשטרה על הדרך לגלות בצורה חד־משמעית את זיוף התאריך ולא אפרטה כאן. החוקרים המשטרתיים בדו"ח שהגישו לוועדת החקירה הסכימו כי המכתבים נשאו תאריכים לא אמיתיים. הם קבעו שהיה מעשה זיוף, אך לא המליצו על פתיחת תיק פלילי נגד מישהו. זהו מעשה חמור ביותר מצד משטרת ישראל. שאם מעשה זיוף היה כאן, חובתה המקצועית והמוסרית היא לעשות לגילויו של המזייף ולהעמידו לדין, על פי החוק.

פרקליט המדינה או היועץ המשפטי לממשלה רשאים ונאים לבדוק אם החלטתה של המשטרה בנושא זה היתה על פי מיטב השיפוט המקצועי או שמא, לאו דווקא. המעיין בדו"ח ועדת ויתקון, דומה, כי אינו יכול להיות משוחרר מכמה תמיהות. האחת, שדעת הרוב, היא שכל העדים אשר העידו לחיזוק טענותיו של ד"ר גיב, זכו בצורה זו או אחרת להערה, ובחלקם אף לנזיפה. מאידך לא כן נהגו חברי הוועדה כלפי העדים שהעידו לטובת פרידמן. זו עובדה הבולטת מעיון בדו"ח ואיני אלא מציין אותה כאן.

אולם התמיהה העיקרית, העולה מקריאת מסקנות הרוב בוועדה, היא כיצד אפשר ליישב את המסקנה הסופית עם כל אותן קביעות הכלולות לאורך כל הניתוח בדו"ח עצמו. לכך התכוון, כנראה, ד"ר גיב, אשר אמר: "אלו הן נורמות, שלפיהן עלינו לחיות בארץ הזאת. יש במסקנה כזו משום אסון לחברה, שתוצאותיה מי ישורך".

אין לי ספק, כי נורמות אלו אינן מקובלות על ראש הממשלה, גולדה מאיר, רובם המכריע של חברי ממשלתה ואולי אף כולם בלי יוצא מהכלל. על כן, חובתה של הממשלה לא להסתפק בקבלת הדו"ח ולא לראות בכך סוף פסוק, לפני עיון מדוקדק במסקנות הרוב והמיעוט שבו, תוך אחריות לגבי התוצאות שינבעו מקבלת המסקנה, על במקנה, על ידי הממשלה, לגבי דמותה של החברה הישראלית והנורמות המקובלות בה.

הנורמה החברתית עליה חונכנו היא, שבעלי תפקידים בכירים בחברות ציבוריות ממשלתיות חייבים לשמש דוגמא לכפופים להם. תקוותי היא, כי איש בר־דעת לא יציע לנו לראות במעשיו או במחדליו של פרידמן ב"נתיבי נפט", כפי שהם מוצאים את ביטויים במסקנות הרוב של ועדת ויתקון — כמופת לדוגמא אישית. הממשלה חייבת להשמיע את דעתה הברורה.

להבריה הממשלתיות המפור־
מאוד (באשמת הפתענות) יש
כללי, המצטיין בתכונות אוד
כפי שהוגדרו על ידי הרוב
ת החקירה הממלכתית. אין
כי מבחינה משפטית צרופה
שקל רב יותר לזהות הדעה
רוב. כבוד שופט בית המשפט
ד"ר אלפרד ויתקון והתע־
אברהם קליר, מאשר לדעתו
קת של האלוף במילואים, חבר
מעגן־מיכאל, מאיר זורע.
מבחינה חברתית־מוסרית מש־
הסגולי של חוות הדעת של
זורע אינו פחות מזו של
הדעת המשפטית הפורמלית
ד"ר ויתקון והתעשיין קליר.
גם בכתב הסמכות של הוועד־
שנוסח על ידי ממשלת יש־
בהחלטתה מ־14 בנובמבר
נאמר: "להקים ועדת חקי־
אשר תחקור במכלול הבעיות
מר דוד גיב... ובפרט בבע־
דרכי ניהולם של שדות הנפט
מבחינה ארגונית מקצועית
ותית־מוסרית"... (כל ההדגשות
— י. ש.).

כן מן הבחינה "חברתית־
רית". של ענין "נתיבי נפט".
לראות במסקנות ועדת ויתקון
סוף הוויכוח. ביטוי קולע לכך
ד"ר דוד גיב, מי שעורר את
שה בתזכירו להנהלת משרד הפ־
באפריל 1971 ומי שזכה בכי־
"דון קישוט". בתגובתו הראש־
על מסקנות הרוב בועדת
קון אמר ד"ר גיב: "משמעות
קנה זו היא, כי אלו הן הנור־
לפיהן עלינו לחיות בארץ
ת. יש במסקנה כזו משום אסון
רה, שתוצאותיה מי ישורך".

ם מדובר בנורמות חברתיות מן
לציין היטב דווקא במסקנות
בועדת ויתקון. כפי שתוך נוס־
ונמסרו לפרסום בחוברת בת 85
מודים. מי שקרא בסודיות את
קנות הוועדה ומי שעקב אחר
ת "נתיבי נפט" מראשיתה וק־
את כל החומר הגלוי — וגם
תר — יתקשה לקבל את מסקנת
כדברי שאקספיר: שחיתות

סיפור העובדות של הפרשה

תחילה העובדות בקצרה. במשך
ע שנות קיומה הראשונות של
יבי נפט", בשנים 1967 עד
, לא הותר דבר בפרסום על
להיה ועיסוקה המתרחש בשי־
הנפט בסיני. משך תקופה זו
רינונים ועדויות רבות, שונות
תמת מאוד, על המתרחש בה.
מעדויות אלו הגיע לאזנו של
דוד גיב, כמי שקרוב לענייני
בהיותו חבר מועצת המנהלים,
יג ממשלת ישראל, בשלש חב־
הנפט שלממשלה יש בהן אינ־
ים. כאיש מדע, גיאולוג במקצו־
כאדם שאין להטיל דופי ביושרו
גינתו; כתגיע תנועת העבודה
ן על הערכים החברתיים־מוס־
המקובלים על ראשי המדינה;
יד ממשלה בכיר הלויאלי כלפי
עניים עליו — לא נקט ד"ר גיב
יוזמה עד אשר השתכנע, כי ה־
ים שהגיעו לידיעתו אמנם חמו־
הם ומחייבים בדיקה יסודית
סה. וגם אז הוא נקט בדרך
קרטית מאוד — פנה אל המש־
הנוגע שבדבר — משרד האו־

מי שפירסם לראשונה בצורה
יה, בסידרה בת שבעה מאמ־
ב"דבר" בספטמבר אשתקד,
מכלול הטענות על הנעשה
תיבי נפט" ועל חלקו של מרד־
פרידמן, מעיד אני על עצמי,
לא הכרתי קודם לכן את ד"ר
כשם שלא הכרתי את מרדכי
ימן. פגישתי הראשונה עם שני
ים מרכזיים אלה בפרשה היתה
אוגוסט אשתקד לקראת סיום
החומר על "נתיבי נפט".
ור באתי אל ד"ר גיב לראיון
שק הוא סירב לספר לי פרט
הו בנימוק שהעניין נמצא בב־
של בודק שמונה לשם כך על
שר המשפטים. כלומר, לא ד"ר
הוא שגרם את פרסום הטע־
עהיו לו ושאותן העלה בתל
להנהלת משרד האוצר.

ידוע, בעקבות אותו תזכיר מונה
לה ד"ר יעקב ארנון כבודק
לין לפני שר המשפטים כיצד
וג. הוא המליץ למסור את
יין לחקירה של חוקר או ועדה
ת סמכות משפטית. בגלל תקלה
נה משפטי של ד"ר ארנון,
ניג "שופט וחוקר", מוסד שאי־
נו קיים בישראל, העביר שר המש־
את הטיפול בתזכירו של ד"ר
לידי עו"ד משה בן־זאב. המ־
הקובלנה, כפי שנוסחה על ידי
ת ויתקון היא: "ענייני החברה"
נתיבי נפט") נוהלו בהפקרות, ב־
זנות ובשחיתות. במשטר של
ר ותוך פגיעה במוסר. והעיקר,
עה עיסקה בין מר פרידמן וחב־
"מדבר". שבעיני המאשים (ד"ר
) אינה אלא עסקת שוחד".

זור הוויכוח הציבורי, שהתעורר
פרסום מסקנות בן־זאב. דעת
ל באמצעות הפתגנות ויותר את־
התקשורת. הרדיו והטלוויזיה.
אה למינוי ועדת החקירה על־
הממשלה. מה קבעו שלוש ה־
טסניצת הצוות שבדקו את ה־
א? הראשון, ד"ר יעקב ארנון.
"כי לכאורה יש פגם במכירה
כר (הציוד של "קונטיננטל") מר
דמן לחברת "מדבר". אלא שאין
יודע אם הפגם האמור הוא,
תש־ בלבד או בעל אופי חמור
בה יותר".

למכירה
מקרר
"פאר" — אמקור
דלת חדשה עם
מקום לטיפולקס
—.550 ל"י ● טל. 857703

הודעות לציבור

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לאספקה
ולשירותים משקיים
רחוב שבטי ישראל 34, ירושלים
מכרז 11/72
לאספקת מחרטה לעבוד מתכת

1. משרד החינוך והתרבות מבקש הצעות לאספקת מחרטה לעבוד מתכת.

תנאי המכרז ורשימת הפריטים אפשר לקבל במחלקה לאספקה ולשירותים משקיים, רחוב שבטי ישראל 34, ירושלים, חדר 405 ובבנין הדר־דפנה, שדרות שאול המלך, תל־אביב, חדר 308.

2. הצעות מפורטות בהתאם לתנאי המכרז, בצירוף ערבות של בנק טוטר לפקודת משרד החינוך והתרבות בשיעור של 10% מערך ההצעה, למילוי תנאי המכרז. יש לשים במעטפה סגורה המסומנת במילים מכרז מס' 11/72. מעטפה זו תוכנס למעטפה שניה שתמוען: משרד החינוך והתרבות, המחלקה לאספקה ולשירותים משקיים, רח' שבטי ישראל 34 (לתיבת המכרזים חדר 405) ירושלים.

על ההצעה להתקבל במשרד החינוך והתרבות לא יאוחר מיום 11.5.72.

3. אין משרד החינוך והתרבות מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר, או הצעה כל שהיא, או להזמין את כל הכמות מכל פריט ממציע אחד.

ג. שכטר
מנהל המחלקה

בקצור

מכירות

▲ תועלת שלך קונה ומוכר רהיטים וחפצי בית. ת"א, יוסף הנשיא 4, טל. 282361.

▲ מציעים למכירה מרכזית טלפונים מצרנות טלקו 3 קוים חיצוניים, 9 קוים פנימיים, במצב מצוין למכירה. לטלפן בשעות הצהרים 779121.

חקלאות

▲ מרום גולן — למכירה קומביין פרגוסן 510 ש.י. 69 במצב טוב. טלפונים 4־(067)37541.

בולים

▲ רשום את הכתובת: בולי מגורה, בן יהודה 26 ת"א. אנו קונים בולים (חתומים או בלתי חתומים), ומשלמים מחירים טובים במיוחד עבור בולי ישראל.

עבודה

▲ מנהל חשבונות מדופלם מעוניין לעבוד בקבוץ כשכיר. ת. ד. 1099 ת"א.

▲ לילד בן שנתיים והצי דרושה מטפלת לכל היום עם לינה. המקום דירה מרווחת במרכז ר"ג. יש עוזרת בבית. סוף השבוע חפשי. הכישורים הנדרשים: בחורה תרבותית הגונה (רצוי ילידת הארץ) עד גיל 35, בעלת נסיון בטיפול בילדים. נא להתקשר עד 17.15 בימים א'—ה' 950321 (ולבקש את גלית). בערבים ובימי שישי ושבת 748258.

שונות

▲ לאספנים: אגודה תשכ"ב עם הדפסה הפוכה למכירה. בהצעות לפנות בכתב סניף "דבר" וייצמן 95, כפר־סבא.

צים ZIM
אניות משא צפויות להגיע
לנמל חיפה
22.4 A. GEORGIOS
22.4 גלילה
22.4 איל
23.4 עין גדי
23.4 חנה
23.4 T. GUILDEN
לנמל אשדוד
21.4 VICTOR
21.4 עידן
23.4 בת סנפיר
23.4 הדס
לנמל אילת
22.4 RUNO
25.4 ASHANGE HAIQ
ניתן לשינוי ללא הודעה מוקדמת
צים חברת השיט הישראלית
הסוכנים הכלליים
ש. דיזנגוף ושות' בע"מ

هكذا من الأصل

בעריכת אהרן להב

גם נפאל ספגה שביעיה

פרץ הבקיע שלושער. - הנפאלים שיחקו בעשרה איש

מאת רפאל נאה, שליחנו המיוחד לבאנגקוק

באנגקוק, (מיוחד ל"דבר"). — נבחרת הנוער של ישראל בכדורגל הבטיחה אתמול את עלייתה לשלב רבע הגמר של הטורניר האסיאתי הנערך כאן אחרי שהביסה את נבחרת נפאל בתוצאה 0:7 והוליכה 0:2 במחצית.

אחרי משחק אתמול יש לישראל 4 נקודות והפרש שערים מצויין — 0:14 והיא בוודאות במקום הראשון. גם לנבחרת המארחת תאילנד הנמצאה בבית הישראלי יש 4 נקודות משני משחקים והפרש שערים טוב מהישראלים (1:9). לסיום השלב המוקדם יהיה על ישראל להתמודד עם תאילנד. לפי מאזן הכוחות תזכה ישראל בנצחון קל גם במשחקה עם תאילנד ותבטיח לעצמה את המקום הראשון בבית.

בשלב רבע הגמר צריכה ישראל להפגש עם הקבוצה שתתפוס את המקום השני בבית ב'. בבית זה מתנהל מאבק מעניין בין נבחרות סינגפור, יפאן ומאלזיה. כלומר ישראל תפגש עם אחת מנבחרות אלה שתזכה במקום ה-2. בסיום השלב המוקדם. לפי שעה צועדת במקום הראשון נבחרת סינגפור, שלה 4 נקודות מ-3 משחקים. גם ליפאן תוספת את המקום השני 4 נקודות מ-3 משחקים ולה הפרש שערים גרוע מזה של סינגפור. מאלזיה מדורגת שלישית עם 3 נקודות מ-2 משחקים.

המשחק נגד תאילנד שייערך מחר אחה"צ, מעורר ענין רב. הדעה הרווחת כאן שישראל מנצ־מדת לזכות בנצחון. התאילנדים לא מודים עם דעה זו אחרי שחזו במשחק של ישראל שהיה אתמול עם נבחרת נפאל. לדעת המאמן התאילנדי יהיה זה משחק שקול שלא יוכרע בקל.

במחנה הישראלי מתגבשת דעה להלחם עם התאילנדים. לנצח ולנקום בכך את ההפסד של הנבחרת הבוגרת בראנגון.

משחק בינוני למרות הנצחון

נבחרת ישראל שהביסה את נפאל 0:7 לא היטיבה לשחק. בהשוואה למשחק הראשון נגד הודו, שגם הוא הסתיים בתוצאה זהה, שיחקה ישראל בחולשה יחסית. לי נראה שהחולשה הישראלית נבעה מבטחון עצמי מופרז ומיכולת דלה מאוד של היריב שלא אילץ את הבחורים להתאמץ.

בסיכום משחק זה לא ניתן לציין שחקן זה או אחר, שבלט לכל אורך 80 הדקות. אבל יכולת רגעית של החלוצים הספיקה כדי להביס יריב נחות וחסר יסודות כדורגל.

אף על פי כן עמד השער הישראלי בסכנה פעמיים במחצית הראשונה. בדקה ה-12 היתה נפאל קרובה להבקעת השער הישראלי. החלוץ בבר ראנסון חלף על פני המגן ברדוגו ומקרוב בעט לחוץ.

ויקי פרץ היה גם הפעם החלוץ המוביל של הנבחרת והבקיע שלושער. כמחצית השערים שהבקיע הוא. פרץ הוצב בחוד וקלדרון בחולית הקישור במקום להציבו בהתקפה. סיני שיחק מאחור והיה ספק הכדורים לחלוצים.

שער ראשון בדקה ה-16

אחרי פתיחה חלשה השיגה ישראל שער ראשון בדקה ה-16. רוני קלדרון שלח כדור עוצמתי לזוית הקרובה. הכדור נחת על כר הדשא ופרץ הגיע והדחק את הכדור מקרוב לרשת. — 0:1.

השחקנים הישראלים המשיכו לשלוט בשדה אם כי לא היו תכליתיים השתעשעו בכדור. דוגמה לכך היה הקיצוני מסוארי, שחלף על פני ששה שחקנים ובמקום לנסות להבקיע שער איבד את הכדור.

התנגשות בין פרץ והשוער

שוער נבחרת נפאל, ונה בהדור "בשניאנג" שפמל, קשה התנגש עם ויקי פרץ בדקה ה-38. השניים נפלו לארץ משמצות ההתנגשות ורק אחרי דקות ארוכות קם פרץ בעוד שאת השוער הנפאלי היה צריך להוציא על אלונקה והוא שב לא חזר לשחק. כאן התעוררה בעיה. כאשר מאמן נבחרת נפאל ביקש להכניס לשחק את שוער המילואים. דבר זה לא ניתן לו אחרי שהמאמן ניצל עד לדקה זו את שני החילופים המותרים. בשל כך נאלצה לשחק נפאל עם עשרה שחקנים ולשער נכנס המגן המגו אחות שרסמה.

פציעתו של שוער שברה את רוח הלחימה של חבריו ומיד עם חידוש המשחק ספגו שער שני. אלקובי הרים כדור מדוייק למסוארי שנגח לרשת — 0:2.

בהפסקה נזף המאמן קוהייצר בשחקנים על היכולת הדלה שהפגינו. דבריו עזרו במעט ואת המשחק חידשה ישראל בתנופה, בנד שיפור מה.

השיפור ביכולת השחקנים והיתרון המספרי של ישראל הורגשו היטב במהלך המחצית השניה. על המגרש הורגשה רק קבוצה אחת — ישראל. פרץ תיעתע בהגנת נפאל בדקה ה-45 ואת פריצתו סיים בבעיטה עזה לשער. השוער דינק והכדור חלף בין ידיו לרשת — 0:3. כעבור ארבע דקות העלה סיני ל-0:4 מבעיטה מ-20 מ'.

בדקה ה-50 החליף שלמה גרבר את סלימן ופרץ ירד לשחק בקרשור. התקפה מתוכננת של ישראל היתה בדקה ה-60. קלדרון ניהל את ההתקפה, מסר את הכדור לאלקובי שהמשיכו לפרץ וזה קבע — 0:5.

ברשי, שהחליף את סיני בדקה ה-61, הבקיע שער מיד עם היכנסו למשחק. שער זה נפסל על־ידי השופט סקארס מהונג־קונג בטענת נבדל. אבל סקארס נקבע לנהל את המשחק ברגע האחרון במקומו של קאסל מלאוס שהיה שופט קו יחד עם כינג מינג מפורמוזה.

אלקובי העלה ל-0:6 בבעיטה מקרוב בדקה ה-68, את היצאת המשחק חתם גרבר בנגיחה בדקה ה-76.

ההרכב הישראלי: פיליסוף, אלקובי, ברדוגו, לוריא, ש. יעקב; סאלם, סלימן, קלדרון; סיני, פרץ, מסוארי. כן שותפו גרבר וברשי.

במשחק אחר ניצחה בורמה את אינדונזיה 0:3.

הבית הישראלי

1.	ישראל	2	0:14	4
2.	תאילנד	2	1:9	4
3.	הודו	2	11:1	0
4.	נפאל	2	12:0	0

ויקי פרץ

בר־סבר: אין להסיק מסקנות קיצוניות ממה שקרה בבורמה

מאת שליחנו המיוחד לבאנגקוק

לפי שעה מתגבשת כאן דעה אצל ראשי משלחת נבחרת הנוער וביניהם יו"ר ההתאחדות לכדורגל, זאב בר־סבר, שישראל צריכה להמשיך ולהופיע במפעלים באסיה.

בר־סבר אמר לי כי אין להסיק מסקנות מרחיקות לכת ממה שהתרחש בראנגון. יחד עם זאת הוסיף בר־סבר כי ישראל צריכה להימנע מהופעה במפעלים הנערכים במדינות עוינות.

בינתיים מנהלים כאן ראשי המשלחת שיחות ומנסים לגייס מדינות שיתמכו בהצעה ישראלית שתועלה בישיבה של הקונפדרציה שתיערך בעוד שבת. לפי ההצעה של ישראל יפוצלו המשחקים המוקדמים בגביע העולמי לשני בתים ולאחר מכן ייפגשו המנצחות וייאבקו על הכרטיס לגמר הגביע העולמי. להצעה זו תנסה ישראל לגייס את הונג־קונג, הפיליפינים, וייטנאם.

אתמול נמסר כי בטורניר האומות שייערך כאן בחודש הקרוב ישתתפו נבחרות מכוויית, עיראק, איראן, קמבודיה, קוריאה ותאילנד.

ורטהיימר ושטבהולץ ניצחו את האיראנים במשחק הזוגות

אלוף הנוער הישראלי, יאיר ורטהיימר, העניק אתמול לישראל נקודה במשחק גביע דייוויס נגד איראן. ביחד עם בן־זוגו יוסף שטבהולץ ניצחו השניים במאבק בן שעתיים את האחים אקברי ב-4 מערכות — 2:6, 3:6, 6:2, 3:6.

בכך תם היום השני של המשחקים והאיראן מוליכה 1:2 נגד ישראל.

ההכרעה במאבק זה תפול היום במשחקי היחידים. יוסף שטבהולץ יתמודד עם אלוף איראן מאגי אקבארי, ויהושע שלם ישחק נגד אחיו, חוסיין אקבארי.

קהל הצופים הרוצע שבא לחזות אתמול במשחק הריע ממערכות לשחקן הצעיר גבה הקומה המורכב בידו השמאלית. ורטהיימר החליף את ה"קפטן" ד"ר איאן פרומן בגלל פציעה.

הצמד הישראלי היה בכושר טוב והחששות מפני המאבק נגד הצמד האורח נתבדו כבר במערכה הראשונה. הנער הישראלי שהופיע לראשונה בגביע דייויס (והוא גם השחקן הצעיר ביותר שייצג את ישראל אי פעם במפגש גביע דייוויס) שבה את לב הקהל כאשר שיחק. בבטחון והוכיח יכולת נפלאה בעיקר במשחק ליד הרשת.

גם יוסף שטבהולץ אחרי כשלונו יום קודם לכן במשחק היחיד מול אלוף איראן, שיחק בתנופה. בע על המגרש. יום וחבט בהצלחה.

הסיכויים לישראל לצבור לשלב הבא קלושים למדי. אם כי המאבק עדיין פתוח. אך יש להניח שהאיראנים ינצחו בתוצאה 2:3.

יאיר ורטהיימר
נקודה ראשונה

טורניר היובל של מכבי ת"א יפתח הערב ביד־אליהו

טורניר הכדורסל הבינלאומי לרגל יובל ה-40 של מחלקת הכדורסל של מכבי ת"א, ייפתח מחר בהיכל הספורט ע"ש יוסף בורשטיין ביד־אליהו בהשתתפות אלופת בלגיה קבוצת בום ליר, הקבוצה האיטלקית פידאס (פארטנופה) נאפולי וקבוצות מכבי והפועל תל־אביב.

בערב הפתיחה תיפגש האלופה הבלגית בום ליר עם קבוצת הפועל ת"א (המשחק יתחיל ב־7.30) ובמשחק השני תיפגש קבוצת מכבי ת"א עם קבוצת פארטנופה נאפולי. המנצחות תיפגשנה ביום א' במשחק הגמר והמנוצחות יתמודדו במשחק מוקדם על המקום השלישי.

האלופה הבלגית, קבוצת בום ליר, היא הקבוצה החזקה מבין הארבעה שישתתפו בטורניר. ליר היא עיר שדה קטנה, הסמוכה לאנטוורפן הגדולה. שיש בה פעילות עניפה. הקבוצה מבססת את משחקה על הגנה חזקה ומשחק מחושב ומתוכנן המנוהל על־ידי הכדורסלן האמריקאי בוב לשר (בן 25, שגובהו 1.93 מ').

שניים מכדורסלני הקבוצה כבר הופיעו בעבר בישראל. האמריקאי הכושי ליאון קלארק (בן 29, גובה 2.01 מ'), היה שחקן ציר בראסינג מאלין. השחקן השני הוא לוסיין ואן־קרסהאבר ששיחק גם הוא בשורות ראסינג מאלין.

שלושה משחקני הקבוצה נמנים עתה עם סגל הנבחרת הבלגית המתכוננת לטורניר הקדם אולימפי שיהיה בהולנד. השלושה הם: דאק ואורדיין (בן 26, גובה 1.95 מ'), פים ואהבלדר (בן 25, גובה 1.94 מ'), ורוברט ואן־הרוזה (בן 25, גובה 1.83 מ').

פארטנופה נאפולי, הופיעה בישראל בינואר 1970, בגלגולה הקודם. אז נשאה את השם פידאס. התמודדה עם מכבי ת"א בגביע אירופה לקבוצות מחזיקות גביע. המכבים זכו בנצחון גדול בחולון (82:89) אבל הובסו בנאפולי (91:62).

פידאס עלתה גם לגמר וזכתה בגביע. הקבוצה נשענת על כשרונו המצויין של מיילס אייקן שחום העור. שחקן מעולה זה, יופיע בישראל בפעם השלישית. בעבר הופיע עם ריאל מאדריד ופעם נוספת. כשרון אחר המופיע בפארטנופה הוא בים ויליאמס.

עובדי בל"ל קיימו אירוע ספורטיבי ראשון מסוגו בארץ

אירוע ספורטיבי ראשון מסוגו בארץ, קיימו עובדי בנק לאומי, ביום העצמאות, במגרשי הספורט ומשטחי הדשא, ב"בית ברל" ליד צופית.

אלפי עובדי הבנק, מכל רחבי הארץ, נקבצו למפגש חברתי של פעילות ספורטיבית וממש, באוירה חגיגית, ביחד עם כל בני המשפחה.

משך היום נערכו תחרויות ספורטיביות של בודדים בגילאים שונים. מהקשישים שבבין השנידים ועד ילדיהם, ושל קבוצות מסניפים ואיזורים שונים.

התחרויות נערכו בענפים שונים, החל בכדורגל, כדורעף, כדורסל, טניס ושחיה ועד לשחמט, קליעה למטרה, משיכה בחבל וריצה בשקים. כן נערכו תחרויות מיוחדות לנשים, ונבחרה אלופת הכתביות של הבנק.

האירועים הספורטיביים נמשכו יום תמים ובסיומם התקיים מופע בידורי של אמנים וחולקו תעודות ופרסים למצטיינים שבין הספורטאים.

עובדי בנק לאומי ידועים בפעילותם הספורטיבית הענפה. בעבר זכו אותם פעילותיהם בגביעים ואותות רבים, במסגרת תחרויות רבות.

אזיל נסר, ערבי, מהסניף החיפאי של בנק ערבי ישראלי, זכה אתמול בתואר "הקופאי המהיר ביותר", של בנק לאומי.

בתחרויות הזינקו שתי מדליות זהב לאחים בר יהן אהרונובסקי. מהנהלה המרכזית בתל־אביב.

נציגים מלמלה ממאה סניפים התחרו זה בזה בכדורגל (מקום ראשון מסלקת ת"א), בכדורסל (מקום ראשון סניף חיפה), בכדורעף (מקום ראשון סניף פ"ת) ובטניס (מקום ראשון סניף הצפון ת"א). בתואר "הכתבנית המהירה ביותר" זכתה חווה יעקובוביץ. לבד מהתחרויות "הרציניות" נערכו גם תחרויות היתוליות כהשולת טבעת, ריצה בשקים ועוד.

מחר צעדת תל־אביב — ראש־הנקרה

החלק הראשון של צעדת התופים מתל־אביב לראש־הנקרה ייערך מחר. נקודת הזינוק תהיה ב-5 בבוקר בחוף הים ליד הקאנטרי קלוב. כשמסלול החלק הראשון הוא מתל־אביב לנתניה.

הצעדה מאורגנת ע"י הוועדה לספורט עממי שבמרכז מכבי, בראשות איש הצעדות הוותיק יצחק בראו"ז, וישתתפו בה כ־1000 צועדים.

שיוט שומרון

שיוט שומרון ייערך מחר בשדות־ים. ההתחלה ב-9 בבוקר.

שחיה בוינגייט

תחרות העצמאות בשחיה, לילדים ולילדות בגילאי 10—14, תתחיל מחר ב-10 בבוקר ותמשך בשעות אחר־הצהרים בבריכת מכון וינגייט.

טורניר כדורמים

טורניר כדורמים לקבוצות נוער, עד גילאי 16, ייערך מחר בקיבוץ גבעת־חיים. ההתחלה ב-9.30 בבוקר.

דרבי תתארח מחר אצל מנצ'־סיטי בליגה האנגלית

המאבק על כתר האליפות באנגליה והנשירה לליגה השניה, יוכרע כנראה כבר בשבת, בעקבות השינויים שחלו במשחקי אמצע השבוע.

המוליכה בראש הטבלה, דרבי־קאונטי. תשחק במנצ'סטר־סיטי. שסיכוייה קלושים מאד לזכות בבכורה. אפילו אם תנצח במשחקה האחרון בשבת, הרי שיהיו לה 57 נקודות ולדרבי 56. אך לזו האחרונה נותר עוד משחק אחד בביה, נגד ליברפול.

שתי הקבוצות הנוספות הנאבקות על הבכורה הן ליברפול ולידס. כשלשתיהן נותרו עוד שלושה משחקים. אבל לליברפול נקודה אחת יותר (54).

ליברפול תארח את איפסוויץ' (11). שניצחה את מנצ'סטר־סיטי (1:2) באמצע השבוע. ולידס תשחק בווסט־ברומיץ' (18).

פרט למשחק החוץ של ליברפול בדרבי, יהיה עליה להופיע במשחק חוץ נוסף, נגד ארסנל בלונדון. ואילו לידס תארח את צ'לסי.

בתחתית נטוש המאבק בין שלוש קבוצות, אשר על שתיים מהן לרדת לליגה השניה. מצבה של קריסטאל־פאלאס טוב יותר מאשר הדרספילד ונוטינגהאם. היא מקדימה בשתי נקודות את הדרספילד ובשלוש נקודות את נוטינגהאם. קריסטאל־פאלאס, שנותרו לה עוד שלושה משחקים, תשחק בשבת בשפילד נגד היונייטד (9). בעוד שכנותיה לתחתית יהיו המארחות. הדרספילד תארח את וולבס (10) ונוטינגהאם את מנצ'סטר־יונייטד (7).

יתר המשחקים: ארסנל — ווסטהאם (14); צ'לסי (8) — ניוקאסל (12); לסטר (13) — קובנטרי (16); סאות'האמפטון (19) — טוטנהאם (5); סטוק (17) — אברטון (15).

אסטון־וילה לליגה השניה

בנצחון ביום ד' בערב את צ'סטרפילד 0:4, הבטיחה אסטון־וילה את שובה לליגה השניה. כשהיא מקדימה בשש נקודות (63) את שכנתה לצמרת, ברייטון, ועד לסיום נותרו ארבעה מחזורים.

אסטון־וילה, מן הקבוצות המפורסמות באנגליה, מתעתדת לשחק בארץ בחודש הבא.

איפסוויץ' עצרה את "הסיטי" 1:2

קבוצת איפסוויץ' חוללה אתמול הפתעה במסגרת הליגה הלאומית. לאחר שניצחה את קבוצת מנצ'סטר סיטי בשיעור 1:2. לאחר הפסד זה קטנו סיכוייה של ה"סיטי" לזכות בתואר. המועמדת בעלת הסיכויים הגדולים ביותר היא קבוצת לידס, הלוטשת את עיניה גם לזכיה בגביע.

שתי קבוצות הצליחו למלט את עצמן מהירידה לליגה השניה. קבוצת ווסטהאמפטון סיימה את משחקה בתיקו 2:2 עם קבוצת צ'לסי. בעוד שקבוצת קובנטרי ניצחה בשיעור 2:3 את קבוצת שפילד־יונייטד.

שיאים אירופיים בשחיה

שני שיאים אירופיים לנשים, נקבעו בתחרות של האומות בהאנובר. ההולנדית בת ה-15 מאנקה ריינדרס, שיפרה בשנייה את שיא של המזרח־גרמנית, גבריאלה וצקו, כשחתרה 200 מטר ב־2:07.2 דקות, והסובייטית ניצה פטריבה מחקה שבע עשיריות משיאה של המזרח־גרמנית מרטינה גריגרס ב-200 מטר מעורב, בקבעה זמן של 2:26.8 דקות.

אייאקס ואינטר לגמר גביע אירופה לאלופות

קבוצות הכדורגל אייאקס אמסטרדם ואינטרנציונלה מילאנו, ייפגשו במשחק גמר גביע־אירופה לאלופות, שייערך ב-31 במאי ברוטרדאם.

שני משחקי חצי הגמר שהיו בליסבון ובגלאזגו, הסתיימו ללא שערים. אולם בסקוטלנד נאבקו אינטר וסלטיק 120 דקות. בטרם ניצחו האיטלקים במשחק. לאחר סידרת בעיטות־11 — 4:5.

לסלטיק, שנוצחה אשתקד בחצי הגמר ע"י אייאקס וב-1970 בגמר לפיינורד, לא האיר המזל פנים. מה עוד, שכשורותיה נעדרו ג'ימי פציגה. דייוויד ביהאר. הוב ג'ינג כרוגאו. שתי דקות לפני הסוף. היו חלוצי סלטיק בעמדה נוחה להבקעת השער האיטלקי. אולם בגלל טעות השופט (השופט שרק לנבדל. מבלי שיבחין במגן איטלקי על קו השער) והחמצה ההזדמנות. גם המשחק הראשון בין סלטיק לאינטר, הסתיים בתיקו אפס.

הסקוטים, שהובילו ראשונים לביצוע בעיטת־11. החמיצו את הבעיטה הראשונה. כאשר דיקסי דין, שנכנס לשחק במחצית השניה, בעט מעל למשקוף. יתר ארבע הבעיטות בוצעו בהצלחה על־ידי קרייג ג'ונסטון, מקלוסקי ומורדוק. לאינטר הבקיעו: מאצולה, פאקטי, פרוסטאלוני. בליצארו וזאאירו.

ריינג'רס לגמר הגביעים

80.000 צופים הריעו שחקים באיברוקס פארק בגלאזגו. בעקבות נצחונה של ריינג'רס על באירן מינכן 0:2. במשחק חצי־גמר מוליך בגביע הגביעים. המשחק הראשון בין השתיים הסתיים בתיקו 1:1.

ריינג'רס נמלה לבירין, על הפסדה (1:0) בגמר של אותו גביע. בשנת 1967.

כבר בדקה הראשונה הצליחו הסקוטים להבקיע שער. ע"י המגן הבינלאומי סנדי זאורדין. כעבור 22 דקות חתם דארק פארליין את התוצאה. בהופעתו הראשונה במשחקי גביע־אירופה.

יריבתה בגמר ב-24 במאי בברצלונה. תהיה המנצחת בין דינאמו מוסקוה לדינאמו מזרח־ברלין, שסיימו ב-1:1. במשחק הראשון.

משחקים חשובים במחזור ה־20 בליגה הלאומית בכדורגל

בצמרת: בית"ר י־ם - הפו' חיפה
בתחתית: חדרה - בני־יהודה

המחזור ה-20 בליגה הלאומית בכדורגל יעמוד מחר בסימן של מאבקים קשים בצמרת ובתחתית הטבלה. במשחק המרכזי תארח קבוצת בית"ר ירושלים את קבוצת הפועל חיפה, שהעפילה בשבת למקום השני בטבלה. בתחתית תארח קבוצת הפועל חדרה (הניצבת במקום ה-15) את האחרונה בטבלה, קבוצת בני־יהודה ת"א.

טבלת הליגה הלאומית

	הקבוצה	מש.	נצ.	תיק.	הפס.	שערים	נק.
1.	מכבי תל־אביב	19	10	6	3	14—26	26
2.	הפועל חיפה	19	9	6	4	11—25	24
3.	הכח רמת־גן	19	9	6	4	15—22	24
4.	מכבי נתניה	19	9	4	6	19—30	22
5.	בית"ר ירושלים	19	8	6	5	12—19	22
6.	הפועל ירושלים	19	8	6	5	15—18	22
7.	הפועל כפר־סבא	19	5	11	3	17—18	21
8.	שמשון תל־אביב	19	7	5	7	19—17	19
9.	הפועל באר־שבע	19	7	5	7	19—18	19
10.	מכבי יפו	19	5	8	6	16—17	18
11.	הפועל פתח־תקוה	18	7	4	7	17—16	18
12.	הפועל תל־אביב	19	5	6	8	21—17	16
13.	מכבי חיפה	18	4	7	7	22—15	15
14.	בית"ר תל־אביב	19	4	5	10	20—11	13
15.	הפועל חדרה	19	2	9	8	19—7	13
16.	בני־יהודה	19	3	4	12	28—8	10

משחקי השבת שעברה הביאו לצפיפות גדולה בצמרת. כאשר שתי קבוצות מפגרות רק בשתי נקודות אחרי המוליכה, קבוצת מכבי תל־אביב. בעוד שלש קבוצות אחרות מפגרות אחריה בארבע נקודות. גם בתחתית הטבלה נוצרה צפיפות מסויימת. כאשר בין המקום ה-15 לבין המקום ה-12 מפרידות 2—3 נקודות.

בית"ר י־ם — הפועל חיפה

הנקודות שצברה קבוצת הפועל חיפה במחזורים האחרונים. ואשר, הביאוה עד למקום השני בטבלה, הצמידו בפניה את האתגר — אפשרות מבוססת לזכות בתואר האליפות. מחר יתייצבו החיפאים בירושלים בפני משוכה גבוהה כדמותה של קבוצת בית"ר המקומית. רק שתי נקודות מפרידות בינה לבין יריבתה החיפאית. בניגוד לחיפאים, נמצאו הירושלמים במחזורים האחרונים במשבר חלקי. שהתבטא באובדן נקודות. התחזית — נצחון להפועל חיפה. עם אפשרות לתיקו.

הפועל ת"א — הכח ר"ג

גם קבוצת הכח רמת־גן, הניצבה במקום השלישי בטבלה עם מספר נקודות זהה להפועל חיפה, החלה לטפוש את עיניה למקום הראשון בטבלה. הרמת־גנים יתייצבו מחר באיצטדיון "בלומפילד" ביפו למבחן קשה נגד קבוצת הפועל תל־אביב. לשתי הקבוצות אינטרס מנוגד לזכות בשתי הנקודות הבאות. כאמור, נצחון הכח יעביר את סיכוייה להיאבק על תואר האליפות. בעוד שהתל־אביביים זקוקים בדחיפות לכל נקודת ליגה, כדי להיחלץ מהמצב המביך בתחתית הטבלה. התחזית — תיקו.

מכבי ת־א — הפועל י־ם

המוליכה בראשות הטבלה, קבוצת מכבי תל־אביב, תארח במגרשה. באיצטדיון "בלומפילד". את קבוצת הפועל ירושלים, המפגרת אחריה בארבע נקודות. מאז חידוש משחקי הליגה לאחר "פגרת ראנגון" לא הצליחו המכביים לחזור לכושרם הטוב, בהיפוד אמורים הדברים לגבי המערך האחורי שלהם. הירושלמים, שבמשך תקופה ארוכה נמצאו במשבר, הוכיחו, כי הצליחו להתחלץ ממנו, ובכיתו של השחקן המצטיין אלי בן־רימוז הודו לצבור נקודות. התחזית — נצחון למכבי תל־אביב עם אפשרות לתיקו.

חדרה — בני־יהודה

מאבק התחיה ייערך מחר בחדרה. כאשר קבוצת הפועל המקומית, הניצבת במקום לפני האחרון, תארח את שכנתה לתחתית, קבוצת בני־יהודה. בין השתיים מפרידות שלוש נקודות. התחזית — נצחון לחדרה, עם אפשרות לתיקו.

הפועל פ"ת — מכבי נתניה

האלופה מאשתקד, קבוצת מכבי נתניה, תחזור מחר לפעילות סדירה במשחקי הליגה הלאומית. כאשר תתארח בפתח־תקוה אצל קבוצת הפועל המקומית. הנתנייתים, על אף העדרם של שלושה משחקניהם, השוהים עם נבחרת הנוער בבאנגקוק, הפגינו בשבת יכולת טובה, כאשר כפו תיקו (2:2) על מכבי תל־אביב. הנתניתים שבמחזורים האחרונים לפני "פגרת ראנגון" נהלכו ללא הכר איבדו את ראשות הטבלה וירדו עד למקום הרביעי בטבלה. חייבים מחר להתעלות על עצמם. אם אכן יש ברצונם להוסיף ולזכות בתואר. התחזית — תיקו.

בית"ר ת־א — כפ־ס

לאחר שורה ארוכה של הצלחות, נחלשה קבוצת הפועל כפר־סבא, דבר זה התבטא כבר בשבת. כאשר נחלה בגבורה את ההפסד הראשון העונה. מחר יתארחו הכפר־סבאים בפתח־תקוה אצל קבוצת בית"ר תל־אביב, הזקוקה בדחיפות לכל נקודה ליגה כדי להחלץ מסיום הירידה לליגה א'. אם יפלה בגורלו החדרתים לזכות בשתי הנקודות, במשחקה הביתי נגד בני־יהודה, והבית"ריים לא יעשו זאת, הרי כתם יחד עם בני־יהודה יהיו שתי הקבוצות בעלות הסיכויים הגדולים ביותר לנשור מהליגה הלאומית. התחזית — נצחון לבית"ר תל־אביב, עם אפשרות לתיקו.

באר־שבע — מכבי יפו

לאחר תקופת שפל, חזרה קבוצת הפועל באר־שבע ליציבות בסדירה ורשמה לזכותה מספר נצחונות, שהעלו אותה במקצת בטבלה הלאומית. מחר היא תארח באיצטדיונה את קבוצת מכבי יפו. המפגינה באחרונה חוסר יציבות. לפני שתי שבתות הבריצה יפו את קבוצת שמשון תל־אביב בשיעור 0:4, ונכנעה בשבת האחרונה לקבוצת הפועל חיפה. התחזית — נצחון להפועל באר־שבע.

מכבי חיפה — שמשון

מכבי חיפה חייבת מחר, כאשר תארח במגרשה את קבוצת שמשון תל־אביב, לזכות בשתי הנקודות המלאות, כדי להחלץ מהמקום המסוכן, בו היא נמצאת בתחתית הטבלה. השמשונים נחו בשבת שעברה. לאחר שנחלו כאמור לפני שתי שבתות מפלה גדולה ממכבי יפו. בין השתיים מחר יתנהל מאבק קשה והתחזית — נצחון למכבי חיפה, עם אפשרות לתיקו.

בליגה א' בכדורגל

במחוז הצפון: הפועל טבריה — הפועל נהלאל; הפועל קרית שמונה — הפועל מתנה־יהודה; הפועל טירת־הכרמל — מכבי הרצליה; הפועל נתניה — הפועל עכו; מכבי פתח־תקוה — בית"ר נתניה; הפועל נהריה — הפועל קרית־חיים, הפועל הרצליה — הפועל רמת־גן; הפועל בני־נצרת — הפועל מגדל־העמק.

במחוז הדרום: הפועל קרית־אונו — מכבי שעריים; הפועל לוד — הפועל בית־שמש; הפועל אילת — הפועל בת־ים; הפועל באר־יעקב — מכבי בת־ים; הפועל מרמורק — הפועל חולון; הפועל אשקלון — הפועל אשדוד; הפועל יהוד — בית"ר רמלה; מכבי רמת־עמידר — הפועל ראשון־לציון.

בליגה הלאומית בכדורסל

מאבקים קשים מלאים מתח וענין צפויים הערב במשחקים, בו יטלו חלק שתי הקבוצות הסוגרות את הטבלה הלאומית, שינסו להציל את עצמן, אם כי סיכוייהן להשאר בליגה הלאומית הם קלושים ביותר.

הרי פירוט משחקי המחזור ה־20 בליגה הלאומית בכדורסל, הכוללים הערב רק חמישה משחקים, כיוון שהמשחק הששי (ה"דרבי" התל־אביבי) הוקדם ונערך בשבוע שעבר.

* בחולון: הפועל חולון — הפועל גבעת־ברנר/גען.
* במגידו: הפועל מגידו — הפועל גבת/יגור.
* בחיפה: מכבי חיפה — הפועל גיר־דוד.
* בירושלים: בית"ר ירושלים — הפועל חיפה.
* בקרית־חיים: הפועל קרית־חיים — מכבי רמת־גן.

בליגה הלאומית בכדורעף

משחקי הליגה הלאומית בכדורעף יתחדשו מחר, כאשר המפגש המרכזי ייערך בקיבוץ חצור בין קבוצות הפועל המקומית והפועל בית־זרע.

ביתר המשחקים יתמודדו בינ הקבוצות הבאות: הפועל הכמ — אליצור תל־אביב; הפועל ... תה — הפועל קרית־אונו; הפועל גוש־זבולון — הפועל העוגן; הפועל אילון — הפועל שריד; הפועל עין־המפרץ — הפועל שמר.

אליפות ישראל בהתעמלות

היום ומחר ייערכו בהיכל ספורט בנעמן תחרויות אליפות ישראל לגברים, דרגה לאומית בקרב 12. התחרויות יתחילו ב־5 אחה"צ וימשכו מחר ב־10 בבוקר.

תחרות דואר בקליעה

תחרות דואר בין־לאומית בקליעה תערך מחר באקדח חופשי, תרגיל אולימפי 60 כדור, בין הנבחרות הלאומיות של ישראל וארצות הברית. התחרות תערך בבוקר במטווח ברמת־גן.

מרוצי אופניים

מרוצי אופניים לבוגרים, נוער ונערים ייערכו מחר ב־7.30 בבוקר בשכונת יוספטל ברמלה.

תחרות הזמנה באת"ק

תחרות הזמנה באתלטיקה, לספורטאים מצטיינים, תערך היום 5 אחה"צ ב"איצטדיון מכון וינגייט.

מדרשת שדה בוקר

נמשכת ההרשמה
לבית המדרש הממלכתי למורים ולגננות
במדרשת שדה בוקר

* למסלולי המורים לחטיבת הביניים.
* למסלול המורים לבית־הספר היסודי.
* למסלול לגננות.

מתקבלים: א. מסיימי בית־ספר תיכון שיגשו לבחינות הבגרות או הגמר.
ב. בעלי תעודת בגרות מן הארץ ומחו"ל.
ג. בעלי נתונים מיוחדים — במסגרת הסבת מקצוע.

התמחות: במדעי הטבע,
במדעי היהדות.
לתלמידים המתאימים לימוד מדעי המחשב.

במקביל להקמת המרכז לחקר המדבר בראשותו של פרופ' אבן־ארי תובטח רמת לימודים אקדמית בהוראת מדעי הטבע.

סידורים מיוחדים לעולים חדשים ולחיילים משוחררים; הקלות בתשלומים. עזרה בלימודים.
תנאי פנימיה טובים.
הלוואה מותנית, מילגות.

לקבלת פרטים נא לפנות בכתב לפי הכתובת:
בית־המדרש הממלכתי למורים ולגננות,
מדרשת שדה־בוקר, טלפון: 057־95046/51.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על
המשך הרשמת מועמדים
לסמסטר החורף
שנה"ל תשל"ג 1972/3

ליחידות האקדמיות:

הנדסה אזרחית
הנדסת מחצבים
הנדסת גאודזיה
הנדסת מכונות
הנדסת חשמל
הנדסה כימית
הנדסת מזון וביוטכנולוגיה
הנדסה חקלאית
הנדסה אוירונוטית
הנדסת תעשיה וניהול
כלכלה
ארכיטקטורה ובינוי ערים
רפואה
מתמטיקה
מתמטיקה שימושית
מדעי המחשב
פיסיקה
כימיה
ביולוגיה
הכשרת מורים במקצועות:
מתמטיקה
פיסיקה
כימיה
וביולוגיה
הכשרת מורים טכנולוגיים:
במקצוע הנדסת חשמל
הכשרת מורים טכנולוגיים
במקצוע הנדסת מכונות

לקבלת פרטים והרשמה יש לפנות למשרד רישום מועמדים במזכירות לימודי הסמכה, בנין אולמן חדר 417, בקרית הטכניון, נוה שאנן, חיפה. בימים א—ו בשעות 08.00—13.00. ניתן לפנות לשם קבלת מידע וטפסי הרשמה גם באמצעות הדואר או ע"י טלפון 04־235109.

התאריך האחרון להרשמת מועמדים הינו יום ו' 2.6.72. לאחר תאריך זה לא תתקבל בקשה להרשמה ללימודים בסמסטר חורף תשל"ג. הרשמת מועמדים לסמסטר אביב שנה"ל תשל"ג 1972/3 תתחיל ביום א' 4.6.72.

לתשומת לב הנרשמים: מועמד שתעודת הבגרות שבידו אינה מושלמת ואשר בכוונתו/ה לגשת לבחינה/ות הבגרות החסרות עד למועד יולי 1972 רשאי להרשם אולם במידה ולא יוכל להמציא את השגיו החסרים לפני יום ו' 11.8.72 לידי מזכירות לימודי הסמכה. לא תוכל הנהלת הטכניון לדון בבקשתו ללימודים.

קיטונה פנימיה
ההרשמה לקיץ 1972 — החלה
הקיבוצים שעדיין לא נרשמו מתבקשים לעשות זאת בהקדם:
ת.ד. 1158 נתניה, טלפון 053־22807.
ילדי משפחות פרטיות מתקבלים וכן ילדי־מושבים.
יש לפנות מיד!